

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

3594

491.99-8
6-95

1877

2010

2002

Այ. ԵՐՐՈՐԴ

ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆ

Մ Ա Ն Կ Ա Ն Ց

147

ԳՊՐՈՑՑՑ ԵՒ ԸՆՏԱՆԵՑՑ ՀԱՄԱՐ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

Ն Ի Ա Ց Պ Օ Յ Ա Ճ Ե Ա Ն

1877

Յ Ա Ռ Ս Ջ Ա Բ Ա Ն

Այս երրորդ ընթերցարանը երկրորդ ընթերցարանին կանոնով շինուած է : Իւրաքանչիւր դասին սկիզբը դրուած են բառեր զոր աշակերտք պիտի հեզեն և անոնց նշանակութիւնը պիտի ըսեն ուսուցչին : Իւրաքանչիւր դասին վերջը կան հարցումներ զոր ուսուցիչք պիտի ընեն նորավարժ աշակերտաց՝ հասկնալու համար թէ անոնք սորված են իրենց դասերը : Այս գիրքին վերջին քանի մը դասերուն մէջ թէ բառեր և թէ հարցումներ զանց առնուած են : Այս վերջինները մասնաւորապէս ատենաբանութեան համար են :

ՄԱԿԱՋՍՈՍՑ

Faint, mostly illegible text in Armenian script, likely bleed-through from the reverse side of the page.

ԵՐՐՈՐԴ

ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆ

Մ Ա Ն Կ Ա Ն Ց

Պ Ա Ս 1

Ճարպիկ	Ճարպար	Կենդանի	անասուն
Ճամբորդ	ոռնոր	Նաւապետ	նաւոն գլուխը
Պայծառ	Բայ	Նստարան	Բաւճոց
Կամայ	Քւճոճ	Խանդակաթ	Գլխոց
Դիտել	նայել	Համարձակ	չանդուգն
Սոսկում	Չախ	Առանձին	Բնակ

ԿԱՊԻԿԸ ԵՒ ՄԱՆՈՒԿԸ

1. Կապիկը, ինչպէս շատերը դիտեն, ճարպիկ կենդանի մըն է: Անգամ մը նաև մը մէջ կապիկ մը կար, և ճամբորդներուն մէջ կին մ'ալ կար որ նորածին տղայ մ'ունէր գլրկը:

2. Պայծառ օր մը նաւապետը տեսաւ որ հեռուէն նաւ մը կ'երթար. դիտակն առաւ, ու նայելէն ետքը դիտակն յիշեալ կնոջ տուաւ, այն ալ ձեռքի մանուկը նստարանի մը վրայ գնելով առաւ զայն նաւը դիտելու համար:

Այն միջոցին նաւաստիներէն մին գուչեց, « Տէր Աստուած, տեսէք, տեսէք սա չար կապկին ըրածը: »

3. Ի՞նչ եղաւ արդեօք խանդակաթ մօրը սիրտը, երբ ետեւը դառնալով տեսաւ որ կապկին անոր զաւակն առած կայմին վրայ կ'ելլէր: Կապկին այնչափ մեծ ու զօրաւոր էր որ մէկ ձեռքով տղան գրկած միւս ձեռքով վր վեր կ'ելլէր: Խեղճ մայրը հաղիւ թէ աչքը վեր վերցուց ու զաւակը տեսաւ, վախէն ու սոսկումէն մարած դետինն ինկաւ:

4. Ոչ ոք կը համարձակէր կապկին ետեւէն վեր ելլել, վախնալով որ գուցէ կապկիւր տղան վար ձգէր: Ամէնքն ալ ահուդողով լեցուած կը սպասէին բանին վերջը տեսնելու:

5. Երբ կապկիւր կայմին ծայրը հասաւ, տղան սկսաւ լալ, ուստի շատերը կասկածեցին թէ գուցէ կապկիւր տղուն նեղութիւն կամ քնաս մը կու տար: Բայց շուտ մը այս վախը փարատեցաւ և մեծապէս զարմացան, երբ տեսան որ կապկիւր տղան գիրկն առած կը շարժէր և կը ջանար զանի քնացնելու:

6. Վշտացեալ կինը վար սենեակն իջեցուցին, իսկ կապկիւր տեսնելով որ մարդիկ զինք կը դիտէին, այնպէս կը ցուցնէր թէ քանի որ անոնք հոն էին, չէր ուզեր վար իջնել. ուստի նաւապետն ամէնքն ալ վար իջեցուց:

ինքն ալ առանձին քաշուած՝ կապկիւր կը դէտէր: Չար կենդանին երբ տեսաւ որ նաւուն տախտակամածին վրայ մարդ մնացած չէր, կամացուկ մը վար իջաւ և տղան տեղը դրաւ անփնաս:

7. Խեղճ մայրը երբ զաւակը տեսաւ, ուրախութենէն աչքերը արտասուօք լեցուած վազեց դողդոջուն ձեռօք գրկելու իր սիրելի զաւակը որ քիչ մը առաջ մահուան վտանգին մէջ կը տեսնուէր:

Հարցումներ: 1. Ի՞նչ է կապկիւր: 2. Նաւապետ մը հեռուէն ի՞նչ տեսաւ. երբ կին մը դիտակով կը նայէր ի՞նչ պատահեցաւ: 3. Կայմին վրայ ի՞նչ տեսան: 4. Ի՞նչ խոհեմութիւն ըրին: 5. Ի՞նչ կասկած ըրին. յետոյ ինչու զարմացան: 6. Կապկիւր վար իջեցնելու համար ի՞նչ խորհեցան: 7. Վերջապէս տղան ի՞նչ եղաւ:

Գ Ա Ս Չ

Խնճոյք	Հուրահի	Քաջասիրտ	սրբոս
Ոսոխ	Էշտի	Պաշտօնեայ	պաշտօն ունեցող
Մխել	Խոբէլ	Կատարի	վայրենի
Անշարժ	հասարակ	Յարձակել	վրան ցոփել
Գազան	վայրենի	Սպաննել	մեռցնել
Դաշոյն	սոր	Կենդանի	ողջ

ՏՂՈՒ ՄԸ ԲԱԶՍԱՐՏՈՒԹԻՒՆԸ

1. Անդամ մը 1812 թուականին Անդղիոյ

պաշտօնեաներէն ոմանք՝ Հնդկաստան, Մատրաս քաղքէն քիչ մը հեռու, անտառի մը մէջ ժողովուեցան խնճոյք ընելու :

2. Յանկարծ կատաղի վագր մը ծառերուն մէջէն ելլելով անոնց վրայ յարձակեցաւ, և տղայ մը յափշտակեց ու կռնակը զարկաւ :

3. Պաշտօնատարք այս անակնկալ դէպքէն սարսափած իրենց զէնքերն առին և քիչ մը հեռացան կատաղի թշնամիէն, սակայն վագրը որսը կռնակը զարկած, աչքերն անոնց վրայ տնկած պոչը կը շարժէր, և անոնց վրայ ևս յարձակելու ցոյցեր կ'ընէր :

4. Այն մարդիկ փորձով զիտէին որ, երբ վագրը բան մը կ'որսայ, թաթովն անոր գլխոյն զարնելէն և սպաննելէն ետքը կ'առնէ կը տանի զայն :

5. Թէպէտև տղան անշարժ մնացած էր վագրին կռնակը, սակայն չէին դիտեր թէ ողջ էր թէ մեռած, ուստի և չհամարձակեցան վագրին վրայ հրացան պարպել, մի դուռէ վագրին հետ տղան ալ սպաննուէր :

6. Երբ այսպէս շուարած զանոնք կը դիտէին, տղուն ձեռացը վրայ շարժում մը նըշմարելով կարծեցին թէ այն շարժումը մահուան ճղնաժամն էր զոր կ'ընէր տղան. ուստի և որոշեցին վայրենի դազանը զարնել. բայց ի՞նչ մեծ եղաւ անոնց զարմանքը, երբ տեսան

որ կատաղի դազանը յանկարծ գետինը դրոշրեցաւ շնչասպառ, և արիասիրտ տղան քաջ զօրապետի մը պէս արիւննաթաթախ դաշոյնը կը շողացնէր, որով իր կեանքն ազատած էր :

7. Տղան ձեռքը վագրին սրտին տանելով ճիշդ սրտին տեղը ստուգելէն ետքը, վրայի դաշոյնը յանկարծ հոն կը մխէ, մահացու հարուած մը կու տայ դազանին, և այսպէս կ'ազատի :

Հարցումներ : 1. Քանի մը հոգի ո՞ր դպցին ինչ ընելու : 2. Ի՞նչ պատահեցաւ : 3. Պաշտօնատարք ի՞նչ ըրին : 4. Վագրը ի՞նչ կ'ընէ, երբ բան մը կ'որսայ : 5. Վագրին հրացան պարպեցին : Ինչո՞ւ : 6. Տղան ի՞նչ ըրաւ : 7. Ո՞ր տեղէն հարուածեց դազանը :

Դ Ա Ս 3

Մանուկ	ողայ	Արարչութիւն	սրբազանքներով
Աթոռ	գահ	Վարժապետ	դաստիարակ
Հանդերձ	հագուստ	կարասի	սրբազանք
Անգետ	չիփոցող	Ժամանակ	սպէն
Շերամ	ձեպատի որդ	Դայլայլով	անոյլ երգ
Երկեր	գեպին	Բարութիւն	ազնոյնութիւն

ՏՂՈՒ ՄԸ ԽՈՐՀՐԴՄԾՈՒԹԻՒՆԸ

1. Պղտիկ տղայ մը օր մը ըսաւ մօրը, «Մայրիկ, դուն և վարժապետս միշտ կ'ըսէք ինձի թէ ամէն բան Աստուած ստեղծած է, սակայն շատ բաներ կը տեսնեմ զորս Աստուած

ստեղծած չէ. զորօրինակ մեր տունը, մէջի
աթոռները, կարասիքը, նաև իմ հանդերձ-
ներս և ուրիշ շատ բան: Կ'աղաչեմ, մայրիկ,
ուրեմն ինչո՞ւ կ'ըսէք թէ ամէն բան Աստուած
ստեղծած է:”

2. Մայրն արարչութեան վրայ զաւկին ան-
գէտ ըլլալը տեսնելով ջանաց անոր միտքը
լուսաւորել, ուստի հարցուց տղուն ըսելով,
“Զաւակս, դիտե՛ն այս սեղանն ու աթոռնե-
րը ինչէ՛ շինուած են:” “Փայտէ՛ շինուած
են,” պատասխանեց տղան: “Ո՞վ շինած է
փայտը, տղաս:”

3. “Փայտն անտառը կը բուսնի, և այն ա-
թոռներուն վրայի ոսկին գետնին տակէն կ'ել-
լէ, և թաշկինակիս մետաքսն ալ շերամը կը
շինէ:” “Սիրելի զաւակս, ըսէ նայիմ, ծառն
անտառին մէջ ո՞վ կը մեծցնէ, ո՞վ պահած է
ոսկին գետնին մէջ, ո՞վ ստեղծած է այն սքան-
չելի շերամը որ այսպիսի ազնիւ մետաքս կը
շինէ:”

4. Տղան իմացաւ թէ սխալած էր, ուստի
և լուռ կեցաւ, իսկ մայրը խօսքը շարունա-
կելով “Որդեակ իմ,” ըսաւ, “ասոնց բոլորն
ալ Աստուած ստեղծած է, նաև ուրիշ շատ
բաներ, ինչպէս ստէպ քեզի ըսած եմ: Մե-
զի կեանք, շունչ և ամէն բան տուողն անի-
կա է. անիկա կու տայ մեզի կարողութիւնս,

իմաստութիւնս որ մեր գործածութեանը հա-
մար այսպիսի բաներ շինելու կարող ըլլանք.
մեր ձեռքով շինուած բաներուն Արուեստա-
կան կ'ըսենք, իսկ բնութեան գործքերն
Աստուծոյ ձեռքովը կ'ըլլան:”

5. Զաւակս, երբ աչքդ քեզի և շուրջդ
պատող առարկայից դարձնես, ամենուն մէջ
ալ Աստուծոյ ձեռքը կը տեսնես: Նայէ երկ-
րիս և անոր բերքերուն վրայ. սերմը կը ցա-
նենք, ժամանակ մը հողին տակ մնալէն ետ-
քը, կը ծլի, կ'աճի և կը շատնայ. ասիկա
Աստուած կ'ընէ: Տես նաև սա պարտէզին
մէջ տնկուած տանձենին. քանի մը տարի ա-
ռաջ ի՞նչպէս պզտիկ էր, իսկ հիմա նայէ ո՞ր-
չափ մեծցած է, և ի՞նչ գեղեցիկ տանձերով
կ'ուրախացնէ քեզ, այս ալ Աստուած կու
տայ, զաւակս:”

6. “Անգամ մը սա ծաղկանց վրայ նայէ.
Ի՞նչ գեղեցիկ գոյներով զարդարած են դաշ-
տը, ի՞նչ անոյշ հոտեր կը բուրեն օդին մէջ:”
... “Մայրիկ, մայրիկ, տես սա թռչուններն.
Ի՞նչ գեղեցիկ գոյներով փետուրներ ունին,
մտիկ ըրէ անոնց քաղցր դայլայլիկը. մայրիկ,
ասոնք ալ Աստուած ստեղծած է, այնպէս
չէ՞:” “Այո, Տիգրանս:”

7. “Երեկ իրիկուն երբ կայնած լուսինը կը
ցուցնէի քեզի, որ արծաթի պէս կը փայլէր,

ու պայծառ աստղերը, մի՞տքդ է ինչ անուշիկ հով մը կը փչէր այն ատեն, չըսի՞րքեզի որ զանոնք ալ Աստուած ստեղծած է:” “Ճշմարիտ է ըսածդ, մայր իմ:”

8. Կը յուսամ թէ հիմա բաւական հասկըցար որ ամէն բան Աստուած ստեղծած է, և քանի մեծնաս անշուշտ աւելի աղէկ պիտի հասկնաս Աստուծոյ խնաստութեան և կարողութեան գործքերը: Հիմա բաւական մեծես զանի ճանչնալու և սիրելու՝ անոր քեզի ըրած բարութեանը համար, մեծութեանը վրայ զարմանալու և անոր հնազանդելու, քանզի Անիկա քեզ ստեղծեց որ զինք սիրես և իրեն ծառայես:

Հարցումներ: 1. Տղայ մը ի՞նչ ըսաւ մօրը: 2. Մայրն ի՞նչ կերպով տղուն միտքը լուսաւորեց: 3, 4. Ուրիշ ի՞նչ ըսաւ: 5. Ի՞նչ բանի վրայ խօսեցաւ: Տղան մօրը խօսքն ընդ միջևով ի՞նչ ըսաւ: 7. Առջի երիկուն մայրն ի՞նչ ըսած էր տղուն: 8. Ի՞նչ յոյս ունէր մայրը, և ի՞նչ խրատ տուաւ տղուն:

Դ Ա Ս 4

Սնկոնը	Էյոգնոդ	Որոշել	Ֆարք Գնէլ
Ջաղացք	աշօրի+	Յարստե	չարունալ
Ժուժկալ	համբերող	Ուշադիր	Ֆարք Գնոդ
Ննջել	սնանալ	Մուրացիկ	ողորճութիւն ոսպող
Ստուեր	ըստ	Առանձին	Ֆնալ
Կօշիկ	ոսից ամոն	Յուսահատ	յոյսը չարած

ԳՈՐԾԻ ՄԷՁ ՅԱԶՈՂՈՒԹԻՒՆ

Նախ և առաջ որոշ միտքդ դիր թէ ինչ բանի որ ձեռք զարնես, զայն լմնցնես: Մասնաւոր գործ մը սեպհականէ անձիդ և անոր մէջ յարատեւէ: Ամէն դժուարութիւն կը յաղթուի ջանքով և անխոնջ աշխատութեամբ:

Մի ամհնար ձեռքով նաև ջանիւք աշխատելու: Առակը կ'ըսէ, “Ձեռնոց դնող կատուն չի կրնար մուկ բռնել,” և թէ “Ձաղացքին մէջ կեցողը կ'աղայ, ոչ թէ դուրս ներս ելլող մտնողը:”

Անձամբ գործիդ ուշ դիր, և ուրիշին մի ապաւնիւր: Խնայող եղիր. “Փարաները պահէ, ոսկիներն ինքնին կը պահուին:” Ժուժկալ եղիր: “Այն որ փափկութիւնը կը սիրէ, մուրացիկ պիտի ըլլայ:”

Կանուխ ել: “Բնացող աղուէսը չի կրնար հաւ բռնել:” Խորունկ հերկէ մինչդեռ ծոյլք կը ննջեն, և թէ ծախելու և թէ պահելու արմտիք պիտի ունենաս:”

Ամենուն հետ յարգանօք և քաղաքավարութեամբ վարուէ: “Բաղաքավարութեամբ ամէն բան կը շահիս և բան մը չես կորսնցընել:” Բարի վարմունքը յաջողութիւնն ապահով կ'ընէ:

Բաց աշխատութեանէ անդէ մը հարստութիւն.

մի յուսար , մասնաւորապէս ստացուածք
ժառանգելու ակնկալութիւն մի ունենար :
« Մեռնողին կօչիկներուն սպասողը շատ ան-
գամ բոկոտն կ'երթայ : » « Ստուեր մը հալա-
ծողը ձանձրալի արշաւանք մը կ'ընէ : »

Ամէն բանէ վեր՝ մի յուսահատիր : Տէրը
կ'օգնէ անոնց որ իրեն կ'ապաւինին :

Աշխարհային գործերը դիւրաւ և շատ յա-
ռաջ կ'երթան , եթէ առանձնական ազօթքի
նիւթ եղած ըլլան : Ընդհանրապէս այն որ
ջերմեռանդութեամբ ազօթք կ'ընէ թէ սեն-
եակին մէջ առանձին , թէ խանութը , թէ ար-
տը և թէ ինչ գործի մէջ որ ըլլայ , շուտ յա-
ջողութիւն կը գտնէ :

Գ Ա Ս 5

Ջրվէժ	Բարձրէն Բաթմ Քէ Չար	Մառախուղ	Տղաւ
Ճամբայ	Ճանապարհ	Տեսարան	Փեղեօի Գեշ
Շքեղ	Հասարակ	Ծիածան	Ծիրանի Գօթի
Խաղաղ	Կանգարոք	Հրաշալք	Իւրե Լեբ
Յանկարծ	Քէլէն	Ազահով	Կորոյժ
Արև	Կրեգալի	Կործանի	Խնէ

ՆԻՍԿԱՐԱՅԻ ԶՐՎԷՅԺ

1. Նիսկարա գետն էրիէ լճէն կ'ելլէ և
Օնթէրիոյ լիճը կը թափի : Գետին երկայնու-
թիւնն է իբր երեսունուերկու մղոն , և մէջ-
տեղն աշխարհիս մէջ ամենէն երևելի ջրվէժը

կայ : Զուրը հարիւր վաթսուն ոտք բարձ-
րութեամբ ուղղահայեաց ժայռէ մը վար կը
թափի , և այնպէս սաստիկ թնդիւն կը հանէ
որ քսան մղոն հեռուէն կը լսուի , եթէ օդը
բաց և խաղաղ ըլլայ :

2. Զրվէժէն միշտ մառախլապատ ամպ մը
կելլէ , և երբ վրան արևը զարնէ շատ դեղե-
ցիկ ծիածաններով կը զարդարուի ջրվէժը :
Քոլոր անոնք որ տեսած են աստուածային
կարողութեան այս երևելի տեսարանը , աշ-
խարհիս հրաշալեաց կարգը դրած են զայն :

3. Զրվէժէն քիչ մը վեր գետն այնպէս
ուժգին կ'ընթանայ որ շատ վտանգաւոր է
գետին մէկ կողմէն միւս կողմն անցնիլ , և
շատ նաւեր յանկարծ հոսանքի բռնուելով
դահալիւժած և կործանուած են :

4. Հիմա Ամերիկացիք երկաթէ դեղեցիկ
կամուրջ մը ձգած են մէկ եզերքէն միւս ե-
ջերքը : Նախ երկաթէ հաստ թեղեր հիւսած
և ծայրերը դետին երկու կողմէն կարծր ժայ-
ռերու վրայ աղէկ մը հաստատած են , և այն
թեղերուն վրայ շինուած է կամուրջը :

5. Ամենէն ծանր բեռնաւորեալ կառքերն
անգամ կատարեալ ապահովութեամբ կրնան
անցնիլ այն կամուրջէն որ սոսկալի ջրվէժին
վրայ բարձրէն կախուած կեցած է :

Հարցումներ : 1. Նիսկարա գետն ուստի՞ կը բղիտ . արցնու

Թիւնը ո՞րչափ է : 2. Զրկէժէն ի՞նչ կ'ելլէ : 3. Զրկէժին վրայ երբեմն ի՞նչ կը պատահի : 4. Հիմա ի՞նչ կայ ջրկէժին վրայ : 5. Կամուրջը հաստատուն է :

Գ Ա Ս 6

Խաւար	Տոբ	Անկողին	Ֆահիճ
Երես	դէժ+	Պահպանել	պահել
Բազուկ	Յէր+	Կամենալ	ուշէլ
Ջուակ	արայ	Քնանալ	ննջել
Արթուն	ուժը Բայ	Որորան	օրոյ+
Ծածկել	գոյել	Արշալոյս	որհուն նոր ծագիւել

Գ Ի Շ Ե Ր

1. Երբ գիշեր կ'ըլլայ ամէն մարդ անկողին կը մտնէ հանդիստ կը քնանայ, երկրիս երեսը մութը կը պատէ, ամէն աչքեր կը դոցուին, ամէն ձեռքեր անշարժ կ'ըլլան, և ամէն մարմին գործելէ կը դադարի : Այն ամենատես աչքը միայն չի քնանար, և այն ամենազօր բազուկն է որ զմեզ կը պահպանէ :

2. Արարիչն ըրաւ գիշերը, և ուղեց որ ցորեկը աշխատինք և գիշերը հանդիստ ընենք ննջելով : Ինչպէս խանդակաթ մայր մը իր սրբելի զաւակը հանդիստ քնայնելու կամ չարթնցնելու համար զգուշութիւն կ'ընէ որ ձայն մը չելլէ, որորանին ծածկոցը կը քաշէ որ տղուն աչքին լոյս չզարնէ, և ուրիշ ամէն

զգուշութիւն կ'ընէ իր զաւակն հանգստութեանը համար, այսպէս և ամենաբարին Աստուած մեր դթած Հայրը մթութեան վարագոյր մը կը քաշէ մեր բոլորտիքը և բոլոր ընտրեալները լուռ կ'ընէ, որպէս զի իր զաւակները խաղաղ և հանգիստ ննջեն :

3. Երբ գիշերուան խաւարը կամաց կամաց արշալուսին առջևէն կը հայածուի, և արևը կը ծագի, անատեն պարտինք աղօթքով սկսիլ այն օրը փառաբանելով մեր Ստեղծիչը որ գիշերուան մէջ, երբ ի քուն էինք, անիկա արթուն աչօք մեր վրայ հսկեց և մեզ ամէն փորձութենէ պահպանեց :

4. Երբ ննջելու կ'երթանք, սրտի մտօք փառաբանենք մեր վրայ հսկող անքուն պահպանը, և երբ կ'արթնանք դովաբանենք զանի :

Հարցումներ : 1. Գիշեր ատեն ի՞նչ կ'ըլլայ : 2. Ինչու համար եղած է գիշերը : 3. Ի՞նչպէս սկսելու ենք նոր օրը : 4. Ննջած ժամանակ ի՞նչ, արթնցած ժամանակ ի՞նչ ընել պարտինք :

Գ Ա Ս 7

Անցորդ	անշող	Գաւազան	ցուպ
Գետին	երկր	Կերակուր	ուտելի+
Դառնալ	էր գալ	Պատգարակ	հիւանդ պահելու դաժառ
Ցղայ	Տանուի	Երանի	երնէի

500-45

Խորհուրդ	Քրիստոս	Հանդիպել	Գիտաբան էլուն
Քառորդ	Լուսին մէջ Տաւր	Խարխարել	Խորհրէն ջըւտիել

Պ Ա Տ Մ Ո Ի Թ Ի Ի Ն

Խեղճ մարդ մը, որ շատոնց ի վեր աչքին լոյսը կորսնցուցած էր, իրիկուն մը ուշատեն ձեռքը դաւազանով՝ խարխարելով փողոցէն կ'անցնէր և ինքնին այսպէս կը խօսէր. «Այս ի՞նչ է որ գլխուս եկաւ, եթէ չնիկս հիւանդ չըլլար, հիմա ինձի կ'առաջնորդէր սա մօտ քաղաքը երթալու. հիմա կ'իմանամ թէ ո՞ր չափ շունիս կարօտ եմ:»

«Իրիկուն եղաւ, մութը կոխեց, թէև ինձի համար ցորեկ և գիշեր մէկ է, քանզի չեմ տեսներ, սակայն եթէ ցորեկ ըլլար, գոնէ անցորդաց կրնայի հարցնել թէ արդեօք ճամբաս շտա՛կ է թէ չէ. իսկ հիմա ամէն մարդ տունը քաշուած է, և չեմ գիտեր թէ մարդու պիտի պատահիմ: Մնչու շտ այս իրիկուն պիտի չկրնամ քաղաքը հասնիլ, և չնիկս ալ տունը անօթի պիտի մնայ:» Մինչդեռ կոյրն այս խօսքերը կ'ըսէր, անդիէն ձայն մը լսեց որ տրանջալով կ'ըսէր, «Այս ի՞նչ խեղճութուն է որ գլխուս պատահեցաւ, խորտուրորտ ճամբուն մէջ ոտքս վրասեցի, և չեմ կրնար կոխել, գիշերը հոս պիտի մնամ. ո՛վ գիտէ ծնողքս ալ ինչ կասկածներու պիտի

երթան:» «Դուն ո՞վ ես», ըսաւ կոյրը, «ի՞նչ բանի համար կը դանդատիս:»

«Ս.Տ», ըսաւ կաղը, «ես խեղճ տղայ մըն եմ, գլխուս փորձանք եկաւ, դեղէն դարձած ժամանակս ոտքս վրասեցի, ցետի մէջ ինկայ մնացի:»

Կոյր. «Վա՛ղս, խեղճ տղայ, բայց ըսէ տեսնեմ, արևը մարը մտած է, ճամբան կը տեսնուի՞ թէ չէ:»

Կաղ. «Շատ աղէկ կը տեսնեմ ճամբան, սակայն ինչ օգուտ որ չեմ կրնար քալել, ապա թէ ոչ շտակ տուն կ'երթայի և ծնողքս մտմտուքէ կ'ազատէի:»

Կոյր. «Ափսոս որ ես ալ չեմ տեսներ, եթէ ոչ շուտ մը կ'երթայի խեղճ շունիս կերակուր կու տայի:»

Կաղ. «Ի՞նչ, աչքդ չի՞տեսներ, բարեկամ:»

Կոյր. «Ոչ. ինչպէս որ դուն կաղ ես, ես ալ կոյր եմ. աղէկ դտանք զիրար, ոչ դուն կրնաս տեղէդ շարժիլ ոչ ալ ես:»

Կաղ. «Իցէ թէ կարող ըլլայի ճամբադ ցունենելու:»

Կոյր. «Ո՛ւր էր թէ ես ալ երթայի քեզի համար պատգարակ մը դտնէի:»

Կաղ. «Միտքս բան մը եկաւ. եթէ ուզես կրնանք երկուքնիս ալ այս փորձանքէն ազատիլ:»

Կոյր . « Եթէ ուզեմ . ի՞նչ ըսել կ'ուզես , քսէ տեսնեմ ի՞նչ եկաւ միտքդ : »

Կու . « Դուն աչք չունիս , ես ոտք չունիմ . ոտքերդ ինձի տուր , ես ալ աչքերս քեզի տամ . այս կերպով երկուքս ալ կ'ազատինք : »

Կոյր . « Այդ ըլլալու բա՞ն է »

Կու . « Ինչո՞ւ պիտի չըլլայ . ես այնչափ ծանր չեմ , դուն ալ ուժով կ'երևիս : »

Կոյր . « Փառք Աստուծոյ , բաւական ոյժ ունիմ : »

Կու . « Ուրեմն ի՞նչ կ'ընենք դիտես . դուն զիս ուսիդ վրայ կ'առնես , ես ալ քեզի ճամբան կը ցուցնեմ . այսպէս մինչև քաղաք կ'երթանք : »

Կոյր . « Քաղաքը դեռ ո՞րչափ հեռու է : »

Կու . « Շատ հեռու չէ . ասկէ կը տեսնուի : »

Կոյր . « Երանի՛ր քեզի որ կը տեսնես . ես տասը տարիէ ի վեր տեսութենէ զուրկ եմ : Ուրեմն շուտ ընենք , ժամանակ չկորսնցնենք . տուած խորհուրդիդ շատ հաւնեցայ : Ո՛ւր ես , տեսնեմ . կեցիր , չորս ոտքի վրայ դամ , դուն ալ կամացուկ մը կռնակս ել : »

Կու . « Քիչ մը դէպ ի աջ դին ծռէ : »

Կոյր . « Աղէ՞կ է : »

Կու . « Քիչ մըն ալ : Հո , սանկ : Թեքրս ալ ուսերուդ երկու կողմէն կախեմ : Հիմա կրնաս ոտք ելլել : »

Կոյր . « Ո՛հա ելայ : Թուչունի ծանրութիւն ունիս , » կ'ըսէ , և կը սկսի քայլել :

Շուտ մը ճամբայ կ'ելլեն , և մէկ քառորդի մէջ քաղաքը կը հասնին : Կոյրը կազը կ'առնէ անոր տունը կը տանի . տնեցիք զայն տեսնելուն պէս շատ կ'ուրախանան , և կուրին շնորհակալ կ'ըլլան , և զանի կ'առնեն իր բնակարանը կը տանին :

Այսպէս այս երկու խեղճերն իրարու օգնելով՝ երկուքն ալ ազատեցան . եթէ այս բանը չընէին , երկուքն ալ բոլոր այն զիշեր ճամբուն վրայ պիտի մնային :

Նոյն բանը կը պատահի նաև ամէն մարդու : Ընդհանրապէս մէկուն չունեցած կատարելութիւնը միւսը կ'ունենայ . այն բանը որ ստիկա չի կրնար ընել , միւսը կ'ընէ : Այսպէս իրարու օգնելով , բանի մը կարօտութիւն չենք ունենար . ընդհակառակն , եթէ իրարու չօգնենք , ամէնքս ալ թշուառութեան մէջ կ'լինանք :

Գ Ա Ս Ց

Ե Ր Կ Ո Ւ Չ Կ Ն Ո Ր Ս

1 . Սքօթլենտի կողմերը քանի մը տարի առաջ լճի մը վրայ երկու ձկնորս իրենց ուռ-

կանը կը նորոգէին նաև ու մէջ՝ եղերքէն բաւական հեռու : Յանկարծ մըրիկ ելաւ , ու նաւը տակնուվրայ ըրաւ . ձկնորսներն ալ ջուրն ինկան : Անոնցմէ մին լողալ չէր գիտեր . նաև ուն թիբրուն մէկն անոնց մտ եկաւ , սա կոյն այն ալ լողալ գիտցողին ձեռքն ինկաւ :

2. Միւսը որ լողալ չէր գիտեր , երբ սկսաւ ընկղմիլ , աղաղակեց , « Ս,Ն , խեղճ կինս և զաւկներս . այսուհետև սովամահ պիտի կորնչին : » Երբ ընկերն անոր այսպէս գոչելը լսեց , ձեռքի թին անոր երկնցուց ըսելով , « Սուսա թին և ինքզինքդ ազատէ , ես կեանքս քու ընտանեացդ համար վտանգի կը դնեմ : »

3. Շատ չանցաւ միւս թին ալ ջուրին քշելովն անոնց մտ եկաւ . այն ալ լողալ գիտցող ընկերն առաւ , և երկուքն ալ այս կերպով կրցան զիրենք ժամանակ մը ջուրին երեսը բռնել , մինչև որ օգնութիւն հասնելով ազատեցան :

4. Այս պատմութիւնը կը յիշեցնէ եղբայրական սիրոյն պակասութիւնն ու զանցառութիւնը որ քրիստոնէից մէջ կը տեսնուին :

Հարցումներ : 1. Լճի մը վրայ երկու ձկնորսաց ի՞նչ պատահեցաւ : 2. Լողալ չգիտցողն ի՞նչ գոչեց : 3. Ի՞նչպէս ջուրին երեսը մնացին մինչև որ օգնութիւն հասաւ : 4. Ի՞նչ կը յիշեցնէ մեզի այս պատմութիւնը :

Գ Ա Ս Գ

Ձինուոր	դօր+	ժամանակ	սպէն
Սաստիկ	Խիստ	Փոթորիկ	Ծեփէ
Ուղիշ	Չիստ	Մարտնչիլ	Հոռիլ
Շեղիլ	Տուրիլ	Ուժաթափ	ուժե ինչոժ
կրտսեր	ուրիշ	Շնչասպառ	շունչ հարստ
Հանդէս	սօն	Նուաղիլ	Ինչու

ԵՂԲԱՅԻՐԱԿԱՆ ՍԷՐ

1. Յամին 1804 Էտիւպոլուրիկ մէջ եօթը երիտասարդ զինուոր ձմեռուան սաստիկ ժամանակը պարտաւորեցան հարիւր երեսուն մըն ճամբայ երթալ : Այս երիտասարդներուն երկուքը եղբայր էին , և Յօրսիթ կը կոչուէին : Ճամբայ ելլելէն ետքը լեռնակողմը ձիւնախառն փոթորիկ մը կը բռնուին : Գիշերը վրայ կը հասնի և ձիւնն ու հովը երթալով կը սաստկանան : Գիշերուան մութին և ձեռն պատճառաւ սկսան ուղիղ ճամբէն շեղիլ , և չէին գիտեր թէ ուր կ'երթային :

2. Հաղիւ թէ զիրար կրնային տեսնել , և փոթորիկն սաստկութենէն խօսիլ անգամ չէին կրնար : Հովերուն դէմ մարտնչելով մեծ դժուարութեամբ յառաջ կ'երթային , սակայն և այնպէս սկսան ուժաթափ ըլլալ :

3. Ասոնցմէ մին առջևի փոսը ձիւնէն ծածկուած ըլլալով չի տեսներ և մէջը կ'իյնայ ու

միւսներուն աչքէն անյայտ կ'ըլլայ : Շատ
չանցնիր կրտսեր Ծօրսիթ ալ չկրնալով դի-
մանալ ուժաթափ դետին կ'լինայ . ետեէն ե-
կողները այնչափ յոգնած ու տկարացած էին
որ առանց օգնութիւն մը ընելու կ'անցնէին
կ'երթային . միայն մէկը ծռելով քննեց որ
ըլլայ թէ իր եղբայրն ըլլայ այսպէս շնչա-
պառ կեցողը . և երբ ստուգեց թէ անի իր
եղբայրն էր , անմիջապէս վեր վերցուց և
կռնակն առաւ ու սկսաւ յառաջ երթալ :

4 . Հաղիւ թէ քանի մը քայլ յառաջ գա-
ցին , մի ըստ միովէ սկսան նուաղիլ և ուժա-
թափ կ'լինալ . իսկ մեծն Ծօրսիթ իր յոգնու-
թիւնը և ճամբուն դժուարութիւնները բանի
տեղ չզննելով՝ կռնակի սիրելի բեռը երբէք
վար չառաւ , այլ որչափ ոյժ ունէր՝ յառաջ
կ'երթար , մինչև որ զօրութիւնը և ոյժը նախ
քան զսէր իւր թուլցան , և տկարացաւ ու
իր բեռանը տակ ինկաւ և անմիջապէս հո-
գին աւանդեց :

5 . Իսկ կրտսերն Ծօրսիթ այնչափ ժամա-
նակ եղբորը կռնակն ըլլալով և տաքութիւնը
կամաց կամաց իրեն անցած ըլլալով ոյժ և
կենդանութիւն կու գայ վրան , այնպէս որ
երբ իր եղբայրը կ'լինայ կը մեռնի , ինք բա-
ւական ոյժ և քաջութիւն կը ստանայ , և ան-
վտանգ մինչև տուն կը հասնի՝ իր գլխասիրա

եղբորը դիւցազնական քաջութեամբը մահ-
ուընէ ազատելով . ետքը զինք ազատողին
սգալի յուղարկաւորութեան հանդէսն ըստ
արժանւոյն կը կատարէ :

Հարցո՞հեր : 1. Քանի մը զինուորներ ճամբորդութեան ա-
տեն ի՞նչ եղան : 2. Ի՞նչ դժուարութիւն քաշեցին : 3. Մէկն
ի՞նչ եղաւ . ո՞վ դատա զանի : 4. Ի՞նչ եղան . մեծ եղբայրը
պղտիկին ի՞նչ ըրաւ : 5. Մեծ եղբայրն ի՞նչ եղաւ . կրտսերն
ողջնալով եղբորն ի՞նչ ըրաւ :

Գ Ա Ս 10

Պաշտօն	Գործ	Շարունակ	անդադար
Անխոնջ	չոգնող	Պարապիւ	դէտիւ
Մամուլ	պղելու Գործիչ	Օրինակ	Գաղտնի
Համբաւ	անուշ	Տարածել	Եսասել
Արագ	չոփ	Շանթարդել	Կայտնի արգելիչ
Ստէպ	չոփ անգամ	Անծանօթ	Էգիպոսացի

Յ Ր Ա Ն Բ Լ Ի Ն

1 . Այս երևելի Ամերիկացի փիլիսոփան
ծնաւ 1706 Յունուար 17ին Միացեալ Նա-
հանգաց Պոսդոն քաղաքը , և պատանեկու-
թեան ատենը տպագրիչի քով աշակերտ էր :
Յետոյ իրրև խորագրապետ ինք կը հրատա-
րակէր Ամերիկացի առաջին թերթերէն մին :
Ժուժկալութեամբն , աշխատասիրութեամբը
և խնայողութեամբը շարունակ իր ուսմանցը

պարապելով՝ իր դարուն ամենէն երևելի փիլիսոփան եղաւ :

2. Ֆրանքլին երբ տպագրութեան պաշտօն կը վարէր, անխոնջ աշխատութեամբ օրը երկու հազար հինգ հարիւր օրինակ, կամ որ նոյն է՝ հազար երկու հարիւր յիսուն՝ երկու երեսէ բաղկացեալ թերթ կը տպէր : Ժամանակ մը ետքը Նափիէրի մամուլը դործածուիլ սկսաւ, որ ժամը հազար օրինակ կը հանէր : Աւելի մօտ ատեններս Նոր Եորք քաղքէն Պարոն Հօ մամուլ մը հնարեց որ ամէն դառնալուն չորս օրինակ կը հանէ, և այնպիսի արագութեամբ կը դառնայ որ ժամը տասը հազար թերթ կը տպէ :

3. Երբ Ֆրանքլին տպագրիչ էր, ընդ ամէնը երկու երեք լրագիր կը հրատարակուէր Ամերիկայի մէջ, իսկ Եւրոպայի մէջ շատ քիչ էր : Հիմա երեք հազարէն աւելի լրագիր կայ Միացեալ Նահանգաց մէջ միայն, և ասոնց գրեթէ երեք հարիւր հատը օրինակ թերթեր են, այսինքն բաց ի կիրակիէն ամէն օր կը հրատարակուին : Ուրիշ քանի մը լրագիրներ կան որոնցմէ ամէն անգամ երկու հարիւր հազար օրինակ կը հրատարակուի :

4. Բոլոր Եւրոպա տարածուեցաւ այս իմաստնոյն համբաւն անոր հնարած ելեքտրականութեան գիւտերովը : Փորձով դտաւ մինչև

այն ատեն անձանօթ եղող բան մը, այսինքն կայծակին ելեքտրականութիւն ըլլալը, և հնարեց շանթարդելը, որով կայծակէ զերծ կը մնան այն տեղուանք ուր որ կը դրուի : Ասիկա մեծ օրհնութիւն է այն երկիրներուն մէջ, ուր սաստիկ փոթորիկներ կ'ըլլան ստէպ, և շատ տուներ, նաւեր, նաև մարդիկ կայծակնահար ըլլալէ զերծ կը մնան :

5. Ասոր վրայ գրեթէ ութսուն տարի անցաւ, երբ ելեքտրական հեռագիրը հնարուեցաւ, ասիկա գտնողն ալ Ամերիկացի մըն է, Պարոն Մօրս անուն՝ Նոր Եորք քաղքէն : Ֆրանքլին այս զարմանալի գիւտին հայրը կոչուելու արժանի է : Ասով հարիւրաւոր մըն իրարմէ հեռու անձինք կրնան անմիջական հաղորդակցութիւն ունենալ մէկմէկու հետ, օգնութեամբ պղնձէ թելերու, որոնց վրայէն ելեքտրական զօրութիւնը կ'անցնի և կը դարձնէ մեքենայ մը որով զրկուած խօսքերը թուղթի վրայ կը տպուին :

6. Անգղիացիք և Ամերիկացիք հիմա հեռագրական թելեր իջեցուցած են Ատլանտեան Ովկիանոսին յատակը Անգղիայէն մինչև Ամերիկա, այնպէս որ Լոնտոն և Նոր Եորք, որ իրարմէ երեք հազար մընէն աւելի հեռու են, մէկմէկու հետ ամէն օր կը խօսակցին : 1848 ին Սուլթան Ապտիւլ Մէճիտ գեղեցիկ

անդամանդեայ շքանշան ու հրովարտակ մը զրկեց Պարոն Մօրսին ի պատիւ իր հնարած ելեքտրական հեռագրի գիւտին : Յրանքլին շատ տարիներ Միացեալ Նահանգաց կողմանէ Գաղիոյ Տէրութեան մէջ դեսպանութիւն ըրաւ , և միշտ պատուով կը յարգէին զանի փարիզու մէջ : Այս երեկելի անձն ութսուն յոյս տարեկան մեռաւ յամի Տեառն 1790 :

Հարցումներ : 1. Յրանքլին ո՞ր ծնած է : 2. Ժամանակ մը ի՞նչ պաշտօն վարեց : 3. Այն ատեն լրագրաց վեճակն ի՞նչ պէս էր : 4. Ի՞նչ գիւտ հնարեց : 5. Ուրի՞շ մը ինչ հնարեց : 6. Մօտերս ի՞նչ ընելու ջանքեր կ'ըլլան : Յրանքլին քանի՞ տարեկան մեռաւ :

Գ Ա Ս 11

Վայրկեան	բողէ	Հաւասար	նճան
Արագ	լոպ	Կենդանի	լոնչ ոսկեցող
Հասակ	Բարձրութիւն	Ահարկու	լախ յգող
Հաճոյ	տիբէլի	Բազմաթիւ	լոպ
Օղակ	օշ	Զարմանալ	սողիլ
Ծառայ	սպասար	Զօրութիւն	ոժ

Ա Ր Ա Գ Ա Շ Ա Ր Ժ Ո Ի Թ Ի Ի Ն

1. Երեկել ըստած փոքրիկ որդը զարմանալի արագութեամբ կը շարժի , և բնագըննելինք կը վկայեն թէ մէկ մանրերկրորդին մէջ հինգ հարիւր , և մէկ վայրկենին մէջ երեսուն

հազար քայլ կ'ընէ : Եթէ ձին այս որդին պէս արագաքայլ ըլլար , ժամը հազար ութ հարիւր մղոն ճամբայ պիտի առնէր , հազար քայլը մղոն մը հաշուելով , և իւսկիւտարէն մինչև Եւրոպիա տասնուհինգ վայրկենի մէջ պիտի հասնէր :

2. Ուրիշ միջատ մըն ալ կայ որ ամենուրնտանի է . և թէպէտ մեզի հաճելի չէ , սակայն բնագննին աչաց հաճոյ և հետաքրքրական բան մըն է :

3. Ոնունն է լու . արագաշարժութեանը կողմանէ ըստ մասին կը հաւասարի Երեկելին , սակայն ուժին նկատմամբ , որ անհամեմատ է իր հասակին , չկայ կենդանի մը որ կարենայ անոր հաւասարել :

4. Երբ խոշորացոյցով նայիս , կը տեսնես որ լուն շատ դեղեցիկ , փառաւոր և ահարկու է , և բոլոր մարմինը զրահով զինեալ կ'երևի : Գլուխը պզտիկ , աչքերը խոշոր , մարմինը մաքուր և փայլուն է , և բոլոր մարմինը պատած է բազմաթիւ սուր և փայլուն մազերով :

5. Բոլոր շարժումներն արագութիւն և զօրութիւն կը ցուցնեն , և այնպիսի տարօրինակ ջրային զօրութիւն ունի որ մարդ կը զարմանայ , և գիտցուած չէ ուրիշ կենդանի մը , որուն ոյժը , մեծութեանը հետ բազգատուելով , այս կենդանւոյն ուժին հաւասարի :

Քանդի լուն բաղդատմամբ իր երկայնութեանը՝ երկու հարիւր անգամ հեռու կրնայ ցատքել, և իր մարմինէն հարիւրապատիկ ծանր շղթայ մը կրնայ քաշել:

6. Վարպետ ժամագործ մը, որ քանի մը տարի առաջ լոնտրա կը բնակէր, հասարակութեան փղոսկրէ պղտիկ կառք մը ներկայացուց որ չորս անիւ ունէր և մէջը ամէն կարևոր բաները կային, և սնտուկի մը վրայ շինծու մարդ մը նստած էր իբրև կառավար. բոլոր այն բաները միայն լու մը կը քաշէր:

7. Ուրիշ կառք մըն ալ շինեց առջևէն վեց ձիով, կառավար մը սնտուկի վրայ նստած՝ քողն ալ շուն մը, կառքին մէջ ալ չորս մարդ, ետևի կողմը երկու սպասաւոր կեցած, և ձիաւոր մըն ալ առջևի ձիերուն մէկուն վրայ նստած. այս ամէնը մէկ լու գիւրութեամբ կը քաշէր: Նաև պղնձէ շղթայ մը շինեց երկու մատնաչափ երկայն՝ որ ունէր երկու հարիւր օղակ, մէկ ծայրը կեռ մը և միւս ծայրը բանալիով կղզանք մը, որոնց ամէնը լուն կը քաշէր կը տանէր:

Լուն իր ծանրութեանը տասնապատիկ կերակուրը կ'ուտէ օրը:

Հարցումներ: 1. Երևիլ ինչպիսի՞ որդ է: 2. Անոր նման ուրիշ ի՞նչ միջատ կայ: 3. Ի՞նչ կը կոչուի, և ի՞նչ բանի մէջ ուրիշ կենդանիներէն վեր է: 4. Եթէ խոշորացուցով

զննուի, ի՞նչ կը տեսնուի վրան: 5. Ի՞նչ ոյժ ունի: 6. Լոնջ տրա ժամագործ մը ի՞նչ ըրաւ: 7. Ուրիշ ի՞նչ բաներ շէնեց և լուին լծեց:

Գ Ա Ս 12

Օգուտ	լահ	Անկողին	պսակուս ԳԵ
Ցեակ	խեղ	Տարակոյս	խախտ
Ցանջել	լարուրել	Հակառակ	ԴԷՏ
Վտանգ	խոչնդ	Արտաքին	ԴԴԻ
Գանգատ	որբանջ	Կարճատես	ալու ԳԻԲ
Նախնիք	առջի մեծ հայրերը	Սրատես	ալու ԳՐԳՐԱՊ

ԱՌՏՈՒՆԵՐԸ ԿԱՆՈՒԻ ԵԼԼԵԼ

1. Առտունները անկողնէն ուշ ելլելուն ֆլաաները, և ընդ հակառակին, կանուխ ելլելուն բնական և բարոյական օգուտները շատ աղէկ կը նկարագրէ Գերմանացի մատենագիր մը սա խօսքերով. « Չափէն աւելի անկողնոյ մէջ մնալ ու քնանալը ոչ միայն թուլութիւն կը բերէ մարդուս, այլ նաև շատ տեսակ հիւանդութեանց պատճառ կ'ըլլայ՝ որ չղացաւութեան անունով մինչև ցմահ զմարդ կը տանջեն:

2. Եւ որովհետև այս տեսակ հիւանդութեանց պատճառը շատ անգամ չղիտցուի, և դեղերն օգուտ չեն ըներ, ուստի կ'երեկոթէ ասոնց լուն պատճառը շատ քնանալն է, որովհետև այսպիսի հիւանդութեանց պատ-

ճառը մարմնոյն տկարանալն է, որով հոգին և միտքը կը թուլնայ, և մարդս մինչև ցմահ այլևայլ ցաւերով կը տանջուի :

3. Ուստի մեծ փոյթ տարուելու է տղայոց քանի որ պղտիկ են, և մասնաւոր զգուշութիւն ընելու է որ այսպիսի վտանգներէ զերծ մնան : Թերևս շատերուն անհաւատալի պիտի թուի այս ըսածս, սակայն անոնց տարտիոյսը բժշկական փորձերով կրնայ պարզուիլ : Կան նաև ուրիշ շատ հիւանդութիւններ որոնց դալը չի կրնար առաջուրնէ գիտցուիլ :

4. Արդեօք ի՞նչ է պատճառը որ մեր նախնիք մեզի պէս չէին դանդատեր այս տեսակ հիւանդութեանց համար, և ասկէ հալիւրաւոր տարի առաջ դըրուած գիրքերէն և ոչ միոյն մէջ ջղացաւի վրայ բան մը կը կարդանք : Տարակոյս չկայ որ զեղիտութիւնն ալ, որ մեր ատենները աւելի շատցած է, այս կերպ հիւանդութեանց պատճառ կրնայ ըլլալ. բայց կը կարծեմ թէ անկէ աւելի անկողնոյ մէջ երկար ատեն և անօգուտ տեղը պառկիլն է պատճառ հիւանդութեանց :

5. Մեր նախնիք առտունները շատ կանուխ կ'ելլէին անկողնէն, ուր ընդ հակառակն իրենց զաւկները շատ ուշ կ'ելլեն. ասով հարկաւ անոնց ջիղերը կը թուլնան, ուժէ կ'ընան և անոնց մտաւորական կարողութիւնը

կը տկարանայ, և այսպէս մարդս դիւրաւ մեղամաղձօտութեան մէջ կ'իյնայ :

6. Շէյն անուն երևելի բժիշկը կ'ըսէր թէ, տկար կազմուածք ունեցող կամ ընթերցասէր և մտածող մարդու համար երկար ատեն անկողնոյ մէջ մնալէն աւելի փաստակար բան չկայ : Վասն զի մէկ կողմէն միւս կողմը դառնալով, շարունակ յօրանջելովն ու ձկտելով հարկաւ ներսի հիւթերը կ'ապականին, անդամները կը թուլնան և բոլոր մարմինը կը տկարանայ :

7. Այն արտաքին մաքուր օդը զոր կը ծծենք, և անկողնէն ելած ժամանակ մեր մարմինը կը զովացնէ, պաղ ջուրով լուացուածի չափ օգուտ ունի. անով հիւթերը աւելի շուտ շրջան կ'ընեն և կը մաքրուին, մարմնոյն անդամներն աւելի ևս կը զօրանան և կը հաստատուին. ընդ հակառակն չափէ դուրս տաքութեամբ կը ցնդին հիւթերը, և ասոր ապացոյց է մարդուս ախորժակը, որ երբ կանուխ կ'ելլէ անօթութիւն կը զգայ :

8. Շատ քնանալուն կամ թէ անկողնոյ մէջ կենալուն մէկ փաստն ալ այս է, ինչպէս կը հաստատէ Ռուլլի բժիշկը, որ մարդուս աչքին տեսութիւնը կը տկարացնէ, և մարդս կարճատես կ'ընէ : Երբ պատանի էի, աչքերս երթալով տկարացան, իսկ երբ սկսայ ամէն

օր շատ կանուխ ելլել, տասը տասուերկու տարուան մէջ զօրացան և սրատես եղայ:

9. Մէնսֆիլտ անուն երևելի Անդղիացի օրէնսդէտը շատ ծերերու ապրելուն կերպը քննելով՝ տեսեր է որ մինչև խոր ծերութեան հասնողներն ընդհանրապէս անոնք են, որ առտուները կ'անուխ կ'ելլեն: Այս իրական փաստերը ուրիշ ամէն փաստերէ լաւ կը հաստատեն մեր խօսքերը:

Հարցումներ: 1. Ի՞նչ է ուշ ելլելուն վնասը: 2. Հիւանդութիւններն ընդհանրապէս ինչէ՞ն յառաջ կու գան: 3. Յըսոց ի՞նչ մասնաւոր փոյթ տարուելու է: 4. Հին աստնները կայի՞ն այժմու հիւանդութիւնները: 5. Ի՞նչ է ուշ ելլելուն ուրիշ մէկ վնասը: 6. Ո՞ր մարդոց աւելի կը վնասէ շատ քնանալը: 7. Ի՞նչ է կանուխ ելլելուն օգուտը: 8. Այաց ալ վնաս է շատ քնանալը: 9. Ո՞ր մարդիկ երկար կեանք կ'ունենան:

ԳՊՍ 13

Պառկել	անխոյն ճարել	Օգտակար	չահասոր
Առողջ	դժբաւոր	Զօրութիւն	ուժ
Կարօտ	դէպտ ունեցող	Անդանդաղ	չափնացող
Անգին	գին չունեցող	Իմաստուն	իւլայի
Ապուշ	ախմար	Բանաստեղծ	սուղ զինող
Հասակ	սարիտ	Հեղինակ	գիրտի ճ զինող

ԱՌՏՈՒՆԵՐԸ ԿՍՆՈՒԽ ԵԼԼԵԼ

1. Յիլիփ անուն Անդղիացի բժիշկը իր դրուածներէն մէկուն մէջ կը հաստատէ թէ

առջի իրիկուընէ թէև կանուխ պառկին օր տակար է տկար մարդոց, սակայն անկողնոյ մէջ չափէն աւելի երկար ատեն մնալը շատ վնասակար է: Եթէ կ'ուզես քանի մը օր փորձի համար սովորականէն մէկ կամ երկու ժամ կանուխ ել, պիտի տեսնես որ նոր զօրութիւն և ուժ պիտի առնես, զոր ուրիշ կերպով չէիր կրնար ստանալ:

2. Անոնք որ շատ տկար չեն՝ պէտք է որ անդանդաղ անկողնէն ելլեն, և թէպէտ առջի բերան ծանր պիտի դայ անոնց, որովհետև տե տկարն առողջէն աւելի քնոյ կարօտութիւն ունի, բայց անոնց երկրորդ իրիկուան քունն աւելի խորունկ և անոյշ կ'ըլլայ: Երկար ատեն անկողնոյ մէջ մնալը ոչ միայն վնասակար և թուլացուցիչ է, այլ և անդին ժամանակին մեծ կորուստ, քանզի եթէ մարդս շարժամար այն ժամանակն անցունէր, առողջութիւնն աւելի պիտի զօրանար:

3. Անոնք որ առտուները կանուխ կ'ելլեն, առողջ, հարուստ և իմաստուն կ'ըլլան, կ'ըսէ Ֆրանքլին: Մարդկային կենաց բոլոր թշուառութեանց և մինչև իսկ կենաց կարճնալուն միակ պատճառը ծուրութիւնը և անհողութիւնն է, որ սաստիկ աշխատանքներէն աւելի մարդս կը փճացնէ:

4. Բոլոր մեծամեծ մարդիկ գիշերուան մէկ

քանի ժամը միայն քնանալով կ'անցունէին ,
և պէտք եղածէն աւելի չէին քնանար , ու
բով իրենց կենաց մէկ մասն ալ կը շահէին :
Մարդս շատ քիչ քնոյ կարօտութիւն ունի ,
և այս պատճառաւ շատ քնացողները ասուշ
կ'ըլլան , կ'ըսէր Լոք փիլիսոփան :

5. Ֆոնթթընէլ Գաղլիացին , որ հարիւր տա-
րի ասլրեցաւ , ամէն իրիկուն շատ կանուխ
կը պառկէր , և առտուները կանուխ կ'ել-
լէր , և մինչև ճաշի ատեն կ'աշխատէր , այս-
ինքն կէսօրուան երկու կամ երեք ժամ մնա-
ցած , և իրիկունները կը հանգչէր կամ առան-
ձին պտտելով , և կամ երևելի մարդոց հետ
տեսնուելով :

6. Մեծ բարիք կ'ընեն ծնողք իրենց որդ-
ւոցը , եթէ զանոնք իրենց սղոյսական հա-
սակէն վարժեցնեն առտուները կանուխ ել-
լելու . անով անոնց առողջութիւնը կը զօրա-
նայ , աշխատասիրութիւնը կը քաղցրանայ ,
զուարթութիւննին կ'աւելնայ , և անոնց միտ-
քը ամէն տեսակ կրթութիւն առնելու կը
վարժուի , շատ բաներու դիւրաւ տեղեակ
կ'ըլլան , և աշխարհիս մէջ լաւ կեանք կ'ան-
ցունեն : Ուստի ծնողք փոյթ տանելու են ի-
րենց զաւկները կանուխ պառկեցնելու և առ-
տուները կանուխ արթնցնելու :

7. Միլտոն Մնդղիացի հռչակաւոր բանաս-

տեղծը ձմեռ ատեն ամէն օր շատ կանուխ
կ'ելլէր , իսկ ամառը թռչնոց հետ մէկտեղ
կամ քիչ մը ետքը , և կը սկսէր երևելի հե-
ղինակաց գիրքեր կարդալ կամ կարդացնել ,
մինչև որ միտքը յոգնէր , և կամ յիշողու-
թիւնը օգտակար նիւթերով լցուէր . այնու-
հետև կը սկսէր օգտակար աշխատութեանց
հետ ըլլալ , որով միշտ հաստատուն պահեց
իր առողջութիւնը և կազմուածքը :

8. Մեծն ֆրեդերիկոս առաջ սաստիկ քնա-
սէր էր , բայց 1747ին երբ թագաւոր եղաւ ,
պատուէր տուաւ իր սենեկապետին որ ամէն
առտու չլուսցած զանի արթնցնէր . և որով
հետև անով ալ չէր կրնար ելլել , պատուիրեց
որ արթննալուն պէս՝ երեսին վրայ թըջած
լաթ մը կամ ուրիշ բան մը ձգէր , մինչև որ
կամաց կամաց վարժուեցաւ կանուխ ելլելու :

9. Սուրբ Գրոց մէջ շատ տեղեր կանուխ
ելլելուն օգուտները և ուշ ելլելուն վնասնե-
րը ցուցուած են . ինչպէս Սողոմոն Առակաց
Գիրքին մէջ կ'ըսէ , « Ով ծոյլ , մինչև ե՞րբ կը
պառկիս , քունէդ ե՞րբ պիտի արթննաս ,
Քիչ մը քնանաս , քիչ մը նիրհես , ու քիչ մը
ձեռք ձեռքի վրայ դնես ննջելու համար ,
անատենը քու աղքատութիւնդ ճամբորդի
պէս պիտի գայ , ու կարօտութիւնդ՝ սպա-
ռաղինեալ մարդու պէս :

10. Միով բանիւ մարդուս կենաց պատուական դրամագլուխը մի միայն իր անցուցած ժամանակն է. այն մարդը միայն շատ և երկար կ'ապրի, որ իր ժամանակն ամենեկին պարտապ և անպտուղ չանցնէր, այսինքն այն որ իր կենաց երրորդ մասը հազիւ քնոյ համար կը կորսնցնէ :

Հարցումներ : 1. Բժիշկ մը կանուկ պառկելուն վրայ ի՞նչ կը գրէ : 2. Որո՞նք աւելի շուտ ելլելու են անկողնէն . ինչո՞ւ : 3. Ի՞նչ բանէ յառաջ կու գայ թշուառութիւնը : 4. Փելլեօսփայ մը ի՞նչ ըսել սովոր էր : 5. Չիսթընէլ քանի՞ տարի ապրեցաւ . ի՞նչպէս կ'անցունէր ժամանակը : 6. Ծնողք ի՞նչ ընել պարտին իրենց զաւկներուն : 7. Միլտոն ի՞նչ ընել սովոր էր : 8. Մեծն Փրեդերիկոս ի՞նչ կերպով վարժուեցաւ կանուկ ելլելու : 9. Սուրբ Գիորգ ի՞նչ կ'ըսէ ուշ ելլելու նկատմամբ : 10. Երկար կեանք ունենալու միջոցն ի՞նչ է :

ՊԱՍ 14

Փափաք	Բարչանի	Մտածել	Տրտման
Գետին	Երկիր	Պատանի	Ճան
Մածկել	Գոցել	Շառաւիղ	Ճիւղ
Սուռ	Դուրի գետ	Ցիրուցան	Գարբաղնած
Սղջել	Ղարմանակ	Նոնենի	Նորի ծառ
Որդի	Ղարմի	Ուսուցիչ	Վարժապետ

ՀՐԱՇԻ ՏԵՍՆԵԼՈՒ ՓՍՓՍԻ

1. Սողոմոն պատանեկութեանը ատեն դարնան օր մը հօրը պարտէզին մէջ արմաւեն

ւոյ մը ներքև նստած, աչքը դետինը տնկած խոր մտածութեան մէջ ընկղմած էր : Նա թան, անոր դաստիարակը, քոյր մօտենալով հարցուց, « Ինչո՞ւ նստեր կը մտածես » : Պատանին գլուխը վեր վերցուց և պատասխանեց, « Նաթան, շատ կը փափաքիմ հրաշք մը տեսնել » : « Այդպիսի փափաք մը ես ալ ունէի, երբ տղայ էի » : « Փափաքդ կատարուեցա՞ւ » : Հարցուց աճապարանօք Արքայորդին :

2. Պատասխան տուաւ Նաթան ըսելով, « Այր Աստուծոյ անուն մարդ մը ինձի մօտենալով և ձեռքի նուան կուտ մը ցուցնելով ըսաւ, « Աղէկ նայէ, տես սա կուտն ի՞նչ պիտի ըլլայ » :

3. Այսպէս ըսելէն ետքը մատովը ծակ մը բացաւ, կուտը մէջը դնելով վրան հողով ծածկեց : Հազիւ թէ ձեռքը քաշեց, և ահա երկու մանր տերևներ դուրս ցցուեցան. Եւ դեռ անոնց տերև ըլլալը շնչմարուած՝ իրարմէ բաժնուեցան, և մէջտեղէն շառաւիղ մը ելաւ կեղևով պատած և հետզհետէ բարձրացաւ և հաստցաւ :

4. Ասոր վրայ Աստուծոյ մարդն ինձի ըսաւ, « Նայէ », և երբ նայեցայ՝ եօթը ոստ ելան այն շառաւիղէն, սեղանին վրայի աչտանակին եօթը աստղերուն պէս : Աքան

չացայ. բայց Աստուծոյ մարդը քուլս եկաւ, և ինծի պատուիրեց որ լուռ կենամ ու դիտեմ: 'Նայէ՛' ըսաւ, 'նոր ստեղծուածներ պիտի երևին:'

5. 'Այս խօսքին վրայ դնայ մտակայ առուէն ամբողջ շուր բերելու և այն նորաբոյս ծառը շրեց: Մէյ մ'ալ նայիս որ բոլոր ստերը կանանչ տերեւներով լեցուեցան, այնպէս որ զովասուն հովանի եղաւ վրաս և անոյշ հոտեր բուրեցին չորս դին: Ուստի՞ է այս անուշահոտութիւնը և զովարար շուքը, գոչեցի: 'Չե՞ն տեսներ', պատասխանեց Աստուծոյ մարդը, 'այն կարմիր ծաղիկները որ կանանչ տերեւներուն տակէն կը բացուին խիտ առ խիտ:'

6. Երբ կը պատրաստուէի պատասխան տալու, մէյ մըն ալ զովիկ հով մը փչելով տերեւները թօթօվեց և ծաղիկները մեր բոլորտիքը ցանեց, ինչպէս աշնան սաստիկ հովերը չորցած տերեւները ծառէն վար կը թափեն և ցիրուցան կ'ընեն: Մտադրեցի թափուածին պէս մէյ մ'ալ նայիմ որ գեղեցիկ դոյններով կարմիր նուռեր կախուած էին՝ Ահարոնին գաւազանին վրայ բուսած ընկոյզներուն պէս: Աստուծոյ մարդուն ըրած այս բանը տեսնելով ամի ի բերան ապշեցայ մնացի:'

7. Հոս Նաթան խօսքը վերջացուց. իսկ

Սողոմոն անմիջապէս հարցուց, 'Ի՞նչ է այն մարդուն անունը. դեռ կենդանի՞ է. ո՞ւր կը բնակի:': 'Գաւթի որդի, քեզի պատմածս երազ էր', պատասխանեց Նաթան: Իսկ Սողոմոն այս խօսքը լսածին պէս սիրտը թունտ ելաւ և ըսաւ, 'Ի՞նչպէս կրցար զիս խաբել:': 'Որդի Յեսսէի, ես քեզ չխտրեցի', կրկնեց Նաթան: 'Ահա հօրդ պարտեզին մէջ բոլոր պատմածներս կրնաս տեսնել: Միթէ բոլոր նունենեաց միւսնոյն բանը չի՞ պատահիր, ինչպէս նաև ուրիշ ծառոց:':

8. 'Այո', ըսաւ Սողոմոն, 'բայց այնպէս կամաց կամաց և այնչափ երկար ատենի մէջ, որ մենք չենք զգար:': Պատասխան տուաւ Նաթան ըսելով, 'Ուրեմն Աստուծոյ դործքերուն մէկը կրնայ պզտիկ բան սեպուել՝ կամաց կամաց և անզգալի կերպով ըլլալուն համար: Բնութիւնը քեզ ուսուցիչ ըրէ, և անոր դործողութիւնները սորվելու հետամուտ եղիր, անատեն դիւրաւ կը հաւատաս Տէրոջը դործքերուն մէջ եղած հրաշից բարձրագոյն զօրութեանը, և մարդու ձեռքով դործուած հրաշք տեսնելու պիտի չփափաքիս:':

Հարցումներ. 1. Սողոմոն պարտեզը նստած ատեն մի ել կաւ անոր քով, և ի՞նչ ըսաւ. 2. Սողոմոն ինչ պատասխանեց. 3. Նաթան ի՞նչ պատմեց անոր. 4. Յետոյ ի՞նչ ըրաւ, և

Ի՞նչ եղաւ : 4. Ի՞նչ տեսած էր Նաթան : 5. Ուրիշ ի՞նչ տեսաւ : 6. Ծառին վրայ ի՞նչ տեսնուեցաւ : 7. Ասոր վրայ Սոգոմոն ի՞նչ պատասխան տուաւ : 8. Ի՞նչ կերպով համոզեց զՍոգոմոն :

Պ Ա Ս 15

Պայտտ	Ջեծ փոռն	Վաղեմի	Հին
Պակիծ	ցաւ	Միասին	Ջէլիքեշ
Քնչու	էկէկանէ	Թափառել	ասդիւն անդիւն յընէ
Խնջոյք	հանդէս	Պատուհաս	պարթ
Յանկարծ	Ջէլէն	Համադամ	համոյ
Հրդեհ	չրախ	Անձկութիւն	սրբի շեշու-բիտն

ԾԽՆԵԼՈՅՁ ՄԱՔՐՈՂՆԵՐՈՒՆ ՏՕՆԸ

1. Եւստիանակաւ Լոնտրայի մէջ ամէն տալի մայիսի առջի օրը քաղքին ծխնելոյդ մաքրողներուն համար մեծ տօն կ'ըլլար Մոնթէկու ընտանեաց պալատը : Կ'ըսուի թէ այս սովորութիւնը հետեւեալ պարագաներէն սկիզբ առած է : Մոնթէկու տիկինն ամառ ատեն, ըստ սովորութեան, ամառանոցը դացած ըլլալով, սովոր էր ամէն օր իր տղան պտտել զրկելու ծառային հետ որուն խափա պատուէր տրուած էր տղան աչքին առջևէն չկորսնցնելու :

2. Սակայն օր մը ծառան վաղեմի բարեկամներէն միոյն հանդիպելով ի միասին դիտնետուն դացին, և տղան մինակ մնացած աս-

դին անդին կը վազվրտէր : Եւստիանակ մը դիտնետան մէջ մնալէն ետքը, ծառան դուրս ելլաւ տղան փնտռելու որ ճաշի տանէր, սակայն չգտաւ զանի : Անիկա բոլոր դիշերը թափառեցաւ, ամէն տեղ, ամէն կողմ հարցուց, այլ ի զուր. Եդուարդ չգտնուեցաւ :

3. Կրնաք երեւակայել թէ խեղճ մայրը տղուն ուշանալը տեսնելով ո՞րչափ ցաւօք և անձկութեամբ լեցուեցաւ : Բայց անհնար է նկարագրել անոր կսկիծը և յուսահատութիւնը, երբ սպասաւորը դարձաւ և տղուն եկած փորձանքը պատմեց անոր : Ամենուրեք մարդիկ զրկուեցան տղան փնտռելու, ամէն լրագրաց մէջ ծանուցումներ դուրսեցան, Լոնտրայի և Անգղիոյ շատ քաղաքներուն մէջ թուղթեր փակցուելով՝ տղան բերողին կամ անոր վրայ տեղեկութիւն տուողին մեծապէս մար խոտուամներ եղան, սակայն ամէն ճիգ և խնամ անօգուտ եղաւ. հետեւապէս կասկած ըրին թէ դուրս տղան լիճն ինկած էր, և կամ դնչուները դողած ըլլալով պատուհասուելու վախով չէին բերեր զանի :

4. Տիկին Մոնթէկու այսպիսի դառն անստուգութեան մէջ երկու տարի անցուց, և հակառակ սովորութեանը, ձմեռը Լոնտրա չվերադարձաւ, այլ դիւղը մնալով բոլոր ժամանակը կսկիծներու և միայնութեան մէջ

անցուց : Հուսկ յետոյ քոյրերէն մին ամուսնացաւ , և շատ ընդդիմութիւններէն ետքը տիկին Մոնթէկու հաւանեցաւ պարահանդէս և հարսանեաց խնճոյք մը տալ իր տունը :

5. Հանդէսին պատրաստութեանց խնամ տանելու համար լոնտրա վերադարձաւ , և մինչ կերակուրները կ'եփուէին , յանկարծ տան մէջ հրդեհի ձայներ լսուեցան : Կ'երևի թէ խոհարարաց մին կաթսան ձգած ըլլալով ծըխնելոյղը բռնկած էր : Ծխնելոյղ մաքրող փընտուեցին և տղայ մը գտնելով վեր հանեցին զանի , սակայն սաստիկ մուխէն խեղդուելու պէս եղած վառարանին մէջ ինկաւ : Տիկին Մոնթէկու ձեռքը քայտալ և շիշ մը ողելոյց հեղուկ առած վազեց եկաւ , և սկսաւ տըղուն քունքն ու վիզը շփել , երբ յանկարծ « Ո՛հ , Եղուարդ իմ , » գոչեց , և տախտակամածին վրայ ինկաւ անզգայ : Շուտ մը սթափեցաւ , և տղան բազկացը վրայ առնելով գրկեց զայն ըսելով , « Այս իմ սիրելի Եղուարդս է , իմ կորսուած զաւակս : »

6. Կ'երևի թէ վզին վրայի նշանէն ճանչցած էր զանի : Երբ վարպետին հարցուցին թէ ուստի՞ առած էր տղան , ըսաւ թէ , տարի մը առաջ գնած էր զայն գնչու կնիկէ մը որ կ'ըսէր թէ անիկա իմ զաւակս է : Տղան սա միայն կը յիշէր թէ քանի մը մարդիկ անոր

պտուղ բերին և ըսին թէ պիտի առնէին մօրը պիտի տանէին զանի , և թէ երկարատեն էջով ճամբորդելէն և շատ ժամանակ անոնց քով մնալէն ետքը , տղուն ըսած էին թէ , « Դուն այսուհետև քու հօրդ՝ ծխնելոյղ մաքրողի մը քով կենալու ես , » և երբ անգամ մը մօրը և գեղեցիկ տանը վրայ խօսեցաւ , այնպէս սաստիկ ծեծեցին զանի որ միտքն անգամ բերելու կը վախնար : Տղան ըսաւ նաև թէ իր վարպետը շատ աղէկ նայած էր անոր :

7. Տիկին Մոնթէկու առատապէս վարձատրեց այն մարդը , և այն ժամանակէն սկսեալ ամէն տարի մայիսի առջի օրը , այն է պղտիկ Եղուարդին ծննդեան տարեդարձին , բոլոր քաղքին ծխնելոյղ մաքրողներուն մեծ խնջոյք կու տար , և ամէն տեսակ համադամ կերակուրներով սեղան մը կը պատրաստէր որուն գլուխը Եղուարդ կը նստէր :

8. Շատ տարիներ առաջ եղած է ասիկա . թէ մայրը և թէ տղան մեռած են , սակայն ամէն տարի մայիսի առջի օրն իբրև տօնի օր կը բռնեն ծխնելոյղ մաքրողները , և մինչև ցայսօր լոնտրայի ամէն կողմ կը տեսնես որ անոնք ժապաւէններ դրած և այլևայլ զարդարանքներով զարդարուած գրեթէ ամենուն գրան առջև կը պարեն և իրենց գործիքներովը կը չալեն ու կ'երգեն :

Հարցումներ : 1. Ատենօք ի՞նչ տօն կ'ըլար Լոնտրա : 2. Օր մը ի՞նչ պատահեցաւ : 3. Մայրը տղան գտնել տալու համար ի՞նչ ըրաւ : 4. Վերջապէս ի՞նչ պատճառաւ մայրը Լոնտրա դարձաւ : 5. Ի՞նչպէս բռնկած էր ծինելոյդը : 6. Մայրը տղան ինչէ՞ն ճանչցաւ . տղան ի՞նչ պատմեց : 7. Մայրը տղուն վարպետին ի՞նչ ըրաւ . ծինելոյդներուն ինչ հանդէս տուաւ : 8. Կայ տակաւին այն սովորութիւնը :

Գ Ա Ս 16

Պատուէր հրաման	Հայրենիք	Եւած Կէրէ
Զգեստ հագուստ	Հպատակ	հնազանդող
Հանդէս քօն	Ինքնակալ	Բազուոր
Ծագել էւել	Աղաղակ	Յայն
Սենեակ խոյ	Քաղցրաձայն	անոյլ Յայնո՛վ
Իշխան Կերո-Յէան Ժծէրը	Խոնարհել	Ժ-Ի

ՉԻՆՍՅ ՈՐԴԻԱԿԱՆ ՍԷՐԸ

1. Որդիական սէրը Չինաց ազգին մէջ ոչ միայն բնութեան տուրք և պարտք համարուած է, այլ նաև կրօնական պարտաւորութիւն և հաստատ պատուէր է : Այս սէրը Չինաց տէրութեան կառավարութեան ամենէն մեծ կապը կրնայ ըլլալ, և անոր ուժին ու երկար դիմանալուն պատճառ կրնայ համարուիլ :

2. Կրնանք ըսել թէ որդիական սէրը Չինաց թագաւորութեան ոգին է, ինչպէս որ հայրենեաց սէրը հին ատենուան հասարակա-

պետութեանց ոգին էր : Այս դեղեցիկ սիրոյ գգայմունքը Չինաց երկրին մէջ ընդհանուր է . թագաւորն իր հպատակներուն իրբև իր որդւոցը վրայ կը նայի, և հպատակները թագաւորին իրբև իրենց հօրը վրայ կը նային, և թագաւորը կ'անուանեն Հայր և Մայր թագաւորութեան :

3. Չինաց թագաւորները որդիական սիրոյ պարտուց օրինակ տալու համար իրենց հօրը աթոռը չեն նստիր, մինչև որ անոնց վախճանեալ հօրը մահուան սուղի ժամանակը չլեցուի, որ երեք տարի կը քչէ, և նոյն միջոցին Մանտարիններուն խորհրդարանը կը կառավարէ տէրութիւնը :

4. Ինքնակալը իր հպատակներուն օրինակ պիտի ըլլայ թէ կրօնական պաշտամանց, և թէ առ մայրն ունեցած որդիական պարտուցը մէջ, որուն համար ամէն տարւոյն առջի օրը մասնաւոր հանդէս մը կը կատարուի, զոր համառօտ կերպով կը դնենք հոս :

5. Տարւոյն առջի օրն արևը ծագելուն պէս բոլոր Մանտարինները հանդէսի զգեստներ հագած կը ժողվուին թագաւորին պալատը, և իրենց աստիճանին համեմատ սրահին մէջ կը շարուին : Յետոյ թագաւորական լշխանագլուք հագուած նոյն տեղը կու դան . անատեն թագաւորն աթոռին վրայ նստած՝ սենեակէն

դուրս կը հանեն իր մօրը սենեակը կը տանին որ զանի ողջունէ . գաւիթը ծողլուած հանդիսականք ալ մէկտեղ կ'երթան :

6. Երբ թագուհոյն սենեակին դուրս սրահը կը հանին , թագաւորն աթոռէն վար իջնելով նոյն սրահը կ'երթայ : Այն միջոցին Մանտարին արարողապետ մը ներս կը մտնէ և թագուհոյն առջև ծունկ չոքած թագաւորին կողմանէ աղերսագիր մը կը ներկայացնէ անոր որ հաճի դուրս ելլել , և անոր մատուցուելիք պատիւներն ընդունիլ :

7. Անատեն թագուհին հանդիսիւ դուրս կ'ելլէ . արարողութեանց պաշտօնատէրը կ'երթայ թագաւորին և առջևը ծունկ չոքած կ'աղաչէ որ երթայ իր մօրը որդիական պատիւն ընէ . այնուհետև թագաւորը մօրը ներկայանալով շիտակ և ձեռուըները կախուած կը կենայ . նոյնպէս կ'ընեն նաև Մանտարիններն ու հանդիսականք . անատեն երգիչները կը սկսին քաղցրաձայն երգել :

8. Մէյ մ'ալ Մանտարիններէն մին «Ծունկ չոքեցէք» կ'ըսէ . իսկոյն թագաւորը, Մանտարինները և իշխանք ծնկան վրայ կու գան . քիչ մը ետքը դարձեալ «Մինչև դետին խոնարհեցէք» կը դռչէ . և ամէնքը գլխմացնին նայելով կը ծռին . ետքը նորէն «Ելէք ,» կ'աղաղակէ , և ամէնքը ոտք կ'ելլեն . այսպէս

երեք անգամ ծունկ կը չոքին , կը ծռին և կ'ելլեն :

9. Այս արարողութիւններէն ետքը նոյն առջև Մանտարինը կ'երթայ թագաւորին կողմանէ թագուհոյն աղերսագիր մը կը ներկայացնէ աղաչելով որ իր սենեակը դառնայ . անատեն նուագարաններով կ'երթայ թագուհին , և հանդէսը կը վերջանայ : Բայ աստի թագաւորը պարտական է ամէն հինգ օր անգամ մը իր մօրն այցելութեան երթալ :

Հարցումներ . 1. Ձինաց ո՞ր սերը սաստիկ է : 2. Թագաւորը հպատակացը վրայ ի՞նչ աչքով կը նայի : 3. Երբ հօրն աթոռը չի նստիր : 4. Ի՞նչ է թագաւորին պարտաւորութիւններէն մին : 5. Ի՞նչ հանգէս կը կատարեն , և ի՞նչ կերպով : 6. Յետոյ ի՞նչ կը ներկայացնեն անոր : 7. Թագաւորը որ՞ն կը ներկայանայ : 8. Յետոյ ի՞նչ արարողութիւն կ'ըլլայ : 9. Պերջապէս ի՞նչ կերպով կը վերջանայ հանդէսը :

Պ Ա Ս 1 7

Առիւծ	Ֆէրանէայ Ռաֆաորը	Գաւազան փայտ
Որսալ	Բռնէլ	Չարաչար Գէլ Էրպով
Հանդերձ	Իմֆոսպ	Յարձակիլ Չրան յարմէլ
Ուժգին	ուժով	Հետեիլ Իռնիէլ Էրթալ
Գողան	Չայրէիլ անասան	Յուսահատ յոյսը Իրբոծ
Պարզև	Ընծայ	Նուաստի նաստ Ժորդ

Ա Ռ Ի Ի Ծ

1. Ափրիկէի հարաւային կողմերը , ուր Օձերն թացնները կը բնակին , առիւծը շատ հա-

սարակ է, և տեղացիք շատ նեղութիւն և քնաս կը կրեն անոր երեսէն : Իրիկուն մը Օթենթացի մը կը տեսնէ որ առիւծ մը ետեւէն կու գայ զինք որսալու : Մարդուն սիրտն ահուդողով կը լեցուի, սակայն կը խորհի հնարք մը գտնել ազատուելու : Կը վազէ բլուրի մը գահավէժ ծայրը կ'ելլէ և հոն ցած տեղ մը կը պահուըտի . գլխարկն ու հանդերձը դաւազանի մը կ'անցնէ և գլխէն վեր կը բռնէ, ու ասդին անդին կը շարժէ դաւազանը առիւծը խաբելու համար :

2. Առիւծը որ կատաղաբար կու գար, գլխարկն ու հանդերձը մարդ կարծելով՝ արագութեամբ և ուժգին կը ցատքէ դաւազանին վրայ, և գլխիվայր կը կործանի և չարաչար կը վիրաւորուի : Այս կերպով Օթենթացւոյն կեանքը կ'ազատի :

3. Ուրիշ Օթենթացի մը կովերը ջուր խմցնելու տարած ատենը կը տեսնէ որ առիւծ մը պառկած է դաշտին մէջ : Մարդը կը կարծէ թէ աւելի կովերուն վրայ պիտի յարձակի . բայց կը սխալի, քանզի առիւծը կովերը թողով մարդուն վրայ կը սկսի գալ : Օթենթացին հազիւ կարող կ'ըլլայ մտաբերուած ծառին վրայ ելլել . առիւծը կու գայ, և քանի մը անգամ ծառն ի վեր ցատկելէն ետքը, կը տեսնէ որ պիտի չկրնայ ձեռք ձգել որսը,

և ծառին ներքև քսանուչորս ժամ կը սպասէ :

4. Վերջապէս ծարուելով կ'երթայ ջուր խմելու . երբ աղէկ մը կը հեռանայ որ ալ չի կրնար ծառը տեսնել, մարդը ծառէն վար կ'իջնէ և կը փախչի : Խակ առիւծը ջուր խմելէն ետքը առջի տեղը կը դառնայ . և երբ կը տեսնէ որ մարդը փախած է, կը սկսի մարդուն հետքին հետեւիլ, և չգտնելով զայն յուսահատ կը դառնայ :

5. Կ'երևի թէ առիւծն անցած բաները միտքը կը պահէ, և տեսածները ետքը կը յիշէ և կը ճանչնայ : Ատենօք Պարոնին մէկը առիւծ մը կը պահէր : Օր մը քանի մը նաւաստիներ այս կենդանին տեսնելու կ'երթան : Առիւծն այն ժամանակ առջևը դրուած միսը կ'ուտէր, ուստի շատ խոժոռեցաւ և կատղեցաւ, երբ այս մարդիկ զայն անհանգիստ կ'ընէին : Նաւաստիներէն մին առիւծին մօտենալով ըսաւ, « Ներոն, խեղճ Ներոն, զիս չե՞ս ճանչնար ? »

6. Առիւծն այս ձայնը լսելուն պէս մէկէն կերակուրը թողուց, և ուրախութեան նշաններ ցուցնելով՝ սկսաւ նաւաստւոյն մօտ երթալ . նաւավարն ալ շոյեց անոր գլուխը . առիւծը կատուի պէս անոր առջևը կեցած շատ կ'ախորժէր անկէ : Ընկերներն ասիկա տեսնելով շատ զարմացան, և պատճառն

խնացան թէ քանի մը տարի առաջ այս կենդանին նաւաստւոյն հետ մէկ նաւու մէջ էր, և մարդը կը կերակրէր զանի, անոր համար իր բարերարին ձայնը առնելուն պէս սկսեց է այնպէս ուրախանալ:

7. Ուրիշ պատմութիւն մըն ալ ընեմ՝ առիւծին երախտադիտութիւնը ցուցնելու համար: Իբր երկու հազար տարի առաջ Հռովմայեցի մը իր գերւոյն հետ այնպէս չարաչար կը վարուէր՝ որ անոր համբերութիւնը հասնելով տիրոջը տունէն փախաւ. և չդմնուելու համար անտառը դնաց, և հոն քարայրի մը մէջ պահուրտեցաւ: Արդեօք ո՞րչափ վախցաւ խեղճ գերին, երբ իմացաւ որ այն քարայրը առիւծի որջ էր, և անդիէն սուկալի առիւծ մը տեսաւ որ դէպ իշն կու դար: Տարակոյս չկայ որ խեղճ մարդը սաստիկ վախցաւ, և կարծեց թէ պատառ պատառ պիտի ըլլար առիւծին ճիրաններուն մէջ:

8. Իսկ առիւծը, ընդհակառակն, կամաց կամաց մարդուն մօտեցաւ, և հառաչանքով ոտքը վերցուց գերւոյն դէմը բռնեց. գերին ալ քննեց տեսաւ որ ոտքը փուշ մտած էր, զգուշութեամբ բռնեց դուրս քաշեց զայն: Առիւծը ցաւէն ազատուելով՝ սկսաւ իր բարերարին մօտ երթալ, և ոտքն լյնալով շան պէս քծնիլ:

9. Այս գերին ատեն մը փախստական ապրելէն ետքը բռնուեցաւ, և վճիռ եղաւ որ գաղանի առջև ձգուի և սպաննուի, ինչպէս որ հին ատենները մահապարտները այս կերպով մեռցնել սովորութիւն էր: Ուստի այս խեղճ գերին հրապարակ հանուելով, նոր բռնուած առիւծի մը առջև ձգեցին: Բոլոր հանդիսատեսք կը կարծէին թէ այն կատաղի առիւծը խեղճ գերին մէկէն պիտի պատառէր. սակայն ի՞նչ մեծ եղաւ անոնց զարմանքը, երբ տեսան որ առիւծը գլուխը ծրուած՝ կամաց կամաց գերւոյն մօտ դնաց, և փոխանակ ուտելու՝ շան պէս սկսաւ քծնիլ անոր առջևը:

10. Այս այն առիւծն էր, որուն ոտքէն փուշը հանած էր գերին ատենօք. ուստի կենդանին ալ հիմա իր բարերարին մաս մը չէր տար: Կայսրը այս բանը տեսնելով շատ զարմացաւ, գերւոյն ազատութիւն շնորհեց, և առիւծը անոր պարգևեց: Գերին առիւծը Հռովմայի մէջ պտտցնելով և Ժողովուրդին ցուցնելով՝ շատ ստակ շահեցաւ:

Հարցումներ: 1. Օթենթացուց երկիրը ի՞նչ վնասկար կենդանի կայ. Օթենթացի մը ի՞նչպէս աղատեցաւ առիւծի մը ձեռքէն: 2. Ի՞նչ հնարք խորհեցաւ: 3. Ուրիշ մը ի՞նչ բրած ատենը դէմը առիւծ կ'ելլէ. ի՞նչպէս կ'ազատի: 4. Քանի մը նաւաստիներ ի՞նչ տեսնելու գացին. ի՞նչ պատահեցաւ: 5. Ուստի՞ կը ծանցնար զանի: 6. Հռովմայեցի գերե-

Ներէն միոյն ի՞նչ պատահեցաւ : 7. Գերին բռնուեցաւ . ի՞նչ կերպով ազատեցաւ : 8. Ինչու առիւծը մարդուն չլնասեց , գերին ի՞նչ ըրաւ առիւծը :

Գ Ա Ս 18

Որդեակ	զասալ	Առաջնորդ	Ճամբայ ցոյցնող
Դաշոյն	սոսբ	Յաճախել	սպէտ էրբաւ
Խորհուրդ	ժպտ	Կատարել	ընել
Գանդատ	արքունչ	Տարակոյս	խախտ
Յետին	վերջին	Առանձին	ձեռն
Բարի	արեւ	Խոտանալ	խօստ պաւ

ՆԵՐՈՂԱՄԻՏ ՀԱՅՐ ՄԸ

1. Բարեպաշտ հայր մը որ շատ խնամ կը տանէր իր որդւոյն բարեբաւութեանը և աստուածապաշտութեանը վրայ , ամէն միջոց ի դործ կը դնէր զանի կրթելու համար : Տղան , թէև աչքին առջև ունէր բարի օրինակ , բարեպաշտական կրթութիւններ և վարժութիւններ , սակայն իր երիտասարդական չար հակամիտութիւնները զինք մտորցուցին , և ամէն անկարգութեանց մէջ ձգեցին , որով իր ծնողացը սիրտը դառնապէս կը վշտանար :

2. Այս անկարգ տղան կը յաճախէր չարութուն ընկերութեանը , և օրէ օր անոնց պէս կ'ըլլար . մինչև իսկ իր չար ընկերոջը տուած չար խորհուրդին անսաց , և միտքը դրաւ որ իր հօրը կեանքը վերջացնելու խորհուրդը

կատարէ , որպէս զի կարող ըլլար ստացուածքի տէր ըլլալ և ազատօրէն հետևիլ իր աշնառակութեանը :

3. Այս ցաւալի լուրը հօրը ականջը կը հասնի , և երբ ճշմարտիւ կը ստուգէ իր որդւոյն խորհուրդը , կայծակնահար կ'ըլլայ : Եւ սակայն ուզեց վերջին ճիգը թափել տղան ճամբայ բերելու համար , ուստի ըսաւ աշնոր , « Որդեակ իմ , կ'ուզես քիչ մը շրջագայել ինծի հետ . քու ընկերութիւնդ ինծի սիրելի է : » Տղան ընդունեցաւ հօրը խնդիրը , թերևս չար խորհուրդը կատարելու մտօք :

4. Մէկտեղ ճամբայ ելան , և երբ անտառի մը մէջ մտան , հայրը մէկէն կեցաւ և տղուն ըսաւ , « Որդեակ իմ , լսեցի որ զիս սպաննել կ'ուզես , և այս բանին վրայ տարակոյս չունիմ : Թէպէտև ես քեզի դէմ շատ իրաւացի դանդաստներ ունիմ , սակայն դուն իմ որդիս ես , քեզ կը սիրեմ , և կ'ուզեմ իմ սիրոյս վերջին մէկ նշանն ալ տալ . ուստի այս անտառը բերի քեզ , այս առանձին տեղը , ուր մարդկային աչք մը չի կրնար տեսնել մեզ , և մարդ ալ չիմանար քու յանցանքդ : »

5. Ետքը քովէն դաշոյն մը հանելով ըսաւ տղուն , « Ահա , որդեակս , ահա քեզի դաշոյն մը , կատարէ կամքդ . գլուխ հանէ քու անաղորոյն խորհուրդդ որ իմ կենացս դէմ

ունեցած ես. սպաննէ զիս ինչպէս որ կ'ուզես : Զիս հոս սպաննելովդ դուցէ մարդկային արդարութեան ձեռքն իյնալէն ազատիս. այս պիտի ըլլայ իմ սիրոյս վերջին նշանը. իմ յետին նեղութեանս մէջ այս ինծի մխիթարութիւն է որ ես քու կեանքդ պիտի ազատեմ, ուր դուն իմն կը սպաննես :”

6. Տղան կեցած տեղը կայծակնահար եղաւ, և ապշած մնաց, և չկրնալով ինքզինք զսպել՝ բարձրաձայն լաց մը փրցուց, և ինկաւ հօրը ոտքը՝ իր չար խորհուրդներուն համար թողութիւն խնդրելու, խոստանալով որ ալ այնուհետեւ իր վարքը բոլորովին փոխէ, և իր բարի ու մարդասէր հօրը մխիթարութիւն և ուրախութիւն ըլլայ : Այս իր խոստմանը վրայ հաւատարիմ կեցաւ տղան. ձգեց իր մոլութիւնները և չար ընկերները, և եղաւ իր հօրը ուրախութիւնն ու մխիթարութիւնը, որով իր առջի տուած միջտերը և տրտմութիւնները սկսան փարատիլ :

Հարցումներ : 1. Տղայ մը, հակառակ հօրը խրատուցն, ի՞նչ ըրաւ : 2. Ընկեր մը ի՞նչ խորհուրդ տուաւ անոր : 3. Հայրը տղան ի՞նչ ըրաւ, երբ անոր չար խորհուրդը լսեց : 4. Ո՞ր դային, և հայրն ի՞նչ ըրաւ : 5. Ետքը ի՞նչ ըրաւ : 6. Որդին խորհուրդէն ետ կեցաւ. ի՞նչ վարք ունեցաւ :

Գ Ա Ս 19

Անշունչ	չունէլ չունէցող	Շնչաւոր	չունէլ ունէցող
Միակ	ձէլ հասիլ	Անհետեթ	անձոտի
Չարիք	գէշութիւն	Ժանտալեց	գէշ
Կախարդ	վհուկ	Ոխակալ	տէն պահող
Մոլոր	սխալ	Բազմաթիւ	լսար
Կարծիք	գաղափար	Առասպել	սոսոս պատմութիւն

Ս Կ Ն Հ Ա Ր Ո Ի Թ Ի Ի Ն

1. Սկինհարութեան (նաղար) հաւտալն այնպէս սովորական է արևելքի և արևմուտքի ռամկաց մէջ, որ շատ դժուար պիտի ըլլայ անոնց հասկցնել թէ բոլորովին անհիմն և սուտ կարծիք է այս : Ընդհանուր մտրութիւնն այս է թէ, որևիցէ մարդ կրնայ ուրիշը կամ ուրիշի ունեցած բանն աչելէ, այսինքն այնպիսի կերպով մը նայել վրան որ եթէ շնչաւոր է կը հիւանդանայ կամ կը մեռնի, եթէ անշունչ է կ'աւրուի կամ կը կոտորի և կամ կը կորսուի :

2. Այս անհետեթ կարծեաց կերպով մը մեկնութիւն տալ ուղեւով՝ սովորաբար կ'ըսեն թէ աչելու կամ նաղար արող մարդուն աչքէն տեսակ մը թոյն կ'ելլէ և կ'երթայ դիմացի բանը կը թունաւորէ. սա համոզումն ալ ունին թէ ասոր առջևն առնելու միակ դեղն է կապուտ ուլունք (պոսիոն) և կամ լաթ ու

սխտոր կախել աչքի չզարնուելու համար :

3. Սյս կարծիքը շատ սխալ է . մարդուս աչքը ժանտալից կրնայ ըլլալ, ինչպէս որ նախանձոտ, ռիսակալ, չարասիրտ, բարկասիրտ և անողգամ մարդոց աչքերէն կ'երևի, բայց անվախ և անմեղ մարդոց ամենեւին չի կրնար վնասել : Որովհետև դժբաղդարար աշխարհիս մէջ նախանձոտ և չարասիրտ մարդիկ աւելի բազմութիւն են քան թէ անմեղ և բարեսիրտ մարդիկ, այսօրուան օրս անմեղ մարդ պիտի չմնար աշխարհիս վրայ, և անմեղները կամ նաև մեղաւորներն իրենց թշնամիներէն աչքիւրեւելով՝ ոչ առողջութիւն պիտի ունենային, ոչ հարստութիւն, ոչ յաջողութիւն, ոչ ընտանիք և ոչ խիկ կենդանութիւն :

4. Բայց պիտի ըսեն թէ ի՞նչ է պատճառը որ երբ մարդիկ տան մը աչք տան, կը տեսնես որ այն տունը կամ կը վիլչի, կամ կ'այրի և կամ պատուհանները կը կոտորուին : Ասիկա անկարելի է . քանզի մարդուս աչքերէն ոչ թէ թոյն՝ այլև սատանայ ալ ելլէ, չի կրնար մէկու մը չարիք հասցնել : Սակայն դիցուք թէ անոր աչքերէն սատանայական զօրութիւն մը կ'ելլէ և ասոր անոր կը վնասէ . կապուտ ուլունքը կամ սխտորի պճեղն ի՞նչ ուժ պիտի ունենայ ակնհարութեան դէմ : Ո՛րչափ նորաչէն տուներ տեսած եմ որոնց անկիւնէն

քանի մը պճեղ սխտոր և քանի մը կապուտ ուլունք կախուած էին, և վրան շարաթ մը չանցած ուրիշ տուներու հետ այրեցան միտիւր դարձան թէ այն տուները և թէ անոնց յուռութուլունքը (Քուլլա) :

5. Ծնողքներ կան որ սաստիկ սէրէն իրենց զաւկներուն վրայ կը դողդղան . մէյ մ' ալ յանկարծ անոնց վրայ հիւանդութիւն կու գայ, նայիս որ, վա՛յ, տղուս աչք տուին, աչքիւրեցին, նախ տուին ըսելով՝ շուտ մը պառաւ մը կը կանչեն, ինչ աղգէ ինչ հաւատքէ կ'ուզէ թող ըլլայ, տղան կը ցուցնեն . անիկա ալ կը նայի, և, հա՛, այնպէս է, կ'ըսէ, տղադ սիրուն ըլլալուն համար աչքի եկած է :

6. Գիմացը կ'անցնի, քանի մը աւելորդապաշտական բաներ կը փսփսայ, իբր թէ կ'ազօթէ, երբեմն երբեմն վրան կը թքնէ, դարձեալ կ'ազօթէ, երբեմն ալ երեսն ի վեր կը փչէ, ու տղան մօրը կը յանձնէ, բան չկայ, կ'անցնի, կ'ըսէ : Սյս հեթանոսական սովորութիւնները շատ վնաս կու տան բարեպաշտ քրիստոնէից . քանզի Աստուած արգելած է այսպիսի բաները :

7. Քանի մը տեսակ ակնհարութիւններ ալ գնենք հոս՝ ընթերցող աղայոց զուարճութեանը համար : Հին ատենները կարծիք մը կար թէ Ղիւրիկեցի կախարդներուն մէկ աչքին մէջ

երկու բիր կար, ուստի որուն վրայ որ այն աչքով նայէին, անիկա մէկէն կը մեռնէր։ Պոնտոսի կողմերը կախարդներ կային, որոնց մէկ աչքին մէջ նոյնպէս երկու բիր կար, կ'ըսեն, միւսին մէջ ալ ձիու կերպարանք։ Իտալիոյ կախարդները մէկ նայուածքով մարդոց սիրտը կ'ուտէին և ձմերուկներուն միջուկը կը չորցնէին։ Սպանիացւոյն մէկն այնպիսի չար աչք ունէր որ տան մը պատուհաններուն վրայ ուշի ուշով նայելուն պէս՝ բոլոր ապակիները կտոր կտոր կ'ըլլար։ Ուրիշ Սպանիացի մըն ալ, թէ կամայ թէ ակամայ՝ ո՛ր մարդուն վրայ որ նայէր, անիկա մէկէն կը մեռնէր։ Ուրիշ մը դաշտին մէջ շատ մը հաւեր ժողվել տալով, մէկ նայուածքով ամէնքն ալ կը սպաննէր։

8. Այսպիսի առասպելաց թիւն անհամար է տգէտ և միամիտ ժողովրդոց մէջ, բայց զարմանալին սա է որ, տակաւին կը գըտնուին այսպիսի բաներու հաւատացողներ, և չեն ալ հարցնէր թէ ինչո՞ւ հիմա չեն գըտնուիր այնպիսի փորձանաւոր աչք ունեցող պառաւներ։ Քանզի պատասխանը սա պիտի ըլլայ թէ, որովհետև հիմա այնպիսի բաներու հաւատացող քիչ մարդ կայ։ Փափաքինք, ջանանք ուրեմն որ օր մը առաջ բոլորովին ջնջուին այնպիսի մոլար կարծիքները, անատեն

անշուշտ ակնհարութիւնն ալ կ'անհետանայ։

Հարցումներ։ 1. Ռամկաց մէջ Խոնչ սխալ կարծիք կայ։ 2. Խոնչ է ակնհարութիւնը։ 3. Եթէ այս կարծիքն ուղիղ ըլլար՝ աշխարհս Խոնչ կ'ըլլար։ 4. Ակնհարութեան դէմ անոնց գործածած բաներն օգուտ ունին։ 5. Տղէտ ծնողք Խոնչ կ'ընեն երբ անոնց զաւկներէն մին կը հիւանդանայ։ 6. Կախարդն ինչ կ'ընէ։ 7. Խոնչ պատմութիւններ կը պատմուին։ Սպանիացի մը Խոնչ կ'ընէր։ 8. Այսպիսի առասպելաց հաւատացող կայ տակաւին։

Գ Ա Ս 20

Պարկեչտ	ածելիս	Դանդաղել	Կնիւտ
Խոստում	Խօսք	Փափաքել	Բարձր
Շիկնել	ձարձրիլ	Մեծութիւն	Հարստութիւն
Տնակ	դռնիք	Պահանջել	ուշիւ
Ջանալ	ջանք	Անպիտան	անշուտ
Աղբատ	Խեղճ	Փղձկնել	սիրտը ելլել

Ա.Ղ.Բ.Պ.Տ Ա.Ղ.Զ.Ի.Կ ՄԸ

1. Կոստասիոս Գ. Շիլետի թագաւորը օր մը ձիով գիւղէ մը անցած ատենը պարկեչտ աղբատ աղջիկ մը տեսաւ որ ճամբուն վրայ աղբիւրէն ամանը կը լեցնէր։ Թագաւորը ձին դէպ աղբիւրը քշելով աղջկան ըսաւ որ քիչ մը խմելու ջուր ստար իրեն։ Աղջիկն առանց դանդաղելու ջուրին ամանը վեր առաւ, և պարզութեամբ թագաւորին բերնին մտեցուց։

2. Թագաւորը խմեց և շնորհակալ ըլլալով

ըսաւ անոր, «Աղջիկս, եթէ ինծի հետ քաղաքը դաս, կը ջանամ աղքատութենէ ազատել քեզ, և աղէկ վիճակի մէջ դնել:»

«Ո՛հ, տէր իմ,» պատասխանեց աղջիկը շիկնելով, «քու խոստումդ չեմ կրնար ընդունիլ: Չեմ փափաքիր մեծութեան հասնելու, Աստուած ինչ վիճակի մէջ որ դրած է զիս դո՛ւ եմ անկէ: Բայց եթէ մեծութեան փափաքէի ալ, բան մը կայ որուն պատճառաւ չեմ կրնար դալ ձեզի հետ:»

3. «Ինչո՞ւ պիտի չկրնաս դալ,» հարցուց թագաւորը զարմանօք: «Մնոր համար որ,» ըսաւ աղջիկը շիկնելով, «մայրս յետին ծայր աղքատ և հիւանդ է, և ինծիմէ զատ չունի մէկը որ անոր օգնէ և բազմաթիւ նեղութեանցը մէջ զանի մխիթարէ: Գիտցիր, տէր իմ, որ երկրաւոր մեծութիւնները չեն կրնար զիս համոզել որ մայրս ձգեմ, և կամ զանց ընեմ պարտաւորութիւններս զորս որդիական սէրն ինէ կը պահանջէ:» «Մայրդ ո՞ւր է,» հարցուց թագաւորը:

4. «Սա հիւղին մէջ է,» պատասխանեց աղջիկը՝ մատովը հին տնակ մը ցուցնելով: Աղջկան շնորհալի խօսքերէն թագաւորը փղըձկեցաւ, և ուղեց հիւղը մտնել, տեսաւ որ տարիքն առած կին մը պառկած էր դետնի վրայ և անկողնի տեղ ներքեւ քիչ մը խոտ

կար միայն: «Խաթուն, շատ կը ցաւիմ քեզ հոս մինակ և խեղճ վիճակի մէջ տեսնելու համար,» ըսաւ թագաւորը:

5. «Աւաղ, տէր իմ,» պատասխանեց կինը, «յերաւի ես աւելի ևս խեղճ կ'ըլլայի, եթէ աղնիւ և ծնողասէր աղջիկս չըլլար, անիկա է որ կ'աշխատի ամէն կերպով օգնելու ինծի, և նեղութեանցս մէջ զիս մխիթարելու:» Թերևս թագաւորը բոլոր կենացը մէջ այսպիսի խղճալի բան մը տեսած չէր, ուստի սիրան այնպէս ելաւ այն վայրկենին որ այն խեղճերուն ի՛նչ ընելը չէր գիտեր:

6. Թագաւորը կարող ըլլալով անոնց ամէն կերպով օգնելու, քսակ մը ոսկի հանեց և աղջկան ձեռքը դրաւ և «Հոս կեցիր, ինչպէս որ կ'ուզէիր, մօրդ նայէ, ես քեզ շուտ մը կարող պիտի ընեմ զանի աւելի աղէկ նայելու: մնաս բարով, սիրելի աղջիկս, թագաւորիդ խօսքին վրայ վստահ եղիր,» ըսելով մեկնեցաւ: Թագաւորը պալատը հասածին պէս պառաւին ամսական կապեց մինչև ցմահ, և մեռնելէն ետքը նոյն ամսականը աղջկանը ժառանգ մնաց:

Հարցումներ: 1. Թագաւոր մը գիւղէ մ'անցած ատենն ի՞նչ տեսաւ, և ի՞նչ ուղեց: 2. Աղջկան ի՞նչ ըսաւ. աղջիկն ի՞նչ պատասխանեց: 3. Ի՞նչ պատճառաւ աղջիկը չէր կրնար երթալ: 4. Ի՞նչ ցուցուց. թագաւորը ներս մտնելով ի՞նչ տես-

սաւ, և ի՞նչ ըսաւ: 5. Պառաւ կինն ի՞նչ ըսաւ: 6. Թաւ
գաւորն ի՞նչ տուաւ աղջկան: պառաւ կնո՞ջն ինչ ըրաւ:

Գ Ա Ս 21

Ոճիր	յանցանք	Մանկութիւն	առայտութիւն
Իշխան	ձեռ ճարդ	Ամբարիշտ	գէշ
Խորհուրդ	Բիրտ	Թափառել	աստի՛ն անդին պարտի
Աթոռ	գահ	Հայրենիք	ծնած արեւը
Բոկոսան	Բռբռի պարտ	Իմաստուն	ի՛նչուցի
Փափաք	Բաշխանք	Ազատամբ	չհատարողող

Ա Բ Ի Ս Ո Ղ Ո Մ

1. Աբխաղում որդի էր Դաւիթ մարգարէին որ իսրայէլացւոց թագաւորն էր: Տարակոյս չկայ թէ Աբխաղում այնպիսի մարդու մը զաւակ ըլլալով կը վայելէր ամէն տեսակ երկրաւոր բարիք որոնցմէ զուրկ էին աղքատք: Աբխաղում դեղեցկադէմ էր, և շատ ալ սիրելի հօրը. ուստի հաւանական է որ հայրը շատ հոգ չտարաւ զանիկա մանկութենէն կրթելու, որով եղաւ անկիրթ և անսանձ պատանի մը:

2. Առաջին դործը եղաւ իր եղբորը կեանքը վերցնել: Այս սոսկալի ոճիրը դործելէն ետքը՝ վախէն տունէն փախաւ և ստիպուեցաւ կռապաշտ երկիրներու մէջ բնակիլ, ուր ճշմարիտ Աստուածը չէին ճանչնար: Սողոմոնին սա խօսքը յարմար կու գայ անոր.

«Ամբարիշտը առանց մէկու մը հալածելուն կը փախչի:» Ո՞վ կրնայ պատմել չարագործին խղճին տուած թշուառութիւնը և անհանդըրտութիւնը:

3. Երեք տարի կռապաշտ երկիրներու մէջ թափառելէն ետքը, Դաւթի իշխաններէն միոյն, Յովաբին, միջնորդութեամբ հայրենիքը դարձաւ, և հայրն ալ ներեց անոր: Երբ Աբխաղում թագաւորին քովը գնաց, երեսի վրայ կնիալով երկրպագութիւն ըրաւ. թագաւորն ալ համբուրեց զանի:

4. Աբխաղում փոխանակ երախտագէտ ըլլալու հօրմէն ընդունած մարդասիրութեանը և շնորհացը, ընդհակառակն շուտ մը խորհեցաւ հայրն աթոռէն իջեցնել և տեղն ինքնստիլ: Ուստի սուտ խոստումներով իսրայէլացիները խարեց և զանոնք իր կողմը դարձնելով հօրը դէմ ապստամբեցաւ:

5. Դաւիթ թագաւորը երբ այս դաւաճանութիւնն իմացաւ, պարտաւորեցաւ պալատը և թագաւորանիստ քաղաքը ձգել և իր անդամ Աբխաղումին երեսէն փախչիլ: Ո՞հ, ինչ ցաւալի պատմութիւն է որ կը կարգանք այս ծեր և բարեգործ թագաւորին վրայ թէ, «Դաւիթ Զիթենեաց լեռնէն վեր կ'ելլէր, ու ելլելով կու լար. և գլուխը ծածկեր էր, ու անիկա բոկոսան կը քալէր. և անոր հետ եղող

բոլոր ժողովուրդն ալ՝ ամէնքը իրենց գլուխը
ծածկեր էին, ու լայով կ'ելլէին :”

6. Բայց աստուածային նախախնամութիւնն
այս չար զաւկին սրտին խորհուրդները խա-
փանեց, և անոր խրատ տուող իմաստուննե-
րուն խորհուրդները փճացուց : Անոր զարդն
ու հպարտութիւնն էր որ անոր կորստեանը
պատճառ եղաւ . քանզի երբ Աբխողոմ ջո-
րին վրայ հեծած կ'երթար, ջորին դնաց
կաղնի ծառերուն մէջ մտաւ, և Աբխողոմին
մազերը ոտերուն պըլլուեցան, ջորին ալ տա-
կէն անցաւ դնաց, և Աբխողոմ մազերէն
կախուեցաւ :

7. Երբ կախուած կեցած էր, ստկալի տե-
սարան մը բացուեցաւ բոլոր ապստամբներուն
և անհնազանդ զաւկներուն առջև . Յովար
քաչեց աղեղը, երեք նետ նետեց ապստամբ
Աբխողոմին սրտին, և հոն գտնուողները զար-
կին սպաննեցին զանի, և ետքը ծառէն վար
առնելով անտառին մէջ ձգեցին զանի : Այս
կերպով վերջացաւ այն անհնազանդ և ապրս-
տամբ Աբխողոմին կեանքը՝ որ խրսպելացուց
բարեպաշտ թագաւորին, Դաւիթ մարգա-
րէին, տղան էր :

8. Սիրելի ընթերցողք, Աբխողոմին գլու-
խը եկածը ձեզի խրատ ըլլայ : Զգուշացէք,
սիրելիք, վրէժխնդրութեան ոգիէն . չըլլայ որ

մէկուն զնա ընելու խորհուրդ ընէք . ուր
որ այս չար ոգին կը բնակի՝ հոն կուի, սպա-
նութիւն և ուրիշ շատ չարիք անպակաս են :
Սիրելիք, զգուշացէք նաև հպարտութենէ .
ո՛րչափ տկարամտ են այն պատանիները որ
իրենց գեղեցկութեանը վրայ կը հպարտանան :

9. Դարձեալ զգուշացէք փառասիրութե-
նէ : Մեծութեան հասնելու փափաքն էր որ
զԱբխողոմ հօրը դէմ ապստամբեցուց, սա-
կայն Աստուծոյ արդար դատաստանը շուտ
հասաւ և չարաչար կորսուեցաւ անի : Յիշե-
ցէք Սուրբ Գրոց այն խօսքը որ կը սորվեցնէ
որեւիցէ վիճակէ դո՛հ ըլլալ և քիչով բաւակա-
նալ : Սիրելի ընթերցող, լաւ է բարի և ա-
ռաքինի ըլլալ, քան մեծութեան հասնիլ :

Հարցումներ : 1. Աբխողոմ որուն տղան էր, և ի՞նչ վե-
ճակ ունէր : 2. Ի՞նչ մեղք գործեց . յետոյ ո՞ր փախաւ : 3.
Որո՞ւ միջնորդութեամբը հօրը հետ հաշտուեցաւ : 4. Աբխո-
ղոմ ուրիշ ի՞նչ խորհուրդ յղացաւ : 5. Հայրը ո՞ր փախաւ :
6. Զորիով դացած ատեն Աբխողոմ ի՞նչ եղաւ : 7. Ո՞վ զար-
կաւ զանի : 8. Ո՞ր ոգիէն զգուշանալու ենք : 9. Աբխողոմը
ապստամբութեան առաջնորդը բանն ի՞նչ էր :

Գ Ա Ս 22

Նախանձ	չար աւտ	Անծանօթ	չգիտցուած
Օտար	որիւ աւտ	Նաւարկել	չառլ ճամբորդել
Առատ	չապ	Իմաստուն	իւրաք

Եռանդ	Հասարակ	Մտաւարդ	Կարգաւոր
Պատուէր	Հրաման	Գաղթական	Կեղծ ճշ Կրօն Կեղ Գայող
Բնիկ	Կեղաջի	Բարերար	աշէկութիւն ընող

Ք Ո Լ Ո Մ Պ Ո Ս

1. Ամերիկա ատենօք անժանօթ երկիր մըն էր, իսկ 1492 ին ֆրիստափոր ֆոլոմպոս այն կողմերը նաւարկելով՝ գտաւ զանի : ֆոլոմպոս հայրենեօք ճենովացի էր . բայց Սպանիոյ Ֆերտինանտոս թագաւորը և իզապէլ թագուհին պէտք եղած ձեռնտուութիւնն ըրին անոր այս մեծ գիւտը գլուխ հանելու : ֆոլոմպոս բարերարոյ և իմաստուն մէկն էր :

2. Սպանիացիք ֆոլոմպոսի վրայ ծռռ աչքով կը նայէին օտարական ըլլալուն համար, սակայն Սպանիոյ մեծ հարստութիւն և փառք բերաւ, և Ամերիկայէն վերագառնալուն մեծ պատուով ընդունուեցաւ, սակայն յետոյ թագաւորը շատ անիրաւութիւն ըրաւ և ապերտխտութիւն ցուցուց անոր : Շատ անգամ կը պատահի որ մարդկային ազգին մեծամեծ բարերարները սոյն օրինակ անիրաւութիւն կը կրեն :

3. Ամերիկայի գտնուելը մեծ ազդեցութիւն ըրաւ Եւրոպիոյ վրայ : Մեքսիքոյի առատ ոսկին և ֆէրուի առատ հանքերը հարստութեան եռանդով վառեցին մարդոց

միտքը : Նաւարկութեան և նաւաշինութեան օգտակար արուեստներն աւելի մեծ պատիւ և փառք ստացան : Եւրոպայէն Ամերիկա երթալու համար երեք հազար մըն լայնութեամբ Ովկիանոսէ մը անցնել հարկ էր, սակայն այս բանը կարող չեղաւ այն դարուն ոգին վճատեցնել :

4. Պապը օրհնութիւն տուաւ այն առաջին ձեռնարկողներուն, որոնք ելան «Նոր աշխարհ» երթալու, զանի իրենց հպատակեցնելու և անոր հարստութիւնը գրաւելու համար . և պատուէր եղաւ անոնց որ հոն տեղի բնիկները ստիպեն Պապական կրօնքն ընդունելու, և եթէ դէմ կենալու ըլլան՝ ամէնքն ալ զէչ ընեն : Ճմարխան ըսելով ասոնց երկուքն ալ գործադրեցին, քանզի դառն տանջանքներով բռնադատեցին զանոնք ֆրիստոնէութիւնն ընդունելու, և նոյն ատեն բազմաթիւ դերի ալ առին անոնցմէ :

5. Մեքսիքոյ, քանի մը արդաւանդ և դեղեցկանիստ կողմներ և գրեթէ բոլոր Հարաւային Ամերիկա Սպանիացի գաղթականութեանց հպատակ եղան մեծ արիւնհեղութեամբ և սարսափելի անգթութեամբ, և Պապական կրօնքը նոյն տեղերը հաստատուեցաւ : Սակայն այն երկիրներուն և ոչ մին յաջողութիւն գտաւ : Մինչև ցարդ հոգևորա

պէս խաւարի և տգիտութեան մէջ են, և մէկ քանիններուն մէջ գրեթէ ամէն տարի յեղափոխութիւն կ'ըլլայ :

6. Ամերիկա գտնուելէն հարիւր քսանութ տարի ետքը, Միացեալ Նահանգաց առաջին դաղթականներուն մէկ մասը ցամաք ելան փլիմուտ 1620 թուականին : Ասոնք աստուածափախ Անգղիացի Բողոքականներ էին, որոնք հալածանքէ փախած ըլլալով հոն ապաստանեցան՝ սրտի մտօք զԱստուած պաշտելու ազատութիւնը վայելելու համար : Հիմա Միացեալ Նահանգներուն բնակիչը հիւսիսային և հարաւային Ամերիկայի բնակչաց չափ կայ. նաև գիտութեանց և արուեստից մէջ շատ ծաղկած է :

Հարցումներ : 1. Ամերիկա երբ, և որո՞նք միջոցով գտնուեցաւ : 2. Սպանիացիք ի՞նչ աչքով կը նայէին Քոլումպոսի : 3. Այս գիւտն ի՞նչ ազդեցութիւն ըրաւ Եւրոպիոյ վրայ : 4. Պապն ի՞նչ ըրաւ հոն առջև դացողներուն : 5. Ի՞նչ բռնաբարութիւն եղաւ : 6. Միացեալ Նահանգաց գաղթականները երբ ցամաք ելան. անոնց բնակիչը որչափ է :

Պ Ա Ս 23

Ցամաք	ւր	Կիսամերկ	Տարփէն ինս Գոց
Յիմար	Իենդ	Տոչորել	այրել
Առոյգ	իսյոսո	Արեգակ	արե
Ճարտար	յաշոշ	Կերակուր	ոսրէի
Խղճալ	ցաի	Երջանիկ	իւնիէն Գոհ
Չարմանք	աիլ	Հոյակապ	իէ

ԱՐԱՊ ԵՒ ԱՐՄԱԻՆԻ

1. « Երբ Ապուշհերի լեռներուն մէջ ինկած՝ չոր և ցամաք անապատներուն վրայ կը նայէի, » կ'ըսէ ճամբորդ մը, « և կիսամերկ ու սևամորթ մարդիկն ու կնիկները կը տեսնէի որ արեգակին կիզիչ տաքութեան մէջ կ'այրէին, գրեթէ արմաւէն զատ ուրիշ կերակուր ալ չունենալով, սիրտս կը հալէր անոնց վիճակին վրայ : Ինծի կը թուէր թէ այն վիճակին մէջ անոնց ցուցուցած գոհունակութիւնը և զուարթամտութիւնը մարդկային վսեմութեան արժանի չէր : »

2. « Մնտարակոյս այս մարդիկը, » ըսի ընկերիս, « չեն կրնար այնչափ յիմար ըլլալ որ ինքզինքնին երջանիկ համարին այսպիսի թշուառ և խեղճ վիճակի մէջ : Կ'երևի թէ առոյգ և ուշիմ ազգ մըն են. կարելի՞ է արդեօք որ ճարտար և խմաստուն ըլլալով չզգան իրենց վիճակը : Ուրիշ երկիրներու վրայ չե՞ն լսեր. նախանձ չունի՞ն ասոնք. յառաջագիմութեան փափաք չունի՞ն : » Երբունի ընկերս ժպտելով մը պատասխան տուաւ. « Բանը քու կարծածիդ պէս չէ. անոնք շատ երջանիկ ժողովուրդ մըն են, և ուրիշներուն վիճակին չնախանձելէն զատ, անոնց վրայ կը խղճան ալ : Պատմութիւն մը ընեմ քեզի ցուցնելու

համար թէ ինչէն յառաջ եկած է անոնց այս զգացումը :”

3. “ Ատենօք Ապուշէհերցի կին մը պարտնի մը ընտանեացը հետ Անդղիա դնաց : Այս կինը չորս տարի ձեր երկիրը կենալէն ետքը , երբ հայրենիքը դարձաւ , բոլոր ժողովուրդը գլուխը դիզուեցան՝ Անդղիայի վրայ ունեցած հետաքրքրութիւննին լեցնելու համար . և սկսան հարցումներ ընել , ի՞նչ տեսար Անդղիա . երկիրը գեղեցիկ է . ժողովուրդը հարուստ է , երջանիկ է , և այլն .՝ կինը պատասխան տուաւ թէ , ‘ Անդղիա զարդարուն պարտեզ մըն է . ժողովուրդը հարուստ է . գեղեցիկ հանդերձներ , հոյակապ տուներ , քաջ ձիեր , և փառաւոր կառքեր առատ են հոն . և շատ ալ խելացի ու երջանիկ են :”

4. “ Լսողներուն նախանձը շարժեցաւ Անդղիոյ վրայ , արտամութիւնը զանոնք պատեց , որով իրենց վիճակէն աժդոհութիւն կը ցուցընէին : Միտքերնին դրած էին հոն երթալ , եթէ կինը պատահմամբ ըսած չըլլար թէ ‘ Բայց Անդղիա բանի մը կարօտութիւն ունի : ‘ ի՞նչ է , ի՞նչ է այն ,՝ մէկէն հարցուցին : ‘ Բոլոր երկրին մէջ արմաւենի մը անդամ չկայ ,՝ պատասխանեց կինը : ‘ ի՞նչ կ’ըսես , աղէկ գիտես ,՝ սկսան ըսել չորս կողմէն : ‘ Այո , շատ աղէկ գիտեմ որ հատ մըն ալ չկայ անկէ :՝

ըսաւ պառաւ կինը . ‘ բոլոր հոն եղած ժամանակս ուրիշ բանի այնչափ կարօտութիւն չքաշեցի որչափ ասոր . շատ ալ փնտուեցի , բայց ի զուր :՝ Երբ այս խօսքը լսեցին՝ մէկէն անոնց զգացումները փոխուեցան , և փոխանակ նախանձելու՝ սկսան խղճալ անոնց վրայ . յետոյ ելան տեղերնին դացին զարմանքի մէջ մնալով թէ մարդիկ ի՞նչպէս կրնան ապրել արմաւենի չեղած տեղը :”

Հարցումներ : 1. Ճամբորդ մը դացած տեղերուն վրայ ի՞նչ կը պատմէ : 2. Ընկերոջն ի՞նչ ըսաւ : 3. Ծերունին ի՞նչ պատմութիւն ըրաւ : 4. Կնկան ըրած պատմութիւնն ի՞նչ աղեցութիւն ըրաւ լսողաց վրայ . ի՞նչ ընել խորհեցան . ինչու անոնց զգացումները փոխուեցան :

Դ Ա Ս 24

Պայծառ	ჭაչուნი	Ճանապարհ	Ճամբայ
Զուարթ	ნორბი	Արեգակ	արև
Ուժգին	ნაჭაღ ღე	Սոսկալ	Չախնալու
Արագ	ღուფ	Շնչասպառ	ղոնչը հափած
Հանգչի	հանգაჟანაჟ	Գերազանց	չաჭէ դորս
Թանկարժ	ძეღէნი	Բարձրաձայն	Բարձր ձայնով

ՍՈՒՐԲ ԲԵՌՆԱՐԴՈՍԻ ՇՈՒՆԵՐԸ

1. Զուրկերիւց և Սաւոյայի մէջ երևելի լեռ մը կայ , որուն գլուխը շինուած է Սուրբ Բեռնարդոսի վանքը : Այս լեռան բոլորտիքը եղած ճամբաները շատ վտանգաւոր են :

Ճանապարհորդները շատ անդամ յանկարծա-
կի փոթորկալից հովերու կը բռնուին՝ նաև
բաց ու պայծառ օրերը :

2. Երբ արեգակը պայծառ և համայն
բնութիւնը զուարթացած է, օդը պարզ և
հանդարտ է և ճամբորդներն ալ ուրախու-
թեամբ և զուարթութեամբ կը ճամբորդեն,
նայիս որ երկինքը կը սկսի մթննալ, ամպերը
կը հաւաքին և մէկէն սոսկալի փոթորիկ մը
կ'ելլէ, և ճամբաներն այնպէս կը ծածկուին
ձիւնէն որ անկարելի կ'ըլլայ անկէ անցնիլ :

3. Ղեռներուն դլլէն կը փրթին մեծամեծ
ձեան հիւսեր, և այնպէս ուժգին և արագ
կը գլորին, որ ահագին քարեր, մարդ, տուն
և ինչ որ կը պատահի, կը քշեն կը տանին :
Վանքին հիւրասէր միաբանները թէպէտ աղ-
քատ են և քիչ եկամուտ ունին, սակայն
այսպիսի ճախորդութեան ատեն կը բանան
վանքին դռները և սիրով կ'ընդունին օտա-
րական և տառապեալ ճամբորդները :

4. Յոգնած և ցուրտէն դողացող ճամբորդ-
ները ընդունելութիւն կը գտնեն անոնց յար-
կին ներքև և կը մխիթարուին, և անոնց օդ-
նութեամբ կը հանգչին ու ախորժելի խօ-
սակցութեամբ կը զուարճանան : Միաբաննե-
րը ասով միայն չեն դոհանար, այլև կը հար-
ցնեն որ եթէ ճամբորդներէն մէկը դժբաղ-

դարար վտանգի մը պատահած է, շուտ մը
անոր ալ օգնութեան կը հասնին :

5. Վանքին մէջ տեսակ մը շուներ կան որ
իրենց քաջութեամբ և զարմանալի ճարտա-
րութեամբը շատ անգամ դժբաղդ ճամբորդ-
ները մահուանէ կ'ազատեն : Շնչասպառ եղած
և ցուրտին սաստկութենէն բոլոր զգայա-
րանքները թմրած և անզգայ՝ կ'յնայ կը մնայ
ողորմելի ճամբորդը . ձիւնի մեծ կտորներ վրան
կը դիզուին և կը ծածկեն խղճալին . անատեն
այս զարմանալի շուներուն սուր հոտառու-
թիւնը և դերազանց ճարտարութիւնը յայտ-
նի կ'ըլլայ :

6. Թէև կորսուած մարդը տասը տասուեր-
կու ոտք խորութեամբ թաղուած ըլլայ ձիւ-
նին ներքև, շուներն իրենց սուր հոտառու-
թեամբը կ'երթան կը գտնեն զանի, և ոտ-
քով ձիւնը մէկդի ընելով կը բանան . ետքը
ամէնքը մէկէն կը սկսին բարձրաձայն հաչել
մինչև որ վանքէն անոնց ձայնը լսելով օդ-
նութեան կը հասնին :

7. Միաբանները անոնց ձայնը լսելուն պէս,
օգնութեան կը հասնին, և ոգելից խմելիք-
ներ խմցնելով մարած մարդուն խելքը դը-
լուլը կը բերեն, նաև հաստ բրդեղէն վե-
րարկուով կը փաթթեն մարդը և վանքը կը
տանին :

Հարցոսէր : 1. Լերան մը վրայ ի՞նչ կայ , և ստեպ ի՞նչ կը պատահի հոն : 2. Ի՞նչպէս փոթորիկ կ'ելլէ : 3. Լեռնէն ինկած ձիւներն ի՞նչ վնաս կու տան : 4. Միաբանք ճամբորդներուն ի՞նչ կ'ընեն : 5. Վանքին մէջ ի՞նչ օգտակար կենդանի կայ : 6. Կորսուած մարդն ի՞նչպէս կը գտնուի : 7. Ի՞նչ կերպով մարդը կը սթափեցնեն . ո՛ւր կը տանին զանի :

Պ Ա Ս 25

Կախարդ	Վհուհ	Ուրուական	Չեղի պապիք
Երազ	Կնոյ մէջ	Սնապաշտ	Ֆոնճ բանի հասարակ
Անթիւ	լսար	Անվայել	Կգեշ
Փորձանք	Ֆորձոսթիւն	Սուսպել	սոս պարձոսթիւն
Կարծիք	Գաղսթար	Երևոյթ	Գրուի պեննասթ
Ցարեր	լսար	Աւերակ	Ֆիլիսթ

Ա Ի Ե Լ Ո Ր Դ Ա Պ Ա Շ Տ Ռ Ի Թ Ի Ի Ն

1. Սւերորդապաշտութիւն կ'ըսուի այն սնտախ հաւատքը որ կու տան մարդիկ այն պիսի բաներու զոր ոչ Աստուած պատուիրած է և ոչ ընտթեան լոյսը կը սորվեցնէ . զորօրինակ , մեռելոց ուրուականի հաւատալը , յաւերժահաղոսի , կախարդութեան , երազի , ընթերցմանց , չարադուշակ և բարեդուշակ օրերու , սատանայ կամ դև տեսներու , և ուրիշ անթիւ մանր մուներ սնապաշտութեանց , որոնց ամէնքն ալ Աստուծոյ հրամանին դէմ են , և իմաստուն ու ֆրիստոնեայ մարդուն անվայել է անոնց հաւատալ : Հիմա պիտի

խօսինք սատանայ կամ դև երևնալուն վրայ , որ տաճկերէն ճէն , Կէ՛լ , Գէրէ կ'ըսուին :

2. Չենք ըսեր թէ սատանայ չկայ . վասն զի Սուրբ Գիւրքը կը սորվեցնէ մեզի , թէ ինչպէս որ բարի հրեշտակներ կան որ Աստուծոյ հրամանովը մեզի կը սպասաւորեն և մեզ փորձանքներէ կը պահեն , այսպէս ալ չար հրեշտակներ կամ սատանաներ կան որ կը ջանան զմեզ մեզքի մէջ ձգել , և հոգևոր ու մարմնաւոր վնասներ ընել : Մեր խօսքը հիմա այն է թէ բոլորովին սուտ և շինծու առասպել է այն որ կ'ըսեն թէ այս ինչ կամ այն ինչ տան մէջ սատանայ կայ , դիշեր կայ որ Խալէ՛ կամ Գորտձո՛ցը կը պտտի , ջրերու քով կամ պարտէզներու մէջ յաւերժահալոսանք կը քալեն , և ասոնց նման աւերորդապաշտական խօսքեր :

3. Ասոնք բոլորն ալ կու պաշտութենէ մնացած կարծիքներ են , որոնց հաւատալը մեծ մեղք է ֆրիստոնէի մը համար : Ճշմարիտ ֆրիստոնեան սատանայ չի տեսներ , և տեսնէ ալ չի խնար . իսկ սուտ քրիստոնեան սատանաներէն վախնալով , և կամ ուրիշներուն պատմած սատանայական երևոյթներու հաւատալով՝ յայտնի կ'ընէ թէ ինք ֆրիստոնէական հաւատքն ու պարտքերը չի ճանչնար , և չի գիտեր թէ ֆրիստոնեայք ինչով կը տարբերին անհաւատներէն և կու պաշտներէն :

4. Տուն մը որչափ ալ հին, որչափ ալ աւերակ ըլլայ, սատանան հոն բան չունի. և սակայն աւերորդապաշտ ժողովուրդներու մէջ շատ տուներ կը տեսնես որ, ասոնց մէջ սատանայ կայ ըսելով իրարու կը ցուցնեն: Եթէ տանտիրոջը հարցնես, «Ես ուրիշ տուն ունիմ, անոր համար հինը երեսի վրայ ձգեր եմ», կ'ըսէ, ուստի կամ այն է որ տանն անունը աւրած ըլլալով՝ զայն վարձող չի գտնուիր, կամ այն է որ ինք վարձող չգտնելուն համար ուրիշները՝ մէջը սատանայ կայ ըսելով անունը աւրած են:

5. Սատանան միայն մարդոց մէջ կրնայ բնակիլ զանոնք խաբելու և մորթոցներու համար. հին տներուն և աւերակներուն մէջ սատանան ի՞նչ բան ունի: Այս աւերորդապաշտութեան գէմ շատ պատմութիւններ կը պատմուին, բայց մենք երկու հատը միայն բաւական համարինք հետեւեալ դասին մէջ պատմելու:

Հարցումներ: 1. Ի՞նչ է աւերորդապաշտութիւնը: 2. Ի՞նչ սատանայ կայ: 3. Ճշմարիտ ֆրիտոնեան ի՞նչ բան է չի վախնար: 4. Ի՞նչ պատճառաւ շատ տուներ պարապ կը մնան: 5. Սատանան ո՞ր աւելի կը բնակի:

Պ Ա Ս 26

Սենեակ	խոյ	Ոտնաձայն	ոպի յայն
Ծածուկ	գալստի	Քաջութիւն	չորճո-ի-ն

Սանդուխ	սարճան	Գաւազան	չայս
Ծառայ	սպասար	Տնեցիք	սոն ճարդի
Դիզէ	ճրայի ճրայ դէէ	Քահանայ	տէրտէր
Վունտէ	ճամբայ սալ	Դատաւոր	խորհի մեծ

1. Ատենօք Պօլիս ազնուական տան մը մէջ մեծ շիթութիւն կ'ըլլայ սա պատճառաւ, որ ամէն իրիկուն կէս դիշերուան մօտ սաստիկ որոտմունքի պէս ոտնաձայներ և դղրդումներ կը լսուին, մանաւանդ մէկ պարապ սենեակը որ միւսներէն բարձր էր: Խեղճ տնեցիք կարծելով թէ տանը մէջ սատանայ կայ, տակնուվրայ եղած՝ այս փորձանքն իրենց մէկ բարեկամին կը պատմեն:

2. Մարդը երեւակայութիւն է ըսելով շատ կ'աշխատի անոնց մտքէն հանելու այս վախը, բայց երբ կը տեսնէ որ ամէնքն ալ կը սնդեն, հոս բան մը ըլլալու է ըսելով՝ քաջութիւնը ձեռք կ'առնէ. այս իրիկուն ես կու գամ այն սենեակը կը մտնեմ կը պառկիմ, բայց ձեզ մէջ զատ ուրիշ մարդ չգիտնայ, կ'ըսէ: Հետը հասա դաւազան մը առած ծածուկ մը կ'երթայ կը սպասէ:

3. Մէյիլն ալ կը տեսնէ որ իրօք կէս դիշերուան մօտ սոսկալի դղրդումներով սանդուխներէն վեր ելլելու ոտնաձայն մը կայ. կը ջատքէ վեր կ'ելլէ, և ձեռքի փայտովը ներս մտնողին զլսուն մէկ երկու հարուած կու տայ:

և սատանան սանդուխներէն վար վազելով
աներևոյթ կ'ըլլայ : Յետոյ մարդը հանգիստ
սրտով կ'երթայ կը պառկի :

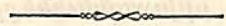
4. Առտու կ'ելլեն և կը տեսնեն որ տան
ծառաներէն մէկուն դուրսը կ'ապուած է , և
երբ պատճառը կը հարցնեն , պատասխան կու
տայ թէ , այն գիշեր սատանաներէն ծեծ կե
րած էր . տնեցիք ասիկա լսելուն պէս կ'իմա
նան թէ այն անզգամն է որ իբրև սատանայ
գիշերները տունին մէջ կը պատի և տնեցիքը
վախցնելով կը զուարճանայ : Շուտ մը վառն
տեցին զանի , և շատ շնորհակալ եղան իրենց
բարեկամին որ ազատեց զանոնք վախէն :

5. Գերմանիոյ գիւղերէն մէկուն եկեղեցին
օր մը քանի մը դողեր կը մտնեն պատուհա
նէն , շատ մը զարդարանքներ և զգեստներ
իրարու վրայ գիւղելով առանց բան մը առ
նելու կը ձգեն կ'երթան : Առտու լուսարարը
եկեղեցին բանալով կ'ապշի կը մնայ երբ եղա
ծը կը տեսնէ , և քահանային իմաց կու տայ ,
այն ալ դատաւորին :

6. Մէկ երկու ամիսէն ետքը քանի մը գո
ղեր ձեռք կ'ընան . քննութեան ատեն իրենց
ըրած այլևայլ գողութիւնները խոստովանե
լէն ետքը , երբ դատաւորը կը ստիպէ զանոնք
որ ըսեն թէ արդեօք եկեղեցիէն ալ բան գող
ցած էին , գողերը կը խոստովանին թէ իրա

ուզած էին գողնալ , ըսց չէին կրցած . վասն
զի երկայն եղջիւրներով և կրակէ աշուրնե
րով սատանայ մը ելած էր անոնց առջևը , և
այնպէս վախցուցած էր զանոնք որ բան մը
վերցուցած չէին , և երգում ըրած էին որ
մէյ մ'ալ եկեղեցի չմտնեն բան գողնալու :
Քահանան ասիկա լսելով , հասկցաւ որ սա
տանայ ըսածնին իր եղնիկն (կէնէ) էր որ ըն
տանեցած ըլլալով՝ ժամին քովերը կը պտտէր ,
և այն գիշերը գիւղուածով եկեղեցւոյն մէջ
մնացած էր :

Հարցուցիւր : 1. Պօլիս տան մը մէջ ի՞նչ կար : 2. Մարդ
մը ի՞նչ հնարք խորհեցաւ : 3. Կէս գիշեր ի՞նչ պատահեցաւ :
4. Ո՞վ էր անոնց սատանայ կարծածը : 5. Գերմանիոյ մէջ
անգամ մը քանի մը գողեր մը մտան : 6. Գողերն ի՞նչ խոս
տովանեցան :

Գ Ա Ս 27

Աթոռ	գահ	Կենդանի	լուսն ունեցող
Գաղան	վարկէի անասուն	Անօրէն	օրէն + լուսնեցալ
Հացկերոյթ	մեծ սեղան	Չարարանք	սքանչաւ
Ջանալ	ալիսաբիւ	Արարած	սքանչոսած
Յիշել	միտք Բեբէլ	Կերակուր	ուտելիք
Միջատ	պղտիկ ձձի	Երջանիկ	յիշատիէն գոռ

ԿԵՆԴԱՆԵԱՅ ՎՐԱՅ ԱՆԳԹՈՒԹԻԻՒՆ

1. Շատ տարի առաջ պղտիկ տղայ մը կար
որ շատ կը զուարճանար ճանճերը բռնելով և

անոնց ոտքերն ու թևերը վրցնելով, և կ'ա-
խորժէր տեսնել անոնց տանջուիլն ու նեղուի-
լը : կարծեմ թէ քանի մեծցաւ ուրիշ աւելի
մեծ կենդանիներ ալ կը չարչարէր : Այս սո-
վորութիւնը կամաց կամաց այնպէս անոր սիր-
տը կարծրացուց որ ալ այնուհետև բնաւ ցաւ
չէր զգար կենդանեաց տանջուելուն վրայ :

2. Երբ այս տղան մեծցաւ, Հռովմայի
կայսրութեան աթոռը նստաւ, և կը կոչուէր
Ներոն կայսր : Այն ատենները Հռովմի մէջ
շատ քրիստոնեաներ կային որ աներկիւղ հա-
մարձակութեամբ զՅիսուս Քրիստոս Աստուած
կը դաւանէին, և փոխանակ Հռովմայեցւոց
կուռքերը պաշտելու՝ Քրիստոսի երկրպագու-
թիւն կը մատուցանէին : Այս անօրէն կայսրը,
Ներոն, խեղճ քրիստոնեաները շատ կը չար-
չարէր, և անոնց կրած չարչարանքը տես-
նելով մեծապէս կը զուարճանար :

3. Չանոնք ձիերու կապել կու տար՝ որ
դեռնէ դեռին զարնուելով կտոր կտոր ըլլային,
և վայրի դաղաններու առջև ձգելով բզկի բզկի
ընել կու տար, ցիցերու կը կապէր և կ'այրէր
զանոնք • վերջապէս ծանր և երկարատև մահ-
ուամբ զանոնք տանջելու և սպաննելու հա-
մար ամէն հնարք կը մտածէր և ի գործ կը
դնէր : Մինչև անգամ երբեմն այր և կին միա-
տեղ ձիւթով և իւղով պատել տալով՝ մեծ

հացկերոյթներու ատեն իր պարտէզին բոլոր-
տիքը դնել կու տար զանոնք որ ջահի (խաշա)
պէս վառէին :

4. Երբ այսպիսի անգթութիւններ կը լսէք,
տակնու վրայ կ'ըլլաք, այնպէս չէ՞ : Սակայն
զարմանալին սա է որ, այն որ տղայութեան
ատենը կենդանեաց անգթութիւն ըրած է՝
ընկերներուն ալ նոյն կ'ընէ, երբ անոնց վրայ
իշխանութիւն կ'ունենայ :

5. Ուստի, ուլ ընթերցող տղաք, կը խրա-
տեմ զձեզ որ ջանաք ամէն կենդանի արա-
բածներու վրայ գթած ըլլալ : Յիշեցէք թէ
Աստուած ստեղծած է անոնց ամէնը . և թէ՞
թէպէտև մեզի թոյլտուութիւն տուած է որ
մեր կեանքին, հանգստութեանը և ստա-
ցուածքին վնասակար եղողները ջնջենք, սա-
կայն ոչ երբէք կը հաճի նայիլ իր որ և իցէ
արարածներուն տրուած չարչարանքներուն
վրայ : Անասուններուն և միջատներուն ունա-
կութիւնները ձեզի դիտողութեան նիւթ ը-
լէք և Աստուծոյ անոնց տուած բնական ազ-
դումին զարմանալի զօրութիւնը նկատեցէք,
անատեն անոնց վրայ այնչափ սէր պիտի ու-
նենաք որ ամենաիւրք կենդանուոյ մը անգամ
պիտի չվնասէք :

6. Այն միջիւնի բոյնին հողակոյտը կրնաս
անպուշտութեամբ կոխել անցնիլ, և քու ոտ-

քիդ մէկ հարուածոյն այն փոքրիկ և ժիր
 Ելիապատոյներուն բոլոր շինածն աւրել կործա-
 նել. բայց եթէ նկատես և տեսնես թէ ի՛նչ
 պէս ամէնը մէկտեղ կ'աշխատին, ոմանք ա-
 ւազի հատիկ դուրս կրելով, ոմանք իրենցմէ
 շատ մեծ բեռ քաշելով իրենց ձագերուն կե-
 րակուր պատրաստելու համար, ոմանք դուրս
 ելլելով՝ որ երթան յողորմ մէկուն օգնու-
 թիւն ընեն՝ որուն բեռը իրենց կարողութե-
 նէն վեր է, անոնց վրայ սէր պիտի ձգես և
 հողացողութիւն մը պիտի գայ վրադ՝ որ չը-
 լայ թէ անզոյց ճամբորդի մը ոտքին տակ ա-
 նոնց բնակարանը ոտնակոխ ըլլայ :

7. Աստուածաշունչն այս փոքրիկ արարած-
 ներուն կը զրկէ մեզ որ երթանք անոնցմէ ի-
 մաստութեան և աշխատասիրութեան դաս
 առնենք : Սուրբ Գրոց մէջ ս'ըջափ պատուէր-
 ներ և խրատներ կան, որոնց մէջ կենդանի-
 ներուն, թռչուններուն և միջատներուն ու-
 նակութիւնները յիշուած են : Դարձեալ կ'ը-
 սեմ, գլխած և փափուկ զգացում մը ունե-
 ցիր Աստուծոյ ստեղծած ամէն բանին վրայ,
 անատեն աւելի երջանիկ և ուրիշներուն աւե-
 լի սիրելի պիտի ըլլաս, և այն օրհնութիւնը
 որ « ողորմածներուն » խոստացուած է, քու
 վրադ ալ պիտի գայ :

Հարցումներ : 1. Պզտիկ տղայ մը ի՞նչ ընել սովոր էր : 2.

Ի՞նչ եղաւ մեծնալէն ետքը : 3. Ի՞նչ կերպով քրիստոնեանե-
 ըը կը նեղէր : 4. Աղէ՛կ բաներ են ասոնք : 5. Տղայք ի՞նչ ը-
 նել պարտին : 6. Մըջնոց վրայ ի՞նչ կրնաս բռնել : 7. Աստուա-
 ծաշունչն ի՞նչ կ'ըսէ մեզի մըջնոց նկատմամբ :

Գ Ա Ս 28

Տեսակ	ցեշ	Ապահով	Լաիէ սոսա
Արագ	շո-ր	Թուաւոր	Բն ունէջող
Միջատ	պղտի անասուն	Պարագիլ	Գհաղիլ
Չնջուիլ	հորոտիլ	Աղաղակ	Յայն
Փոքրիկ	պղտի	Ուտելիք	Էրտիւր
Ճարտար	իւլայի	Արարած	սպեղծասած

Ա Ն Գ Թ Ո Ի Թ Ի Ի Ն

1. Կան թռչուններ որ շատ վնաս կու տան
 արտերուն և սլարտէզներուն, և զանոնք մէջ-
 տեղէն վերցնելով մեր կեանքը կ'ապահովցը-
 նենք. սակայն ծիծեռնիկն այն տեսակներէն
 չէ, և վնասակար չըլլալէն զատ, շատ աղ-
 օգուտ ունի :

2. Երբ օդը ճեղքելով սրընթաց կը թռչալի
 և այնպէս արագ արագ առաջ ետ կ'երթայ
 կու գայ որ հազիւ մարդուն աչքը կրնայ
 տեսնել անոր ըրած շարժումները, այն ատեն
 զբաղած է օդին մէջ դանուած կերպ կերպ
 թեւաւոր միջատներ բռնելու : Հազարաւոր,
 միլիոնաւոր ճանճեր այս կերպով կը ջնջուին,

որոնք եթէ ողջ մնալու ըլլային, օդն այնպէս պիտի լեցնէին և ապականէին որ շատ մնասակար հետևութիւններ պիտի ծագէր անոնցմէ : Ուստի շնորհակալ ըլլալու ենք ծիծեռնիկին որ այդ ձանձրալի հիւրերուն թիւը կը պակսեցնէ :

3. Սա ալ յիշել պէտք է թէ ծիծեռնիկները երբ մեր երկիրը կու գան, բոյն դնելու և ձագ հանելու համար է : Ուստի մեր սահմանները հասնելուն պէս այս դործին կը պարապին, և երբ անոնց ձագերը թռչելու չափ կ'ըլլան, անոնց ամէնքն ալ կը թողուն ուրիշ տեղ կ'երթան : Ուստի հնար չէ ծիծեռնիկ մը մեռցնել առանց քանի մը մանր ձագեր որբ թողլու :

4. Էգ ծիծեռնիկն ամառ իրիկունները բոյնէն ելլելով, բերանը ճանձով կը լեցնէ . բայց այդ որսորդութիւնը միայն իրեն համար չընէր . իր փոքրիկ բնակարանին մէջ շատ մը ձագեր ունի կերակրելու . և օդին մէջ միշտ որսացած միջոցին զանոնք բնաւ միտքէն չի հաներ :

5. Բերանը կերակրով լեցուն բոյնը դառցած ատենը մէյ մ'ալ յանկարծ անդգամ տղու մը հարուածին կը հանդիպի, և դետինը կ'իյնայ կը մեռնի : Ողորմելի ձագերն այն գիշեր առանց կերակուրի կ'անցնեն և մինչև

առաւօտ տրտում տխուր կ'աղաղակեն . արուծիծեռնիկը կը շփոթի, չգիտեր թէ ինչպէս խաղաղցնէ զանոնք, երբ կը տեսնէ թէ առանց իր ընկերոջը մինակ մնացած է :

6. Բոլոր գիշերն անհանգիստ անքուն անցընելէն ետքը, առտուանց կ'ելլէ քանի մը ճանձ բռնելու, թէպէտև ինք էգ ծիծեռնիկին չափ ճարտարութիւն չունի ձագերը կերակրելու . սակայն իրիկուն չեղած ուրիշ տղայ մը զանիկա ալ կը զարնէ կը սպաննէ : Անօթութենէն ձագերը կը սկսին մարիլ, բերաննին բաց կը ճչեն կը սպասեն . բայց մայր չկայ որ դայ ուտելու բան տայ անոնց : Կը տեսնեն որ ծեր թռչունները իրենց մօտը եղած բոյները կու գան կ'երթան, բայց բնաւ կարգն իրենց չի գար : Գիշերը կը մնին . իրենց մայրը սովորութիւն ունէր թեւերովը և կուրծքին փափուկ փետուրներովը ծածկել զանոնք, բայց հիմա անպատասպար երեսի վրայ թողուած են :

7. Առտուանց մէջերնէն մէկ երկուքը մեռած կը գտնուին : Միւսներուն ճիշը հետզհետէ կը նուաղի . այն փոքրիկ գլուխներն ալ չեն տեսնուիր բոյնէն դուրս երկնցած կերակուրի համար . ողորմելի արարածներն իրարու վրայ գլտորելով կը դողդղան և կը սարսուին, և քանի մը ժամէն ետքը բոլորն ալ անօթութենէ

կը մեռնին . իրենց ծնած բոցն իրենց գերեզմանը կ'ըլլայ՝ անզգոյշ և անխորհուրդ տղու մը պատճառաւ :

Հարցումներ : 1. Ծիծեռնիկն ի՞նչ տեսակ թռչուն է : 2. Թռած ատենը ի՞նչ կ'ընէ : 3. Երբ երկիր մը կ'երթան ի՞նչ կ'ընեն հոն : 4. Մայր ծիծեռնիկն ի՞նչպէս կը կերակրէ երեւոյթը : 5. Չար տղայոց պատճառաւ ի՞նչ կ'ըլլայ անոնց վեճակը : 6. Արու ծիծեռնիկն ի՞նչ կ'ընէ . ձագերն ի՞նչ կ'ըլլան : 7. Վերջապէս ինչէ՞ն կը մեռնին :

Գ Ա Ս 29

Հարտար	Ինչացի	Զօրաւոր	ուժով
Գազան	Վայրենի	Ուտելիք	հերտուր
Կնճիթ	պապիճ	Պատերազմ	խն
Ոսոխ	Բնասի	Նրբամիտ	Ինչու բարեք
Անփոյթ	անհոգ	Ծարղական	Ինչպիսի
Կսկիծ	ցու	Շարունակ	ժող

ՓՂԻՆ ԶՕՐՈՒԹԻՒՆԸ

1. Փիղն աշխարհիս մէջ գտնուած դազաններուն ամենէն մեծն ու զօրաւորն է , և դիւրաւ կ'ընդերանայ : Ասիկա Ասիայի և Ափրիկէի մէջ միայն կը գտնուի . բարձրութիւնն ութ ոտնաչափէն մինչև տասնուչորս ոտնաչափ կը հասնի : Երկու մեծ ակուայ ունի բերնին երկու կողմէն դուրս ցըցուած , և մեծ կնճիթ (իօրուս) մը զոր ուղածին պէս կ'երկնցնէ և կը կարճեցնէ :

2. Ասիկա այնչափ հարկաւոր և դործածական անդամ մըն է անոր համար , ինչպէս է մեր ձեռքը մեզի . անով գետնէն շատ փոքր բաներ կրնայ ժողվել կամ վերցնել , իր տակելքն անով բերանը կը տանի , անով չուանի մը կապը կրնայ քակել , դուռ բանալ դոցել , և եթէ պէտք ըլլայ անով իր թշնամեաց հետ նաև կը պատերազմի : Փղին նրբամտութիւնը և ճարտարութիւնը շատ է , ինչպէս որ կ'երևի մէկ քանի փոքր պատմութիւններէ զոր հոս կը դնենք :

3. Հնդկաստանի մէջ Գաղղիացի զօրաց հետ փիղ մը կար որ բանակին կը ծառայէր : Անդամ մը պատերազմի մէջ փղապանը շատ յորդորանք ըրաւ անոր որ ամենայն ճիգով աշխատէր , և փոխարէն մեծամեծ վարձքեր կը խոստանար . բայց վերջը ըրած խոստմունքին անփոյթ ըլլալով , փիղը հասկցաւ որ խաբուեր էր , և կրած նախատանացը չկրնալով տանիլ՝ յանկարծ զարկաւ մեռցուց մարդը :

4. Փղապանին կինը էրկամն անակնկոյ մահուանը վրայ ունեցած սաստիկ կսկիծէն յուսահատութեամբ մը առաւ իր երկու զաւկըները և տարաւ փղին ոտքին տակը ձգեց ըսելով , «Գժոխային վրէժխնդրութեամբդ այրս սպաննեցիր , ուրեմն զիս ալ զաւկներս ալ սպաննէ որ մենք ալ անոր քովը երթանք :»

Փիղը տղաքը ոտքին տակը ինկած տեսնելով կեցաւ, և իբր թէ խղճալով իր տէրոջը որբ որդւոցը վրայ՝ մեծ տղան կնճիթովը վերցուց և գլխուն վրայ դրաւ. և այն օրէն ի վեր զանկա իրեն կառավար ընդունեց, և միշտ կատարեալ հնազանդութիւն կ'ընէր անոր :

5. Հասարակ զինուոր մը որ շատ անգամ քիչ մը խախտք կու տար փղի մը, օր մը յանցանք մը գործելով՝ հրաման եղաւ որ բռնեն զանի բանտ դնեն. մարդը փախաւ դնաց փղին տակը պահուրտեցաւ : Անոր ուր ըլլալն իմանալով եկան զանի բռնելու, սակայն փղը թող չտուաւ, և եկողներուն ամէնն ալ վռնտեց կնճիթովը : Երբ ամէն մարդ դնաց, սկսաւ կնճիթովը յորդորել զինուորը և ճամբայ ջուցնել որ երթար, իբր թէ ըսել կ'ուզէր՝ թշնամիներդ գացին, ելիւր, գլխուդ ճարը տես, և ուր որ պիտի փախչիս դնա :

6. Մարդուն մէկը որ փիղ կը պահէր, իրիկուն մը մէկ քանի բարեկամները հրաւիրեց փիղը տեսնել գալու : Երբ անոնք եկան՝ փղին ջուր խմելու ատենն էր, և սպասաւորը աման մը ջուր բերաւ փղին խմցնելու. բայց ուզելով եկող պարոնները քիչ մը զուարճացնել, երբ փիղը կնճիթը կ'երկնցնէր ջուր խմելու՝ սպասաւորը ջուրին ամանը կը շարժէր տեղէն : Այսպէս փիղը քանի մը ան-

գամ խարուելով չկրցաւ տանիլ անոր այս ծաղրական վարմունքին և կնճիթովն այնպէս ապտակ մը իջեցուց սպասաւորին երեսին՝ որ մարդը գինովի պէս դետինը փռուեցաւ : Եկող հիւրերուն ծաղրը աւելի ասոր վրայ շարժեցաւ, բայց սպասաւորը միտքը դրաւ որ ուրիշ անգամ այն կերպ խաղով չզուարճացնէ մէկը :

7. Պատկերհան մը կ'ուզէր փղի մը պատկերը քաշել, բայց միտք ունէր կնճիթը վեր տնկած և բերանը բաց նկարել զանի, ուստի փղին քով մէկը կայնեցուց շարունակ բան նետելու անոր բերանը որ բաց մտար և ինչ ձև որ ունի՝ ճիշդը գծագրէր : Իսկ մարդը կէս մը զուարճութեան համար կէս մ'ալ կենդանին խաբելու մտօք՝ շատ անգամ ձեռքը պարապ տեղը կ'երերցնէր՝ առանց բան նետելու : Փիղը չախորժելով այս մարդուն ըրածէն և հասկնալով որ պատճառը պատկերհանն է, կնճիթէն դուրս այնպէս ջուր մը նետեց պատկերհանին թուղթին և ներկերուն վրայ որ ամէն բան աւրեց անպիտան ըրաւ, և այսպէս չթողուց որ մարդն իր գործը գլուխ հանէր :

8. Փիղ մը քաղքին մէջ օր մը պտտելու ատենը դերձակի մը խանութին առջև եկաւ, և խանութին պատուհանը բաց դռնելով՝ կըն-

ճիթը ներս երկնցուց . դերձակներէն մէկն ալ քիչ մը զուարճանալ ուզելով՝ ասեղին ծայրովը սկսաւ կնճիթը ծակծկել : Փիղը բարկացաւ , և միտքը դրաւ վրէժ առնել դերձակէն . ուստի գնաց քիչ մը աղտոտ ջուր փրնտուելու . շուտ մը գտաւ ուզածը , և աղէկ մը լեցուց կնճիթը և դերձակին խանութը դալով պատուհանէն ներս աղտոտ ջուրի հեղեղ մը թափեց հոն նստողներուն գլխուն , յետոյ առաւ քալեց :

Հարցահեր : 1. Փիղն ինչպիսի՞ անասուն է : 2. Ո՞րն է անոր կարեւոր անդամը , և անով ի՞նչ գործ կը տեսնէ : 3. Փիղ մը ի՞նչ ըրաւ իր տիրոջը . ինչու համար : 4. Փղապանին կենն ի՞նչ բերաւ առջևը և փիղն ի՞նչ ըրաւ : 5. Չինուոր մը ո՞ր փախաւ . փիղն ձեռքովն աղատեցաւ : 6. Մարդ մը իր բարեկամներէն մէկ քանին ո՞ւր տարաւ , սպասաւորին ըրածին համար ի՞նչ ըրաւ փիղը : 7. Պատկերհան մը ի՞նչ կերպով կ'ուզէր նկարել փիղ մը . փիղն ի՞նչ ըրաւ : 8. Ուրիշ փիղ մը խանութի մը առջև կեցած ատենը ի՞նչ ըրին անոր . փիղն ինչ ըրաւ :

Դ Ա Ս 30

Որսորդ	Բուռն Բռնող	Ծերունի	ալուր
Սողալ	Ժորին Լրայ Ժալել	Ապառաժ	Ժայռ
Սրագ	ըտտ	Սոսկալի	Չախալուս
Հանդարտ	հանգիստ	Տարակոյս	խախտ
Ջանալ	ալուրալ	Կարելի	հնարասոր
Բոպէ	Չայրիտն	Դանդաղել	դնարալ

ԹՈՉՈՒՆ ՈՐՍԱԼՈՒ ՎՏԱՆԳՆԵՐԸ

1. Սկուլտիոյ մօտ եղած կղզիներուն բնակիչները սովոր են ծովային թռչնոց որսորդութիւն ընել որ շատ փտանգաւոր է , ինչպէս հետևեալ պատմութենէն կը տեսնուի :

2. Ծերունի մը երկու որդւոցը հետ որսորդութեան գնաց , և իրենց հետ չուան տանելով բարձր ապառաժի մը կապեցին զայն անկէ սողալով ծովեզերք իջնելու համար : Վար իջան և կրցածնուն չափ թռչուն և հաւ կլիթ ժողվելէն ետքը , երեքը մէկտեղ չուանին փաթթութուելով սկսան վեր ելլել . առջևէն մեծ տղան , անոր ետևէն կրտսեր տղան և ամենէն ետքը ծերունին՝ իրարմէ երկու գըրկաչափ վարէն կախուած :

3. Բաւական վեր ելլելէն ետքը , մեծ տղան աչքը վեր վերցուց և տեսաւ որ չուանը սուր քարի մը քսուելով կտրուելու վրայ էր . ան միջապէս այս բանը միւսներուն իմացուց : “Սրդեօք մինչև որ վեր ելլենք կը դիմանայ չուանը ,” հարցուց ծերունին : “ Հազիւ թէ վայրկեան մը կը դիմանայ ,” պատասխանեց տղան , “ երեքնուս ծանրութենէն շուտ շուտ կը խզի չուանը :” “Մէկ մարդ կը վերցնէ՞ ,” հարցուց հայրը : “ Անոր ալ կասկած ունիմ ,” ըսաւ տղան :

4. «Ուրեմն դռնէ մեզմէ մէկն ազատի»,
 ըսաւ ծերունին հանդարտ և անխռով սրտով,
 «հանէ դանակդ և վարի կողմէն չուանը կըտ-
 րէ. սիրտ ըրէ, ջանացիր, կարելի է որ դուն
 ազատիս և մօրդ մխիթարութիւն ըլլաս:»
 Տղան երբ տեսաւ որ դանդաղելու ժամանակ
 չկար, անգամ մըն ալ վեր նայեցաւ, տեսաւ
 որ չուանէն քանի մը թել մնացեր էր կտրը-
 ուելու, քաշեց դանակը և չուանը կտրեց.
 հայրն ու եղբայրն ահագին բարձրութենէն
 գահաձիթելով չարաչար կորսուեցան:

Հարցումներ: 1. Ո՞ր տեղ ստեպ որսորդութեան կ'ելեն:
 2. Ծերունի մը տղոցը հետ ո՞ր գնաց, և ի՞նչպէս: 3. Չուա-
 նէն վեր ելած ատենը մեծ տղան ի՞նչ տեսաւ. հայրն ի՞նչ ը-
 սաւ: 4. Ծերունին մեծ տղուն ի՞նչ խրատ տուաւ. ո՞վ ազա-
 տեցաւ, և որո՞նք կորսուեցան:

Պ Ա Ս 31

Յամառ	պինք հլուի	կամակոր	խմբը խաբարդ
Դիւրաւ	դիւրին իերպով	վարժապետ	դասադոս
Ուղղուիլ	ուղիւիլ	Աղաչանք	պաղապանք
կանոն	օրէնք	Անիրաւ	իբարունք չունեցող
Թրջել	խաց շնել	Պատժուիլ	պատիժ իրել
Հեղեղ	սասորի ջուր	Սպառնալ	վախ պալ

ԶՈՒՍԸՐՃՍԼԻ ԴԵՊՔ ՄԸ

1. Դպրոցի մը մէջ երկու եղբայրներ կային

մէկը տասնուամէկ՝ միւսը տասուերկու տարե-
 կան: Սյս տղոց մին շատ մը խրատներ ըսե-
 լէն ետքը տակաւին կամակոր և յամառ մնաց,
 վարժապետն անոր ըսաւ որ եթէ վարքը չփո-
 խէր մեծ պատժոյ պիտի ենթարկուէր և զոր
 դիւրաւ պիտի չմոռնար. վարժապետը տես-
 նելով որ տղան այս սպառնալիքէն ալ չուղ-
 ղուեցաւ, պատրաստուեցաւ զանի պատժե-
 լու: Նոյն միջոցին Պօղոս անուն մեծ եղբայ-
 րը յառաջ դալով աղաչեց վարժապետին որ
 փոխանակ եղբօրը զինք պատժէր:

2. Մնատեն վարժապետն ըսաւ անոր, «Սի-
 րելի Պօղոսիկս, դուն բարի տղոցմէն մէկն ես
 և պատժուելու բան մը չունիս և սիրտդ
 շատ փափուկ է, ուստի չեմ կրնար յանիրա-
 ւի ցաւցնել քեզ, սիրելի զաւակս:» Տղան ա-
 սոր պատասխան տալով ըսաւ, «Որչափ մեծ
 ըլլայ քու ինձի տալու պատիժդ, անկէ ա-
 ւելի մեծ պիտի ըլլայ զդացած ցաւս՝ եղբօրս
 պատժուիլը տեսնելով, քանզի անիկա տղայ
 է, և տարիքով ինծմէ պղտիկ և տկար է,
 ուստի կ'աղաչեմ, տէր իմ, որ անոր տալու
 պատիժն ինձի տաս. ինչ պատիժ որ տաս սի-
 րով կը տանիմ: Ո՞հ, տէր իմ, եղբօրս տեղը
 զիս պատժէ:»

3. Վարժապետը տղուն կրտսեր եղբօրը
 դառնալով ըսաւ, «Ուրեմն ի՞նչ պիտի ըսես

հիման, Յակոբ, քու ազնիւ եղբօրդ, Պօղոս
 սին, ըրած աղաչանքին.” անիկա ալ եղբօրը
 երեսն ի վեր նայեցաւ առանց պատասխան մը
 տալու, և վարժապետը լուռ կը կենար: Բայց
 Պօղոս տակաւին կը բռնադատէր վարժապե-
 տը որ զինք պատժէր, և կու լար: Վարժա-
 պետն ըսաւ, “ Լսած ես երբէք, Պօղոս, այն
 պիտի մէկու մը վրայ, որ ուրիշին յանցան-
 քին պատիժն կրած ըլլայ:” “ Ս, յո, տէր,”
 պատասխանեց Պօղոս, “ մեր Տէրը, Յիսուս
 Քրիստոս, որ զինք ծեծողներուն կռնակ չը-
 դարձուց, մեզի պէս խեղճ մեղաւորներուս
 համար, և անոր ծեծ ուտելովը մենք բժշկուե-
 ցանք, և մեր մեղքերը ներուեցան: Կ’աղա-
 չեմ, ներէ Յակոբիկին յանցանքը, ես կը քա-
 չեմ անոր պատիժը. ես կրնամ անկէ աւելի
 տանիլ:”

4. « Բայց քանի որ եղբայրդ ինծմէ նե-
 լում չի խնդրեր, դուն ինչո՞ւ այսչափ փա-
 փաք կը ցուցնես այս բանին համար, սիրելի
 Պօղոսիկա, չէ՞ որ ինք պատժուելու արժանի
 է:” « Իրաւ է, տէր իմ, որովհետեւ դպրոցին
 օրէնքը կոտրեց, և քանի մը անդամ խրատ
 լսելէն ետքը, դուն ըսիր թէ զանի պատ-
 ժելու է, ուստի ես ալ զխտնալով որ դուն
 շիտակ չեղած բան մը չես խօսիր, և պէտք
 է որ դպրոցին կանոնները ճշգրիւ պահուին,

և եղբայրս ալ յամառ է և չապաշխարեր,
 ի՞նչ ճար կայ ասոր, տէր, կ’աղաչեմ զիս ա-
 նոր տեղը դիւր, քանզի ես անկէ ուժով եմ:”

5. Անատեն տղան եղբօրը վիզը փաթթուե-
 լով անոր երեսը թըջեց արցունքով: Ասիկա
 այնպիսի բան մըն էր որ խեղճ Յակոբին կա-
 ռողութենէն վեր էր. ուստի աչքէն հեղեղի
 պէս արցունք թափելով սիրտը ելաւ, նե-
 լում խնդրեց և եղբօրը փաթթուեցաւ: Վար-
 ժապետը երկուքն ալ բազկացը մէջ առնե-
 լով զանոնք օրհնելու համար աղօթք ըրաւ
 Անոր որ “ մեր անօրէնութիւններուն համար
 ծեծուեցաւ:”

Հարցումներ: 1. Դպրոցի մը մէջ տղայ մը ի՞նչ ընթացք
 ունէր. այն տղուն եղբայրն ի՞նչ ըսաւ վարժապետին: 2.
 Վարժապետն ի՞նչ պատասխան տուաւ: 3. Յանցաւոր տղուն
 ի՞նչ ըսաւ. Պօղոսին ի՞նչ հարցուց, և ի՞նչ պատասխան ա-
 ռաւ: 4. Ուրիշ ի՞նչ խօսեցաւ: 5. Վերջապէս Յակոբիկ ի՞նչ
 կերպով ըրածին վրայ զըջաց:

Գ Ա Ս 32

Նամակ	Գրութիւն	Գեղեցիկ	աղադր
Անհորձ	ԿԳԷԿ	Ձարմանալ	Կողմ
Երազ	Ժոյ մշ ԿԵԻԼ	Արեզակն	արե
Հարուած	Դարձուիւ	Երջանիկ	հանգիստ
Որսալ	Բան Բանել	Չօրաւոր	ոժով
Բարի	Կղէ	Չափահաս	Երիտասարդ

ՃՍՆՃԷ ՄԸ ՆՍՄԱԿ

1. Պարոններ, ես պզտիկ ճանճ մըն եմ. կ'աղաչեմ որ խօսքերուս և վշտալի պատմութեանցս ունկն դնելու բարեհաճիք: Յունիս ամսոյն մէջ տաք և գեղեցիկ օր մըն էր երբ աշխարհ եկայ: Շուրջս դանուած գեղեցկութիւնը տեսնելով զարմացայ մնացի: Կեցած տեղույս գեղեցկութիւնը, արեգական հազար ու մէկ ճառագայթներուն գեղեցկութիւնը և լսած տեսակ տեսակ ձայները միտքս յափշտակեցին: Երբ անկիւն մը քաշուած կեցեր էի, զարմանօք կը դիտէի իմ տեսակէն եղողներուն արագաչարժութիւնը և ճարտարութիւնը որով տեղէ տեղ կը թռչտէին:

2. Ո՛հ, կ'ըսէի ինքնիրենս, այս ի՞նչ երջանիկ են ասոնք. քանի մը օրէն թւերս ալ պիտի մեծնան ու զօրանան և զիս թռցնելու բաւական պիտի ըլլան. անատեն ես ալ միւսներուն պէս արևուն ճառագայթներուն մէջ որսորդութիւն պիտի ընեմ, և այնուհետև միշտ ուրախ զուարթ ասդին անդին պիտի թռչտիմ: Ո՛րչափ ուրախ էի ճանճ ծնելուս համար:

3. Դեռահասներն ու անփորձք միշտ այսպէս կը խորհին. կեանքն անոնց համար երջանկութեան քաղցր երազ մը կ'երևի: Ինչ և

իցէ օրեր անցան և ես մեծցայ ու զօրացայ: Մայրս թողուց զիս և սկսայ ես ինձի հոգ տանիլ, և ազատութեանս վրայ հպարտացած սկսայ սենեակին մէջ թռչտիլ որ այն ատեն աշխարհի չափ մեծ կ'երևէր ինձի:

4. Օր մը երբ այսպէս ուրախ զուարթ կը զբօսնուի, յոգնութենէս դացի կնկան մը դըլխոյն վրայ կեցայ: Բայց ի՞նչ մեծ եղաւ զարմանքս անոր ցուցուցած ընդունելութեանը վրայ, երբ անդթուութեամբ վրձինի հարուած մը ընդունեցի անկէ որ հաղիւ կարող եղայ փախչիլ և քովի աղջկան գլխոյն վրայ հանդչիլ. բայց հոն ալ չկրցայ վայրկեան մը հանդչիլ և հարուած մը ուտելով թողուցի փախայ: Ասոր վրայ զարմանալով սկսայ խորհիլ, և ուղեցի պատճառն իմանալ, ուստի անմիջապէս մօրս դացի որուն վրայ մեծ վստահութիւն ունէի:

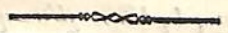
5. Երբ դիտոյս եկածը պատմեցի, «Սիրելի աղջիկս», ըսաւ մայրս, «գիտցիր որ մենք մարդկային ազգին առջև յանիրաւի կը նախատուինք և փնաս կը քաշենք. ամենէն մեծ թշնամիդ մարդն է: Ձյիշելով այն մեծամեծ ծառայութիւնները զոր կ'ընենք անոնց՝ օդին մէջ եղած ապականիչ բաները որսալով, որ անոնց առողջութեանը փնասակար է և հիւանդութիւն կը բերեն, չեն դադրիր մեղէ

մնաս հասոյնեւէն , երբ քիչ մը կը մօտենանք անոնց :

6 . Ամէն հնարք կը բանեցնեն , ամէն որոգայթ կը լարեն մեզ սպաննելու համար : Մի այն բարի մարդ մը դիտեմ որ անգամ մը երբ մըզովը հօրեղբայրս անոր վրայ կեցաւ , բըռնեց զանի և թևերը բանալով թող տուաւ զանի , և թուշած ատենն ըսաւ ետեւէն , « Գնա , թուր , աշխարհիս մէջ քեզի ալ ինծի ալ բաւական տեղ կայ պտտելու : ' Մնկէ զատ ուրիշ աղէկութիւն մը տեսած կամ լսած չեմ անկէ : "

7 . Հազիւ թէ մայրս խօսքը լմնցուց , վերոյիշեալ աղջիկը դերկը տղայ մը առած մօտեցաւ մեզի և « Բռնէ ճանճը , բռնէ , սիրելիս , " ըսաւ տղուն . մէյմին ալ նայեմ որ խեղճ մայրս պզտիկ տղուն ձեռքին մէջ կտոր կտոր եղաւ : Իսկ ես ահուգողով լցուած գգաբար մօրս մահուանը վրայ դառնապէս ողբացի : Կը ցաւեմ ճանճ ծնելուս վրայ , քանզի միշտ ենթակայ եմ մարդոց անգթութեանը :

Հարցո՞ւմեր : 1. Ճանճ մը աշխարհ եկած ատենը ի՞նչ տեսաւ : 2. Ի՞նչ կը խորհէր : 3. Երբ մեծցաւ ի՞նչ եղաւ : 4. Օր մը ո՞ւր նստաւ , և ի՞նչ եղաւ անոր : 5. Որով զնաց գլխոյն եկածը պատմելու . մայրն ի՞նչ ըսաւ անոր : 7. Նոյն միջոցին ո՞վ եկաւ , և ի՞նչ ըրաւ :

Ծնողք	Հայր Տայր	Անդադար	Տիւր
Խորհուրդ	Տարածելու	Թերութիւն	դաստաւթիւն
Քաղցր	անուշ	Յիշատակ	Տիտէ Բերեւո՝ Բան
Աճիլ	Մեծնալ	Մտադիր	Տիտ ունէնալու
Սնունդ	ո՞՞՞ արտուր	Մեծարանք	պարտիւ
Ցեսակ	ի՞նչ	Երկեղած	մարտի

ԵՂԲԱՅՐԱԿԱՆ ՍԷՐ

1 . Գուն եղբայրներ և քոյրեր ունիս : Չեռքէդ եկածին չափ ջանք ըրէ որ քեզի նման մարդոց ինչ սէր որ պարտական ես ցուցնելու՝ կատարեալ կերպով սկսիս նախ երեցընել ծնողացդ վրայ , ետքը անոնց որ եղբայրութեանց մէջ ամենէն մօտաւոր առնչութեամբ հետդ կապուած են , այսինքն անոնց որ քեզի հետ նոյն ծնողաց զաւակներ են : Եղբայրսիրութեան աստուածային դիտութիւնը լաւ սորվելու , և ամէն մարդիկ ինչպէս որ պէտք է սիրելու սկզբունքը ընտանեաց մէջ սկսելու ես սորվիլ :

2 . Սա խորհուրդը թէ մէկ մօր զաւակներ ենք՝ ո՞րչափ քաղցր է : Ի՞նչ անոյշ է մտածել թէ աշխարհ եկածնուս պէս՝ մէկտեղ նոյն անձինքը դտած ենք՝ ուրիշներէն աւելի սիրով մեծարելու համար զանոնք : Եղբարց և քերց արենակից և բնաւորութեան կողմանէ

չատ բանի մէջ նման ըլլալը՝ բնականապէս սաստիկ սէր կը ձգէ մէջերնին, այնպիսի սէր մը որ չի կրնար դիւրաւ մարել:

3. Կ'ուզե՞ս աղէկ եղբայր ըլլալ. ինքնա-հաւանութենէ զդուշացիր և առաջագրէ որ ամէն օր եղբարցդ և քերցդ հետ վարուելու ատենդ վեհանձն ըլլաս: Թող անոնցմէ ամէն մէկը հասկնայ որ դուն անոնց շահն ալ քու շահուդ պէս կը մտածես: Եթէ անոնցմէ մէկը թերութիւն մը ընէ՝ ներողամտ եղիր: Ուրախացիր անոնց առաքինութեանցը վրայ. հետեւէ անոնց, և բարի օրինակովդ առաջ տար զանոնք, այնպէս որ քեզի պէս եղբայր ունենալուն համար փառք տան Աստուծոյ:

4. Բազմաթիւ անուշ յիշատակներ կան սիրալիր կարօտանաց, դուլելի երկիւղածութեան, որոնցմով եղբայրական սէրն անդագար սնունդ կ'առնէ և կ'ածի: Բայց գէթ մտադրութիւն ընելու է անոնց վրայ. ապա թէ ոչ շատ անգամ առանց իմացուելու կ'անցնին կ'երթան. պէտք է որ մարդս ինքզինք բռնադատէ այն բաներն զգալու: Փափուկ զգացմունք ունենալու համար հաստատ և եռանդազին կամք պէտք է: Ինչպէս որ մէկը չի կրնար բանաստեղծ և նկարիչ ըլլալ առանց մասնաւոր կերպով սորվելու, այսպէս ալ ոչ ոք կրնայ եղբայրական սիրոյն կամ

ուրիշ որ և իցէ ազնիւ զգացմանց համն առնել՝ եթէ հաստատուն կամօք չաշխատի զայն զգալու:

5. Նայէ որ ընտանեկան մտերմութիւնը երբէք պատճառ չըլլայ քեզի՝ եղբարցդ հետ անքաղաքաւար ըլլալու: Նայէ որ աւելի մարդաւար ըլլաս քոյրերուդ հետ: Անոնց բնութիւնը զօրաւոր անուշութիւն մը ունի, և անով սուրբար բոլոր տանը մէջ սքանչելի զուարթութիւն մը կը տեսնուի, անհամութիւնները կը հեռանան, հայրական կամ մայրական խրատներուն սաստիկութիւնը կը մեղմանայ: Կանացի առաքինութեանց քաղցրութիւնն անոնց վրայ տես և մեծարէ զանոնք. բնութիւնդ մեղմացնելու ազդեցութիւնը տես և ուրախացիր: Եւ որովհետև Աստուած զանոնք քան զքեզ տկար և զգայուն ստեղծած է, նայէ որ աւելի մտադիր ըլլաս մխիթարելու զանոնք երբ տրտմութեան մէջ են:

6. Անոնք որ իրենց եղբարցն ու քերցը հետ չարասրտութեամբ և կոպտութեամբ վարուիլ սորված են՝ որ և իցէ մարդու հետ ալ կոպիտ կերպով և չարասրտութեամբ կը վարուին: Ընտանեկան վիճակն այնպէս գեղեցիկ, այնպէս սուրբ պիտի ըլլայ որ երբ մարդս տնէն դուրս ելլէ՝ հետը պիտի տանի ուրիշ ընկերութեանց մէջ ալ այն մեծարանաց և սիրոյ գեղե-

ցիկ ջանքը և այն համարումն առաքինութեան վրայ՝ որ ազնիւ զգացմանց արգելնքն է :

Հարցասեր : 1. Եղբայրական սերն ո՞ր աղէկ կը սորվուի : 2. Ի՞նչ կողմանէ եղբայրական սերը սաստիկ է : 3. Մէկը ի՞նչ կերպ վարմունք ցուցնելու է եղբարցը : 4. Մարդս ի՞նչ կերպով պահելու է սիրոյ զգացումը : 5. Որո՞նց հետ աւելի քաղաքավարութեամբ վարուելու ենք : 6. Ի՞նչպէս կը տեսնուի եղբայրական սերը :

Գ Ա Ս 34

Գաղան	Վայելնի անասուն	Բարերար	աղէկութեան շնորհ
Անմահ	ան սր չմեռնիք	Արարած	սպէշոստ
Բարուկ	լին	Ընթերցող	խորհրդ
Խնդրել	ողբել	Կատարել	շնչել
Հանդերձ	հագոսոս	Բարկանալ	նշանալ
Խնամք	հոգ	Բանական	ձգտ ունեցող

Ճ Ն Ճ Ղ Ո Ի Կ

1. Մեր ամենօրհնեալ փրկիչը, Յիսուս, ճնճղուկին օրինակովը մեզի քանի մը օգտակար դաս կու տայ : Կը տեսնէք որ Աստուած ո՞ր չափ բարերար է ամենատկար արարածներուն անդամ : լերան գաղանները, օդին թռչողները, և մինչև անգամ փոքրիկ ճնճղուկն անոր տեսութենէն հետի չեն : Զանոնք ստեղծող Աստուածը չմոռնար ամէն օրուան կերակուրը տալ անոնց, անոնք որչափ շատ ըլլան՝ ամենուն համար բաւական կերակուր պատրաստուած է :

2. Մեր երկնաւոր Հայրն ամենուն բարեւոր է, և իր ամենողորմ գթութիւնը բոլոր իր դործքերուն վրայ է : Արդ այն որ այսպէս կը կերակրէ երկնից թռչողները, և կը զարդարէ դաշտին ծաղիկներն այնպիսի գեղեցիկ գոյներով, անտարակոյս անոնցմէ աւելի պիտի հոգայ զձեզ, քանզի ինք ըսաւ, « Մի վախճաք : ինչու որ շատ ճնճղուկներէն լաւ էք դուք » : Այո, դուք շատ ճնճղուկներէն լաւ էք : և ինչո՞ւ համար, անոր համար որ դուք անմահ հոգի ունիք : հոգի մը՝ որ յաւիտեանս պիտի ապրի : Երբ գաղաններն ու թռչողները կը մեռնին, անիկա անոնց վերջն է, բայց ձեր հոգիները պիտի ապրին նաև ձեր մարմնոյն մեռնելէն ետքը :

3. Դուք անոնցմէ լաւ էք, քանզի երջանիկ վախճանի մը համար ստեղծուած էք, ուսկէ զուրկ են բոլոր կենդանիները : Դուք ստեղծուած էք զԱստուած ճանչնալու և անոր ծառայելու համար հոս երկրիս վրայ, որ կարող ըլլաք անոր հետ բնակելու երկնից մէջ և երջանիկ ըլլալ՝ յաստեացս փոխուելէն ետքը : Թռչողները չեն գիտեր, ճնճղուկները չեն գիտեր և չեն ճանչնար զիրենք ստեղծող Աստուածը և անոր ամենակարող բազուկը որ կը հոգայ և կը խնամէ զանոնք : բայց դուք կրնաք ճանչնալ ձեր Արարիչը, և խորհիլ

անոր վրայ : Կարող էք սիրել զՍատուած , որ կը կերակրէ զձեզ և կը հագուեցնէ . կրնաք աղօթել Սատուածոյ և խնդրել անկէ ձեր պիտոյքը . կրնաք անոր ապաւինիլ իբրև ձեր երկնաւոր Հօրը . և անիկա բնաւ զձեզ չմոռնար և երեսէ չի ձգեր :

4. Կը տեսնէք սիրելիներ , ո՞րչափ առաւել էք երկնից թռչուններէն , երկրիս դաղաններէն , և դաշտի ծաղիկներէն , և եթէ Սատուած կը հոգայ զանոնք , ո՞րչափ ևս աւելի զձեզ պիտի հոգայ : Մի վախնաք , ձեր երկնաւոր Հայրը առանց հանդերձի և առանց կերակրոյ չի ձգեր զձեզ : Սյն որ փոքրիկ ճընճ զուկին ձայնը կը լսէ , ձեր աղօթքներն ալ աւելի կը լսէ : Աղքատ էք . մի վախնաք , քանզի Դաւիթ կ'ըսէ , « Աղքատը աղաղակեց , ու Տէրը լսեց անոր , և զանիկա իր բոլոր նեղութիւններէն փրկեց : » Ո՞րք էք . մի վախնաք , քանզի Սատուած որբերուն Հայրն է :

5. Ձեր ծնողքը խնամք չէ՞ն տանիր ձեզի . մի վախնաք , Տէրը պիտի ընդունի զձեզ : Ինք գիտէ ձեր կարօտութիւնները և ձեզի պատահած ամէն բաները . քանզի առանց անոր կամքին և գիտութեանը ձեզի բան մը չի պատահիր : Հիւա՞նդ էք . մի վախնաք , քանզի Տէրը ձեր բոլոր հիւանդութիւնները բժշկելու կարող է : Եւ որպէս զի աղէկ հասկնաք

թէ Սատուած զձեզ կը սիրէ , կը հոգայ և կը կերակրէ՝ այսպէս ըսաւ , « Ձեր գլխուն բոլոր մազերն ալ համրուած են : » Ուրեմն , սիրելի ընթերցողք , եթէ ձեր երկնաւոր Հայրը զձեզ այսպէս կը հոգայ , ալ ի՞նչ բանէ կը վախնաք . բնաւ վախնալու բան մը չունիք , միայն թէ Սատուածոյ հաճոյ ըլլաք :

6. Սյն ատեն վախցէք , երբ մեղք կը գործէք . բայց եթէ սիրէք զՍատուած և անոր կամքը կատարէք , անատեն վախ չէք ունենար թէ Սատուած ձեզի կը բարկանայ . քանզի Սատուած կը բարկանայ չարերուն և մեղաւորներուն : Գիտնաք որ Սատուած ձեռնէ շատ աւելի ծառայութիւն կ'ուզէ , քան թէ երկնից թռչուններէն . քանզի անոնց միտք ու բանականութիւն չտուաւ , բայց ձեզի տուաւ , անոր համար կ'ուզէ որ դուք հնազանդ և խոնարհ զաւկներ ըլլաք :

7. Յիշեցէք որ Սատուած այնպէս սիրեց այս աշխարհս՝ մինչև իր միածին Որդին տուաւ , որ մենք մեղաւորներս և խեղճերս յաւիտենական կենաց արժանի ըլլանք մեր Տէր Յիսուսի միջոցովը : Տեսէք , սիրելիք , Սատուածոյ սէրը , տեսէք անոր ողորմութիւնը , տեսէք անոր անճառելի գթութիւնը որով այցելութիւն կ'ընէ : Բարձրաձայն գոչեցէք , փոքրիկ բարեկամներս , « Մարդը ի՞նչ է՝ որ

զանկիս կը յիշես, կամ մարդու որդին՝ որ ա-
նոր այցելութիւն կ'ընես:” Դու բարերար ես
ամենուն և քու գթութիւնդ ամէն արարած-
ներուդ վրայ է:

Հարցումներ: 1. Աստուած ի՞նչ օրինակով իր սէրը կը
յայտնէ մեզի: 2. Ինչո՞ւ համար Աստուած մեզ թռչուննե-
րէն աւելի կը հոգայ: 3. Մենք ի՞նչ բանի համար ստեղ-
ծուած ենք: 4. Աստուած ի՞նչ խրախոյս կուտայ մեզի: 5.
Մեր ծնողքներէն աւելի մեզ հոգացող զով ունինք: 6. Ե՞րբ
վախնալու ենք Աստուծոյ: 7. Ինչո՞ւ համար Աստուած իր
միածին Որդին տուաւ:

Գ Ա Ս 35

Աղմուկ	սասախի ձայն	Խանդարել	սարել
Կնճէլ	գնանալ	կաթնատու	չալի քանոզ
Դադրիլ	չէնալ	Պատերազմ	չոխ
Մեջին	մեջաւորի	Սուրհանդակ	նաճախ քանոզ
Գործել	բանիլ	Չօրաւոր	ոճոճ
Չաստուած	սոսոս աստուած	Չափազանց	չափէն սուլի

Բ Ո Ի Ն

1. Մտաւոր աշխատութիւն ունեցողը պէտք
չէ որ քունը եկած ատենը զայն փախցնելու
ջանք ընէ. որովհետեւ այն տեսակ մարդոց
վրայ այն ատեն միայն քուն կու գայ, երբ
անհրաժեշտ է՝ անոնց առողջութիւնը չխան-
գարուելու համար: Ճշմարիտ է որ քսանուշորս
Ժամն անգամ մը քնանալը այնպէս էական

բան մըն է մարդուն և ամէն տեսակ կաթնա-
տու կենդանեաց, ինչպէս է ամէն ըոպէ շնչա-
ուութիւնը:

2. Քնանալու ատենէն անյարմար վիճակ ու-
նեցողն անգամ չի կրնար զայն արգելել: Եր-
բեմն կառավարը կառքը վարած ատենը կը
քնանայ, ինչպէս նաև սուրհանդակը ձիոյն
վրայ. զինուորն ալ պատերազմի դաշտին մէջ
թնդանօթներուն ձայնին և պատերազմին աղ-
մուկին մէջ քուն կը քաշէ: Կ'ըսուի թէ ան-
գամ մը Անդղլիացւոց զօրքերը պատերազմի
դաշտէն դարձած Ժամանակ զինուորներէն
չատերը քալած ատեն կը քնանային:

3. Ամենէն սաստիկ կիրքերը և մտաց դըր-
դիւք զօրաւոր մտքի տէր մարդիկն անգամ
քնանալէ չեն կրնար ետ կեցնել, զորօրինակ
Մեծն Աղեքսանդր Արաբացի պատերազմին
ատեն և Նարեկէն Օսթերլիցի դաշտին վրայ
քնացաւ: Մինչև անգամ ծեծն ու տանջան-
քը չեն կրնար քունն արգելել, ինչպէս որ
մահապարտաց քնանալը տեսնուած է տան-
ջանարանի վրայ:

4. Սաստիկ աղմուկներ որ մարդուն քունը
կը փախցնեն, քիչ ատենուան մէջ մարդ ա-
նոնց ալ կը վարժուի և կը սկսի առաջուան պէս
հանդիստ ննջել. ասիկ է որ դիշերուան մէջ
կառքով ճամբորդած ատեն քնացող ճամբորդ-

ները մէկէն կ'արթնան, երբ ձիերը փոխե-
լու համար կառքերը կը կայնին : Երկաթ թա-
փերու և ծեծելու դործարաններուն մօտ քնա-
ցող մարդուն մէկը գիշեր ատեն երբ պատ-
ճառով մը դործարանը չգործէր և ձայները
դադրէին, մէկէն կ'արթննար :

5. Հիւանդ ջաղացպան մը՝ որուն աղօրիքը
մարդուն հիւանդութեանը պատճառաւ դադ-
րած էր, շատ գիշեր քնահատ մնաց, մինչև
որ աղօրիքը դործել սկսելով սովորական ձայ-
նը շարունակեց : Հոմերոս իր դրած Եղիակա-
նին մէջ վսեմ կերպով կը ներկայացնէ մարդ-
կային կենաց այս կարևոր պէտքը. «Քունը,»
կ'ըսէ, «մարդիկ և մինչև անդամ չաստուած-
ները, բաց յԱրամազդէն, կը յաղթէ :»

6. Երկար ատեն քնանալ ամէն մարդու
համար միևնոյն չէ. ոմանց աւելի երկար ա-
տեն պէտք է ննջել, և ոմանց աւելի քիչ,
սակայն մէկու մը երկար քնանալէն անոր մտա-
ւորական զօրութիւնը և աշխուժութիւնը չի
կրնար հասկցուիլ : Վեցէն մինչև ինը ժամ է
միջին չափը. սակայն Հռովմայեցւոց կալի-
կուլա կայսրը միայն երեք ժամ կը քնանար.
Բրուսիոյ Մեծն փրեդերիկոս թագաւորը չորս
հինգ ժամ միայն կը հանդէսէր, և Սկիպիոն՝
ութը ժամ : Հարուստ և ծոյլ մարդը տաս-
նէն մինչև տասուերիու ժամ կը քնանայ ա-

մէն օր : Քունը տղայութեան ատեն ամէն
ժամանակէն երկայն և ծանր կ'ըլլայ : Կնիկ-
ներն ալ երիկ մարդոցմէ աւելի կը քնանան,
և երիտասարդները ծերերէն աւելի :

7. Քունը կը փախչի հիւանդութենէ նոր
երած ատեն և երկար հիւանդութենէ մը ետ-
քը, երկար ատեն անօթի մնալով և չափազանց
սուրճ դործածելով : Գիշերները ծերոց չքնա-
նալուն պատճառը յայտնի է : Կ'երևի թէ
մսակեր կենդանիները խտակեր կենդանիներէն
աւելի երկար ատեն կը քնանան, որովհե-
տև անոնց ջիղերը շատ աշխատելով յողնելուն
պատճառաւ կազդուրուելու համար աւելի
հանդիստ կը պահանջեն :

Հարցումներ : 1. Ի՞նչ է մարդոց ամենէն անհրաժեշտ բա-
նը : 2. Մարդս կրնայ քունն արգելել. Ի՞նչ կ'ըսուի Անդրիաց-
ւոց զօրաց համար : 3. Ի՞նչ ըսուած է քանի մը թագաւորաց
և մահապարտներու համար : 4. Աղմուկը կրնայ մէկուն քունը
խանգարել : 5. Ջաղացպանի մը համար Ի՞նչ կ'ըսուի : 6. Եր-
կար ատեն քնանալ օգտու է. քանի մը թագաւորաց համար
Ի՞նչ կ'ըսուի : 7. Ո՞ր ատեն մարդուս քունը կը խանգարի :

Պ Ա Ս 36

Խորտիկ	ազնի	Էրբոնոր	Մեծատուն	հարուստ
Յիմար	Իէնդ		Ջեղխութիւն	Տարողութիւն
Ատեան	Դաբոնելու	Գեղ	Համադամ	համոյ
Պարզե	Ընծայ		Խոհարար	Էրբոնոր Էրբոն
Ցանկ	ադաս		Թանկագին	սուղ
Սենեակ	Իոնց		Որովայն	ժոր

ՄՍՐՄՆԱՊԱՇՏ ԵՐԻՏԱՍՍՐԴ ՄԸ

1. Անցեալ դարուն Անգղիոյ մէջ մարմնապաշտ երիտասարդ մը կար, որուն պատմութիւնը հետեւեալն է : Մեծատուն մարդ մը միայն որդի մը ունէր, և զրկեց զանի բոլոր Եւրոպա պտտելու և տեսնելու : Ճամբորդութեան ատեն այս թեթևամիտ երիտասարդն ուրիշ բանի հոգ չտարաւ, բայց միայն ամէն ազգաց անուշահամ խորտիկները, և նորանոր շոքայրութեամբ և զեղխութեամբ ուտելու և խմելու կերպերը սորվելու տուաւ ինքզինք :

2. Հայրենիքը չդարձած հայրը կը մեռնի, և իրեն մեծ դումար մը ժառանգութիւն կը թողու. նաև քիչ մը գետին : Շոքայլ երիտասարդն այս ժառանգութեան տէր եղածին պէս, բացաւ իր յիշատակարանը խմանալու համար թէ ո՛ւր կը գտնուէին համադամ կերակուրներ և վարպետ խոհարարներ, տանը մէջ ունեցած սպասաւորներն ամէնք ալ խոհարար էին, ինչպէս նաև մառանապետը, հետը պտտող սպասաւորը, ձիադարմանը, կառավարը և ակոռապետը որոնց ամէնքն ալ խոհարար էին :

3. Երեք իտալացի խոհարար ունէր, մէկը Յլօրէնցա քաղքէն, միւսը Սիէնայէն, և

երրորդը վիթէուպոյէն : Փոքր Բրիտանիոյ և Լոնտոնի մէջտեղ մարդ դրած էր տեսակ մը թանկագին թռչունի հաւկիթներ ժողվելու և բերելու համար անոր : Անգամ մը ճաշի մը համար յիսուն և ութը ւրս «ֆեւլն» ծախք ըրաւ, թէ և ինք միայն նստաւ սեղանը և ճաշն ալ միայն երկու տեսակ կերակուրէ կը բաղկանար :

4. Ինը տարիէն ետքը երբ տեսաւ որ աղքատնալու վրայ է, մեղամաղձոտութեամբ հիւանդացաւ : Եւ երբ ունեցած հարիւր հազար լիրա սթեռլինը վատնելով բոլորովին սնանկացաւ, բարեկամին մէկը անոր մէկ լիրա սթեռլին տուաւ սովամահ չըլլալու համար : Քիչ մը ետքը երբ անոր աղքատիկ սենեակը մտան, տեսան որ քաղցրահամ և մեծագին թռչուն մը կը խորովէր հոն իր ձեռքովը :

5. Այս յիմար մարդը քանի մը օրէն ետքը ինքզինք զարկաւ սպաննեց, և այսպէս առանց հրամանի և հրաւերի դիմեց գնաց Անոր ատեանը, որուն պարզեւած այնչափ բարեքնները յիմարութեամբ վատնած էր : Առաքեալին խօսքն այսպիսիներուն շատ յարմար կու գայ, որ կ'ըսէ, « Որ անոնց վերջը կորուստ է, որոնց Աստուածը՝ իրենց որովայնն է, ու անոնց փառքը՝ իրենց ամօթն է. որոնք միայն երկրաւոր բաները կը մտածեն » :

Հարցումներ: 1. Երիտասարդ մը ո՞ր ճամբորդեց ինչ ընե-
լու: 2. Դուրս եղած ատենը ի՞նչ պատահեցաւ. քովի մար-
դիկն ի՞նչ էին: 3. Ուրիշ ի՞նչ ունէր: 4. Միշտ հարուստ
մնաց. իր բարեկամին տուած ստակն ի՞նչ ըրաւ: 5. Վերջա-
պէս ի՞նչ եղաւ անոր վախճանը:

Գ Ա Ս 37

Պանդոկ	խնկուս րեշ	Իմաստուն	Ինչպիսի
Վատնել	ճախել	Ըմպելիք	Խմելիք
Մերժել	Չանրել	Ծաղրաշարժ	Խնայողոր
Յիմար	Խեղ	Հոտոտել	հոտոտել
Սնահ	ան որ լիւրնի	Սնհեթեթ	արգել
Ժոժկալ	համբերու	Չափազանց	չարժի Դորս

ԻՄԱՍՏՈՒՆ ԱՅԾ ՄԸ

1. Քանի մը երիտասարդ սովոր էին ամէն
իրիկուն պանդոկ մը ժողովի և ըմպելի խմելը
Այս կերպով իրենց ժամանակն ու ստակը կը
վատնէին, իրենց առողջութիւնը կը կորսնցը-
նէին և հողիւնին կորստեան կը մատնէին:
Պանդոկին մէջ գեղեցիկ և կայտառ այծ մը
կար, որ զուարճալի և ծաղրաշարժ կերպե-
րովը կը զբօսցնէր զանոնք:

2. Իրիկուն մը երբ գինին այս պատանի-
ներուն գլուխը զարկեր էր, մէջերնէն մէկն
ըսաւ, « Ահ, եկէք Պիլին (այս էր այծին ա-
նունը) բռնենք և քիչ մը գինի տանք անոր: »

« Աղէկ ըսիր, » ըսաւ ուրիշ մը, և այծը բռ-
նելով գաւաթ մը գինի խմցուցին անոր: Այծն
առջի բերան գինին քանի մը անգամ հոտոտե-
լէն ետքը սկսաւ խմել, և շատ ալ ախորժե-
ցաւ:

3. Այծը կենացը մէջ երբէք ոգեղէն ըմ-
պելիք խմած չլլալով՝ այս նոր ըմպելիքն
այնպէս ազդեց անոր որ սկսաւ անհեթեթ
չարժումներ ընել: Բոլոր իր առջի վեհանձ-
նութիւնը, վայելչութիւնը և ծանրութիւնը
կորսնցուց, և սկսաւ ետևի ոտքերուն վրայ
խաղալ, և այնպիսի միմոսական շարժումներ
կ'ընէր որ չափազանց կը խնդացնէր զանոնք:

4. Ատոր վրայ հոն կեցողները խօսք ըրին
երկրորդ օրը դարձեալ հոն ժողովուելու, Պի-
լին գինովցնելու և զուարճանալու համար:
Ուստի և հետեւեալ իրիկունը հաւաքուեցան,
և երբ դուրսնին տաքցաւ՝ սկսան Պիլին
մնտուել, իսկ երբ կ'ողգէին այծն իրենց սեն-
եակը մտցնել, կենդանին չուզեց ներս մտ-
նել և անոնք ստիպուեցան բռնութեամբ ներս
առնել, և գինի խմցնել անոր, իսկ այծը զայ-
րացմամբ մերժեց զայն, և թէպէտև սաստիկ
կը ստիպէին որ խմէ, սակայն այծն այնպէս
ուժով գոցած էր բերանը, որ անհնար եղաւ
քիչ մը գինի խմցնել անոր: Կարծես թէ միտ-
քը դրած էր մէյ մըն ալ ինքզինք յիմարու-

Թեան չտալ, և զուարճութեան նիւթ չըլլալ այն յիմար մարդոց՝ որ կ'ուզէին կենդանին ալ նուաստացնել և իրենց հաւասար ընել :

5. Պարագ տեղը ջանալէն ետքը, թողուցին այծը և տեղերնին դացին : Տուն դառնալէն ետքը այս պատանիներէն մին այծին խմաստուն որոյմանը և վարուցը հետևելու առաջադրութիւն ըրաւ ըսելով, « Եթէ այս այծը երկրորդ անգամ չգինոյնալու համար այնչափ բռնադատելէս ետքը քաջութեամբ դէմ դրաւ, այս ի՞նչ յիմարութիւն, ի՞նչ խելագարութիւն է որ ես բանական և անմահ էակ մը ըլլամ և նոյն փորձութեան մէջ ստէպ կ'յնամ. ալ այսուհետեւ երբէք պիտի չլամեմ : » Այսպէս այս պատանին այծի մը օրինակին հետևելով՝ բարեպաշտ և ժուժկալ մարդ մը եղաւ :

Հարցումներ : 1. Քանի մը երիտասարդ պանդոկի մը մէջ ի՞նչ բանով կը զուարճանային : 2. Իրեկուն մը գինովութեան մէջ ի՞նչ ըրին : 3. Այծը ի՞նչ ըրաւ : 4. Ի՞նչ ընել խորհեցան : 5. Այծը ի՞նչպէս դէմ կեցաւ. պատանի մը այծին օրինակէն ի՞նչ պտուղ քաղեց :

Դ Ա Ս 38

Յիմար	Ինչիդ	Անհետեթ	Կգէշ
Հանդէս	Կօն	Ընծայել	Կաւ
Դժբաղդ	Ինչձ	Ընտանի	Չարժուած

Սողուն	Ճորին շրայ Գալոյ	Հանդերձեալ	Հալու
Կարող	Իջող	Երջանիկ	Կանգիւս
Չաստուած	Կոս Կոստանծ	Յագենալ	Կլարնու

Ս Ն Ա Պ Ա Շ Տ Ո Ի Թ Ի Ի Ն

1. Սփրիկէի ծովեզերեայ կողմերը բնակող տգէտ ազգերուն սոսկալի և անհետեթ կուս պաշտական մէկ յիմարութիւնն ալ կէտ ձուկերուն ընծայած յարգն է : Պոնա քաղքին մէջ տեսակ մը կէտ ձուկեր կան՝ որ շատ են և բնակիչներէն այնպէս մեծ պատիւ գտած են, որ բոլորովին ընտանի եղած են :

2. Տեղացիք Յիւնի կը կոչեն զանոնք, և այնպէս կը հաւատան թէ ով որ կէտ ձուկէ մը սպաննուի, հանդերձեալ աշխարհին մէջ երջանիկ կ'ըլլայ, իսկ ով որ կէտ ձուկ մը սպաննէ, ինք ալ գալու աշխարհին մէջ պիտի պատժուի :

3. Տարին երեք կամ չորս անգամ տօնախմբութիւն կ'ընեն, և այն օրերը նաւակներով գետին մէջտեղ կ'երթան, և այս շատ կեր չաստուածոց աղաչանքներ ընելով՝ նաւին մէջէն կը նետեն այծեր, հաւեր, և այլն, մինչև որ այն տեղուանքը եղող բոլոր կէտերը յարգենան : Տարին անգամ մը ինք կամ տաւր տարեկան տղայ մը կը զօհեն կէտերուն :

4. Մեծ հանդէսով գետին ջուրերուն քաշ

ուած ժամանակ, փոսի մը մէջ ցիցի կը կապեն դժբաղդ տղայ մը, և երբ նորէն ջուրը կը բարձրանայ կէտերը կարող կ'ըլլան զոհին հասնելու: Այս պատճառաւ կէտերը շատ համարձակութեամբ կը յարձակին, և երբեմն քանի մը ոտք դուրս կը ցատկեն ջուրէն՝ նաւուն դըռնը գտնուող մարդիկը յափշտակելու համար:

5. Միւսնոյն յարգը կ'ընծայեն նաև կուռնա ըստուած սողունին որ դարչելի մողես մըն է, և կը պաշտեն զանկա սնապաշտական յարգանք, և անոր ներկայութիւնը պատիւ կը համարին:

Հարցումներ: 1. Արիկեցեաց սնապաշտութեանց մին ի՞նչ է: 2. Ի՞նչ կը կոչուի այն ձուկը, և մարդիկ ի՞նչ դաղափարունին անոր վրայ: 3. Անոր համար ինչպիսի՞ տօն կը կատարեն: 4. Արիւ ի՞նչ կ'ընեն: 5. Ո՞ր սողունին նաև յարգ կ'ընծայեն:

Գ Ա Ս 39

Պափար	Բաղձանի	Կարևոր	Կէտի
Ուսեալ	Գիտուն	Իմաստուն	Ինչոյի
Յիմար	Ինչոյ	Երեկոյթ	Իրիտան ուրախութիւն
Գանգատ	Կրտսէ	Թառամիլ	Էրես
Գոչել	Կրտսէ	Չարաչար	Գեւ ինչոյ
Արբած	Իմած	Արբեալ	Գինեալ

ԶՈՒՐԻՇԸ ԽՐԱՏԵԼՈՒ ՕՐԻՆԱԿ

1. Շատ մարդ կ'ուզէ ինքզինք բժիշկ ցու-

ցընել, բայց բժշկութեան արուեստը չգիտնալուն համար՝ փոխանակ բժշկելու աւելի վնաս կը հասցնեն, և շատ մարդիկ կը դատնուին որ ուրիշները խրատելու փափաք ունին, բայց անոնց խրատը՝ օգուտ ընելու տեղ վնաս կ'ընէ: Այսպիսիները աղէկ կ'ընեն եթէ սակարևոր կանոններուն մտք դնեն, այսինքն նախ, խրատը երբէք սաստիկ կամ կծու ըլլալու չէ. երկրորդ՝ ժամանակին յարմար ըլլալու է. երրորդ՝ գիմացիներն հասակին կամ վիճակին համեմատ ըլլալու է, այնպէս որ ծերին տրուելու խրատը տղուն չտրուի, և ոչ տղուն տրուելու խրատը ծերուն, ոչ խմաստունինը տղէտին, և ոչ տղէտինը ուսեալին, ոչ արթուն մարդու տրուելիքը գինովին, և ոչ խմաստնոյնը յիմարին: Ով որ այս կանոնները չի պահեր, ի զուր կը դանդաթի իր խրատին անօգուտ ըլլալուն համար. թէ նոյն կանոնները պահողը որչափ օգուտ կը քաղէ՝ նաև տեալ դէպքէն յայտնի կ'երևի:

2. Մոլիէռ անուն հռչակաւոր կատակերգակը օր մը գիւղի մէջ իր մէկ քանի բարեկամներուն երեկոյթ մը կու տայ. և որովհետև ինք սովորութիւն ունէր կանուխ քնանալու, թողութիւն կը խնդրէ իր բարեկամներէն, և դեռ սեղանը չմնցած կ'երթայ կը պառկի: Տանտէրը երթալէն ետքը ասոնց ու-

բախութիւնը չարաղիր . իրաւ թէև անոնք կարգացող և գիտուն մարդիկ էին , բայց գինի խմելով քանի կ'երթայ գլուխնին կը տաքնայ , և խօսքը աշխարհիս ունայնութեան և թշուառութեանցը վրայ կու գայ . ո՛րը այս ինչ թշուառութեանը վրայ կը խօսի , ո՛րը այն ինչ գժբաղդութեանը վրայ , ո՛րը փշոտ վարդի մը կը նմանցնէ մարդուս կեանքը որ առաւօտը կը բացուի՝ և իրիկունը կը թառամի , ո՛րը սուտ երազի մը որ մարդս քիչ մը ատեն կը խաբէ , ետքը չարաչար կը տանջէ . վերջապէս խօսքը հոս կը բերեն թէ աղէկ է որ մարդ մեռնի ազատի այս կեանքէն , և անդին յաւիտեանս երջանիկ ըլլայ :

3 . Այս արբեցութեան փիլիսոփայութեանը վրայ մէյ մէկ դաւաթ նորէն կը խմեն , և գլորելով ոտք կ'ելլեն և մէկ բերան կը կանչեն , « Երթանք , բարեկամներ , քաջութեամբ մեռնինք . » այս ըսելով կը սկսին դէպի գետը երթալ որ մէջը նետուին խեղդուին : Մէջերնին մէկը , որ քիչ արբած էր , վարպետութեամբ մը կը բաժնուի անոնցմէ , և կը վազէ բանը Մոլիէուն կը հասկցնէ : Մոլիէո սարսափած կը ցատքէ անկողնէն , շուտ մը վերարկուն վրան կ'առնէ , կը վազէ միւսներուն ետեէն . կ'երթայ կը տեսնէ որ անոնք գետին քովը նաւակ մը գտած և մէջը մտած էին որ

մէջտեղը երթային խեղդուէին . մէկ քանի գեղացիներ և դրացիներ ալ ասոնց մտքը հասկընալով՝ կ'աշխատին որ ետ կեցնեն զանոնք :

4 . Ստոնք իրարու հետ կուսած ատեն Մոլիէո վրայ կը համնի , « Ի՞նչ է այս , » կը գոչէ , « Ի՞նչ կուի է ըրածնիդ : » « Նայէ ասոնց ըրածը , » կ'ըսեն անոնք , « չեն թողուր որ գետին մէջտեղը երթանք խեղդուինք . դուն խելացի մարդ ես , Մոլիէո , ըսէ , իրաւունք ունինք թէ չէ . այս սուտ աշխարհիս վրայ ապրելն ի՞նչ կ'ելլէ . աւելի աղէկ չէ՞ որ ժամ մը առաջ մեռնինք ազատինք : » « Շատ աղէկ մտածեր էք , » կ'ըսէ Մոլիէո , « շատ խելացի բան . բայց ես զձեզ ինծի բարեկամ կը կարծէի . կարելի՞ բան է որ դուք հանդերձեալ աշխարհը երթաք և զիս ձեր երջանկութենէն զուրկ թողուք այս աշխարհիս վրայ : » « Իրաւունք ունի Մոլիէո , » գոչեց մէկը , « այս կարելի չէ . թողութիւն ըրէ , սխալեցանք , բարեկամ , եկուր դուն ալ և մէկտեղ խեղդուինք : » « Ինչո՞ւ չէ , » ըսաւ Մոլիէո , « իմ ուզածս ալ այն է . բայց կեցէք մէյ մը մտածենք թէ ինչ է ըրածնիս . մենք մեզի անուն կ'ուզենք հանել , և այսպիսի փառաւոր գործողութիւնը գիշեր ատեն կ'ընենք . ասիկա խելք չէ . լսողները պիտի ըսեն թէ ով գիտէ՝ կերակուրէն ետքը զինն գլուխնին զարկեր

է, բան մին է ըրեր են : Չէ, սիրելիք, վաղը, անօթի փորանց, ցորեկ ատեն, ամենուն առջևը պէտք է նետուինք ջուրը :” « Ետեղացու թիւնն ալ այդ է” դուչեց մէկը . ուրիշ մ’ալ “Շիտակը Մոլեհո մեզմէ շատ խելացի է,” ըսաւ : Գնացին ամէնքն ալ պառկեցան . երկըրորդ օրը ալ հարկ չեղաւ ջուրը նետուելու համար կռուիլ :

Հարցումներ : 1. Երբ ատարու մէջ ի՞նչ զգուշութիւն ընելու է : 2. Մոլեհո օր մը զորո՞նք հրակերեց իր տունը . միւսներն ի՞նչ ըրին : 3. Գինովնայէն ետքը ի՞նչ ընել որոչեցին : 4. Նոյն միջոցին ո՞վ եկաւ, և ի՞նչ ըսաւ . վերջապէս Մոլեհո ի՞նչ կերպով ազատեց զանոնք :

Գ Ա Ս 4 0

Վտակ	ուրախի վազան ըոր	Տարածիլ	Էրկնաւ
Մացառ	Բոռի	Շրջակայ	Տօր գտնաող
Սոսկում	սոսպի վախ	Գահպլէժ	Բարձրէն իշուլը
Տաղնաղ	սրբի դոյ	Պողոտայ	Ճամբայ
Յանկարծ	ձէլէն	Ահարկու	Վախալու
Կայելիլ	իշուլ	Անհար	Էլուլու Բոն

ՎԻՐԳԻՆԻՈՅ ՄԷՁ ԿՍՄՈՒՐՁ

1. Աշխարհիս բնական մեծամեծ զարմանալեաց մէկն ալ Ամերիկայի վիրգինիա Նահանգին Ռօքսպրիճ դաւառաբաժնին բնական կամուրջն է : Ասիկա կրաքարէ մեծ կամուրջ

մին է խոր ձորի մը վրայ ձգուած, որուն մէջէն փոքրիկ վտակ մը կ’անցնի : Զուրին երեսէն կամարին ունեցած բարձրութիւնը երկու հարիւր տասնուհինգ ոտնաչափ է, և լայնութիւնը ութսուն ոտքի չափ : Այս խորաձորը մղոններով տեղ կը տարածի և այս կամուրջէն դատ ուրիշ անցնելու տեղ չկայ . շրջակայ տեսարանը վայրի և շքեղ պատկեր մը ձեւացուցած է : Կամուրջին վրայ նայած ատենդ կը կարծես թէ բնութիւնն իր գործքերուն մէջ օգտակար ըլլալն ալ կը մտածէ, ինչպէս նաև շքեղութիւնը և դեղեցկութիւնը :

2. Կամուրջին վրայ հասարակաց պողոտայ մը կայ շինուած, երկու դին ծառերով և մացառներով ու թուփերով զարդարուած : Կառքով անցնող ճամբորդ մը կրնայ դիւրութեամբ անցնիլ վրայէն՝ առանց ինչ ըլլալը հասկնալու, մինչև որ յատուկ ուշադրութիւն չընէ կամուրջին : Տարուէ տարի հազարաւոր անձինք, որոնք կը սիրեն բնութեան մեծ և զարմանալի բաները տեսնել, այն տեղ այցելութեան կ’երթան : Կամուրջին եղերքէն վար նային ահարկու բան մին է . շատ մարդիկ որոնք չեն կարող եղերքն ի վար նայիլ, հարեանցի տեսութիւն մը միայն կրնան ունենալ անոր բարձրութեանը վրայ՝ եղերքին քովերը նստելով և դիտելով զայն :

3. Ասկէց վար դէպ ի վտակը կ'իջնուի ու լորուն և դահաւլէժ ճամբով մը, և երբ վտակն քովը կը հասնիս և դէպ ի վեր կը նայիս բարձր կամարին, չես կրնար անոր բարձրութիւնը լաւ կշռել մինչև որ աչքդ չդարձնես վտակին երկու դին բուսած բարձր ծառերուն վրայ, և չտեսնես թէ որչափ ցած ինկան են անոնք կամուրջին տակը: Խորածորին մէկ կողմը կրաքարին վրայ շատ մը ճամբորդներու անուններ փորագրուած են որոնք ուղեւոր իրենց յիշատակը թողուլ բնութեան այդ հսկայածէ շէնքին վրայ, հոն իրենց անունը դրոշմած են: Քսանուհինգ ոտնաչափ բարձրը վաշինկթոնին անունը կայ իր ձեռքովը փորագրուած:

4. Քանի մը տարի առաջ երիտասարդ մը կեանքը վտանգի մէջ դրաւ իր անունն ամենէն բարձր տեղ մը փորագրելու համար: Վեր ելաւ և իր նպատակին հասաւ. բայց վար իջած ատենը սոսկումը պատեց զանի, երբ տեսաւ որ անհնարին էր իջնել. ընելու բանն էր միայն կամուրջին վրայ ելլել: Ուստի շատ մտածելէն ետքը՝ ճարը հատած սկսաւ դառն աշխատութեամբ ոտքերուն կոխելու տեղեր բանալով ժայռին վրայ՝ կամաց կամաց վեր ելլել. բայց կրած տագնապը և անհնարին յոգնութիւնը մահու չափ վնաս տուին անոր:

5. Տաճկաստանի մէջ դիտողութեան արժանի բնական կամուրջ մը կայ Կիւմիւշ խանէի և Տրապիզոնի մէջտեղ շարք մը լեռան խիտ դժուարին անցքի մը մէջ, որուն տակէն արագահոս գետ մը կը վազէ: Նախ ճամբան դետին արեւելեան կողմէն է, և ճամբորդը յանկարծ կը զարմանայ, երբ առանց դիտնալու այդ գետին ուսկէ անցնին՝ ինքզինք արեւմտեան կողմը կը գտնէ: Ասիկա այն բնական կամուրջին միջոցովն է, որ այնչափ լայն և խոտով ու թուփերով ծածկուած է, որ վրայէն անցած ատենը չիմացուիր: Ասիկա տեսնելու, և բնական տեսարանները սիրողներուն մասնաւոր քննութիւն ընելու արժանի տեղ մըն է:

Հարցումներ: 1. Վերգինիոյ մէջ ի՞նչ կայ: 2. Կամուրջին վրայ ի՞նչ կայ: 3. Հոն ի՞նչ բաներ գրուած են: 4. Ի՞նչ պատահած է: 5. Տաճկաստանի մէջ ասոր նման ո՞ր կամուրջ կայ:

Գ Ա Ս 41

Ծանօթ	Գիպոսայ	Քարանձաւ	Գրի Դէլ այր
Ջրվէժ	Բարձրէն Բախոռը Զոր	Բնդարձակ	Լայն
Ձեղուն	սոսսսսս	Սրբավայր	սոսբ Գեշ
Հանդէս	Գօն	Կայարան	Ֆէնալոս Գեշ
Գագաղ	Ճաշ	Երաժիշտ	Երգող

Քէնթըրբիի ՀՌՉԱԿԱՒՈՐ ԱՅՐԸ
 1. Այս այրն Ամերիկայի Միացեալ Նա-

հանդերէն փէնթըքի կոչուած նահանգին մէջ է, և մեզի ծանօթ եղող այրերուն ամենէն մեծը և զարմանալին է: Կ'ըսուի թէ այրին մէջ երկու հարիւր քսանուվեց սենեակ, քառասունուեօթը դմբէթ, ութը ջրվէժ և քսանուերեք փոս կայ, և ասոնցմէ զատ շատ մը գետեր: Մէջի սրահներուն, անցքերուն և սենեակներուն տարածութիւնը երեք հարիւր մղոնէն աւելի է: Չայն տեսնելու համար հոն դացող ճանապարհորդ մը այսպէս կը նկարագրէ զայն:

2. «Խորտուբորտ ճամբով քարէ աստիճաններէ վար իջանք, երեսուն ոտքի չափ խորը, և այրին բերանը հասանք: Արմասներ, ծառերու ճիւղեր և որթեր կախուած են այս այրին մուտքին վրայ, և սոսկալի երևոյթ մը ունի: Ներսը մոնելուդ պէս պաղ օդի հոսանք մը կը զարնէ երեսիդ, և քիչ մը ետքը կը կորսնցնես այն զովութիւնը: Նշանաւոր բան է որ այս այրին բարեխառնութիւնն ամառ ձմեռ միևնոյն է, և Ֆարէնհայտի շերմաչափով յիսունուինը աստիճանէն աստիճան մը չի տարբերիր: Մէջի օդը խիստ մաքուր է, և մարդ մը աւելի աշխատութեան կրնայ դիմանալ այն այրին մէջ քան թէ դուրսը:»

3. «Վար իջնելու ատեն մեզ առաջնորդող մարդը կանթեղները վառեց և առջևնիս իյ-

նալով մեզ բաւական տեղ տարաւ և քանի մը վայրկեանէն այրին վայրագաւ լիթը եկանք, որ հարիւր վաթսուն ոտք ցած է գետնէն: Ասիկա երկայնաձև բողբոջի տեղ մըն է՝ իբր երկու հարիւր ոտք տրամագծով, և վաթսուն ոտք բարձրութեամբ, ձեղունը հարթ և մէկ կտոր ժայռէ շինուած է: Այս ահագին ապառաժը վեր բռնելու սիւն կամ ուրիշ բան չկայ. այս բանը զանիկա կանդնող հզօր ճարտարապետին իբր մէկ զարմանալի յողթանակը կ'երևի մարդուս աչքին:»

4. «Այս սենեակին մէջ երկու անցք կայ, որոնց մէն «Մեծ Չղջատնեակ» կը կոչուի, մէջը գտնուած անհամար չղջիկներուն համար, որոնք այնչափ շատ են որ պատերն ու ձեղունը գրեթէ ծեփած են. միւսը կ'ըսուի «Մեծ ճեմելիք», որուն երկայնութիւնը հինգ մըն է և լայնութիւնը յիսունէն հարիւր ոտք, և ձեղունին միջին բարձրութիւնը յիսուն ոտք է: Կ'ըսուի թէ աշխարհիս մէջ գիտցուած ստորերկրեայ քարանձառներուն ամենէն ընդարձակն է այս:»

5. «Ասկէ ետքը տեսնելու արժանի տեղն է «Եկեղեցին», որ մեծ սենեակ մըն է, վաթսուն հինգ ոտք բարձր, և հարիւր ոտքէն աւելի տրամագծով և քանի մը հազար հօգի ժողովուրդ առնելու բաւական է: Մէկ կող-

մանէ մեծ ժայռ մը դուրս ցցուած է ամպլոնի պէս, և անոր ետեւը երգէտնի և երգիչներու յարմար տեղ մը կայ: Շատ անգամ հոս աստուածային պաշտօն կատարուած է շատ ժողովրդով: Այս ստորերկրեայ սրբավայրին ձևն ու կազմուածքն այնպէս յարմարութիւն ունի որ մեղմ ձայն մը հանուելու ըլլայ՝ բոլոր սենեակը կը լեցնէ և ամենէն հեռու տեղէն աղէկ կը լսուի:՝

6. « Ընդհակառակը քանի մը հարիւր կանգուն անդին «Պարասենեակ» կոչուած տեղ մը կայ որ երաժշտական հանդէսներ կատարուելու շատ յարմար դիրք մը ունենալով՝ այս անունը տրուած է այն տեղւոյն, և իբր երկու հարիւր ոտք տրամագիծ ունի և անոր համեմատ բարձրութիւն: Բնական կայարան մը կայ մէջը, ուր հարիւր երաժիշտք հանդիստ կրնան նստիլ. դիմացի կողմն ալ հանդիսականաց վերնատան նման բարձր տեղ մը կայ:՝

7. «Այս սենեակէն քիչ մը հեռու կը տեսնես մեծ ժայռ մը դետինը պառկած, որ «Հըսկայի Դադաղ» կը կոչուի, և ճիշդ դադաղի կը նմանի, և յիսունուեօթը ոտք երկայն է: Քիչ մը անդին պատին մէջ ծակ մը կայ, ուսկէ ցած սենեակ մը կ'երթըցուի, իբր հարիւր ոտնաչափ քառակուսի, որուն «Փայտեղէն տաշտ» կ'ըսեն, տաշտի ձև ունենալուն համար:՝

Հարցումներ: 1. Քէնթըբիլի այրն ի՞նչ կողմանէ նշանաւոր է: 2. Ճամբորդ մը ի՞նչպէս մտեր, և ի՞նչ բաներ տեսեր է: 3. Մէջի մեծութիւնը որչափ է: 4. Ի՞նչ տեղեր կան ներսը, և ի՞նչ կը կոչուին: 5. Ուրիշ ի՞նչ կայ: 6. Պարասենեակ կոչուած տեղն ի՞նչ է: 7. Ուրիշ ի՞նչ բաներ կան, և ի՞նչ կը կոչուին:

Գ Ա Ս 42

Յանկարծ	Քէնթի Քէնթ	Խորխորատ	Խորունկ խոս
Ծագիլ	Ելիլ	Առաջնորդ	Ճամբայ ցոցող
Անդուկ	Զար	Շարունակ	Բար
Խաւար	Տուի	Ահարկու	Վախ Յգող
Սարսափ	սասափի լաի	Անհետեթ	անձոռնի
Աղօտ	Տնչաղ	Հոյակապ	Քէնթ

1. « Յետոյ Ժամանակաց զառիւլայր կոչուած տեղէն քսան ոտքի չափ վար իջանք Ամայի խուց ըսուած տեղը, որ տխուր և դժոխատեսիլ վայր մըն է, գետնին վրայ մեծ պատուածքներ և խորխորատներ կան որոնց մէջ զգուշանալու խրատ կու տար մեզի մեր առաջնորդը: Ասոնց ամենէն մեծին անունն է կողմնական թամբ, որ իբր վաթսուն ոտք խորունկ է, և քովը շարունակ վազող ջուրի ձայն կը լսուի, բայց չտեսնուիր: Յետոյ երկայն սանդուխով Լարիւրինթոս ըսուած տեղն իջանք, ուր շատ մը պտոյտ ճամբաներէ և դարձուածքներէ անցանք, և շատ երկար ատեն քալելէն ետքը, վերջապէս հասանք կորանի

դմբէթ անուն տեղը, որ այս այրին գլխաւոր տեղերէն մին է :”

2. “Սյս դմբէթաւոր տեղին մէկ կողմը պատին վրայ երկու երեք ոտք մեծութեամբ բացուածք մը կար. մեր առաջնորդը մեզ հոն տարաւ, և յանկարծ աներևոյթ եղաւ : Մէկ մ’ալ պայծառ լոյս մը ծագելով լուսաւորեց ներսի կողմը : Ամէնքս կարգաւ այն պատուհանին բերանը դացինք նայելու : Հոն այնպիսի ահարկու տեսարան մը դէմդ կ’ելլէ որ կը վախնաս նայելու. վերէն վար անհեթեթ և ահեղատեսիլ պատուուածք մը կայ, և այնչափ խոր է որ աչք չի կրնար չափել անոր խորութիւնը, և այնչափ բարձր որ հազիւ ծայրը կը տեսնես : Ասոր բարձրութիւնն ու խորութիւնը երեք հարիւր ոտք կը հաշուուի, և մեր կեցած տեղը յատակէն հարիւր վաթսուն ոտք բարձր էր : Սյս ահագին քարանձաւին դեղեցիութիւնը ոչ միայն անոր մեծութիւնն, այլ նաև ներսի դեղեցիկ շինուածքը և ամէն կողմ գտնուած քարացեալ ջուրերէ անձաններն ու զարդերն այնպիսի զարմանալի տեսարան մը կ’ընծայեն մարդուս աչքին որ խօսքով չի նկարագրուիր :”

3. “Յետոյ դարձանք մեր առջի լաբիւրինթոսը, և վար իջանք մինչև Այցատակ գուրին բերանը. ասիկա անհաւատալի խորու-

թեամբ սարսափելի անդունդ մըն է : Քիչ մը գլխաւառ թուղթ վառեց մեր առաջնորդը, և վար նետեց որ չմարած աչքերնէս անյայտ եղաւ :”

4. Յիշեալ ճանապարհորդը ուրիշ զարմանալի անցքեր, ճամբաներ, ապառաժուտ տեղեր, երեք հարիւր տասնուհինգ ոտք երկայնութեամբ և տասնութ մատնաչափ լայնութեամբ ապառաժի մը մէջէն անցնող նեղ և երկայն ճամբայ մը, զոր հոս կը դնենք, նկարագրելէն ետքը կու գայ բլրածև տեղ մը, “Ուսկէ կամաց կամաց վար իջանք,” կ’ըսէ, “և դետինը ողողուած բլլալով տղմուտ է : Բլուրին ստորտը կ’երևար լայն անդունդ մը, որ Մեռեալ Ծով կը կոչուի, և ջուրը ամենէն շատ տեղատուութեան ժամանակ քսանուհինգ ոտք խորութիւն ունէր : Ասիկա մեր կեցած տեղէն ութսուն ոտք վար էր. հրավառ թուղթ նետեցինք վար, և լայնածաւալ սևագոյն ջրակոյտ մը տեսանք, որուն նայիլն անդամ մարդուս սարսափ կը բերէ :”

5. Յիշեալ ճամբորդը կը նկարագրէ նաև Գոթացի քարանձաւ ըսուած տեղը, որ սիւնազարդ և կամարակապ տեղ մըն է երկու մղոն երկայնութեամբ, մէջի Գոթացի մատուռը, Սրճանագրութեան սենեակը՝ ուր այցելութեան դացողներն իրենց անունը կ’ար-

ձանագրեն, և Աստղալից սենեակ անուն գեղեցիկ տեղ մը զոր « Բնութեան պալատին ամենէն հոյակապ և վսեմ անձաւը կ'անուանէ . և վեց ժամ այրին մէջ պտտելէն ետքը՝ առջի օրուան զննութեանց վերջ կու տան , և հեակեալ օրը կ'իջնեն Սթիքս գետը պտտելու :

6. « Առտու գայինք , » կ'ըսէ , « չիտակ Սթիքս գետին բարձր եզերքը , որ Բէնթըքիկի այրին հաշակաւոր մէկ մասն է . զառիվայրէ մը լջանք ջուրին ավունքը . գետը մտնելու տեղին վրայ անհետեթ և ահագին ժայռերով կամար մը ձեւացած է . և ամէն կողմ մտթ ըլլալով մեր աղօտ ճրագները չէին կրնար թափանցել այն թանձր մթութիւնը , որ վաւրագոյրի պէս կախուած էր մեր աչքին առջև : Նաւակ մը մտանք , և կանթեղներն աւոր յատակը գրինք որ լոյսը վեր զարնէր , և սկսանք այս սեւթոյր ջրերուն երեսը պտտիլ : Լոյսը կամաց կամաց ձեղունին վրայ զարկաւ , որուն տակէն լուութեամբ կը նաւարկէինք , և մերթ ընդ մերթ ճեղքուածներու կը պատահէինք , որոնց մէջ թանձր խաւար մը կը տիրէ : »

Հարցումներ : 1. Ուրիշ ո՞ր գացին : 2. Ի՞նչ տեսան հոն : 3. Ետքը ո՞ր դարձան , և ի՞նչ ըրին : 4. Ուրիշ ի՞նչ կը պատմէ նոյն ճամբորդը : 5. Ի՞նչ անուններով տեղեր կային հոն : 6. Անկէջ ո՞ր գացին , և ինչով պտտեցան :

Գ Ա Ս 43

Քառորդ շրտն ձէլ	Գետափունք գեղեցիկ
Շրջիլ պատիւ	Խորափառ Բացաւծ փոս
Ջրիկ Բարձրէն Ռաֆառու ձեծ ջուր	Ատիճան խորգ
Խոխոջ ջուրին վարելու յայն	Ելէջլ Ելել Իջել
Դրուագ Բիստաւծ	Տարտարոս սարտարոսի դէր
Բիւրեղ պար	Ապառաժ խորք փոք

1. « Քառորդի մը չափ նաւակով երթալէն ետքը , հասանք գլխացի եզերքը : Հոն աւազուտ և ապառաժուտ գետափանց վրայ քիչ մը տեղ քալեցինք և ուրիշ աւելի մեծ նաւակ մը գտանք որով Լէթ գետին վրայ պիտի շըրջէինք : Այս գետը երբեմն յիսուն ոտքի չափ կը բարձրանայ , և իր փրփրայից ջրիլէժներն ու մեծամեծ խորափիտներուն մէջ թափուող ջուրերուն խոխոջներն ահեղ կերպարանք մը կու տան անոր :

2. Այս անցքը դրեթէ մղն մը երկայնութիւն ունի : Միւս ծայրը կայ Արձագանգի գետը , որ ջուրերուն բարձրացած ատենը Լէթին հետ կը միանայ : Այս գետին մուտքին վրայ կամարակապ դրան ձեւով ժայռ մը կայ , և այնչափ ցած է որ եթէ ջուրերը սակաւ ինչ բարձրանալու ըլլան նաւակ չանցնիր տակէն , և ջուրին ու վրայի ժայռին մէջտեղ հազիւ թէ երեք ոտք միջոց կը մնայ : Բարեբաղդարար մենք կրցանք նաւակնիս անցընել ,

և դիմացի կողմն անցնելով՝ ելանք գետին ընդարձակ տեղը, ուր գլուխնուս վրայ ժայռեր կը բարձրանային ։

3. Յիրաւի շատ նշանաւոր է հոս ձայներու արձագանգը, և ձայնի մը տուած արձագանգը տանուհինդ մանրերկրորդի չափ կը տեւէ. նախ սաստիկ ձայն կու տայ և քանի հեռանայ աստիճանաբար կը նուաղի և երաժշտական մեղմ ներդաշնակութեան կը փոխուի ։” Գետին դիմացի եղերքն անցնելէն ետքը, յիշեալ ճամբորդը հինդ մընի չափ տեղ քալեր է, և դժուարանցիկ ճամբաներէ ու խորտուբորտ ելելէջներէ անցնելով այս հրաշալեաց աշխարհին վերջին ծայրը տեսեր է ։

4. Այս շրջագայութեան մէջ մեծ քարանձաւ մը տեսեր է երկու մըն տարածութեամբ, և խորունկ քարանձաւ մը Տարտարոսական վայրք անուամբ, նաև ահագին ապառաժներով տեղ մը՝ մէկ ու կէս մըն երկայնութեամբ ։ Յետոյ քսանուհինդ աստիճան սանդուխով մը ելեր է Մարթայի այդին որ չորս դին գեղեցիկ զարդարուած էր փալիլուն պաղանձաւէ դրուագներով, խաղողի ողկոյղներու նման ամէն կողմէն կախուած ։ Պտտեր է նաև վոշինկթնի սրահը, և յետոյ Մլեվէլանտի քարանձաւը, որ այլին երևելի մէկ տեղն էր, երեք մըն երկայնութեամբ ։

5. Վերջապէս հասեր է Ապառաժ լեռները, որոնց բնական շքեղութիւնը դժուար է նկարագրել կ'ըսէ ։ Ասիկա անբաւ լայնութեամբ և բարձրութեամբ սենեակ մըն է ներսի դրան կողմէն և ամիլիթէատրոնի ձեւով մինչև ձեղունը բարձրացած է ։ Յիսուն վաթսուն ոտք ապառաժներէն վեր ելլելէն ետքը, դիմացի կողմը տեսեր են ահագին և մութ խորխորատ մը ։ “ Աշխարհիս մէջ ասկէ աւելի տխուր, մութ և ամայի տեղ չես կրնար երևակայել, ” կ'ըսէ, “ որ մարդուս սիրտը սուրբ երկիւղով լեցնէ, երբ անգամ մը դիտես այն խաւար և անթափանց վայրը, անհամար ժայռի հատուածներ և բեկորներ կը տեսնուին հոն որ ամէն կողմանէ ինկած են անոր բերանը ։”

6. Քիչ մը հեռու Քրոկանի սրահը դացեր են, որ այլին վերջի ծայրն էր, ցորեկուան լոյսէն ինը մըն հեռու ։ Ասոր ալ բիւրեղէ զարդարուած ձեղունն ու պատերը զննելէն ետքը, և սրահին մէջտեղի սաթի դոյն քալը, որ կղէոպատրայի ասեղ կը կոչուի, աչքէ անցնելէն ետքը ետ դարձեր են ։ Ի դարձին լէթ անուն գետէն անուշ կոչուած ձուկ բրունելու աշխատեր են, բայց չեն յաջողեր ։ Տեսնողները կ'ըսեն թէ այն ձուկերը կէս մատնաչափին մինչև երկու մատնաչափ երկայնու-

Թիւն ունին , բոլորովին ճերմակ և կէս Թափանցիկ են , բայց անոնցմէ չեն տեսեր :

7. Ի՞նչ սքանչելի են Աստուծոյ գործքերը . երկիրս լի է անոնցմով : Ոչ միայն աշխարհիս մէջ , այլ նաև դետնի տակ խաւար և ամայի տեղերու մէջ կը տեսնենք անոր մատանցը հրաշալիքը :

Հարցո՞ւնէր : 1. Նաւակով մեր գացին , և ի՞նչ տեսան : 2. Ի՞նչ դետ կար հոն : 3. Ի՞նչ նշանաւոր բան կար : 4. Տեսած տեղերնին ի՞նչ կը կոչուէին , և ինչպիսի՞ տեղեր էին : 5. Ապառաժ լեռներն ի՞նչ են : 6. Քրոկանի սրահն ի՞նչպէս էր : 7. Ասոնց ամէնն ալ որո՞նք գործքերն են :

Պ Ա Ս 44

Տանջել	նեղել	Ոխակալ	վէն պահող
Յեղել	մոտ Բերել	Դիւական	ստորանայի
Ուրախ	խնայում երեսող	Յագեալ	չլպանալ
Խնդրել	ողբել	Նախատել	գնել խօսիլ
Պայծառ	խայտն	Բաւական	հերիտ
Չուարթ	որտի	Հեղութիւն	խոնարհութիւն

Ո Խ Ա Կ Ա Լ Ո Ի Թ Ի Ի Ն

1. Հեռացուր քեզմէ ռխակալութեան վատ խորհուրդները : Ոխակալութեան ոգին դիւական ոգի է . չկայ բան մը որ մեզ դուրսու աւելի նամանցնէ և քրիստոնէական կրօնքին այնչափ հակառակ ըլլայ , որչափ ռխակալութիւնը :

Եթէ ռխակալութիւնդ չյադենայ , զքեզ չաբաշար կը տանջէ հոս , իսկ եթէ յագենայ՝ ալ աւելի պիտի տանջէ քեզ ետքը : Ոչ ոք ինքզինք այնչափ կը տանջէ , ինչպէս չարասէր և ռխակալ մարդը՝ որ իր բնութեան մէջ պահուած թոյնն իր վրայ կը թափէ :

2. Այս նիւթիս վրայ քրիստոնէական վարդապետութիւնն այս է . «Արևը ձեր բարկութեանը վրայ մարը չմտնէ .» և այս վարդապետութիւնն իր նիւթական նշանակութիւնով կը դործածէին Պլութագորեան փիլիսոփաները , ինչպէս Պլուտարքոս կ'ըսէ , « Անոնք երբ պատահմամբ կիրքով իրարու նախատական խօսքեր կ'ընէին , արևը մարը չմտած կ'երթային իրարու ձեռք կը բռնէին , և անով ամէն թշնամութիւն անոնց մէջէն կը վերնար , և իրարու հետ հաշտուելէն ետքը կը բաժնուէին :»

3. Ասկա կը յիշեցնէ ինծի պատուաւոր մարդու մը վրայ պատմութիւն մը , որ անգամ մը իր քրիստոնէայ եղբօրը բարկացած էր : Բարկութեամբ խօսած ատենն ուրիշ մը անոր խօսքերը լսելով վերոյիշեալ քրիստոնէական կանոնն յիշեցնելով ըսաւ անոր , « Բարեկամ , արևը հիմա մարը կը մտնէ :» Այս յանդիմանութիւնը բաւական եղաւ անոր , և իրքև ճշմարիտ աշակերտ հեզահողի Յիսուսի՝

գնաց իր եղբայրը վնասեց դտաւ, և անոր հետ հաշտուեցաւ: Յետոյ գնաց զինք յանգլիմանող մարդուն տունը, և շնորհակալ ըլլալով ձեռքէն բռնեց և ըսաւ, « Հիմա ունիմ պատրաստութիւն արեգական մարը մըտնելուն: »

4. Սյս երկուքին ալ վարմունքը մեզի բարի օրինակներ են անոնց հետեւելու, թէ սիրով և խմաստութեամբ խրատ տուող ընկերոջը և թէ հեղութեամբ ու խոնարհութեամբ յանդիմանութիւնն ընդունողին:

Հարցումներ: 1. Ոխակալութեան վնասն ի՞նչ է: 2. Հին փիլիսոփաները որ խօսքը միշտ կը յիշէին: 3. Ի՞նչ պատմութիւն կրնաս յիշել մէկու մը վրայ: 4. Ասոնցմէ ի՞նչ պտուղ բաղելու ենք:

Պ Ա Ս 45

Արձան	Գարէ	Ինտոս	Կարգի	Ճշմարիտ	Գրքի
Ցեասկ	Գեշ	Կենդանի	Կարող	Կենդանի	Կարող
Բարի	Կէն	Կուտուն	Ինտի	Կարող	Կարող
Անդութ	Կիրք	Կարգ	Կարող	Կարող	Կարող
Խնդրել	Կրք	Կարգ	Կարող	Կարող	Կարող

Կ Ո Ս Պ Ա Շ Տ Ո Ի Թ Ի Ի Ն

1. Սիրելի տղայք, դուք Քրիստոնէից մէջ ծնած և մեծցած էք, և ձեր ծնողքներէն ու դաստիարակներէն սորված էք որ միայն ճշմարիտ Աստուծոյ երկրպագութիւն ընելու է:

միմիայն կենդանի Աստուածը պաշտելու է որ երկինքն ու երկիրը ստեղծեց, և թէ բաց անկէ ուրիշ բանի երկրպագութիւն չմատուցուիր:

2. Արդ եթէ դեռ սորված չէք, պիտի լինացնեմ ձեզի թէ աշխարհիս մէջ չորս հինգ հարիւր միլիոն մարդիկ, կանայք և տղայք կան որ սուտ աստուածներու կամ թէ չաստուածներու երկրպագութիւն կ'ընեն, և իրենց պաշտած չաստուածներուն նմանութիւնը կամ պատկերը կամ արձանը կը շինեն, և զանոնք իրենց կուտուններուն մէջ դնելով անոնց խնկարկութիւն կ'ընեն, զոհեր կը մատուցանեն և անոնց երկրպագութիւն ընելով աղօթք կ'ընեն քարէ, փայտէ, ոսկիէ և արծաթէ կուռքերու, որոնք ոչ կը լսեն, ոչ կը տեսնեն, ոչ կը քաշեն և ոչ կը խօսին: Սյս չաստուածները բազմաթիւ, և անոնց կուռքերն անհամար են:

3. Սիրելի տղայք, եթէ դուք մեծնալէն ետքը Չինաստան կամ Հնդկաստան երթաք, պիտի տեսնէք որ այն ժողովուրդները մէկ միլիոնէն աւելի չաստուածներ ունին, տեսակ տեսակ, աստիճան աստիճան և ցեղ ցեղ: Պիտի տեսնէք որ խմաստութեան, հարստութեան, առողջութեան, զուարճութեան, անձրևի, փոթորկի, և այլն, չաստուածներ կան:

նաև դիտարար չաստուածներ, և անոնցմէ ստորիններ, և աւելի վար աստիճանի հասարակ չաստուածներ. պիտի իմանաք թէ բարւոյ և չարի աստուածներ կան, ինչպէս նաև ռխակալութեան, նախանձու, վրէժխնդրութեան, և այլն: Ասոնցմէ զատ կան նաև անգութ չաստուածներ, որոնց առջև մարդ կը զոհուի, և երբեմն մարդիկ իրենք զիրենք անոնց կը զոհեն:

4. Արդ, փոքրիկ ընթերցողք, չէ՞ք ցաւիր բոլոր այն տղայոց որ այս կռապաշտ ծնողաց հետ կռատուն կ'երթան և անոնց քով կենալով իրենք ալ կը վարժուին այն սուտ աստուածներուն և կուռքերուն առջև երկրպագութիւն ընել և անոնցմէ բարիք խնդրել: Այս կերպով այն անմեղ մանկունքը փոխանակ ճշմարիտ Աստուածը ճանչնալու՝ իրենց հօրը անօրէնութեանը պատճառաւ իրենք ալ քարէ, փայտէ, ոսկիէ և արծաթէ սուտ աստուածներու պաշտօն կը մատուցանեն, որոնք ոչ կը լսեն և ոչ խնդրուածք կը կատարեն և մարդու ձեռքով շինուած են:

5. Սիրելի տղայք, կ'աղաչեմ որ եկեղեցի գացած ատեն և տան մէջ աղօթքի ժամանակ միշտ միտքերնիդ բերէք այն բիւրաւոր մարդիկ, կանայք և տղաքները, որոնք զԱստուած և զՅիսուս Քրիստոս, աշխարհի Փրկ-

կիչը, չեն ճանչնար, և անոնց համար միշտ աղօթեցէք որ Աստուած իր ճշմարտութեան լոյսը շնորհէ անոնց, որ անոնք ալ ճշմարիտ և կենդանի Աստուծոյ երկրպագուներ ըլլան:

6. Կուռքերուն պաշտօն մատուցանել Աստուծոյ դէմ ստութիւն և յանցանք է: Կուռքերուն բազմութիւնն Աստուծոյ միանձնութեանը դէմ ստութիւն է. և անոնց նիւթական ընտթիւնն Անոր պարզ և անտեսանելի հոգեւորութեանը դէմ ստութիւն է: Անոնց սահմանեալ և տեղական բնակութիւնն Աստուծոյ ամէն տեղ դանուելուն և անպարագրելի ըլլալուն դէմ է: Անոնց սահմանաւոր վիճակը կամ իշխանական սահմանները Անոր տիեզերակալ իշխանութեանը դէմ է: Անոնց յիմարութիւնները և տկարութիւններն Աստուծոյ անսահման իմաստութեանը դէմ է: Անոնց թերութիւնները և մոլութիւններն ու ոճիրներն Անոր սրբութեան և կատարելութեանը դէմ են:

Հարցումներ: 1. Որո՞նք պարտինք երկրպագութիւն ընել: 2. Ո՞րչափ կռապաշտ կայ աշխարհիս վրայ, և անոնք ի՞նչ կ'ընեն: 3. Բանի՞ չաստուածներ ունին: 4. Ի՞նչ ընելու կերթան կռատունը: 5. Անոնց համար ի՞նչ ընել պարտինք: 6. Կռապաշտութիւնը ճշմարիտ Աստուծոյ որ բաներուն հակառակ է:

Անյադ	Հիւսոյոյ	Հողակեր	Հող ուսոյ
Փափաք	Բարձրահ	Ցամաքել	Լորնալ
Պարարտ	Գէր	Ձօրութիւն	ուժ
Առատ	լափ	Աղտեղել	աղափ
Անկախ	ալափ	Փսիաթ	Խուր
Ծածկել	Գոյել	Ձօրաւոր	ուժ ուժ

ՀՈՂԱԿԵՐ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴ

1. Փորձով գիտցուած է որ այրեցած գօտւոյն տակ բնակող ժողովուրդներէն ոմանք անյադ փափաք մը ունին հող ուտելու, մանաւանդ տեսակ մը պարարտ կաւ որ սաստիկ ալ հոտ ունի: Հողակերները կը գտնուին Նոր Քաղաքի մոտ, ճաւա կողմոյն, Կինեայի և Փէրուի մէջ, բայց գլխաւորապէս անոնք Ամերիկա կը գտնուին: Հումպոլթին տուած մանրամասն ու ճիշդ տեղեկութիւններն ալ կ'ապացուցանեն ասիկա:

2. Ամենէն աւելի այս զարմանալի ախորժակի տէր եղողն Օթթոմաք ըսուած ժողովուրդն է որ Օրինոքոյ գետին եզերքը կը բնակի: Երբ գետին ջուրերը ցած են, ձկով և կրիայով կը կերակրին, բայց երբ ջուրերը կը բարձրանան և որս չըլլար, Օթթոմաքները կը սկսին այն պարարտ և իւղային հողն ուտել, որ բրտի կաւի կը նմանի և ժանգի գոյն ունի:

3. Այս կաւը նկանակի պէս կը շարուեն և մազմաղ կրակով կ'եփեն, և իրենց հիւղերուն մէջ դիզելով, երբ ուղեն անկէ ուտել նախ կը թրջեն զայն և այնպէս կ'ուտեն. սովորական չափով, կ'ըսէ Հումպոլթ, մէկ հողի օրը լիարէ մը հողին չորսին երեքը կամ հինգին չորսը կ'ուտէ: Մեծ հող կը տանին հողին վրայ, վասն զի շատ համով կու գայ անոնց, անոր համար երբ դետը կը ցամքի, թէպէտև առատ ձուկ ունենան, ամէն օր կերակուրէն ետքը կ'ուտեն իրև անուշեղէն այն նկանակները:

4. Թերևս անոնք անօթութեան պատճառաւ ուտելով այն կաւը վարժուած են, թէ հողը սնունդ տալու զօրութիւն ունի, թէ չէ, ասիկա փորձերու կարօտ է. սա միայն ստոյգ է որ Օթթոմաքներն աղտեղի և աղեղ ժողովուրդ մըն են որ կերակրոց հող չեն տանիր:

5. Օրինոքոյ գետին բերնին մօտ անկախ ժողովուրդ մըն ալ կայ որ եզական սովորութիւն մը ունի. այս ժողովուրդը կուարանի կ'ըսուի և անձրեային եղանակներուն մէջ երբ երկիրը ջրով կը ծածկուի՝ կապիկներու պէս ծառերուն վրայ կը բնակին: Հովանոցի ձևով Մաւրիտեան ըսուած արմաւենին թէ կերակրոյ և թէ բնակութեան կը ծառայէ անոնց: Այս ծառին տերեւներէն վախթ կը հիւսեն և

Ժառէ ծառ կը ձգեն, որոնք մասամբ մը կա-
ւով ծածկուած են. կնիկները թաց հողին
վրայ քիչ մը կրակ կը վառեն կերակուր ե-
փելու համար. դիշեր ատեն դետին վրայ նա-
ւարկող ճանապարհորդն օգին մէջ վառուած
բոցեր կը տեսնէ:

6. Երբեմն այս Մաւրիտեան արմաւենւոյն
ծուծէն տեսակ մը ալիւր կը շինեն և բարակ
հացի պէս կը չորցնեն. բոյսին նիւթէն ալ տե-
սակ մը գինի կը շինեն որ շատ համով և զօ-
րաւոր է. իսկ պտուղները, ինչպէս ուրիշ այ-
րեցած գօտւոյն տակ եղածները՝ համին և
հաստենալու կերպէն կը զանազանին իրարմէ:

7. «Այսպէս», կ'ըսէ Հուսմպոլթ, «ամենէն
վայրի և քաղաքականութենէ զուրկ եղող Ժո-
զովուրդի մը կեանքը ծառի մը հետ կապուած
է, այն միջատներուն պէս որ իրենց պարէնը
քանի մը ծաղիկներէ կը հայթայթեն:»

Հարցումներ: 1. Ո՞ր կը զանուի հող ուտող մարդիկ: 2.
Ամենէն շատ ո՞ր կը զանուի: 3. Ի՞նչպէս կ'եփեն զայն: 4.
Օթթումքները մաքրասէր մարդիկ են: 5. Ուրիշ ի՞նչ Ժո-
զովուրդ կայ հոն մօտ, և ի՞նչ կ'ըսուի: 6. Ի՞նչ կը շինեն
ծառի մը տերեւներէն: 7. Անոնց գլխաւոր պարէնն ի՞նչ է:

Պ Ա Ս 47

Փողոց Ճամբայ Ցարակոյս Խափաբի
վաճառք Ժախուելու Բռն Փափաբիւ Բարձաւ

Պալատ Բազմարի պուն Փոխարքայ Բազմարին Ժոխանորդ
Հասանք սասակի վալու Չուր Հեշտութիւն դոսարճո-թիւն
Ուժգին սասակի Բերկուութիւն ուրախութիւն
Բլուր Բարձրիէի պեշ Թերութիւն պախո-թիւն

Օ Ր Թ Ո Կ Ր Ո Ի Լ

1. Օրթոկրուլ անուն Պարսիկ մը օր մը
Պաղտատի փողոյներուն մէջ պտտած ատեն՝
խանութներուն մէջի վաճառքները և իր շուր-
ջը եղող մարդոց զբաղմունքները դիտելով
կ'անցնէր, երբ յանկարծ խուռն բաղմութիւն
մը անոր ճամբան դոցեց: Աչքը վերցուց տե-
սաւ որ փոխարքան դիւանէն պալատը կ'եր-
թար: Երբ փոխարքան պալատը մտաւ, Օր-
թոկրուլ ալ աղերսագիր տուողներէն կար-
ծուելով ներս մտաւ:

2. Երբ ներս մտաւ՝ սկսաւ զարմացմամբ դի-
տել սենեակներուն ընդարձակութիւնը, ոսկե-
զօծ պատկերները, դետինը փռուած մետաք-
սեղէն դորդերը, և իր տանը պարզութիւնը
սկսաւ արհամարհել: Արդարև, ըսաւ ինք-
նիրեն, այս պալատը երջանկութեան ընակա-
րան է, ուր ամէն տեսակ զուարճութիւն կայ,
և անմխարանութիւն ու տրտմութիւն չեն
կրնար մտնել հոն: Ինչ որ ընութիւնը պատ-
րաստած է մարդս վայելելու համար, հոս
պատրաստ է: Մահկանացու մը ի՞նչ կրնայ
յուսալ կամ երևակայել որ այս պալատին տե-
րը չկարենայ վայելել:

3. Զեղխ և համադամ խորտիկներն անոր սեղանը ծածկած են, երաժշտութեան քաղցր ձայները ծառոց շուքին մէջ անոր յողնած մտքին հանգիստ կու տան, անոր ծծած օդն անուշահոտութիւն կը բուրէ, և Գանդէսի սագի զովարար փետուրներն անոր խաղաղ քուն կը շնորհեն: Ծառային կը հրամայէ, և ծառան կը հնազանդի, ինչ որ կ'ուզէ՝ անմիջապէս կը կատարուի, բոլոր շուրջը եղողները կը հնազանդին անոր, և հետը խօսողները կը շոգոքորթեն զանի:

4. Ո՛րչափ տարբեր է քու վիճակդ, ով Օրթոկրուլ, որ մատնուած ես մշտնջենաւոր տանջանաց փափաքներուդ որոնց բնաւ չես հասնիր, և չունիս զուարճութիւն մը որ քու խորհուրդներդ քեզմէ հեռացնէ: Կ'ըսեն թէ իմաստուն ես, բայց ի՞նչ օգուտ քանի որ աղքատ եմ: Ոչ ոք աղքատին հաճոյ ըլլալ կ'ուզէ. իմաստունն ալ ինքզինք շոգոքորթելու շատ քիչ կարողութիւն ունի:

5. Ամենէն թշուառ մարդն այն է որ իր յանցանաց և յիմարութիւններուն մէջ կ'ապրի, և չունի մէկը որ զինք գովէ և յարգէ: Ժամանակ մը մտքի խաղաղութիւն փնտռել և չգտայ. այսուհետեւ պիտի ջանամ հարուստ ըլլալ: Օրթոկրուլ այս նոր առաջադրութեամբ կը մտնէ սենեակը և վեց ամիս

հոն կը կենայ՝ խորհելով թէ ի՞նչ հնարքով հարուստ ըլլար: Մերթ խորհեցաւ Հնդկաստանի թագաւորին խորհրդականներէն մին ըլլալ, և մերթ կողմնասայի հանքերէն աղամանդ ժողվել:

6. Օր մը երբ այսպէս խորհելէն միտքը յողնեցաւ, և կամաց կամաց քունը կոխեց, աթոռին վրայ պառկեցաւ: Քնոյ մէջ երազ տեսաւ որ անապատ երկրէ մը անցնելով մէկը կը փնտռէր որ իրեն հարուստ ըլլալ սորվեցնէր, և երբ բլուրի մը ծայրը կեցած կը խորհէր թէ ո՛ր կողմը երթար, յանկարծ հայրը դէմը ելաւ և ըսաւ «Ով Օրթոկրուլ, տարակուսանքդ գիտեմ, մտիկ ըրէ հօրդ, և դարձուր աչքդ դիմացի լեռանը վրայ:»

7. Օրթոկրուլ նայեցաւ և տեսաւ հոսանք մը որ ժայռերը կը գլորէր և որոտաձայն ուժգին կը հոսէր անտառներուն մէջէն և չորսդին կ'ողոզէր: «Հիմա նայէ», ըսաւ հայրը, «սա բլուրներուն մէջի ձորին վրայ:» Օրթոկրուլ նայեցաւ և տեսաւ պղտիկ աղբիւր մը ուսկէ փոքրիկ առուակ մը կը հոսէր: «Արդ ըսէ ինձի», կրկնեց հայրը, «վայրկենական առատութեամբ կը ցանկասայն լեռան հոսանքին պէս, թէ այն ձորին մէջէն հոսող առուակին պէս քիչ քիչ բայց յարասեւ աճման:»

8. «Շուտով հարստանալ կը փափաքիմ»,

պատասխանեց Օրթոկրոււ, « ոսկեղէն առուն արագընթաց և առատ թող ըլլայ : » « Անդամ մըն ալ շուրջդ նայէ , » ըսաւ հայրը : Օրթոկրոււ նայեցաւ և տեսաւ որ լեռնէն վազող ջուրին անցքը չորցած և ցամքած էր . իսկ ձորին մէջէն սահող պզտիկ առուակը կ'երթար կը լեցնէր լիճ մը՝ որ այն հանդարտաքայլ առուին շարունակ վազելովը միշտ լեցուն կը մնար : Արթնցաւ քունէն և մտաքը գրաւ որ յարատե աշխատութեամբ և կամաց կամաց հարստութիւն գիգէ :

9. Ուստի ծախեց իրեն ինկած ժառանգութիւնը , և վաճառականութեան ետեւէ եղաւ . և քսան տարի ետքը գետին դնելով , Պաղտատի մէջ տեսած փոխարքային պալատին պէս մեծ և փառաւոր տուն մը շինել տուաւ , և հրաւիրեց բոլոր Հեշտութեան ծառաները՝ յուսարով թէ երևակայած երջանկութիւնները հարստութեամբ պիտի կրնար վայելել : Անդործութենէ շուտով ձանձրացաւ , և կը վափաքէր ինքզինք մեծ և երջանիկ համարել : Առատ պարգևներ կու տար բոլոր անոնց որ իրեն հաճոյ էին և կը շողքորթէին զինք :

10. Օրթոկրոււ ձանձրացաւ ալ մտիկ ընելէ պատառարոյժներուն շողքորթութիւնները , քանզի չէր կրնար անոնց հաւատալ : Խիղ

ճը սկսաւ ցուցնել անոր թերութիւնները , և յանդիմանել զանի իր յանցանքներուն համար : « Ո՞հ , ի՞նչ երկար ժամանակ է այս , » աղաղակեց հառաչանքով , « որ ի զուր աշխատեցայ հարստութիւն գիգելու , որ վերջապէս անօգուտ եղաւ : Թող այսուհետեւ հարստութեան չցանկայ մարդ մը որ շողքորթութիւնը ձանձնալու իմաստութիւն ունի : »

Հարցումներ : 1. Օրթոկրոււ ի՞նչ ազգէ էր , և ո՞ւր կը պտտեր : 2. Երբ ներս մտաւ , մտքէն ի՞նչ ըսաւ : 3. Թագաւորին ո՞ր բաներուն կը նախանձէր : 4. Ինք՝ իրեն ի՞նչ գանգատ կ'ընէր : 5. Ո՞վ է ամենէն թշուառ մարդը . ի՞նչ առաջադրութիւն ըրաւ : 6. Հարստանալու ի՞նչ միջոց կը խորհէր . գիմարը ո՞վ ելաւ : 7. Օրթոկրոււ ի՞նչ տեսաւ . հայրն ի՞նչ ըսաւ անոր : 8. Օրթոկրոււ ի՞նչ բանի կը փափաքէր : 9. Ի՞նչ շինել տուաւ : 10. Միշտ երջանիկ մնաց , և իր հարստութենէն զո՞հ էր :

Գ Ա Ս 48

Ստել	սոսի խոտիլ	Նուիրել	ընծայ ընել
Որդեակ	սոսի	Չիաւոր	Յեռլ Տարդ
Ծաղրել	վրան խոտալ	Աւազակ	Գող
Աւար	յաշխարհուած Բան	Կողպտել	Լեւելլ
Գաղտնի	Գաղտնի	Առաջնորդ	սոջլէն Գաղող
Գոչել	սոսալ	Գլխաւոր	սեղնէն մեծը

ՃՇՄԱՐՏՈՒԹԵԱՆ ԶՕՐՈՒԹԻՒՆԸ

1. Պարսկց պատմութեան մէջ գրուած է թէ Ապտուլ Քատիր Կիլանցին իր պատանե

կութեան ատենը երազ տեսաւ որ հրաման առած էր Պաղտատ երթալու և զինք Աստուծոյ ուխտելու համար . ուստի մօրը աղաչեց որ իրեն հրաման տար : Այս որ լսեց մայրը , սկսաւ լալ , և ութսուն մեծ ոսկի տալով՝ ըսաւ տղուն , « Գուն եղբայր մըն ալ ունիս , այս ոսկիներուն կէսն անոր կ'ընայ . և կէսն ալ քու ժառանգութիւնդ է : »

2. Երբ այն ոսկիներն իբրև ժառանգութիւն տղուն տուաւ , ահնեմն «ոոո» չեօտելու երգում ընել տուաւ անոր և ըսաւ որ այս խրատն իբրև մօրմէն ընդունած բարոյական ժառանգութիւն պահէր , և անկէ բաժնուելու ատեն ըսաւ , « Գնա որդեակս , և ինքզինքդ Աստուծոյ նուիրէ . մէյմըն ալ զիրար պիտի չտեսնենք մինչև դատաստանին օրը : »

3. Ապտուլ Բատիր ճամբայ ելաւ , և երբ Համատանի մօտերը հասաւ՝ վաթսուն ձիաւոր աւազակ կարաւանին վրայ յարձակելով , սկսան զայն կողոպտել : Աւազակներէն մին Ապտուլ Բատիրին հարցուց , « Ի՞նչ ունիս վրադ : » « Քառասուն ոսկի ունիմ , » ըսաւ , « լաթերուս մէջ կարուած : » Աւազակը խնդաց՝ կարծելով թէ ծաղր կ'ընէր զինք : « Ի՞նչ ունիս քովդ , » հարցուց ուրիշ մը . անոր ալ նոյն պատասխանը տուաւ :

4. Աւազակները յափշտակած աւարը բաժ-

նած միջոցին՝ Ապտուլ Բատիրը բարձր տեղ մը կանչեցին , ուր իրենց մեծը կը կենար : « Ի՞նչ ունիս վրադ , տղայ , » հարցուց աւազակապետը : « Քու մարդիկներէդ երկուքին ըսի իմ ունեցածս , » պատասխանեց պատանին , « քառասուն ոսկի ունիմ զոր լաթերուս մէջ զգուշութեամբ կարած եմ : » « Մերկայուցէք սա տղան , » ըսաւ աւազակապետը , և ահա տեսան որ ըսածը շիտակ էր :

5. « Ի՞նչ զարմանալի բան է որ քու դաղտնի պահած բանդ այսպէս կը յայտնես , » ըսաւ մարդը զարմանքով : « Անոր համար որ , » ըսաւ պատանին , « ես իմ մօրս խօսք տուած եմ բնաւ չստել : « Տղայ , » դուչեց ծեր դողը , « այդ ի՞նչ ըմբռնում է որ այդ փոքր հասակիդ մէջ ունիս քու մօրդ ունեցած պարտականութեանդ վրայ , ես այս տարիքս եկած եմ և բոլորովին անզգայ եմ առ Աստուած ունեցած պարտքերս կատարելու : Ով անմեղ տղայ , ձեռքդ ինձի տուր , և երդում ընեմ որ ապաշխարեմ , և այսուհետև դողութիւն չընեմ : »

6. Ըսածին պէս ըրաւ մարդը , և անոր հետևողներն ալ տղուն առաքինութեանը վրայ զմայլած իրենց մեծին ըսին , « Ինչպէս որ մեզայ մէջ մեզի առաջնորդ դուն էիր , այնպէս ալ հիմա արդարութեան ճամբուն մէջ մեզի

առաջնորդ եղիր :” Նոյն ատեն իրենց գլխաւորին հրամանաւը բոլոր յափշտակած բաները ետ դարձուցին , և ապաշխարելու ուխտ ըրին :

Հարցուհիեր : 1. Ապտուլ Գատրի վրայ ի՞նչ կըսուի : 2. Մայրն ի՞նչ երգում ընել տուաւ անոր , և ի՞նչ ըսաւ : 3. Ճամբան ի՞նչ պատահեցաւ : 4. Ի՞նչ հարցուեցաւ տղուն , և ի՞նչ պատասխան տուաւ : 5. Ասոր վրայ աւազակապետն ի՞նչ ըսաւ : 6. Տղուն ճշմարտախօսութիւնն ի՞նչ ազդեցութիւն և արդիւնք ունեցաւ աւազակաց վրայ :

Գ Ա Ս 49

Գարշիլ	գարշիլ	Ստախօս	ստախօս
Անարդ	անարդ	Դիւական	դիւական
Երկչոտ	երկչոտ	Ծաղրելի	ծաղրելի
Ներկայ	ներկայ	Երկրիմի	երկրիմի
Գովել	գովել	Համարձակ	համարձակ
Յիմար	յիմար	Ճողպարիլ	ճողպարիլ

Օ Տ Ա Խ Օ Ս Ո Ի Թ Ի Ի Ն

1. Ստախօս անձէն ո՞վ չի դարչելի և զղուիր , և ինչո՞ւ համար . պատճառը յայտնի է : Ստախօս անձը որդի է Սատանայի , որուն համար Սուրբ Աւետարանը կ'ըսէ թէ ինք սկիզբէն ստախօս էր , և ճշմարտութեան մէջ չմնաց : Սատանան ոչ միայն ստախօս , այլ նաև հայր է ստութեան : Աշխարհիս մէջ եղած անթիւ և անհամար ստախօսութեանց ամենէն առա-

ջինը Սատանան խօսեցաւ Եւային , երբ Եդեմական դրախտին մէջ էր , և բոլոր աշխարհ անկէ սորվեցաւ ստել փոխանակ ճշմարիտ խօսելու :

2. Արդարև չկայ բան մը այնչափ անարդ և այնչափ ծաղրելի , ինչպէս է ստութիւնը : Ստութիւնը կամ չարութենէ , կամ երկչոտութենէ և կամ ունայնասիրութենէ յառաջ կու գայ , և սովորաբար ստախօսին ընելու շահն այս երեք բանին պատճառաւ կը կորսուի , վասն զի ստութիւնը կանուխ կամ ուշ յայտնի կ'ըլլայ :

3. Եթէ չարութեամբ սուտ ըսես ի վրաս մէկու մը շահուն կամանուանը , արդարև կըրնաս ատեն մը վրաս տալ անոր , բայց գիտնալու ես որ վերջապէս դուն ալ վրաս պիտի կրես , վասն զի սուտդ բռնուելուն պէս , ինչպէս որ անշուշտ պիտի ըլլայ , անուշտ պիտի աւրուի չարութեանդ համար , և այնուհետև ինչ որ ըսես մէկու մը դէմ՝ զրպարտութիւն պիտի կարծուի , թէև ըսածդ ճշմարիտ ալ ըլլայ :

4. Եթէ սուտ խօսիս և երկդիմի խօսքեր գործածես ինքզինքդ բանի մը համար արդարայնելու և կամ ըրած գործիդ վրասէն կամ ամօթէն ազատուելու համար , ասով ոչ միայն ստախօսութիւնդ երևան կ'ելլէ՝ այլ

նաև երկչոտութիւնդ : Այս կերպով մարդոց մէջ վատ և անարդ վարուց տէր ըլլալդ կը յայտնես, և տարակոյս չունիմ որ ամէն մարդդ գէշ աչքով պիտի նայի քեզի :

5. Երկչոտութեամբ՝ փոխանակ վտանգէ մը ազատուելու, երկու վտանգը մէկէն վրադ կու գայ : Եթէ մարդ մը դժբախտութեամբ յանցաւոր դտնուի, վեհանճնութիւն է համարձակ իր յանցանքը խոստովանիլ : Ասիկա ամենէն գովելի բանն է : Ներկայ վտանգէ կամ դժբախտութենէ մը ազատուելու համար երկդիմի, խառն և շփոթ խօսքեր դործածել շատ գէշ բան է, և այս կերպ վարմունք ունեցողը միշտ կը խայտառակուի և չարիքներու կը պատահի :

6. Ուրիշ կերպ սուտեր ալ կան որոնք այնչափ վնաս չեն տար, բայց ծաղրելի են. ըսել կ'ուզեմ այն սուտերը որ ունայնասիրութենէ յառաջ կու գան, և վերջապէս յայտնուելով՝ մեծ անարդութիւն և խայտառակութիւն կը բերեն խօսողին վրայ : Ասոնք պատմական սուտեր են, որոնցմով խօսողը կ'ակնկալէ մեծ պատիւներ իր ունկնդիրներէն : Միշտ իր վրայ մեծամեծ բաներ կը պատմէ. Շատ վտանգներ անցուցեր եմ, կ'ըսէ, այնպիսի փորձութիւններէ ազատեր եմ, որ եթէ ուրիշ մէկն ըլլար իմ տեղս՝ անհնար

էր ճողոպրիլ : Այնպիսի կերպով մը կը պատմէ որ կարծես թէ աչքովը տեսած է և ուրիշները միայն լսած կամ կարդացած են զանոնք : Կը պարծի թէ մէկ օրուան մէջ այնչափ ճամբայ ըրած է, որ արագընթաց սուրհանդակ մը հազիւ երկու օրուան մէջ կրնայ ընել : Անոր յարմարացած սուտերուն ամէնը վերջապէս երևան կ'ելլեն, և անատեն խայտառակութիւն և յիմարութեան նախատինքը միայն կը մնայ անոր :

7. Ուրեմն բոլոր կենացդ մէջ քու խորհուրդդ սա ըլլայ թէ ճմարտութիւնը միայն կրնայ քեզ և քու պատիւդ անվնաս պահել : Ճշմարտախօսութիւնը ոչ միայն պարտականութիւնդ է, այլ նաև քու շահդ ալ անկէ կախում ունի :

Հարցումներ : 1. Ի՞նչ է ստախօսը : 2. Ստախօսութիւնն ինչէ՞ն առաջ կու գայ, և ի՞նչ է անոր վնասը : 3. Ստախօսն ի՞նչ կ'ըլլայ : 4. Ստախօսութիւնը կրնայ ծածկուիլ : 5. Չանարգուելու համար ի՞նչպէս խօսելու է մարդ : 6. Ուրիշ ի՞նչ տեսակ սուտեր կան, և ի՞նչ օգուտ ունին մարդուս : 7. Ի՞նչ կերպով մարդ կը պահէ իր պատիւը :

Պ Ա Ս 50

Փափաք	Բողոք	Յարեմալ	Իսրայէլ
Փոքր	Կլարի	Երևոյթ	Դրոշն որեւորածը
Ծագիլ	Ելեկ	Շարունակ	Դէր

Շահել	Չստանալ	Հետամուտ	Բանի ճշ երևի էլնող
Ունայն	Կարաց	Երկրաւոր	աշխարհի
Արագ	չոտ	Շնչասպառ	չունել Կարոտ

ՈՒՆՍԹՆ ՀԵՏՍՄՏՈՒԹԻՒՆ

1. Մարդուս միտքն ալէկոծեալ ծովու նման երբէք հանգիստ չունի: Հակամիտութիւն մը ունի իր փափաքներն այս կամ այն բանով յազեցնելու, բայց չի կրնար. թէպէտև ամէն օր անոր այս յոյսն ի դերև կ'ելլէ, սակայն իր ընթացքը փոխելու չի խրատուիր:

2. Եթէ մեր բաղձանաց հասնելու ալ ըլլանք, տակաւին չենք յադենար: Աշխարհիս մէջ բնականապէս առարկաները որչափ մեղմէ հեռու են՝ այնչափ փոքր կ'երևին. բայց բարոյականապէս ընդ հակառակն է: Մեր բաղձանաց առարկաներուն վրայ որչափ հեռուէն նայինք, այնչափ մեծ կ'երևին աչուրնուս, և քանի կը մտտենանք անոնց, այնչափ դոյզն կ'երևի անոնց տալու ուրախութիւնն ու երջանկութիւնը, և անոնց երևոյթն անցայտ կ'ըլլայ աչքերնէս. անատեն կ'իմանանք թէ անոնք ջուրի վրայ պղպձակներ են որոնց երբ դպչուի իսկոյն կ'ոչնչանան:

3. Զարմանալին սա է որ շարունակ փորձը կ'առնենք, և շարունակ կը խաբուինք: Ամէն անգամ որ մեր բաղձանքներուն հաս-

նելու յոյսէն կը զրկուինք, նոր բաղձանքներ կը ծագին մեր սրտին մէջ, և նոր ջանքեր կ'ընենք աւելի հեռու բանի մը հասնելու: Եթէ մեծ յաջողութիւն ալ ունենանք, տակաւին չենք յադենար, և եթէ բոլոր աշխարհս շահինք, ուրիշ աշխարհներու կը բաղձանք:

4. Փափաք մը ունինք ամէն բանի հետոս մուտ ըլլալու որ երջանկի ըլլանք: Երկրաւոր բաներու անգամ հետամուտ ըլլալը երջանկութիւն է, և ասիկա կ'ըլլայ երբ մեր բաղձացած բանին ետևէ կ'ըլլանք, ոչ թէ այն փափաքներուն հասնելէն ետքը: Որչափ ունայն է մեր երջանկութիւնը, երբ բանի մը հասնելու կամ զայն վայելելու յոյսով կ'ուրախանանք, և զայն ձեռք բերելէն ետքը՝ ալ մեր աչաց ոչինչ կ'երևի: Եւ ինչո՞ համար. քանզի այն բանը չի կրնար իրական երջանկութիւն տալ մեզի:

5. Ասիկա կը նմանի մարդու մը որ բոլոր կենացը մէջ ասպարէզը դրուած նշանի մը կը վազէ՝ վազելն անոր սիրելի ըլլալուն պատճառաւ և կամ յուսալով որ այն նշանին հասնելով վարձք պիտի առնէ, և երբ կը հասնի՝ ամէն վարձքէ կը զրկուի: Արագ վազելով շնչասպառ կը հասնի իր կենացը ասպարէզին վերջը, փոխանակ իր բաղձանացը նպատակին հասնելու, և ահա իր կեանքը չափող ժամացոյցին ա-

ւազը կը հատնի, և աչքերը կը բանայ կը տեսնէ որ նոր աշխարհի մէջ է. անատեն արեգակին ներքեւ ըրած աշխատութիւններէն ի՞նչ մնացած կ'ըլլայ անոր ձեռքը:

Հարցո՞ւնէր: 1. Մարդու միտքն ի՞նչ վեճակի մէջ է: 2. Մեր փափաքները երբ մեծ կ'երևին, և երբ պղտիկ: 3. Մարդու փափաքները երբ կը յաղենան: 4. Մարդս ուրիշ ի՞նչ բանի հակամէտ է: 5. Ի՞նչ բանի կը նմանին մարդու փափաքները:

Պ Ա Ս 51

Յիմար	իէնթ	կատարել	էնէ
Յարգանք	պարիս	Հաւաքել	ժողովել
Բնիկ	դէղացի	Սրբազան	սուրբ
Վաճառք	ծախուելո՝ Բան	Ունկնդիր	ճակի՛ ընող
Սուստ	չար	Հետևող	Երևէն գաղու
Սարսափ	սասափի՛ լաի	Վաճառել	ծախել

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ ՏՕՆԵՐԸ

1. Շատ ազդերու մէջ սովորութիւն կայ որ սուրբ համարուած այլևայլ տեղեր ուխտագնացութեան կ'երթան և հանդիսաւոր տօներ կը կատարեն տարւոյն մէջ որոշուած ժամանակ մը: Այս սովորութիւնը Հնդկաստանի ամէն կողմը կը տիրէ, և յիմար ու տղէտ ժողովուրդը շատ հեռաւոր տեղերէ այն սուրբ համարուած տեղուանքը կու գան տօնախմբութիւն ընելու, ինչպէս հռչակաւոր

կուռքի տաճար մը, սուրբ գետ մը, և այլն:

2. Այս սրբազան տեղերուն մէջ Գանդէս և Ճումա գետերուն իրարու խառնուած տեղը սրբազան յարգանօք կը պաշտուի, և ամէն տարի Հնդկաստանի շատ կողմերէն բազմաթիւ ուխտաւոր կը հաւաքուի հոն մեծ տօն կատարելու: Քարողիչ մը, որ աչքովը տեսած է այս տօնը, հետևեալ կերպով կը նկարագրէ զայն, ուսկէ կը տեսնուի Հնդկաստանցւոց կրօնքին ինչ անդութ ըլլալը, և թէ որչափ կարևոր է այն կրօնքին հետևող տղէտ ժողովուրդեան քարողել ֆրիստոսի կրօնքը, որուն լուծը արդարև քաղցր է, և բեռը թեթեւ:

3. «Հնդկաց կրօնական գիրքերը» կ'ըսէ, «պարտականութիւն կը համարին Գանդէս և Ճումա գետերուն իրարու խառնուած տեղը լուացուիլ:»

4. «Պէնարէս, Սլլահապատ, Քաունվոր և ուրիշ շատ տեղերէ Հնդիկ վաճառականներ կու գան խրճիթներ կը շինեն և խանութներ կը բանան հոն տօնախմբութեան ատեն, և ամէն կերպ բնիկ վաճառք ու մանր մուսը զարդեր կը ծախեն որոնք շատ կը քշուին. և այս կերպով առևտրական գործերն ալ կրօնականին պէս արդիւնաւոր կ'ըլլան: Երկու մեծ փողոց կայ դէմ առ դէմ, և իւրաքանչիւրին մէջ երկու կարդ խանութներ կան կարդաւ: Հազարաւոր

անձինք կ'երթան հոն ընակելու այս տօնին ատենը որ Մեջ կ'ըսուի, և ամիս մը կը տևէ :

5. «Գետերուն միացած տեղն աւազուտ եղերքին երկու կողմը քառակուսի հողաբլուրներ շինուած են . ասոնք Բանդերուն (կրօնագիտաց) նստելու տեղն է : Իւրաքանչիւր սք մէյակ հողաբլուր ունի երեք ու նաչափ բարձրութեամբ, ուր նստած իրենց կրօնական գիրքէն ժողովուրդին քարոզ կուտան, ունկնդիրներն ալ դեմնի վրայ անոնց բոլորովը նստած խորին ուշադրութեամբ մտիկ կ'ընեն անոնց լրածները :

6. «Ստոնց ճիշդ ետեւը ջուրերը միանալով անիլուն մը կը ձևացնեն, և քիչ մը անդին ճամբուն երկու կողմը կուռքեր շարուած են, որոնք տեսակ տեսակ են, և մարմարիտէ, պղնձէ, քարէ, կաւէ են, և գրեթէ ամէնքն ալ սոսկալի դէմքերով և ընականէ գուրս ձևերով շինուած են : Ընդհանրապէս կնիկները սպասաւորութիւն կ'ընեն կուռքերուն, և իւրաքանչիւր կուռքի քով մէկ երկու հողի կեցած են անցնողներէն նուէրներ հաւաքելու համար :

7. «Սակէ բարձրիկ տեղ մը կ'երթուի, ուր այլևայլ կարգի Յանգի կան : Ստոնց իւրաքանչիւրն աւազին մէջ իրեն համար ծակ մը բացած է քանի մը ոտնաչափ քառակուսի :

որուն մէջ կը նստի, և միայն գլուխը կ'երևայ : Հարիւրաւոր Ֆաղիրներ կը տեսնես որ փոսերուն մէջ կը նստին, մերկ, ծոյլ և անհող, վրանին մոխրտած և փոշոտած, դոյնդոյն ներկուած, մազերնին երկայն երկայն թողուցած, երեսնին կախած, և այնպէս զգուելի դէմը ունին որ նայողին վրայ սարսափ կուգայ :

Հարցումներ : 1. Շատ ազգերու մէջ ի՞նչ սովորութիւն կայ : 2. Գանգէս գետին մտա ի՞նչ տօն կը կատարուի : 3. Ի՞նչ աւերորդապաշտութիւն կայ : 4. Այն տօնին համար մարդիկ ուստի՞ կու գան հոն : 5. Գետեղերքն ի՞նչ կայ : 6. Կուռքերն ո՞ր դրուած և ի՞նչ բանէ շինուած են : 7. Պաշտքի բնուածներն ո՞ր կը բնակին, և ինչպիսի՞ մարդիկ են :

Գ Ա Ս 52

Ծածկել	Գոցել	Կարծրանալ	Կրտսնալ
Ծածկոյթ	Չրան Գոցելու Բան	Գիշակեր	Դի սարու
Շահել	Չսարկիլ	Ուղղակի	Չի սալ
Իսկ	Ան որ չայ	Չափազանց	Չափէն ասելի
Նուէր	Կրտսած Բան	Հիանալ	Սողիլ ճաւ
Յիմար	Ինէլ	Մահակալ	Անխոշիս Գնէլու Կել

1. «Ստոնցմէ ոմանք հաստ չուան մը կը փաթթեն մէջքերնին, և այնչափ ամուր կը կապեն որ չուանն անոնց մարմնոյն մէջ թաղուելով գրեթէ կը ծածկուի . ոմանք վիզերնեն շղթայ մը անցունելով թևերնուն մէջէն կ'առնեն զայն, որ ընականապէս սաստիկ ջուր կու

տայ մարմնոյն . մէկ քանին ալ բոլորովին մերկ
և առանց ծածկութիւն էն :”

2. « Ֆաղիւրներուն մէջ շատ մարդիկ իրենց
վրայ ապաշխարանք կը դնեն տարիներով մի-
ևնոյն դիրքի մէջ մնալ, մէկ ձեռքը կամ եր-
կուքն ալ վեր բռնելով՝ այնպէս կը մնան մին-
չև որ չորնան և կարծրանան, և մատուընե-
րուն ըզուցներն այնչափ կ’երկրննան և ի-
րարու մէջ կ’անցնին որ գիշակեր թռչնոց ճան-
կերուն պէս երկայն և տձև կ’ըլլան : Խեղճ
մարդուն մէկը մեր մօտերը վերահասի մէջ կե-
ցած էր, ուր ամէն մարդ կը տեսնէր զանի,
և մէկ ձեռքը կապուած դիրքով պիտի մնար,
մինչև որ թեք կարծրանար և անշարժ ըլ-
լար : Չուան մը թեքուն տակէն անցու-
ցած առաստաղէն գերանի մը կապուած էր
որ յոգնած ատենը անկէ կախուած ինքզինք
բռնէր :”

3. « Չորս տարի մնացած էր այս դիրքին մէջ
և միտք ունէր տակաւին տամուերկու տա-
րի մնալ այնպէս : Կը կարծէր թէ այս յիմա-
րական խտակեցութեամբն անցուցած տաս-
նուվեց տարուան մէջ շատ առաքինութիւն
պիտի չահէր, և թէ երկինքը մեծ ժառան-
գութիւն պիտի շնորհուէր անոր իբրև վարձք
իր բարի գործքերուն : Ինքզինք գեր ի վերոյ
էակ մը կը կարծէր, և մեզի հետ խօսելու

կամ մեզի պատասխանելու անդամ չէր զի-
ջաներ : Անոր շուրջը պատող տգէտ և աւելոր-
դապաշտ բազմութիւնը կը հիանար վրան, և
մեծամեծ գովեստներ կու տար անոր :”

4. « Ֆաղիւրներ ալ կան որ իրենք զիրենք
շղթաներով ծառերու կը կապեն՝ երեսնին դէպ
արեւելք դարձուցած, ուր երբեմն այն դիր-
քով տարիներով կը մնան, եթէ մահը չազատէ
զանոնք իրենց տանջանքէն, և նոյն վիճա-
կին մէջ նուէրներ կ’առնեն սնապաշտ ճամ-
բորդներէ, որոնք անոնց քով կ’երթան քա-
շած ճգնութիւննին տեսնելու, և յարդանօք
ծառայութիւն կը մատուցանեն անոնց՝ կա-
տարեալ սուրբ համարելով զանոնք :”

5. « Կան նաև որ սրածայր դամբերով լե-
ցուն մահճակալներու վրայ երկնցած դամբ-
րու վրայ կը պառկին, թէև դամբին անոնց
մարմինը ծակելու չափ սուր չեն : Այս կեր-
պով Ֆաղիւրները տեսակ տեսակ չարչարանք-
ներով այն աստիճան կը տանջեն իրենք զի-
րենք որ անհաւատալի կը թուի շտեմնողին :”

6. « Տեսածներէս մէկն ալ պատմեմ, և
խօսքիս վերջ տամ : Իրիկուն մը երբ մեր տե-
ղը կը դառնայինք, մարդու մը հանդիպե-
ցանք որ դէմքէն երեսունուհինգ տարուան
կ’երեւէր . ասիկա հեռու տեղէ մը կու գար
ճամբան մարմնովը չափելով, երկար բարակ

գետինը պառկելով և գլխուն կողմէն նշան մը ընելով՝ ոտքը մերթ անդին ասդին կը գնէր և մերթ կը պառկէր : Չկրցանք հասկը նալ թէ որչափ հեռու տեղէ մինչև հոն եկած էր այս կերպով, որովհետև չափազանց սրբութենէն այնպէս արհամարհանօք կը նայէր մեզի որ հեաներնիս չէր խօսեր, և ետևէն եկող խուռն բազմութիւնն այնպէս բարձրաձայն կ'աղաղակէր և յիմարաբար կը պաշտէր զանի որ չկրցանք որոշ պատասխան մը առնել : սա միայն իմացանք թէ շատ հեռու տեղէ կու գար այս կերպով, և կը կարծէր թէ շատ արդարութիւն ստացած էր :”

Հարցումներ : 1. Պաշտօնները մէջբերին ի՞նչ կը կապեն : 2. Ի՞նչ կերպով ապաշխարանք կ'ընեն : 3. Անոնցմէ մին ի՞նչ բրած էր, և ի՞նչ յուսով : 4. Ուրիշ ի՞նչ տեսակ ապաշխարանքներ կան : 5. Գամերով շնուած անկողնն ինչո՞ւ համար է : 6. Այս պատմութիւնն ընողն իրիկուն մը ի՞նչ տեսաւ, և ինչո՞ւ համար չկրցաւ բան մը հասկնալ :

Գ Ա Ս 53

Թերի	պախաս	Գատաւոր	Գաբաստան ընող
Անմեղ	յանցանք չունեցող	Անտոյգ	պարսիկ-սախան
Պանդոկ	պատիւն փեշ	Ընթերցող	խաբար
Ինդրել	ուղեւ	Արթննալ	տունէն ելլել
Սոսկալ	շաք խինալ	Խոհանոց	խեղճութիւն փեշ
Փողոց	ճամբայ	Զմեկն	պարէլ խորոց

ՍԻՍԻ ԴԱՏԱՍՏԱՆ ՄԸ

1. Շատ անգամ կը կարդանք և կը լսենք դատաստանական քննութիւններ և վճիռներ զորս դատաւորք անտոյգ և թերի վկայութեանց նայելով կու տան : Սոսկալի վճիռներով մերթ անմեղք կը պատժուին, և մերթ յանցաւորք ըստ արժանւոյն չքննուելով կը մնան անպատիժ : Կրթեալ ազգերը փորձիւ սորվեցան անտոյգ վկայութեանց չհաւատալ : Անիրաւ վճռոյ օրինակ մը տալու, և ընթերցողները յանդուգն դատողութիւններէ զգուշացնելու համար, առաջատաղործ երիտաւարքի մը պատմութիւնը կը գնենք հոս :

2. Սոս երիտասարդն իր վարպետէն հրաման առաւ լոնտրա երթալ իր մօրը : Արդէն թանջի հիւանդութենէ կը նեղուէր, քիչ մ'ալ ճամբան յոգնելով, իրիկուան պանդոկ մը իջաւ, և կը ինդրէր հոն անցունել այն դիշեր : Պանդոկապետն իմացուց թէ անկողին չունէր անոր համար, քանզի անկողիններն արդէն բռնուած էին, բայց, « Եթէ կ'ուզես, » ըսաւ, « կրնաս պառկիլ հօրեղբորս հետ որ Հնդկաստան դացող նաւերէն միոյն նաւապետն է և նոր եկած է : » Երիտասարդն ուրախութեամբ ընդունեցաւ պանդոկապետին առաջարկութիւնը, և իրիկունը երկու նոր

բարեկամք սիրով տեսութիւն ընելէն ետքը անկողին մտան :

3. Կէս գիշերուն երիտասարդին խիթը բռնեց , և իր անկողնակիցն արթնցնելով պարտեզ երթալու ճամբան հարցուց անոր : Ընկերն ըսաւ . « Խոհանոցէն կ'երթուի , բայց որովհետեւ դուռը դժուարաւ կը բացուի , գըրպանէս զմեղինն առ , անով դիւրաւ կրնաս բանալ դուռը : » Երիտասարդն այնպէս ըրաւ , և դուրսը կէս ժամու չափ մնալէն ետքը անկողին գնաց , և մեծապէս զարմացաւ երբ ընկերը չգտաւ հոն : Եւ որովհետեւ կը փութար իր մայրն ու քոյրերը տեսնել , առաւօտուն կանուխ ճամբայ ելաւ : Պանդոկապետը դիտնալով որ երիտասարդն առտուն կանուխ ճամբայ պիտի ելլէր , չփնտռեց զանի , բայց տեսնելով որ հօրեղբայրն ալ չեղաւ սենեակէն , դնաց զանի արթնցնելու :

4. Երբ հօրեղբայրն անկողնը չգտաւ , և անկողինն արիւնտտ տեսաւ , սոսկաց : Եւ որովհետեւ սենեակէն մինչև փողոցը , և անկէ մինչև նաւամատոցը տեղ տեղ արեան նշաններ կը տեսնուէին , կարծուեցաւ թէ պանդոկապետին հօրեղբօրը քով պառկող երիտասարդը գիշերը մեռցուցած էր զանի , և մարմինը ծով նետած էր :

5. Իսկոյն մարդիկ զրկուեցան երիտասար-

դին ետեէն , որ իր մօրը տունը գտնուելով բռնուեցաւ : Քննուելով հանդերձին վրայ արեան նշաններ տեսնուեցան , դուրպային մէջէն ալ հանուեցաւ զմեղին մը և արծաթ դրամ մը , որոնց համար պանդոկապետը երդմամբ կը հաստատէր թէ իր հօրեղբօրն էին , և թէ երիտասարդին պառկած իրիկունը զանոնք հօրեղբօրը քով տեսած էր : Այս պարագաները զօրաւոր փաստեր համարուելով դժբախտ երիտասարդն իրրեւ մարդասպան դատապարտուեցաւ :

Հարցո՞ւմեր : 1. Ինչո՞ւ համար երբեմն անմեղը կը պատժուի փոխանակ յանցաւորին : 2. Երիտասարդ մը ո՞ւր երթալու հրաման առաւ . ո՞ւր անցուց զիշերը : 3. Գիշեր ատեն ի՞նչ պատահեցաւ : 4. Պանդոկապետն ի՞նչ տեսաւ հօրեղբօրը սենեակին մէջ : 5. Որո՞ւ վրայ կասկած եղաւ , և երիտասարդն ի՞նչ եղաւ :

Գ Ա Ս 54

Ջանալ	ալիսաբիւ	Զօրաւոր	ոսթոլ
Ազգու	սասաբի	Սպաննել	Տեռցիել
Դաղալ	ճառ	Կախաղան	Տարդ ֆալիւլու փայտ
Հանդերձ	հազոսաբ	Հայրենիք	Մէլու Տը ծնած տեղը
Հանճար	իւել	Ցարածուիլ	Ծառալիլ
Սափրիչ	ածիւռ	Մարդասպան	Տարդ պարնու

1. Երիտասարդը ջանաց ինքզինք արդարացնել , բայց չկրցաւ ըսել թէ ուստի էին հանդերձներուն վրայ արեան նշանները , միայն

կ'ըսէր թէ պարտէզէն անկողին դառնալէն ետքը անկողնոյն մէջ եղան : Չկրցաւ նաև ըսել թէ ինչպէս եղաւ որ արծաթ դրամն իր քով դառնուեցաւ : Ուստի անոր խօսքերը գոհացուցիչ չերևցան դատաւորին : Նաւապետին աներևոյթ ըլլալը, և մինչև նաւամատոյց արեան նշաններն այնպէս զօրաւոր փաստեր և վկայութիւններ էին, որ դատաւորը վճիռ տուաւ երիտասարդը երեք օր ետքը կախելու : Երիտասարդն իր անմեղութիւնն այնպիսի ազդու խօսքերով կը պաշտպանէր կախաղանին վրայ, որ շատերուն սիրտը կը շարժէր, սակայն ոչ ոք կ'ըսէր թէ յանկրաւի դատապարտուեցաւ :

2. Հին ատենը մահապարտները կախող դահիճք ճարտար չէին իրենց արուեստին մէջ, ոչ ալ այժմու զգուշութիւնները կ'ըլլային : Երիտասարդը երկայնահասակ ըլլալով երբեմն գետինը կը կոխէր, երբեմն ալ անոր մօտ կեցող բարեկամները զանի վեր կը բռնէին երբ կախուած կը մնար : Վերջապէս երիտասարդին մարմինը կախաղանէն վար առնուելէն ետքը անոր բարեկամները դադարով տարին զանի, և քանի մը ժամ ետքը երիտասարդը ողջնացաւ : Երբ բաւական զօրացաւ, բարեկամներուն խրատովը գիշերանց հայրենիքը թողլով փորթամուկ փախաւ և հոն մտաւ պա-

տերադմական նաւ մը որ քիչ մը ետքը ճամբայ պիտի ելլէր :

3. Երիտասարդն անուշը և հանդերձը փոխելով իր ուլ ըլլալը ծածկեց : Քանի մը տարուան մէջ իր բարի վարուքը և հանճարովն այնչափ առաջ դնաց որ երկրորդ նաւապետ եղաւ, և իր նաւը թողլով արևմտեան Հընդկաստանի մէջ, քանի մը մարդոց հետ ուրիշ նաւ դնաց դործ վնասելու : Բայց ինչ զգաց, և ինչպէս յուզուեցաւ, միանդամայն որպէս սե՛մ մեծ ուրախութեամբ լեցաւ, երբ տեսաւ որ նաւապետն այն մարդն էր որուն պատճառաւ ինք այնչափ դատաստաններու և հարցութիւններով մատնուած և իբրև մարդասպան մահուան դատապարտուած էր հինգ տարի առաջ : Նաւապետն ալ մեծապէս զարմացաւ երբ վերոյիշեալ դէպքին պատմութիւնը լսեց անկէ :

4. Մնատեն ամէն բան երևան ելաւ և հասկցուեցաւ որ նաւապետն այն օրը արիւն պանել տուած էր, և պանդոկապետը չէր գիտեր այս բանը : Երբ գիշերանց երիտասարդը զանի արթնցուց, մարդը տեսնելով որ վէրքին կապը քակուած էր և արիւն կը վաղէր, վախէն անմիջապէս սափրչի մը դնաց որ փողոցին միւս կողմը կը բնակէր : Բայց փողոց ելլելուն պէս տերութեան նաւերուն

համար մարդ բռնողներու պատահելով բռն-
նուեցաւ, և մակուկով տարուեցաւ նաւ մը որ
դէպ արևելեան Հնդկաստան պիտի երթար :

5. Գլխաւոր պարագաներն ասոնք էին :
Իսկ երկտասարդին քով գտնուած արծաթ
դրամին համար կարծուեցաւ թէ, երբ երկ-
տասարդը նաւապետին գրպանէն զմելինն ա-
ռաւ, դրամը, որ զմելինին մէջ մտած էր՝ ա-
նոր հետ մէկտեղ յանգէտս ծոցը դրաւ : Նա-
ւապետը մինչև այն ժամանակ Սնդղիա դրած
չէր իր աներեւոյթ ըլլալուն պատճառը : Երբ
Սնդղիա դարձան, դատաւորին իմացուցին
այս պատմութիւնը, և այսպէս ամէն դաղտ-
նիք յայտնուեցաւ : Ծուտով ամէն կողմ տա-
րածուեցաւ այս լուրը, և բոլոր լսողները կ'ու-
րախանային :

Հարցումներ : 1. Երկտասարդն ինչու համար չըրցաւ ինք-
զինք արդարացնել : 2. Ինչպէ՞ս ողջ մնաց, և ետքը ո՞ւր փա-
խաւ : 3. Ի՞նչ կերպով առաջ դնաց, և ուրիշ նաւու մէջ զով
գտաւ : 4. Նաւապետին ի՞նչ պատահած էր : 5. Աերջապէս
երկտասարդին անմեղութիւնը ճանչուեցա՞ւ :

Գ Ա Ս 55

Հաճոյք	դոսարճութիւն	Բռնաւոր	անդգամ
Պայծառ	խայրան	Համադամ	համոզ
Պնակ	խապիս	Մեծագին	սոր
Առատ	լապ	Հոտաւետ	անոյշ հոսող
Իսկոյն	լոպ ծը	Ըմպելք	խձո՛ւելու Բոն
Խորտիկ	հոմո՛ւ չէրախոր	Շողորդուն	խայրան

ԲՈՆՍՒՌԻՆ ԱՊԵՐՉԱՆԿՈՒԹԻՒՆԸ

1. Դիոնեսիոս, Սիկիլիոյ բռնաւորը, շատ
հեռի էր երջանկութենէ, թէև շատ հարուստ
էր և ամէն տեսակ հեշտութիւն կը վայելէր :
Մնոր պալատականներէն մին, Դեմոկղէս ա-
նուն, Դիոնեսիոսի փառքը և մեծութիւնը
տեսնելով, գնաց ուրախակից ըլլալ անոր, և
ըսաւ, « Չկայ քան զքեզ մեծ և երջանիկ իշ-
խան մը : »

2. « Ո՛վ Դեմոկղէս, » պատասխանեց թա-
գաւորը, « կ'ուզե՞ս դիտնալ թէ ինչ երջան-
կութիւն կու տայ ինձի այս իշխանութիւնը
չոր դուն այնպէս մեծ կը համարիս : » « Կ'ու-
զեմ դիտնալ, տէր, » պատասխանեց Դեմոկ-
ղէս ուրախութեամբ : Թագաւորն իսկոյն հրա-
մայեց իր ծառաներուն մեծ ճաշ մը պատ-
րաստել, ոսկիէ և արծաթէ պնակներով զար-
դարուած սեղան, հրաւիրելոյն համար ալ
փառաւոր աթոռ մը դնել սրահը, կոչել նաև
գեղեցկադէմ տղայք սպասաւորել հրաւիրե-
լոյն :

3. Ծուտ մը հոտաւետ իւղեր և ծաղիկներ
բերուեցան, և սեղանն ամէն տեսակ խոր-
տիկներով և քաղցրահամ ըմպելեօք զարդար-
ուեցաւ : Դեմոկղէս այսպիսի շքեղութենէ և
զուարճութենէ չլացեալ ինքզինք աստուածոց

մէջ կը կարծէր : Բայց մինչ այն զեղխութեան մէջ զինք երջանիկ համարելով կ'ուրախանար, շողշողուն սուր մը տեսաւ որ ձեղունէն շատ բարակ թելով մը կախուած էր ճիշդ առնոր գլխուն վրայ :

4. Այս մեծ վտանգը տեսնելով Դեմոկղէս ամէն ուրախութիւն մտոցաւ : Սրահին շքեղութիւնը, ոսկեղէն և արծաթեղէն պնակներուն պայծառութիւնը և համադամ կերակուրներն այլևս չերևցան անոր աչքին :

5. Զեռքը սեղան երկնցներու կը սոսկար . ծագկանց փունջերը մէկդի ընելով աճապարեց այն վտանգաւոր տեղէն ելլել : և խընդրեց թագաւորէն զանի իր առաջին վիճակը դարձնել, « Բանդի » ըսաւ, « այլևս չեմ փափաքիր այսպիսի վտանգաւոր երջանկութեան » : Դիոնեսիոս այս կերպով հասկցուց Դեմոկղէսին թէ ի՞նչպէս ապերջանիկ էր այնչափ հարստութեան և արքունական փառաց և պատիւներու մէջ :

Հարցումներ : 1. Դիոնեսիոս ինչպիսի՞ թագաւոր էր, և ի՞նչ վիճակ ունէր : 2. Ի՞նչ եկաւ անոր ուրախակից ըլլալու : 3. Թագաւորն ի՞նչ ըսաւ անոր, և ի՞նչ ընել հրամայեց իր ծառաներուն : 4. Սեղանն ի՞նչ բաներով զարդարուեցաւ : Դեմոկղէս ի՞նչ տեսաւ : 5. Դատ յուզուեցաւ : 6. Թագաւորն այսպէս ընելով ի՞նչ հասկցնել ուզեց անոր :

Ցաղնապ	նէպո-լիւն	Զրպարտել	Գէլ Խօսիւ
Խորհիւ	Տարծիւ	Հաճութիւն	Կոտորճո-լիւն
Համբաւ	անուշ	Գժտութիւն	Էտիւ
Նախանձ	Բըլէանձըք	Յամբարայլ	Էմանց Կալու
Գաղան	Գարեհի անտուն	Պատկերհան	Կապիւր Դիոն
Խղել	Կախել	Պապանձեցնել	Բերտու Գոցել

Զ Ր Պ Ա Ր Տ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

1. Զրպարտութիւնն է ուրիշներուն վրայ սուտ ամբաստանութիւն ընել : Գժբախտաբար այս ախտը գրեթէ ամէն մարդ ունի, և շատերը չեն տեսներ անոր վնասները : Տղայք մանաւանդ ենթակայ են այս ախտին, և հաճութիւն կը զգան երբ կը տեսնեն որ իրենց ընկերները կը սիրեն ուրիշներուն վրայ գէշ խօսքեր ըսել : չեն խորհիր թէ այն հաճութիւնը յառաջ կու գայ իրենց չար նախանձէն :

2. Զրպարտութեան չարութիւնն ասկէ յայտնի է որ զրպարտիչք ընդհանրապէս զուրկ են որեւիցէ առաքնութենէ : Զրպարտիչք չեն խորհիր թէ իրենց կը վնասեն մանաւանդքան ուրիշներուն, վասն զի զրպարտութենէ սա միայն կը շահին որ մարդիկ անոնց չար ըլլալն հասկնալով վերջապէս պատիւ չեն ընէր անոնց : Արդարեւ գրեթէ չկայ մարդ որ զրպարտիչք չատէ, եթէ ուրիշ մտլութիւն ու

նեցողը քիչ շատ արդարացնող կը դտնուի ,
զրպարտիչն արդարացնող չկայ :

3. Մեր Տէրը երանի կու տայ անոնց որ
յանիրաւի կը զրպարտուին , ուստի և զրպար-
տիչներուն ալ հարկաւ վայ կու տայ : Զրպար-
տու թիւնը թոյն է որ շատերուն համբաւը կը
սպաննէ , մարդը դազան կ'երևցնէ , հրեշտա-
կը՝ սատանայ : Ո՛րչափ բարեկամներ զրպար-
տու թեան պատճառաւ խզած են իրենց բարե-
կամութիւնը և իրարու թշնամի եղած են :
Ո՛րչափ տուներ ուր խաղաղութիւն և սէր կը
տիրէին՝ դժտութեանց բոյն եղան : Գատերուն
շատերը զրպարտութենէ յառաջ կու դան , և
հազարաւոր մարդիկ այս պատճառաւ տագ-
նապ և կորուստ կը կրեն :

4. Մարդիկ զգոյշ ըլլալու են չխտուիլ
չարախօս լեզուներէ : Զրպարտիչները պա-
պանձեցնելու լաւագոյն կերպն է առ ոչինչ
համարել անոնց խօսքերը : Ազնիւ պատանիք ,
Չանացէք ճանչնալ զրպարտիչները և չհաւա-
տալ անոնց թունալից խօսքերուն : Յանձն ա-
ռէք մեռնիլ մանաւանդ քան զրպարտել ու-
րիշ մը :

5. Ապեղէս Յոյն պատկերհանը սա կերպով
նկարած է զրպարտութիւնը : Պատկերին աջ
կողմը դրած է Դիւրահաւանութիւնը երկայն
ականջներով և բաց բազուկներով , որպէս թէ

կ'ոգէ Զրպարտութիւնը գրկել : Դիւրահա-
ւանութեան քով դրած է Տգիտութիւնը կոյր
կնոջ կերպարանքով , և անոր քով Կասկածը ,
որ կ'ուրախանայ որպէս թէ նոր բան մը գտաւ :
Զրպարտութիւնը պատկերին ճիշդ մէջտեղն
է , գեղեցկագէմ , բայց դժնէհայեաց . ձախ
ձեռքն ունի վառուած ջահ մը , և աջովը մա-
զերէն բռնած է Անմեղութիւն անուն մանկան
մը , որ ձեռուքները գէպ երկինք վերցնելով
զԱստուած վկայ կը կոչէ :

6. Խորակն և տժգոյն Նախանձը Զրպար-
տութեան առջևէն կ'երթայ , իսկ ետևէն՝
Խարդախութիւնն ու Շողոքորթութիւնը : Հե-
ռուէն կը տեսնուի ճշմարտութիւնը որ յամ-
րաքայլ կու դայ Զրպարտութեան ետևէն և
հետը կը բերէ սգազգեաց Զղումը որ ար-
տասուալից և գլխակոր երեսը ձեռուքներովը
կը ծածկէ : Ազնիւ պատանիք , թող այս պատ-
կերը ձեր սրտին մէջ այնպէս տպաւորուի որ
անհաշտ թշնամի ըլլաք զրպարտութեան և
հալածէք զայն մինչև ի դժոխս ուստի ելած է :

Հարցումներ : 1. Ի՞նչ է զրպարտութիւնը : 2. Որո՞նք այս
ախտին հակամէտ են , և ի՞նչ վնաս կը բերեն իրենց : 3. Ի՞նչ
վնասներ յառաջ կու դան զրպարտութենէ : 4. Ի՞նչ կեր-
պով դէմ դնելու ենք անոր : 5. Պատկերհան մը ի՞նչպէս նկա-
րած է զրպարտութիւնը : 6. Պատկերին մէջ նախանձն ի՞նչ-
պէս նկարուած է , և ճշմարտութիւնն ի՞նչ կ'ընէ : Մենք
ի՞նչ աչքով նայելու ենք զրպարտութեան :

Բողոքուկ	պղարի էր շիւր	Մեղրագործ	Ֆրո շիւու
Պատիճ	խօրխոճ	Մեղուանոց	Ֆրոտի Բոյն
Խնամ	հոգ	Գործաւոր	աշխատող
Անխոնջ	չապ աշխատող	Մեծապէս	խիստ
Խոռոջ	ծախ	Մեղուաբոյծ	Ֆրոտ պահող
Անդործ	չապորդ	Բազմաթիւ	չապ

Մ Ե Ղ Ո Ւ

1. Մեղուները քանի մը տեսակ են, բայց ամէնքն ալ բարակ մազերով բոլորածե գլուխ և կարճ բողկուկ ունին : Անոնց բերանը պատճի ձև և, ետևի ոտուրներն ալ բահի ձև ըլլալով ծաղիկներէն հիւթ ժողլելու և տանելու շատ յարմար են : Մեղուք մեղրով կ'ապրին, և գրեթէ ամէնքն ալ տեսակ տեսակ հիւթերէ մամ կը շինեն, այն մամով ալ կը շինեն մազեր կամ փեթակներ որոնց բլիջները կամ ծակերը կը լեցունեն մեղրով որ, ինչպէս ըսինք, անոնց կերակուրն է : Մեղրով լեցուն փեթակ մը խորխոս մեղու կամ մեղրախորխոս կը կոչուի :

2. Մեղրագործ մեղուք զարմանալի և կանոնաւոր կառավարութիւն ունին և շատ աշխատասէր են : Մեղուք իրենց մոմովն ու մեղրովը մեծապէս օգտակար են մարդոց, և այս պատճառաւ ամէն տեղ խնամ կը տարուի մե-

ղուաց և մեղուանոցներու : Երբ մեղուաբոյծ չկայ, մեղուք բազմութեամբ անտառներու մէջ կ'ապրին և իրենց փեթակները խոռոչներու մէջ կը շինեն : Անոնց մխիթայն զէնքն է իրենց խայթոցը զոր կը գործածեն իրենց մեղուանոցները պաշտպանելու իրենց թշնամիներուն դէմ :

3. Իւրաքանչիւր մեղուանոցի մէջ երեք տեսակ մեղու կայ, արու, էգ և գործաւոր մեղու : Ամէն մեղուանոց ունի էգ մեղու մը որ թագուհի կը կոչուի, և զոր միւս մեղուք կը յարգեն : Թագուհին դիւրաւ կը ճանչցուի, վստան զի հասարակ մեղուէ մը մեծ և երկայն է մարմնով, ունի խարտեշագոյն փոր որ լայն ըլլալով թևերէն դուրս կը տարածուի, և շէկ ոտուրներ. իսկ խայթոցը զոր դուն ուրեք կը գործածէ խայթելու՝ քիչ մը կոր է :

4. Մեղուանոցաց մէջ արու մեղուք բազմաթիւ են. ընդհանրապէս աւելի քան հազար արու մեղու կայ մեղուանոցի մը մէջ : Արու մեղուք այսու կը տարբերին միւս մեղուներէն որ քան զնոսա մեծ են մարմնով, թըլխագոյն և թաւամազ, խայթոց չունին, անգործ կեանք կը վարեն և դուն ուրեք դուրս կ'ըլլեն, այս պատճառաւ գործաւոր մեղուք կը մեռցնեն զանոնք աչնան վերջերք :

5. Գործաւոր մեղուք ևս աւելի շատ են :

երբեմն մեղուանոցի մը մէջ աւելի քան քսան հազար կը դտնուի ասոնցմէ : Գործաւոր մեղուք փոքր են քան զարուս , բահի ձև ոտք ունին և սուր խայթոց , որուն ետեւը կայ փոքր թունալից փամփուշտ մը ուստի թոյն կը թափեն խայթուածին մէջ : Երբ մեղու մը կը խայթէ , շատ անգամ անոր խայթոցը խայթուածին մէջ կը մնայ , վէրքը կ'ուռի , սաստիկ կը ցաւի , երբեմն նաև վտանգաւոր կ'ըլլայ , բայց խայթող մեղուն կը սատակի :

Հարցո՞ւմեր : 1. Մեղուք ի՞նչ ձև ունին : 2. Ի՞նչ կերպով և ո՞ւր կ'ապրին : 3. Մեղուանոցի մը մէջ քանի՞ տեսակ մեղուք կան : Թագուհին ի՞նչ է , և ի՞նչպէս կը ճանչցուի : 4. Արու մեղուք ի՞նչպէս են , և ի՞նչ կ'ընեն : 5. Ո՞ր տեսակ մեղուք աւելի շատ են . երբ մեղու մը կը խայթէ ի՞նչ կը պատահի :

Գ Ա Ս 58

Բջիջ	Էլեմէի ծառ	Ազակի	Ճամ
Թրթուր	որ որ Բիլեթ Էլլայ	Խնամել	հոգ ասել
Բժոժ	չբաթ աս	Առաջնորդ	առջևէ գացող
Ծածկել	գոյել	Գաղթական	սեղէ սեղ գացող
Վաստակ	աշխատանք	Թառամիլ	Լոռիլ
Զարդել	չորսել	Յարձակել	չրան երկալ

1. Գործաւոր մեղուք շատ զարմանալի են : Անոնք մեծ աշխատութեամբ կը շինեն մոմ և մեղր , և մարդիկ կը վայելեն այն բաները : Մեղուք մեղրը կը շինեն իրենց ստամոքսին

մէջ , և յետոյ կը պարպեն բլիջներուն մէջ , և իրենց ետեւի ոտուքներովը որ , ինչպէս ըսինք , բահի ձև են՝ ծաղիկներէն փոշի ժողվելով կը տանին իրենց մեղուանոցը և մեղրին հետ կը պահեն զայն : Մոմն ալ ծաղկանց փոշիներէ կը շինեն իրենց ներսիդին մոմի ստամոքս կոչուած տեղ մը , և ետքը քրտան պէս դուրս կու տան զայն :

2. Եթէ մեղուանոցն , ինչպէս ոմանք ըրած են , ապակիէ ըլլայ , մեղուաց ամէն գործողութիւնը կրնայ տեսնուիլ : Մեղուք իրենց շէնքը միշտ ձեղունէն կը սկսին , և իրարու մօտ մինչև վար փեթակներ կը շինեն : Մէկ փեթակը կատարելէն ետքը , կը սկսին միւսը շինել : Բոլոր փեթակները միօրինակ են և իւրաքանչիւր փեթակի մէջտեղ երկու մեղուի համար կենալու միջոց կայ : Բլիջները վեցանկիրնի են , և իւրաքանչիւր մեղուանոցի մէջ աւելի քան յիսուն հազար բլիջ կայ որոնց մէկ մասին մէջ մեղրը կը պահուի , և մնացածները ձագերու համար կը պատրաստուին , իսկ թագուհւոյն համար կը պատրաստուին իրր հնգետասան բլիջք որ քան հասարակ բլիջ մը մեծ են :

3. Թագուհին փետրուարէն սկսեալ մինչև հոկտեմբեր ընդհանրապէս իրր վաթսուն հազար ձու կ'ածէ : Այն միջոցին որ թագուհին

ածելու վրայ է, դործաւոր մեղուք ամէն կերպով կը խնամեն զանի: Չուերը երկու կամ երեք օր ետքը թրթուր կ'ըլլան իրենց բլիշներուն մէջ, և դործաւորք կը սնուցանեն զանոնք, բայց տաններորդ օրը թրթուրք բժոժներու մէջ կը մտնեն և դործաւոր մեղուք անոնց բլիշներուն բերանը կը ծածկեն մեղրով: Թրթուրք քսանումէ կ'կամ քսանուչորս օր այսպէս մնալէն ետքը մեղու կ'ըլլան, և իրենց բժոժները պատուելով, և դլսով բլիշները բանալով, դուրս կ'ելլեն: Պարպուած բլիշներն իսկոյն կը մաքրուին և ուրիշ ձագերու համար կը պատրաստուին:

4. Երբ ձագերն այնչափ կը շատնան որ մեղուանոցը նեղ կու գայ անոնց, խումբ խումբ կը բաժնուին, և իւրաքանչիւր խումբ թագուհի առաջնորդ մը ունենալով դաղթականներու պէս ուրիշ տեղ կ'երթան և առանձին տէրութիւն կը կազմեն: Մեղուք կը հնազանդին իրենց թագուհւոյն և անոր ետեւէն երթալով կ'իջնեն ուր որ թագուհին կ'իջնէ, և իրարու ոտքէն կախուած կը մնան. ուստի մարդիկ դիւրաւ կրնան առնել զանոնք և մեղուանոց դնել: Իւրաքանչիւր խումբի մէջ իրբ երեսուն հազար մեղու կայ:

5. Երբ մեղուներն աչնան այսպէս խումբ խումբ կը բաժնուին, և ծաղիկները թառա-

մած ըլլալով չեն կրնար անոնց հիւթերէն մեղր շինել, դործաւոր մեղուք կատաղութեամբ արուաց վրայ յարձակելով կը սկսին զանոնք ջարդել, որպէս զի անդործ արուք բոլոր ձեռը միւսներուն վաստակը չապառեն:

6. Բլիշներուն մէջ նորածին արուններն ալ մեղուանոցէն դուրս կը նետուին: Այս ջարդերկար ժամանակ կը տուէ, մինչև որ բոլոր արուք կը ջնջուին: Եթէ մեղուք աղէկ խնամուին, մանաւանդ ձմեռները, տաննէն մինչև երեսուն տարի կ'ապրին, ինչպէս որ շատ անգամ տեսնուած է:

Հարցումեր: 1. Գործաւոր մեղուք ի՞նչ կողմանէ զարմաւնալ են: 2. Ի՞նչ կերպով, և ի՞նչ ձև կը շինեն իրենց շէնքը: 3. Աժող մեղուն որն է, և երբ կ'ածէ. ձուերն ի՞նչ կ'ըլլան: 4. Նորահաս մեղուք ինչո՞ւ համար կը բաժնուին, և իւրաքանչիւր խումբ ի՞նչ կ'ունենայ: 5. Աչնան ի՞նչ կը պատահի մեղուաց մէջ: 6. Մեղուաց որ տեսակը կը ջնջուի. մեղուք քանի՞ տարի կրնան ապրիլ:

Պ Ա Ս 59

Ստոյգ	շիտալ	Արտարին	Դրոժ
Անօթ	ածան	Նկանակ	հայ ճշ
Բաղարը	Խամորսուդ	Խմորուն	Տայալը
Թրեկ	շարուէլ	Ծակոտկէն	Ժախիած
Ընթրեք	Իրիոսն հայ	Անդրանիկ	տղիւնէլ զստալ
Բաշեկ	Բաժնէլ	Բարունի	Խախած

ՀՐԷԻՑ ՊԱՍԵՒԸ

1. Հրէից այժմու ծէսերուն մէջ դիտնալու

արժանի շատ բաներ կան : Այս բաները Մովսիսական օրէնքէն դուրս են և իբրև հին սովորութիւն կը պահուին : Ասոնցմէ մին է զատիկը կամ բաղարջակերաց տօնը որոյ ծէսերն ստոյգ աղբիւրէ առնելով կը դնենք հոս : Բաղարջակերաց տօնը Նիսան ամսոյն , այսինքն մարտի կամ երբեմն ապրիլի , 15 ին կու գայ : Այս Տօնը եբրայեցերէն կը կոչուի Փէսախ որ է Պասեք կամ Պասքա , և Հայերէն՝ Զատիկ :

2. Պասեքէն առաջ կ'ըլլան մեծամեծ պատրաստութիւններ որ ոչ թէ հոգևոր , այլ արտաքին արարողութիւններ են : Բարունիք աւելցուցած են նաև շատ արարողութիւններ զորս մանր նկարագրել երկար է :

3. Կանայք Պասեքէն քանի մը օր առաջ իրենց տուները կը մաքրեն , անօթները տաք ջրով կը լուան և որչափ հաց և խմորուն բան կայ տանը մէջ՝ դուրս կը թափեն : Նաև երկաթէ և պղնձէ անօթները կրակէ անցունելով կը սրբեն , և խմորի հոտ անգամ չեն թողուր : Եթէ այս զգուշութիւններէն մին մոռցուի , մեղք կը համարուի :

4. Բաղարջի համար յատուկ ալիւր կը պատրաստեն , ցորենն աղացուած ատեն մեծապէս կը զգուշանան ալիւրը թանալէ և տաքցնելէ որպէս զի չխմորի : Իսկ բաղարջը սա կերպով կը շինեն , ալիւրը թրելով հայս

ընելէն ետքը ծակոտկէն նկանակներ կը շինեն որք փռան մէջ կ'եփուին : Զատիկն ութ օրը Հրեայք այն նկանակները միայն կ'ուտեն : Ումանք հաւկթով կամ շաքարով խառն բաղարջ կը շինեն վատառողջաց համար :

5. Պասեքէն երկու օր առաջ տան անկիւնները հացի կտորուանք կը դրուին , և տանուտէրն այն իրիկուն սկաւառակ մը և դրիչ մը առնելով ճրագով հաց կը փնտռէ տան մէջ և երբ կը գտնէ գրչով սկաւառակին մէջ կը դնէ զայն , և վրան ծածկելով կը թողու մինչև հետևեալ առաւօտ : Հետևեալ օրը փողոց կամ դաւիթ կ'ելլեն և խալիւներով կրակ վառելով հացի կտորուանքն անոր մէջ կը նետեն , սա խօսքերն ըսելով Քաղդէարէն . « Տանս մէջ ինչ խմոր որ կը գտնուի , տեսնուած և չտեսնուած , վերցուած և մնացած , բոլորն ալ ոչինչ և փոշոյ պէս ըլլայ : » Այն վայրկենէն մինչև զատիկ Հրեայք այլևս խմորուն հաց չեն ուտեր :

6. Այն օրը բոլոր անդրանիկ տղայք ծոմ կը կենան ի յիշատակ Հրէից անդրանկաց ազատութեանը որ եղաւ երբ հրեշտակը կը սպաննէր Եգիպտացւոց առջինեկները : Կէս օրէն ետքը այլևս չեն դործեր և պատրաստութիւն կը տեսնեն ընթրեաց որ է Զատիկը : Արևը մարը մտնելէն չորս ժամ առաջ

հասարակ բաղարջներէն մանր բաղարջներ շինելով, ընթրեաց համար իւրաքանչիւր աղքատ տան եօթնական նկանակ կը բաշխեն : Իրիկուան դէմ կ'երթան Սինակոկա աղօթք ընելու, և Եգիպտոսէ ելլից վրայ յօրինուած երգերն ու Սաղմոսները երգելէն ետքը տուն կու գան զատիկ ընելու :

Հարցումներ : 1. Հրէից զատիկը երբ կու գայ, և ի՞նչ կ'ըսուի : 2. Հրեայք նախ քան զտօն զատիկն ի՞նչ կ'ընեն : 3. Անոնց կանայք ի՞նչ կ'ընեն : 4. Բաղարջն ինչով, և ի՞նչպէս կը շինուի : 5. Տան մէջ ի՞նչ ծէս կը կատարուի : 6. Ո՞վ ծոմ կը կենայ . ո՞ւր կ'երթան աղօթելու :

Գ Ա Ս 60

Մետաքս	ի՛իէի	Նստարան	նստելու տեղ
Դառնիճ	հինարիպապ	Ըմպելի	Ի՞նչի՛
կարոս	տէրէլի	Պատուիրել	ապարհել
Նախնիք	առջի հայրերը	Քաղցրահամ	լապ համոյ
Քաղցնուլ	տնօթէնալ	Համառօտ	խորճ
Ըմպել	ի՞նչ	Ակնարկել	խնայել

1. Իւրաքանչիւր ընտանիք իր կարողութեանը համեմատ սեղան կը պատրաստէ : Սեղան նստողները կակուղ նստարաններու վըրայ բազմելով և մետաքսէ բարձերու կը թնելով կը ճաշեն : Սեղանին վրայ կը դրուին գոց սկաւառակ մը որուն մէջ կայ դառնին կամ ուլան միս, երեք փոքր բաղարջ, դառնիճ,

կարոս և ուրիշ կծու խոտեր, նաև անուշ դիւնիէ և քաղցրահամ միրգերէ պատրաստուած ըմպելի մը որ Եբրայեցեցէն Խարօթի կը կոչուի, և որուն մէջ Հրեայք քիչ մը աղիւսոյ փոշի կը դնեն ի յիշատակ իրենց նախնեաց ծառայութեանը զոր ըրին յԵգիպտոս փարաւունի ժամանակ :

2. Բարունիք խստիւ կը պատուիրեն ամէն մարդու այն իրիկուն դաւաթ մը գինի ըմպել : Ի սկզբան ճաշուն սեղանը կ'օրհնուի, և յետոյ իւրաքանչիւր ոք ձախ թևովը բարձին կը թնելով առջևը դրուած գինւոյ դաւաթը կը խմէ ի յիշատակ Հրէից ազատութեանը Եգիպտոսէ : Գինին խմելէն ետքը, բազմականք կը լուացուին, և տանուտէրը գինւոյ մէջ քիչ մը կարոս դնելով՝ սա համառօտ աղօթքը կ'ընէ, « Օրհնեալ լիցիա դու, Աստուած մեր, թագաւոր աշխարհի, որ ստեղծեցիր երկրիս բերքը : » Ասոր վրայ բազմականք գինւոյ մէջ թաթխուած կարոսը կ'ուտեն՝ բարձին կը թնած ըլլալով : Յետոյ տանուտէրը մէջտեղի բաղարջն առնելով կը բաժնէ երկու մաս, որոց մէն կը դնէ երկու բաղարջներուն մէջտեղ, և միւսը սեղանին ծածկոցին ներքև :

3. Այս ընելէն ետքը տանուտէրը վեր կը վերցնէ սկաւառակը, և բազմականք իրենց աջ ձեռքն անոր տակ դնելով բարձրաձայն

կ'ըսեն սա խօսքերը ֆաղդէարէն. «Այս է չարչարանաց հացը զոր մեր հայրերը կերան եգիպտացոց երկրին մէջ: Ո՛վ որ քաղցած է թող դայ և ուտէ, ում պիտոյ է՝ թող դայ զատիկ ընելու դառն ուտելով այս տարի և միւս տարի իսրայէլի երկրին մէջ: Այս տարի հոս ծառայ ենք, իսկ դալ տարի իսրայէլի երկրին մէջ ազատ պիտի ըլլանք:»

4. Յետոյ Ելից գիրքէն քանի մը դլուխ կը կարդացուի Երբայեցերէն, և երբ ընթերցու մը կը հասնի տասն հարուածոց, կոնք մը կը բերուի և անոր մէջ դաւաթով կաթիլ կաթիլ գինի կը հեղուի սա խօսքերով. «Ասոնք են տասն հարուածները զորս Աստուած զրկեց եգիպտացոց վրայ:» Տասն հարուածներն ալ կը յիշուին, և իւրաքանչիւրին համար քանի մը կաթիլ գինի կը թափուի: Այն միջոցին բազմականք գինւոյն երկրորդ դաւաթը կ'ըմպեն:

5. Դարձեալ կը լուսացուին, և տանուտէրը երկրորդ բաղարջը և կտրուած բաղարջին միւս մասն առնելով կ'ըսէ, «Օրհնեալ եղիցիս դու, Աստուած մեր, թաղաւոր երկրի, որ հրաման տուիր մեզի բաղարջ ուտելու.» այս ըսելով երկու բաղարջէն ալ կ'ուտէ, և միւսներուն կու տայ. յետոյ տանուտէրը դառնճի տերև մը գինւոյ մէջ թաթխելով կ'ըսէ,

«Օրհնեալ եղիցիս դու, Աստուած մեր, թաղաւոր աշխարհի, որ հրաման տուիր մեզի դառն խոտ ուտելու.» և անկէ ալ ուտելով միւսներուն կու տայ: Վերջապէս երրորդ բաղարջը բոլորած և կը կտրէ և դառնճով պատառ մը կ'ուտէ անկէ, իսկ մնացածը միւսներուն կը բաժնէ և յետոյ կը սկսին ընթրիքն ուտել:

6. Ընթրիքէն ետքը, տանուտէրը ծածկոցին տակ դրուած կէս բաղարջը հանելով Աֆրիկէ կոչուած պատառն ինք կ'ուտէ, և մնացածը միւսներուն կը բաժնէ: Յետ ընթրեաց շնորհակալութիւն կը մատուցանեն Աստուծոյ, և գինւոյն երրորդ դաւաթը կ'ըմպեն, և տանուտէրը Սաղմոսէն սա տունը կը կարդայ. «Թափէ քու բարկութիւնդ այն ազգերուն վրայ որ քեզ չեն ճանչնար.» և իսկոյն նոյնվոց գինւով լեցուած կոնքը բերելով տանուտէրը փողոց կը թափէ զայն: Հրեայք այս խօսքերով կ'ուղեն հասկցնել թէ Աստուած կ'անիծէ անոնք որ դուրս են Հրէից ազգէն, մանաւանդ ֆրիստոնեայք:

7. Քանի մը Սաղմոս և երգ ըսուելէն ետքը չորրորդ դաւաթը կը խմուի: Երկրորդ օրն ալ միւսներուն բաները կը կատարուին: Թէպէտ զատիկն ութ օր կը տևէ, Հրեայք առաջին և վերջին երկու օրերը մեծարոյ կը համարին,

Իսկ մնացեալ չորս օրերն՝ իբրև առուտուրի օր:

Հարցումեր: 1. Ո՞ր կը նստին ընթերլու, և սեղանի վրայ ի՞նչ կը դրուի: 2. Իւրաքանչիւր ոք ի՞նչ ընել պարտի, և լուացուելէն ետքը ի՞նչ արարողութիւն կը կատարուի: 3. Երբ սկաւառակը կը վերցուի, բաղմահանք ի՞նչ կ'ընեն: 4. Ի՞նչ կը կարդացուի, և ի՞նչպէս կը յիշատակուին տան հարուածները: 5. Ուրիշ ի՞նչ աղօթքներ կ'ըլլան, և յետոյ ի՞նչ կ'ընեն: 6. Հրեայք ի՞նչ կ'ականարկեն Սաղմոսին այն խօսքերովը: 7. Ձատիկը քանի՞ օր կը տևէ, և որ օրերն իբրև տօն կը պահուին:

Գ Ա Ս 61

Ծագել	Ելել	Ձեջանել	Գիշտել
Կակազ	Էլել	Կռուարար	Գոհուիլ
Ծաղրել	Իրան ինդալ	Նախատել	Գեշ իտօտեր շուել
Ձարեք	Գեշու-ի-ան	Ձայրանալ	Բարխալ
Բարեք	աղէ-ի-ան-ի-ան	Արգելել	առջևն առնել
Սպունդ	սի-ն-ի-եր	Արշաւանք	Չուել

Բ Ա Ր Ո Յ Ա Վ Է Պ

1. Ոչ ոք կրնայ երևակայել թէ որչափ կռիւններ, վէճեր և խռովութիւններ կը պատահին ամէն օր: Բոլոր այս դէշութիւնք մարդոց իրարու չզիջանելէն և զիրար չհասկնալէն յառաջ կու գան: Չնչին պատճառէ մը ստեպ մեծամեծ կռիւններ կը ծագին, և երբ կռուարարք զիրար կը հասկնան, նաև իրենք ալ ըրածնին կը ծաղրեն, բայց ի՞նչ օգուտ, զիրար նախատելէն և իրարու մտասելէն ետքը:

Հետևեալ դէպքն իբրև օրինակ կը դնենք հոս:

2. Կակազ մարդ մը ճամբայ չգիտնալուն պատճառաւ փողոցին վրայ մէկուն միւսին երթալու ճամբան կը հարցնէր, բայց դժբախտաբար ոմանք փողոցը չէին գիտեր և ոմանք անոր կակազութեանը պատճառաւ լեզուն չէին հասկնար: Այն միջոցին ուրիշ կակազ մը դէմը ելլելով՝ անոր ալ հարցուց. այս վերջինը սկսաւ սորվեցնել անոր ճամբան: Առաջինը երբ տեսաւ որ դիմացինն ալ իրեն պէս կը խօսէր, սաստիկ զայրացաւ՝ կարծելով թէ անիկա զինք կը ծաղրէր:

3. Միւսն ասոր բարկութեան պատճառն հասկնալով ջանաց զինք արդարացնել, բայց քանի կ'աշխատէր ուղիղ խօսիլ, կակազութիւնն աւելի ևս կը սաստկանար, և երկուքն ալ այնպէս զայրացան որ սկսան իրարու զարնել: Այն միջոցին ուրիշ կակազ մը վրայ հասնելով կռուողներն իրարմէ դժուարաւ բաժնեց, և կակազելով հարցուց անոնց կռուելուն պատճառը: Առաջին երկուքը կարծելով թէ անիկա զիրենք ծաղր կ'ընէր, վրան յարձակեցան, և եթէ ուրիշ մարդիկ չհասնէին, չարաչար պիտի ծեծէին զանի: Վերջապէս հասկցուեցաւ, բայց ուշ, թէ երեքն ալ թոթովխօս էին, ասոր վրայ հանդարտեցան և իրենց ըրածին վրայ մեծապէս ծիծաղեցան:

4. Իմաստունք կ'ըսեն, «Երբ չես կրնար արգելել չարիք մը, նայէ որ անկէ բարիք հանես» Շատ անգամ մտքէ չանցած բաներ պատահամբ կը յաջողին. ուրեմն մարդ աւելի մտօք քան ուրիշ բանով չարիքէն բարիք կըրնայ հանել: Հետեւեալը կը դնենք իբրև օրինակ ըստ դիպի յաջողութեան:

5. Ապեղէս անուն պատկերհանը նկարեց բարձրավիզ, հրաշէկ աչօք և ծխաշունչ ձի մը՝ իբր թէ պատերազմէ նոր դարձած: Պատկերին մէջ կը թուէր թէ ձիոյն ուժգին արշաւանքէն գետինը կը թնդար, և վրան նըստօղը հազիւ կը դսպէր զձին: Միայն բան մը մնաց Ապեղէսի շինել, այն է արիւնասխառն փրփուրները որ ընդհանրապէս սանձէն կամ ձիոյն կատաղութենէն յառաջ կու գան և անբուժելի լուսէն գոյնզգոյն կը փայլին:

6. Ապեղէս ջանաց իբրև բնական նկարել այն փրփուրները, բայց քանի մը անգամ չյաջողելով աւրեց և դարձեալ ջանաց նկարել զանոնք. վերջապէս իր այս անյաջողութեանէն յուսահատելով բարկութեամբ նետեց գոյնզգոյն ներկուած սպունգը որ պատկերին հանդիպելով՝ ձիչդ իբրև բնական նկարուեցան այն փրփուրները: Ասոր վրայ Ապեղէս շատ ուրախացաւ, քանզի այն բանը զոր աշխատութեամբ չկրցաւ ձեռք բերել, դիպուածը տուաւ անոր:

Հարցումներ: 1. Կոնիւներուն զլուսոր պատճառն ի՞նչ է, 2. Թոթովախօս մը ի՞նչ հարցուց. որո՞ւ դէմ զայրացաւ, և ինչո՞ւ համար: 3. Ո՞վ բաժնեց զանոնք, և անոր ի՞նչ եղաւ. վերջապէս ի՞նչ ըրին: 4. Մարդ ինչո՞վ յաւէտ գործ տեսնելու է: 5. Ապեղէս ի՞նչ ձևով ձի նկարեց: 6. Ի՞նչ շինել ջանաց, և վերջապէս ի՞նչ կերպով ձեռք բերաւ զայն:

Գ Ա Ս 62

Դպիսի	Բէֆէ	Աներկիւղ	Էլիսցոյ
Նուստ	ցած	Մեծարոյ	պարտաւոր
Համբաւ	անուշ	Յաղթական	չաշխոշ
Թուժակ	համբերոյ	Ոռոգել	Զրէլ
Խորշի	էպ + ալուիլ	Անհետի	Կֆէշ
Ուղեղ	չիտի	Ճարտասան	Չարդէպ Խոսող

Ճ Շ Մ Ա Ր Ի Տ Պ Ա Տ Ի Ի Ը

1. Մարդուս պատիւը չի կայանար անոր զարմանալի գործքերուն և զօրութեանը վրայ: Մարդ կրնայ իր քաջութեամբն համբաւաւոր ըլլալ, այլ ոչ պատուաւոր: Երբ քաջ մարդոց պատմութիւնը կը կարդանք, զարմացմամբ կը լեցուինք: Պատմութեանց մէջ մեծամեծ դուլեստներ կը տրուին անոնց, սակայն հանդերձ այսու խորին յարգանքօք չենք մեծարեր զանոնք:

2. Բայ ի քաջութենէ և աներկիւղ մտաց ուրիշ բան պէտք է մեծարոյ ըլլալու համար: Յաղթականին դավնիլէ պսակը կրնայ արեամբ ներկուած և որբոց ու որբեւարաց արտասուօ

քը ոռոգուած ըլլալ, սակայն եթէ այն մար-
դը հարստահարութեամբ ձեռք կը բերէ այն
պսակը, և ինքզինք ազահուծեամբ և անա-
ռակութեամբ կ'ապականէ, այնպիսին շուտով
կը նուաստանայ :

3. Շատ բաներու հարեանցի նայելով կը
զարմանանք անոնց վրայ, բայց երբ այն բա-
ներն ուշի ուշով կը դիտենք, կը խորշինք
անոնցմէ. զորօրինակ, հակայաձև արձան մը
որ հեռուէն գեղեցիկ է, մօտէն անհեթեթ
բան մը կ'երևի : Միւսնոյն դիտողութիւններն
ընելու ենք նաև թէ քաղաքական դործոց,
թէ քաղաքավարութեան և թէ գիտութեան
միջոցով ձեռք բերուած համբաւոյ վրայ : Գի-
տութիւնք և արուեստք զմարդիկ իրարմէ
աւելի բարձր և համբաւաւոր կ'ընեն, մանա-
ւանդ անոնք որ մարդկային ազգին մեծապէս
կ'օգտեն : Նոյնպէս համբաւն ու պատիւն ալ
որոշուելու են իրարմէ :

4. Քաղաքագէտք, ճարտասանք և բա-
նաստեղծք կրնան համբաւաւոր ըլլալ՝ միան-
գամայն անարժան պատուոյ : Երբ անոնց տա-
ղանդը, քաջութիւնը, գիտութիւնը և ուրիշ
բարի յատկութիւնները կը տեսնենք՝ կը նա-
խանձինք անոնց և կ'ուզենք այն բաները մենք
ալ ունենալ, սակայն չենք ուզեր զանոնք
նախադաս քան զմեզ համարել :

5. Ուստի ճշմարիտ պատիւը դնելու չենք
բախտին յաջողութեան և ձիրքերու, այլ այն
բաներուն վրայ որ մարդս կատարեալ արդա-
րասէր կ'ընեն, այն է մարդուս հոգին և միտ-
քը . միտք մը՝ որ աննկուն է և դերժ անձնա-
սիրութենէ . միտք մը՝ որ ունի ուղիղ սկզբ-
բունք . միտք մը՝ որ թէ յաջողութեան և թէ
ճախողութեան մէջ անխոփոխ է և ամէն բանի
մէջ անվեհեր : Այսպիսի միտք մը կը վսեմա-
ցնէ զմարդ և ազնիւ կ'ընէ :

6. Անիկա որ կենաց որևիցէ վիճակի մէջ
իր պարտականութիւններն աներկիւղ կը կա-
տարէ, հաւատարիմ է Աստուծոյ և ունի սէր
առ ընկերս և առ մարդիկ . անիկա ներող է
թշնամեաց, անշահասէր և նախանձաւոր հա-
սարակաց երջանկութեանը :

7. Այնպիսին նաև վեհանձն է առանց հոյար-
տութեան, խոնարհ առանց նուաստութեան,
անաչառ առանց խստութեան, ժուժկալ և
ըստ ամենայնի վստահելի : Վերջապէս այս բա-
րի յատկութիւններն ունեցողը մարդոցմէ կը
յարդուի, ամէն ոք իբրև բարեկամ կը վստա-
հի անոր և իբրև եղբայր կը սիրէ զանի : Այս-
պիսի անձ մը արժանի է պատուոյ և ջերմ
յարդանաց :

Հարցումներ : 1. Շատ անգամ ինչպիսի՞ մարդոց վրայ կը
կարդանք պատմութեանց մէջ : 2. Ի՞նչ կերպով ձեռք կը

բերուի ճշմարիտ պատիւը : 3. Ի՞նչպէս կը ճանչցուի այն : 4. Ե՞րբ մարդուս նախանձը կը շարժի : 5. Ի՞նչ է ճշմարիտ պատիւը : 6. Ի՞նչ են մարդուս պարտականութիւնները : 7. Այս բարի յատկութիւններն ունեցողն ուրիշ ի՞նչ կ'ունենայ :

Պ Ա Ս 63

Պանդուխտ դարիւր	Անձանօթ	Էփիպցոսած
Գաղթեւ	Գեղէ Գեղ Երթալ	Թափառիլ ասդին ուդին Երթալ
Հզօր	ուժով	Նուազիլ Կիլիսալ
Հասու	հասնցող	Ուժաթափ ուժէ ինչած
Փոքր	պղտի	Սպառիլ Էճանալ
Պաշար	Ճամբոս Իլերայոր	Տառապանք նեղութիւն

Պ Ա Ն Դ Ո Ի Խ Տ Հ Ա Ր Ք

1. Պանդուխտ հարք Անդղիայէն դաղթելով դացին Ամերիկայի Միացեալ Նահանգաց Մասսաչուսէց դաւառին փլայմութ կոչուած տեղը : Ասոնք 1620 դեկտեմբերի 23ին ճամբայ ելան , արք , կանայք և տղայք , ընդ ամէնն իբր հարիւր մէկ հոգի : Եղանակը ձմեռ ըլլալով դետինը ձիւնով ծածկուած էր և ուղորմելի ճանապարհօրդք անտառներու մէջ մնացին անպատասպար և առանց կերակրոյ : Ասոնք են անոնք զորս Ամերիկացիք կը կոչեն «Պանդուխտ հարք» , քանզի անոնք անձանօթ երկրի մէջ պանդխտելով երկար ատեն թափառեցան , մինչև որ հաստատեցին դաղթականութիւն մը որ յետոյ հզօր ազգ մը եղաւ :

2. Ասոնք Անդղիացի բարեպաշտ քրիստոնէաներ էին որք Աւետարանին պատճառաւ հալածուելով թողուցին իրենց բնիկ երկիրը և օտար երկիր դացին հոգևոր ազատութիւն վայելելու և զԱստուած ճշմարտապէս պաշտելու համար : Անոնց կրած վիշտերն անթիւ են : 1621 տարւոյն առաջին ամիսը խրճիթներ շինելու ձեռնարկեցին , բայց ձմեռը սաստիկ ըլլալով շատերը հիւանդացան և աչխատելու անկարող եղան :

3. Անոնց զխաւորը և ուրիշ շատեր ճամբան մեռան , և տարի մը ետքը հարիւր մէկ հոգիէն հազիւ յիսուն հոգի մնաց : Եամանակ եղաւ որ միայն եօթը հոգի մնաց առողջ , իսկ մնացեալ մարդիկ դառն աշխատութեանց պատճառաւ հիւանդացան , և այն եօթը մարդիկ հազիւ հիւանդներու կրնային նայիլ և մեռելները թաղել : 1621 թուականին անոնց դժուարութիւնները փոխանակ նուազելու աւելի ևս շատցան : Ողջ մնացողներն հազիւ թէ քիչ մը զօրացան , անոնց եղբայրներէն նոր դաղթականութիւն մըն ալ եկաւ Անդղիայէն որք պաշար բերած չէին , ուստի հետևեալ ձմեռն աւելի մեծ սով եղաւ : Անոնցմէ մին այսպէս կը գրէ . « Աչքովս տեսայ , » կ'ըսէ , « զօրաւոր մարդիկ որք անօթութենէ ուժաթափ եղած չէին կրնար քալել : »

4. Երրորդ տարին ուրիշ եղբայրներ ալ գաղթեցին հոն որք նոյնպէս պաշար չունէին : Անոնց մշակած երկրին այն տարուան բերքն հազիւ կը բաւէր անոնց : Ծանր էր այն պանդըխտաց համար տուն շինել, և դետին պատրաստելով սերմանել, մանաւանդ որ առաջին տարուան հունձքը շատ քիչ ըլլալով՝ սերմն կարօտութիւն ունէին : Ժամանակ մը բոլոր գաղթականութեանը մէջ լիպրա մը կամ հարիւր քառասուն տրամ ցորեն կար, այն ալ սպառեցաւ :

5. Եւ սակայն անոնք Աստուծոյ յուսալով չվհատեցան, և այն սաստիկ տառապանաց մէջ ձկնորսութիւն և որսորդութիւն ընելով ասպրեցան : Անոնք հարստանալու կամ համբաւ ունենալու համար չդացին Ամերիկայի վայրի անտառները, այլ Քրիստոսի Աւետարանն ազատօրէն վայելելու և մոլեռանդ եկեղեցականաց բռնութենէն զերծ ըլլալու համար գաղթեցին հոն : Անոնք աղօթիւք և պահօք ձեռնարկեցին այս գործին և անոնց յոյսն ու զօրութիւնն էր Աստուած : Ամէն տարի անոնցմէ կէսը կը մեռնէր, սակայն յուսակտուր չեղան, և տարուէ տարի գաղթողներուն թիւը շատցաւ :

6. Անոնք կենդանի հաւատքով ընդունած էին Աստուծոյ խօսքն իբրև իրենց առաջ

նորդ : Աստուածավախ և իմաստուն Պ. րոպինսըն անուն երէցը հետեւեալ պատուէրը տուաւ առաջին անգամ գաղթողներուն : «Կը պատուիրեմ ձեզի առաջի Աստուծոյ և հրեշտակաց հետեւիլ Քրիստոս Յիսուսի ինչպէս ես հետեւեցայ : Տէրը դեռ ճշմարտութիւններ ունի ձեզի յայտնելու իր սուրբ խօսքէն : Արդարև Լուսեր և Կալվին իրենց դարուն պայծառ ջահեր եղան, սակայն անոնք հասու չեղան Աստուծոյ խորհրդոյն : Կ'աղաչեմ ձեզի յիշել որ ուխտած էք եկեղեցւոյ պատրաստ ըլլալ ընդունելու ինչ ճշմարտութիւն որ կը յայտնուի ձեզի Աստուծոյ խօսքէն, ևն :»

7. Այս գաղթականութիւնն աւելի քան երկու հարիւր տարի առաջ եղաւ և հիմա հզօր ազդ մը եղած է : Միացեալ նահանգներն իբր քառասուն և հինգ միլիոն բնակիչ և քան զԱնգղիացիս նաւ ունին և ուրիշ տէրութիւններէն աւելի երկաթուղի և հեռադրական թիւ : Անգղիա և Ամերիկա շատ տարիներ առաջ ծովուն տակէն թեւեր դնելով ամէն օր կը հաղորդակցին իրարու հետ :

Հարցումներ : 1. Պանդուխտ հարբ երբ, և ուտի՞ գաղթեցին : 2. Անոնք ի՞նչ ազգէ էին, և ի՞նչ պատճառաւ թողուցին իրենց հայրենիքը : 3. Ճամբան ի՞նչ պատահեցաւ, և քանի՞ հոգի ողջ մնաց : 4. Ուրիշներ ալ գաղթեցե՞ն հոն, և ի՞նչ վեճակ ունեցան : 5. Ի՞նչ էր անոնց գաղթելուն բուն նպատակը : 6. Ո՞վ էր անոնց երէցը, և ի՞նչ պատուէր տուաւ

անոնց, Կ. Գաղթականութիւնը քանի՞ տարի առաջ եղաւ և հիմա ի՞նչ վիճակ ունի :

Գ Ա Ս 64

Ցարեր	ուրիշ իերո	Մասկեր	Տիս ուսուչ
Դիտել	նայել	Ձովանալ	դար շարիլ
Հանդերձ	հագոսոս	Կատարել	լինել
Դարան	սոլոս	Պատուիրել	սպարել
Առանցք	Տիլ	Մուրացիկ	Տորացիան
Գգուել	շոյել	Մթադնիկ	Տրնիս

Շ Ո Ի Ն

1. Կենդանեաց մէջ մարդուս ամենէն ընտանի և հաւատարիմ շունն է : Այս կենդանին իբր քառասուն տեսակ է, և ամէնքն ալ միւսնոյն բնաւորութիւնն ունին : Շունը մտակեր կենդանի է, և ստամոքսը տաք ըլլալով նաև ոսկր ալ կը մարսէ : Մնիկա տարին երկու անգամ կը ցկնի և երբեմն տասուիրեք կորիւն կը բերէ : Շունը որչափ յողնի երբէք չի քրտնանիր, այլ լեզուն դուրս ձգելով կը զովանայ : Թեթև հիւանդութիւն մը ունեցած ատենը, շանխաղող ուտելով կ'առողջանայ : Շունը կըթուելով մեծամեծ ծառայութիւններ կ'ընէ իր տիրոջը : Այս կենդանոյն գովելի յատկութիւններն են իր տիրոջը վրայ սէրը, հաւատարմութիւնը, արթնութիւնը և ճարտարութիւնը : Հոս մէկ քանի դէպքեր կը գնենք

շան հաւատարմութիւնը և ճարտարութիւնը ցուցնելու համար :

2. Հովիւ մը օր մը իր շունն ու երեք տարեկան տղան առնելով դաշտը տարաւ, և ինք լեռ ելլելով հոն թողուց տղան պատուիրելով անոր չհեռանալ անկէ : Հաղիւ թէ հովիւը լերան դադաթն հասաւ, երկինքն ամպոտեցաւ և օդը դիշերուան պէս մթադնեցաւ : Հովիւը շուտով լեռնէն դաշտ իջնելով գնաց իր տղան առնելու, բայց օդն այնպէս մթադնած էր որ բան մը չէր տեսնուեր, ուստի և ստիպուեցաւ այն դիշեր ժայռի մը տակ անցունել : Հետևեալ առաւօտ կանուխ ելաւ իր տղան փնտուելու, բայց չգտաւ զանի ուստի դիւզ երթալով քանի մը մարդիկ առաւ հետը և դարձեալ փնտուեց զանի, այլ ի զուր : Տուն դառնալով իր ընտանիքէն լսեց թէ շունն առջի դիշեր տունը եկած և պատառ մը հաց առնելով փախած էր : Հովիւը քանի մը օր փնտուեց տղան և ամէն իրիկուն միւսնոյն բանը կը լսէր իր շանը վրայ :

3. Ուստի օր մը միտքը դրաւ տունը սպասել իր շանը դաղուն, և երբ անիկա եկաւ և պատառ մը հաց առնելով կ'երթար, հովիւն ալ անոր ետեէն դնաց մինչև ժայռ մը ուստի շունը վար իջնելով այր մը մտաւ, հովիւն ալ անոր ետեէն : Հովիւը տեսաւ իր

զաւակը որ հացի պատառն առած կ'ուտէր, շունն ալ խղճալի աչօք կը դիտէր զանի : Կ'երևի թէ տղան ճամբան կորսնցնելով դացած էր մինչև այն ժայռը և անկէ ալ հոն լըած էր :

4. Շաքարավաճառ մը, որ ձեռքը զանգակ փողոցներուն մէջ շաքար կը ծախէր, օր մը դեղավաճառի շան մը շաքար նետեց : Հետեւալ օր շունը զանգակին ձայնն առնելուն պէս վազեց այն մարդուն քով և անոր հանդերձէն քաշելով շաքար կ'ուզէր անկէ : Անատեն շաքարավաճառը քսակը ցուցնելով՝ շանը հասկցուց որ ստակ բերէր իր տիրոջմէն որ խանութին դրանն առջև կեցած էր : Շունը շաքարավաճառին միտքն հասկնալով իսկոյն վազեց իր տիրոջը և քծնելով աղաչեց անոր ստակ տալ իրեն : Ստակն առնելուն պէս տարաւ շաքարավաճառէն շաքար առնելու : Կ'ըսուի թէ այս առուտուրը քանի մը օր տևեց :

5. Վանքի մը մէջ սովորութիւն կար ամէն օր կերակուր տալ աղքատաց. վանքին մօտ շուն մըն ալ կար որ աւելցած կերակուրներն ուտելով կ'ապրէր, բայց շատ անգամ անօթի կը մնար : Աղքատները ճաշի կանչելու համար զանգակ կը զարնուէր, և կերակուրներն առանցքի վրայ շինուած դարանի մէջ դրուելով դրսէն ներս կը տրուէին աղքատաց : Ան-

գամ մը այս շունն անօթի մնալով, աղքատք երթալէն ետքը, բերնովը զանգակին շունը քաշեց : Ներսէն կարծուեցաւ թէ աղքատի մը կերակուրը մոռցուած էր, ուստի դարանը կերակուր դրուելով դարձուեցաւ, և շունը զայն ուտելէն ետքը դնաց : Քանի մը օր այսպէս ընելէն ետքը շանը խարէութիւնն իմացուեցաւ, բայց միարանք շունը չպատժեցին, այլ անոր ճարտարութեանը փոխարէն որոշեցին ամէն օր կերակրել զայն :

6. Շունը կ'առաջնորդէ նաև կուրաց, ինչպէս պիտի տեսնուի հետեւալ դէպքէն : Մուրացիկ կոյր մը շուն մը ունէր զոր մուրալու ատենը իբրև առաջնորդ մէկտեղ կը տանէր : Երբ մուրացիկանին ստակ կամ հաց կը տրուէր, շունը խածնելով կը տանէր զայն իր տիրոջը : Անգամ մը նաւավար մը նաւակին մէջ քնացած ատենը փոթորիկ ելաւ, և նաւակը քակուելով հեռացաւ ցամաքէն և քիչ մնաց որ ուրիշ նաւու զարնուէր, եթէ շունը, որ նաւակին մէջ էր, չարթնցնէր զանի :

7. Մարդուն մէկը պանդոկի մէջ սենեակ մը վարձեց և զինք մեծ վաճառական մը կեղծելով պանդոկապետին ծանոյց թէ այն իրիկուն սնտուկ մը պիտի բերուէր հոն և հետեւալ առաւօտ պիտի տարուէր : Արդարև այն իրիկուն բերուեցաւ սնտուկը և սենեակը

դրուեցաւ : Երբ ամէն մարդ ննջելու գնաց , շունն սկսաւ յիշեալ սենեակին առջև հաջել : Երբ սենեակին դուռը բացուեցաւ շունն իսկոյն ցատկեց սնտուկին վրայ , և սկսաւ զայն խածատել , և մերթ հաջելով կը վազէր պանդուկին մարդոցը : Անոնք կասկածեցին թէ գուցէ մարդ կար սնտուկին մէջ , ուստի խորտակելով բացին զայն , և ի՞նչ մեծ եղաւ անոնց զարմանքը , երբ սնտուկին մէջ տեսան կեղծ վաճառականը որ դիշերանց գողութիւն պիտի ընէր պանդուկին մէջ :

8. Վաճառականին մէկը ուրիշ քաղաք գնաց մէկէ մը ստակ առնելու , և շունն ալ մէկտեղ տարաւ : Ի դարձին յողնած ըլլալով կէս ճամբան ձիէն վար իջաւ հանգիստ ընելու , քսակն ալ հանեց գետին դրաւ : Քիչ մը հանդէսէն ետքը ճամբայ ելաւ , բայց քսակն առնելու մոռցաւ : Շունն հասկնալով որ հոն թողուածը կարևոր բան էր , ուզեց առնել զայն , բայց ծանր ըլլալով չկրցաւ , ուստի և իր տիրոջն առջև վազելով սկսաւ հաջել և խածատել զանի : Վաճառականը մտազբաղ ըլլալով կարծեց թէ շունը կատղած էր . քիչ մը կեցաւ և ինչ ընելը չէր գիտեր . բայց վախնալով որ մի գուցէ շունը մլաս հասցընէր իրեն , ատրճանակով զարկաւ խեղճ կենդանին : Շունը գետին փռուեցաւ , և ողբա-

լու ձայներ հանելով ջանաց իր տիրոջը մօտենալ :

9. Վաճառականն այս ցաւալի տեսարանին չդիմանալով մտրակեց ձին : Բայց քիչ մը երթալէն ետքը սկսաւ խեղճ շանը վրայ ցաւիլ և ինքնիրեն « Լաւ էր շունս քան այս ստակն » ըսելով՝ քսակին տեղը շոշափեց , բայց ի՞նչպէս յուզուեցաւ երբ չգտաւ զայն : Քիչ մը խորհելէն ետքը միտքը եկաւ որ ճամբան նստած տեղը թողուցած էր զայն , և շունն այն պատճառաւ կը հաջէր և կը խածատէր զանի : Չին վազցնելով զնաց հոն և տեսաւ որ շունը կիսամեռ ինկած էր քսակին վրայ : Խեղճ կենդանին իր տէրը տեսնելուն պէս պոչը շարժելով ջանաց անոր մօտ երթալ : Վաճառականը մեծապէս ցաւեցաւ իր շանը վրայ . քիչ մը ատեն գդուեց զայն և սիրեց , բայց քանի մը վայրկենէն ետքը կենդանին մեռաւ :

Հարցո՞ւմեր : 1. Ո՞ր կենդանին հաւատարիմ է մարդու . տարին քանի՞ անգամ կը ցկնի : 2. Ի՞նչ պատահեցաւ հովուի մը : 3. Անիկա ի՞նչ կերպով գտաւ իր տղան : 4. Ուրիշ ի՞նչ կը պատմուի դեղավաճառի մը շանը վրայ : 5. Վանքի մը մէջ ի՞նչ ընել սովորութիւն կար . շուն մը այն վանուց մէջ ի՞նչ ըրաւ : 6. Մուրացիկ կոյր մը ի՞նչ ունէր իրեն առաջնորդութիւնը շուն մը ի՞նչ կերպով ազատեց նաւափար մը : 7. Ի՞նչ կերպով բռնուեցաւ գող մը որ սնտուկին մէջ պանդուկ գնաց : 8. Վաճառական մը տեղէ մը դարձած ատենը ճամբան ի՞նչ մոռցաւ , և շունն ի՞նչ ըրաւ : 9. Քսակն ի՞նչպէս անոր միտքը եկաւ , և վերջապէս շունն ի՞նչ եղաւ :

Հանդերձ	հազոսոս	Անցաւոր	գո՝ճ
Հաճոյ	սիրելի	Պճնասէր	գարդարունք սիրոյ
Խորշիւ	էս քենաւ	Թանկագին	Ձեռ արժէք ունէցող
Շքեղ	խոստոր	Վերարկու	ձրայի լաբ
Մերժել	չէնէլ	Յաւելու	աւելցնել
Պալատ	բազմասրի քոսն	Զգենու	հազնել

Հ Ա Ն Դ Ե Ր 2

1. Հանդերձը մարդուս հանգստութեանը և պարկեշտութեանը համար է և ոչ թէ ցոյցի և սնափառութեան համար : Զգուշացէք ուրեմն ետ կենալ պճնասիրութենէ որ ձեր առողջութեանը, պարկեշտութեանը և հանգըստութեանը վրաս կու տայ : Հանդերձի շատ խնամք մի տաք, քանզի անկէ աւելի հոգալու ուրիշ շատ բաներ ունիք : Ուրիշներուն հաճոյ ըլլալու համար ջանացէք քան զհանդերձ լաւագոյն բան ունենալ : Եթէ կ'ուզէք պճնասիրութեամբ հաճելի ըլլալ մարդոց, այսու կը ցուցնէք թէ դուք թեթեալ միտ և ունայնասէր էք :

2. Եթէ չէք ուզեր աղքատանալ, մի փափաքիք պճնասիրութեան : Խորհեցէք որ թէ հանդերձ և թէ դեղեցկութիւն անցաւոր են, և որչափ ապրիք վերջապէս որ պիտի դայ որ բաց ի պատանաց և ափ մը հողէ ուրիշ բան

պիտի չունենաք : Մնայուն հանդերձը միայն Բրիստոսի արդարութեան հանդերձն է որ ոչ կը հնանայ և ոչ կը մաշի, և գործածուելով աւելի ևս կը փայլի :

3. Մենք Բրիստոնեայքս պարտինք այս հանդերձն հագնիլ և Հոգւոյն Սրբոյ շնորհքովը զարդարուելլ քանզի ասոնք միայն կ'ընեն մեզ յարմար բնակելու երկնային քաղաքը, ուր պիտի զգենունք հրեշտակային հանդերձ : Միւս կողմանէ չափազանց պարզ և քարծրինակ հագուելու չենք, այլ միջակ, վայելուչ, մաքուր և յարմար ամէն ժամանակի և եղանակի : այն ատեն կրնանք հաճոյ երևիլ մեր ընկերակցացը :

4. Հետեւեալ պատմութիւնը կը դնենք հոս իբրև օրինակ հանդերձի պարզութեան, կարողութեան, քայ ի արտաքոյ կարգի առիթներէն որք կը ստիպէին զանի, ըստ արքունական սովորութեան, դեղեցիկ հանդերձ հագնիլ : Անիկա սովոր էր միշտ հասարակ բրդեղէն դործածել, և վրան ջրշան կաշիէ վերարկու առած, մէջքն ալ կապոյտ դօտի կը կապէր, այնպէս որ շատ դժուար էր որոշել զանի հասարակ հպատակներէ : Կարողոս իր պալատականաց պճնասիրութիւնն ու զեղխութիւնը տեսնելով ուզեց օգտակար և աղքու դաս մը տալ անոնց :

5. Առաւօտ մը երբ պալատականք, ըստ սովորութեան արքունեաց, դացին յարգանաց ողջոյնը տալ թագաւորին, ասիկա հրամայեց անոնց անմիջապէս իրեն հետ որսի երթալ այն հանդերձներով: Անոնք չէին կրնար մերժել թագաւորին հրամանը, ուստի և ստիպուեց ցան այն հանդերձներով երթալ: Թագաւորը կաշիէ վերարկուն առաւ՝ ցրտէն պահպանուելու համար: Իսկ անոր պալատականները շքեղ և նուրբ հանդերձներով թագաւորին հետ ճամբայ ելան: Երբ որսորդութենէ դարձան, անոնց հանդերձները, բաց ի թագաւորէն, պատառ պատառ եղած և անոնց մարմինները ցրտէն թմրած էին:

6. Երբ պալատ մտան, թագաւորը հրաւիրեց զանոնք իրենց հանդերձները չորցնելու կրակի մօտ զոր անիկա դիտմամբ վառել տուած էր: Պալատականաց մետաքսէ նուրբ հանդերձները կրակին դիմաց չորնալով՝ աւելի ևս գէշցան և թագաւորը ծաղրեց անոնց թեթեամտութիւնն ըսելով, «Տեսէք, ի՞նչ մեծ տարբերութիւն կայ ձեր զեղխութեան և իմ պարզութեանս մէջտեղ: Իմ հանդերձս կը պահպանէ զիս և կը ծածկէ, և երկար ժամանակ կը դիմանայ, և հնանալու ալ ըլլայ մեծ կորուստ չեմ ըներ: Իսկ ձեր շքեղ հանդերձները քիչ օգուտ ունին և պզտիկ

բանէ մը վնասուելով մեծ կորուստ կ'ըլլայ:»

7. Իցէ թէ հարուստ և մեծամեծ մարդիկ կարողութեամբ թագաւորին պէս մէյլմէկ օրինակ ըլլային պարզութեան, բայց, ցաւալի է ըսել, ընդ հակառակը կ'ընեն, ուստի պատշաճ կը թուի սա խրատը տալ մեր ընթերցողաց. «Հանդերձի կողմանէ մը նմանիք հարուստ մարդոց.» նաև յիշեցէք երևեթի հեղինակի մը սա խօսքը թէ, «Անոնք որ բարի վափաքներով լեցուած և մեծասիրտ են, պծնասէր և ժամաւաճառ ըլլալու վտանդէն զերծ են:»

Հարցումներ: 1. Հանդերձս ի՞նչ բանի համար է: 2. Պրծնասիրութիւնն ի՞նչ վնաս կու տայ մարդոց: 3. Ճշմարիտ քրիստոնեան ինչպիսի հանդերձով զարդարուելու է: Ինչու համար: 4. Ո՞ր թագաւորը պարզ կը հագուէր, և ի՞նչ դաս տուաւ իր պծնասէր պալատականացը: 5. Ի՞նչ ըրաւ: 6. Երբ անոնք պալատ մտան, թագաւորն անոնց ի՞նչ ընել հրամայեց, և ի՞նչ ըրաւ: 7. Հարուստ մարդիկ ի՞նչ ընթացք ունենալու են. մեք ի՞նչ բանէ զգուշանալու ենք:

Գ Ա Ս 66

Թշուառ	Իէդճ	Հանդերձեալ	Փալա սլխարհ
Հածիլ	հաւիլ	Մարացիկ	ճորացիան
Կասիլ	ոռէլ	Ստացուած	ըռդալ
Խփել	գոցել	Խնամել	հոգ Գանիլ
Երկիւղ	լաի	Ընդունել	ստիլ
Գաւաթ	գոպէհ	Մեծազն	Պեճ արժէր Կոնեյուռ

Լ ՈՒՏԵՐ

1. Լուտեր անշահասէր էր և չունէր փառասիրութիւն : Անոր մահուանէն քանի մը տարի առաջ թողուցած մէկ կտակէն կը տեսնուի թէ անիկա որչափ քիչ սէր ունէր աշխարհային հարստութեանց և փառաց վրայ, զորս ձեռք բերելու համար հազարաւոր մարդիկ իրենց կեանքը կը զոհեն և հանդերձելոյն մէջ թշուառ կ'ըլլան :

2. Բարեկարգելը սովոր էր այսպէս աղօթել. « Շնորհակալ եմ քենէ, Տէր Աստուած, որ հաճեցար զիս աղքատ և մութացիկ ստեղծել այս աշխարհիս մէջ : Երկրիս վրայ չունիմ ստացուած զոր յետ մահու թողում. դուն ինծի կին մը և զաւկներ տուիր, զանոնք քեզի կը յանձնեմ : դուն խնամէ և պահէ զանոնք, ինչպէս զիս պահեցիր մինչև ցարդ, ու հայր որբոց և դատաւոր որբեւորաց : »

3. Լուտեր աղքատ էր, սակայն եթէ կամենար, կրնար մեծ հարուստ ըլլալ, քանզի ունէր այնպիսի միջոցներ, զորս քիչ մարդիկ ունէին : Սաքսոնիոյ կայսրընտիրը Շնեպերկի մէջ բով մը նուիրեց Լուտերի, բայց անիկա վեհանձնութեամբ չընդունեցաւ զայն, « Բանզի, » ըսաւ կայսեր, « եթէ ձեր նուէրն ընդունիմ, դուցէ փորձած կ'ըլլամ Սատանան զիս փորձելու : »

4. Լուտերի թշնամիք անգամ դիտէին անոր անփառասէր ըլլալը : Լուտերի ժամանակակից Պապը անգամ մը կարտինայի մը ըսաւ թէ ինչո՞ւ համար ոսկւով չէին խփեր Լուտերի բերանը : կարտինայը պատասխանեց թէ « Այն Գերմանացի դազանն առ ոչինչ կը համարի զոսկին : » Անգամ մը խեղճ դպրոցական մը իր աղքատութիւնը Լուտերի պատմելով, Լուտեր ըսաւ կնոջը որ քիչ մը ստակ տար այն տղուն, բայց կինն իմացուց իր էրկանը որ ստակ չունէին :

5. Անատեն Լուտեր հոն մեծագին դաւաթ մը տեսնելով տղուն տուաւ զայն որ ծախէր և անոր ստակովը պիտոյքը հոգար : Լուտեր իր նամակներէն միոյն մէջ այսպէս կը գրէ. « Իբր հազար դահեկան ստակ ընդունեցի թավպէրիմէն և հինգ հարիւր Սիւրթսէն, բայց երկուդ ունիմ որ այսչափ ստակով վարձատրուած ըլլամ, քանզի այնչափով միայն դո՛ւ չեմ ըլլար : Ի՞նչ պիտի ընեմ այնչափ ստակը, կէսը Բ. Բ. ին տալով ուրախացուցի զանի : »

Հարցումներ : 1. Լուտեր ի՞նչ բարի յատկութիւն ունէր : 2. Ի՞նչ կերպով սովոր էր աղօթել : 3. Անիկա ի՞նչ վեճակ ունէր. ինչո՞ւ համար : 4. Պապ մը ի՞նչ հարցուց կարտինայի մը. կարտինայն ի՞նչ պատասխանեց : 5. Լուտեր ի՞նչ տուաւ աղքատ ուսանողի մը :

Գ Ա Ս 67

Ջանալ	ալիաբիլ	Համոզել	Տեղե գարձիլ
Պղծել	աբել	Պատահիլ	հանդիպիլ
Անսալ	Տարի շէլ	Չարութիւն	գէղութիւն
Ներքուստ	նէրսէն	Յաւայի	Խղճալու
Հոսանք	ազէիլ	Գետասոյզ	գէպէ կնոշ
Սարսափ	տոշ	Գետեղերք	գէպի տէնար

ՏԵՐՈՒՆՍԿԱՆ ՕՐԸ

1. Յակոբ և Մինաս, քրիստոնեայ ծնողքէ երկու եղբարք, սովոր էին կիրակնօրեայ դպրոցն երթալ, բայց շատ անգամ անոնք դպրոցէն շիտակ տուն չէին երթար, այլ ճամբան չար սողայոց հետ կը խաղային : Չար ընկերք կը ջանային համոզել զանոնք որ փոխանակ դպրոց երթալու անոնց հետ խաղային, և կը խրատէին զանոնք որ իրիկունը երբ անոնց հարցուէր թէ « Ուստի՞ կու դաք, » անոնք « Դպրոցէն կու դանք » ըսելով՝ խաբէին իրենց ծնողքը, և այսպէս չար ընկերք խրատ կու տային անոնց թէ սուրբ օրը պղծելու և թէ սուտ խօսելու :

2. Ամառ ատեն պայծառ օր մը երբ Յակոբ և Մինաս կիրակնօրեայ դպրոց կ'երթային, ճամբան պատահեցան իրենց չար ընկերներուն որք ջանացին համոզել զանոնք խաղալու երթալ գետեղերքը : Առջի բերան

անոնք դժկամակութիւն ցուցուցին, բայց վերջապէս փորձութենէ յաղթուելով անսացին իրենց չար ընկերներուն, և սկսան դէպ ի դէտեղերք երթալ : Անոնք ներքուստ կը զգային որ Աստուած կը տեսնէր զիրենք և թէ պիտի պատժէր ինենց չարութիւնը, սակայն ջանսացին իրենց խղճին : Մարդ չի կրնար երջանիկ ըլլալ չարութեան մէջ :

3. Գետեղերք հասնելուն պէս սկսան խաղալ, և Յակոբ այնչափ մօտ դնաց ջրին որ գետասոյզ եղաւ : Անոր ընկերներէն ոչ ոք սիրտ ըրաւ անոր օգնութեան երթալ, քան զի գետը չատ խորունկ էր, ուստի և Յակոբ հոսանքէ տարուելով խեղդուեցաւ :

4. Ո՛վ կրնայ նկարագրել անոր եղբօրը, Մինասին, սարսափն ու սրտի անհանդստութիւնը, զոր ունեցաւ տեսնելով իրենց անհնազանդութեան պտուղը : Անհնար է նկարագրել անոնց ծնողաց զգացած ցաւն ու կսկիծը, երբ տեսան իրենց զաւակը խեղդուած : Թող այս ցաւալի օրինակը խրատ ըլլայ մեզի պահելու Աստուծոյ պատուիրանքը և մեր ծնողացն հնազանդելու :

Հարցումներ : 1. Երկու եղբայրներ մէր սովոր էին երթալ ինչպիսի՞ ընկերներ ունէին, և ի՞նչ խրատ կ'առնէին անոնցմէ : 2. Օր մը անոնք մէր գացին : 3. Յակոբ ի՞նչ եղաւ : 4. Յակոբայ եղբայրն ու ծնողքն ի՞նչ զգացին անոր մահուանը վրայ : Մենք ի՞նչ օգուտ քաղելու ենք այս օրինակէն :

Հօր	ո՞ժո՛շ	Ապացոյց	խոյակ
Երկուշ	շախ	Համարուիլ	սեպուիլ
Խորհիլ	ճարածիլ	Հանդերձեալ	գալու
Մահման	սինոր	Նպատակ	շախճան
Անյագ	ւիլապոյշ	Չարգանալ	սոսլ էրլալ
Թերի	պախա	Ենթադրել	դնել

ՀՈՐԻՈՅՆ ԱՆՄԱՀՈՒԹԻՒԻՆԸ

1. Օր մը պարտէզի մը մէջ պտտած աւտենս միտքս զնաց հոգւոյն անմահութեանը վրայ որ է հիմն բարոյականութեան և աղբիւր ամէն յուսոյ և ուրախութեան : Նախ խորհեցայ հոգւոյն բնութեանը և մասնաւորապէս անոր նիւթ չըլլալուն վրայ , որ թէ և բացարձակ պատճառ չէ անոր յաւիտեանս ապրելուն , կրնայ սակայն իբր հօր ապացոյց համարուիլ անոր անմահ ըլլալուն : Երկրորդ իտողութեան առի հոգւոյն կիրքերն ու փափաքները և մանաւանդ անոր սէրն անմահութեան վրայ , մահուան երկիւղը , ընդ միշտ ապրելու յոյսը , առաքինութենէ զգացած հաճութիւնը և մոլութենէ կրած անհանդրստութիւնը , որոնցմէ կը տեսնուի թէ հոգին հանդերձեալ կեանքի մը կը սպասէ :

2. Եւ երրորդ իմաստասիրեցի Աստուծոյ արդարութիւնը , բարութիւնը , իմաստութիւնը

նը և ճշմարտութիւնը որք մեծ հաստատութիւն են հոգւոյն անմահութեանը : Բոլոր այս խորհրդածութեանցս մէջ հոգւոյն անմահ ըլլալուն աւելի հօր փաստ երեցաւ ինծի ա նոր մշտնջենաւոր յառաջադիմութիւնը դէպ ի կատարելութիւն առանց երբէք հասնելու : Մարդս ինչպէս կրնայ խորհիլ թէ մեծամեծ ճրիւք օժտեալ էակ մը որ շարունակ կը զարգանայ՝ ծնելուն պէս ի չիք պիտի դառնայ . միթէ առաջնց նպատակի են հոգւոյն կարողութիւնները : Կենդանիք ունին սահման կատարելութեան որոյ երբ կը հասնին , այլևս չեն զարգանար :

3. Եթէ մարդուս հոգին ալ անասնոց պէս հասնէր կատարելութեան և անոր կարողութիւնները լիով պարզուելէն ետքը այլևս յառաջադիմութիւն չընէր , անատեն պատճառ կ'ունենայինք ըսելու հոգւոյն համար թէ ապականացու է : Բայց կարելի է ենթադրել թէ բանաւոր էակ մը որ շարունակ կատարելութեան մէջ կը զարգանայ , և անյագ փափաքներ ունի , այնպիսի էակ մը , կ'ըսեմ , իր Սրարչին հրաշալիքը դեռ չլայելած կրնայ երբէք կորսուիլ ոչնչութեան մէջ : Երբ մարդկային կենաց վիճակը կը դիտենք , մեզի կը թուի թէ մարդուս աշխարհ դալուն միմիայն նպատակն է յետ մահուան սերունդ թողուլ

աշխարհիս մէջ, փոխանակ յաւիտենական կեանք վայելելու:

4. Կենդանիք այսպէս չեն. անոնք մեր գործածութեանը համար ստեղծուած են, և անոնց կարճատև կեանքն անցնելէն ետքը ոչ ինչ կ'ըլլան: Երբամբ կը մեռնի բժոժ շինեղեն և ձու ածելէն ետքը: Բայց մարդս իր կարողութեանը համեմատ ոչ գիտութեան կը հասնի, ոչ իր կիրքերը յագեցնելու և ոչ ալ հոգին առաքինութեան մէջ հաստատելու ժամանակ կ'ունենայ այս աշխարհիս մէջ: Կարելի՞ է որ անհուն իմաստութեամբ Աստուած մը չնչին նպատակի համար ստեղծէ այսպիսի փառաւոր արարած մը: Աստուած ի՞նչ զուարճութիւն կ'ունենար այսպիսի սակաւակեաց բանաւոր էակներէ, որոց կատարեալ ձիրքեր չնորհած է, եթէ անոնք ապակիանայու ըլլային:

5. Եթէ մեր հոգւոյն կարողութիւնները թերի ըլլային, ի՞նչպէս պիտի կարենայինք դադափար ունենալ անոր իմաստուն ստեղծագործութեանը վրայ, և հաւատալ թէ այս աշխարհս հանդերձելոյն նախադուռն է և թէ այսչափ բանաւոր էակներ յաստեացս պիտի փոխալին հանդերձեալ կեանքի մը ուր պիտի ըլլան յաւիտեանս երջանիկ: Կրօնից մէջ ամենէն քաղցր և համոզիչ խորհուրդն է հոգւոյն մշակման արարած յառաջադիմութեան խորհուրդը:

6. Երևակայէ անդամ մը որ հոգիդ երթալով նորանոր կարողութիւններ պիտի ստանայ, և առաքինութեան ու գիտութեան մէջ յառաջ երթալով ընդ միշտ պիտի փառաւորուի: Արդարև մարդուս հոգին մեծ սէր ունի յաւիտենականութեան երջանկութեանը վրայ. երջանկութիւն մը՝ յորում Աստուած իսկ կ'ուրախանայ տեսնել իր արարածները գեղեցիկացած անոր պատկերին պէս: Սա խորհուրդը թէ սահմանաւոր էակ մը կատարելութեան պիտի հասնի, ինծի կը թուի թէ բաւական է ստորին էակները նախանձի շարժելու և դերադոյն էակաց մէջէն բառնալու արհամարհութեան ոգին:

7. Ժամանակ պիտի դայ որ մարդուս հոգին ալ հրեշտակաց պէս կատարեալ պիտի ըլլայ, և աշխարհիս բոլոր հրաշալիքն իբրև ոչինչ պիտի երևին անոր: Արդարև հրեշտակք դերի վերոյ են քան զողիս մեր, սակայն ժամանակ պիտի դայ որ մեր հոգիներն ալ անոնց պէս դերբնական բնութեամբ զարդարեալ յաւերժական փառօք պիտի փայլին: Պարտինք ուրեմն խնամ տանիլ մեր հոգիներուն որք անսպառ աղբիւր են առաքինութեան և գիտութեան: Հիմա չենք գիտեր թէ ինչ պիտի ըլլանք յետ մահուան, և ոչ կրնանք դադափար ունենալ այն փառաց վրայ:

որոց ժառանգակից պիտի ըլլանք յաւիտեանականութեան մէջ : Ի՞նչ քաղցր է խորհիլ թէ մեր հոգին միշտ մօտ պիտի ըլլայ իր Արարչին , և հրեշտակաց հետ լիաբերան պիտի փառաւորէ զանի յաւիտեանս յաւիտենից :

Հարցո՞ւնէր : 1. Մարդ մը պտտած ատենը ի՞նչ բանի վրայ կը խորհէր : 2. Ի՞նչ հզօր փաստ գտաւ հողւոյն անմահութեանը : 3. Մարդուս հոգին ինչո՞ւ համար չմեռնիր : 4. Կենդանիք յորո՞ւմ կը տարբերին մարդոցմէ : 5. Մարդս ի՞նչ յոյս ունի ապագային մէջ : 6. Մեր հոգիներն ի՞նչ փոփոխութիւններ պիտի կրեն : 7. Վերջապէս անոնք ի՞նչ վեճակ պիտի ունենան :

Գ Ա Ս 69

ԵՐՈՒՍԱՂԵՄԻ ԿՈՐԾԱՆՈՒՄԸ

Երուսաղեմի կործանումը թէ Սրբազան և թէ արտաքին պատմութեանց մէջ յիշուած սոսկալի դէպքերէն մէկն է : Հռովմայ ահաւոր վրէժխնդրութիւնը , որ եկաւ Երուսաղեմի վրայ , կը յիշեցնէ մեզի ֆրիստոսի սախօսքերը թէ , « Ահա ձեր տունը ձեզի աւերակ պիտի ըլլայ : »

Երուսաղեմի պաշարման ատեն այնպիսի սոսկալի և դժնդակ դէպքեր պատահեցան որոց նմանը երբէք տեսնուած չէ պատմութեանց մէջ : Չկայ կատարուած մարդարէութիւն մը քան զայս ահաւոր : Մեծարոյ պաշար

տօնեայք որք հրապարակաւ սրբազան պաշտամունք կը կատարէին՝ իրենց հայրենիքէն դուրս քշուելով եղան կերակուր գազանաց : Քահանայք և աշխարհականք և ամէն կարգի մարդիկ սրախողխող ըլլալով՝ սուրբ սրահներուն մէջ արեան լճեր ձեւացան , և սուրբ սեղանին շուրջը դիականց կոյտեր բարձրացան , և տաճարին ոսկեզարդ կարասիքը հրոյ ճարակ եղան : Ծնողք և զաւակունք , հարս և փեսայ , լարեկամ և թշնամի առ հասարակ ոտնակոխ ըլլալով քարայտակներու մէջ մնացին , և քաղցեալ քահանայք մոլեգնարար ճգնեցան բոցերուն մէջէն փախչիլ , այլ ի զուր . և Երուսաղեմի տաճարը , որ Բարձրէլցն տունն էր՝ աւերակ դարձաւ : Միթէ ասիկա Աբելի ժամանակէն ի վեր թափուած արդար արիւնը չէ՞ր որ եկաւ այս ազգին վրայ . միթէ ասիկա տխուր հետեանքը չէ՞ր Հրէից այն խօսքերուն թէ , « Ատոր արիւնը մեր վրայ աւ մեր որդւոցը վրայ ըլլայ : » Մահուանէ ազատուողները մնացին՝ որպէս զի տեսնէին իրենց ընկերներուն խաչի վրայ դառն մահը զոր կու տային Հռովմայեցի զինուորք : Այնչափ շատ էր կախուողներուն թիւը որ տեղ չկար կախաղան կանգնելու , և ոչ կախաղան՝ մարդ կախելու : Անոնք որ ազատուեցան աւելի չարաբաստիկ եղան քան զմեռեալս երբ

զգացին կատաղութեան մերթ ընդ մերթ խոր
լուութեան արհաւիրքը, և տեսան վեց հա-
րիւր հազար մեռելոց քաղքէն դուրս նե-
տուլլը: անոնք ազատուեցան որպէս զի ա-
կանատես ըլլային բոլոր այն թշուառութեանց
և աղէտից զորս անոնց բարեկամք կը կրէին
անօթութեան պատճառաւ, այնպէս որ քիչ
մը եղիճի և ուրիշ մնասակար խոտերու և կա-
թիլ մը ջրի համար զիրար կը սպաննէին:
անոնք ազատուեցան ոչ թէ կեանք վայելե-
լու, այլ տեսնելու համար այն արիւննուշտ
մարդոց վիճակը որք անօթի ծարաւ կը պա-
պակէին և կատղած շուներու պէս գլորելով
կը դանդաչէին: անոնք ողջ մնացին որպէս զի
լսէին անգութ մօր մը սովէն իր զաւակն ու-
տելլը: Գերի դացողներն այնչափ բազմաթիւ
էին որ մարդ չէր գտնուեր զանոնք գնելու:
փողոցներուն մէջ այնչափ մեծ արեան հեղեղ-
ներ կը հոսէին որ շատ բռնկած տուներ ար-
եան հեղեղներով ազատեցան կրակէն: Ողջ
մնացողներէն ոմանք կը վաճառուէին և ոմանք
ալ ամիիթէատրոններու մէջ սուսերամարտու-
թիւն ընելով և կամ առիւծներու հետ մար-
տընչելով զո՞հ կ'երթային: Երուսաղէմի պա-
շարման ատեն մեռելոց թիւն է իբր մէկ միլիոն
հարիւր հազար, բաց ի յիննիսուն և եօթը
հազար գերեաց որք ամիիթէատրոններու և

հանքերու մէջ կենաղբաւ եղան: Երբ կը կար-
դանք ականատես լիպից Երուսաղէմի կոր-
ծանման վրայ պատմութիւնը, մենք ալ, ա-
նոնց պէս, սարսափով կը լեցուինք, և կը
զգանք թէ Երուսաղէմ իր թիւր ազգին պատ-
ճառաւ արժանի էր թշուառութեանց և աղի-
տից, զորս կրեցին Հրեայք իբրև արդար պա-
տիժ իրենց ամբարշտութեանցը:

Գ Ա Ս 70

Հ Ր Դ Ե Հ

Սիրելի երիտասարդ բարեկամներս, լսե-
լով որ դուք հրդեհ մարելու ընկերութիւն մը
կազմելու ձեռնարկած էք, կարևոր համա-
րեցի իմ երկար փորձառութեամբս հետևեալ
հրահանգները տալ ձեզի: Երբ «Հրդեհ կայ»
ձայնը կը լսէք, կատուի պէս ճիչ հանեցէք:
Բաց ի շիտակ կողմէն ամէն կողմ վազեցէք,
քանզի ամենէն հեռու ճամբան ամենէն մօտը
կ'ըլլայ կրակի տեղն հասնելու: Եթէ պատահ-
մամբ փայտի դեղի մը վրայ ելլէք, շատ ա-
զէկ կ'ընէք, քանզի կարող կ'ըլլաք այն ա-
տեն բոլոր մօտակալ առարկաները լաւ դի-
տել, և երբ լոյս մը կը տեսնէք՝ անմիջապէս
հոն վազեցէք բայց միշտ զարհուրելի ձայներ
հանելով, եթէ մինակ կարող չըլլաք գիշերն

աւելի սոսկալի ընել, ձեզի պատահած շու-
ներուն կից զարնելով զանոնք ալ պոռացու-
ցէք. այս բանը մեծապէս կը նպաստէ հրդե-
հը մարելու: Բայց աւելի մեծ օգնութիւն է
եթէ զոյգ մը կատու պոչերնէն բռնելով սան-
դուխէն վեր քաշէք: Կրակին տեղն հասնե-
լուն պէս ջանացէք կործանել ինչ որ ձեռ-
քերնէդ կու դայ. երբ ծխնելոյզը կը բռնկի,
ջրհանին վրայ յարձակելով կտոր կտոր ըրէք
զայն, և ծխնելուդէն վար առատ աղ թափե-
ցէք: Բոլոր այս գործողութեանց մէջ չմոռ-
նաք պոռալ որ զարմանալի ազդեցութիւն
ունի կրակը սարսափեցնելով փախցնելու, և
հետեւապէս որչափ բարձր դոչէք այնչափ օգ-
տակար է հրդեհը շուտ մարելու: Երբ ձե-
ղունին ծխիլը կը տեսնէք, քաջալերուեցէք,
ազէկ նշան է այն, և սկսեցէք նոր աշխուժիւ
աշխատիլ: Եթէ ժամանակն ամառ է՝ բակին
մէջ որչափ ծառ կայ ամէնքն ալ կտրեցէք,
որպէս զի անոնց պտուղները չխորովին կրա-
կէն: Մէ ^{հռոմէոս} պոռալ: Երբ դուրս բռնկելու
վտանգ կայ, ներս մտէք և կենդանեաց կա-
պերը դուրս հանեցէք: Չիոյն համար անհոգ
եղիք, ինչ որ ալ ըլլայ՝ անիկա կրնայ ողջ
մնալ, իսկ դուք ցատքսեցէք, և եթէ ձեր
սրունքը լաւ չեն կատարեր իրենց պաշտօնը,
թող պատիժնին կրեն:

Երբ վերի յարկը կը բռնկի, քարէ սան-
դուխը մրձով քակեցէք, եթէ սանդուխը
փայտէ է, անատեն կացինով խորտակեցէք
զայն և փայտերը վերի յարկը տանելով կրա-
կին դիմացը դրէք անոր առջևն առնելուհա-
մար, և եթէ կրակն անոնցմով չմարի, աթոռ-
ներն ալ տարէք հոն օգնութեան: Երբ որո-
րոցի մէջ տղայ կը գտնէք, ամենէն բարձր պա-
տահանէն վար նետեցէք զանի, սակայն կա-
տուի ձաղերը զամբիւղով զգուշութեամբ վար
տարէք: Յետոյ դարակներուն վրայ բոլոր
խեցեղէնները պատահանէն վար թափեցէք՝
հրամայելով միանդամայն վարի մարդոց աղա-
մանը շտկել, որպէս զի պղպեղը չթափուի:
Մնշուշտ հայելին պիտի տեսնէք. գիտցէք որ
որչափ հեռու նետէք զայն, կտորներն այնչափ
շատ կ'ըլլան: Բոլոր այս միջոցին չմոռնաք ա-
հարկու ձայնիւ պոռալ: Որեւիցէ պարագայի
մէջ զգուշացէք ունելին վերէն վար նետելէ,
որպէս զի չըլլայ որ անոր սրունքներէն մին
զնասուելով խեղճը ստիպուի մինչև ցմահ կաղ-
մնալ, այլ ձեր ուսին վրայ առնելով զգուշու-
թեամբ վար տարէք զայն: Բոլոր այս բաներն
ընելէն ետքը կամ կրակը պիտի մարի և կամ
բոլոր շէնքը մոխիր պիտի դառնայ: Ասոնցմէ
որն ալ ըլլայ, դուք ձեր պաշտօնը կատա-
րած կ'ըլլաք, եթէ վերոյիշեալ խրատներս ի

դործ դնէք, և այլևս հրահանգի չէք կարօտիր :

Գ Ա Ս Դ Ի

ԹՇՈՒԱՌ ԱՐՄՈՐԵԱԼԸ

Երկինք առաջնորդէ թշուառ աքսորելոյն : Անիկա թափառական է երկրիս վրայ : Ես շատ երկիրներ պտտեցայ և անոնց բնակիչները տեսայ, բայց չունեցայ ծանօթութիւն աւնոնց հետ : Աքսորեալն ամէն տեղ մինակ է : Երբ իրիկուան դէմ խրճի մը մէջէն ծուխ ելլելը տեսայ՝ ըսի, «Երանի անոր որ իրիկունն իր տունը կը դառնայ և իր սիրելեացը հետ մէկտեղ կը հանգչի վառարանին մօտ.» իսկ աքսորեալն ամէն տեղ մինակ է :

Ուստի՞ կու գան այդ հողմավար ամպերը . ես ալ անոնց պէս քշուելով կը տարուիմ . բայց ի՞նչ փոյթ : Աքսորեալն ամէն տեղ մինակ է : Ծառերն ազնիւ են և ծաղիկները դեղեցիկ, սակայն ի՞նչ օգուտ . անոնք իմ հայրենեացս չեն, և ինծի բան մը չեն ըսեր : Աքսորեալն ամէն տեղ մինակ է : Այդ վտակը յամբաքայլ կը հոսի մարդագետնի վրայ, սակայն անոր կարկաչը չինմանիր մանկութեանս ատեն լսած կարկաչին և չարթնցներ յիշատակ մը մտքիս մէջ : Աքսորեալն ամէն տեղ մինակ է :

Այդ երգերը քաղցր են, բայց անոնք չեն տար ինծի ուրախութիւն կամ տրամուլթիւն : Աքսորեալն ամէն տեղ մինակ է : Ինծի հարցունեցաւ . « Ինչո՞ւ համար կու լսաս . » բայց երբ լալուս պատճառն ըսի, ոչ ոք լացաւ, քանզի մէկը չհասկցաւ ըսածներս : Աքսորեալն ամէն տեղ մինակ է : Տեսայ ծերունիներ որոց շուրջը պատած էին իրենց զաւկները, ինչպէս ճիւղերը կը պատեն զճիթենին, սակայն ոչ ոք կոչեց զիս որդի և ոչ ոք զիս եղբայր ընդունեցաւ : Աքսորեալն ամէն տեղ մինակ է : Տեսայ երիտասարդներ որ սիրով կապուած զիրար կը գրկէին, որպէս թէ կ'ուզէին մէկ մարմնոյ մէջ բնակիլ, սակայն անոնցմէ ոչ ոք ձեռքս սեղմեց : Աքսորեալն ամէն տեղ մինակ է : Մարդս իր հայրենեացը մէջ միայն կը գտնէ բարեկամ, կին, ծնողք և եղբայր : Աքսորեալն ամէն տեղ մինակ է :

Խեղճ աքսորեալ, սրբէ արտասուքդ, բաւական լացիր : Ամէն մարդ աքսորեալ է քեզի պէս, ամէն մարդ ունի հայր, մայր, կին և բարեկամորք կ'անցնին կ'երթան : Մեր հայրենիքը հոս չէ, ի դուր կը վնասուենք զայն հոս . այս աշխարհը զոր հայրենիք կը կոչենք՝ միայն դիշեր մը հանգչելու տեղ է : Երկինք առաջնորդէ խեղճ աքսորելոյն . անիկա թափառական կը չըլի աշխարհիս վրայ :

ՃԱՄԱՐՈՐԴ ԵՐԳԻՉՆԵՐ

Բարի երկրագործ մը ունէր էշ մը որ երկար տուն հաւատարմութեամբ տիրոջը ծառայելէն ետքը ծերացաւ, և անոր տէրը չուզելով զայն այլևս պահել՝ խորհեցաւ մեռցնել զայն իբրև վարձք անոր ծառայութեանը: Էշն իր տիրոջը միտքն հասկնալով՝ օր մը տունէն դուրս ելաւ և սկսաւ դէպ ի Պրիմէն երթալ, ուր կը յուսար թէ քաղաքացիք պիտի ընտրէին զայն ընդհանուր երգիչ: Քիչ մը ճամբորդելէն ետքը շունի մը հանդիպեցաւ որ ճամբուն վրայ նստած կը հեծէր: Էշն անոր լարը տեսնելով «Ինչո՞ւ համար կը հեծես», հարցուց շան: «Սւա՛ղ», պատասխանեց շունը, «քիչ մնաց որ տէրս զիս ծերութեանս պատճառաւ մեռցնէր, եթէ փախչելով չազատէի. բայց հիմա ապրուստս ճարելու համար ինչ ընելս չեմ գիտեր»: «Մտիկ ըրէ՛», պատասխանեց էշը, «ես հիմա Պրիմէն կ'երթամ երգիչ ըլլալու, դուն ալ մէկտեղ եկուր, տեսնենք ինչ կ'ըլլայ»: Ծունն անոր հաւանելով երկուքը մէկտեղ դացին: Հազիւ թէ քիչ մը ճամբայ առին, տխուր դէմքով կատու մը տեսան ճամբուն վրայ: «Ինչո՞րեմ, բարի տիկին», ըսաւ էշը, «ինչո՞ւ համար տրտում

ես»: «Դ՞նչպէս տրտում չըլլամ», ըսաւ կատուն, «քանի որ կեանքս վտանգի մէջ է, քանզի ծեր ըլլալով աւելի կ'ընտրեմ պառկել, քնանալ քան տունը մուկերուն ետևէ իջնալ: Տիկինս զիս պիտի մեռցնէր, հազիւ ազատեցայ, սակայն ինչ ընելս չեմ գիտեր»: «Ծատ մի երկնցներ», ըսաւ էշը, «եկուր մեզի հետ Պրիմէն երթանք: Դուն քաջ երգիչ ես, ինչ որ ալ ըլլայ մեր անոյշ երգերով մը կրնանք մեր ապրուստը ճարել»: Կատուն ուրախութեամբ ընդունեցաւ այս առաջարկութիւնը և անոնց հետ գնաց: Քիչ մը ետքը երկրագործի մը տանն առջևէն անցնելով տեսան աքաղաղ մը որ բոլոր ուժովը կը կանչէր: «Կեցցե՛ս, պարոն աքաղաղ», դռնէնց էշը, «ձայնիդ ըսելիք չկայ, բայց կը խնդրեմ ըսէ ինձի, ինչո՞ւ համար այդչափ կը պոռաս»: «Դ՞նչ կրնայ ըլլալ», պատասխանեց աքաղաղը, «ես ամէն առտու կանուխ կ'արթնցնեմ տէրերս որ իրենց դործին երթան, իսկ անոնք ապերախութիւն կ'ընեն ինձի և հիւր ունինք ըսելով գլուխս պիտի կտրեն և զիս կերակուր պիտի ընեն»: «Ս՛յ անիրաւ մարդիկ», ըսաւ էշը, «աղէկ է որ մեզի հետ դաս, պարոն աքաղաղ, քան հոս մնալով գլուխդ կտրուի. բաց աստի շատ օգտակար կ'ըլլաս մեզի երբ երգել սկսինք»: »

« Բողոք սրտով կ'ընդունիմ ձեր առաջարկու-
թիւնը, » ըսաւ աքաղաղը : Անոնք այն օրը
չկրցան քաղաք հասնիլ, ուստի և ստիպուե-
ցան անտառի մը մէջ անցունել այն գիշեր :
Էջն ու շունը ծառի մը տակ տեղաւորուեցան,
կատուն ծառին վրայ, և աքաղաղը բարձր
տեղ մը ելլելով թռաւ ուրիշ ծառի մը գա-
գաթը թառեցաւ, սակայն քնանալէն առաջ,
իր սովորութեանը համեմատ, աղէկ մը գիտեց
իր չորս կողմը, և լոյս տեսնելով՝ իր ընկերնե-
րուն ծանոց թէ քիչ մը հեռուն բնակութիւն
կար : « Եթէ այդպէս է, » ըսաւ էջը գլուխը
վերցնելով, « աղէկ է որ օթևան իջնենք : »
« Նաև, » ըսաւ շունը, « ես ալ քանի մը ոսկը
կը գտնեմ : » Ուստի չորսը մէկտեղ լոյս տես-
նուած տեղը դացին որ աւազակաց բնակա-
րան էր : Ամենէն երկայնահասակն էջն ըլ-
լալով դնաց պատուհանէն կամացուկ մը ներս
նայեցաւ : « Է, բարեկամ, ի՞նչ կը տեսնես, »
ըսաւ աքաղաղը : « Ի՞նչ պիտի տեսնեմ, » պա-
տասխանեց էջը, « տեսակ տեսակ կերակուր-
ներով զարդարուած սեղան մը կը տեսնեմ և
աւազակներ նստած ուրախութիւն կ'ընեն : »
« Հոս մեզի համար շատ աղէկ օթևան է, »
ըսաւ աքաղաղը : « Հա, » պատասխանեց է-
ջը, « եթէ կարելի ըլլար ներս մտնել : » Ուս-
տի և սկսան խորհուրդ ընել թէ ի՞նչ կերպով

դուրս հանէին այն աւազակները : Վերջապէս
սա կերպը գտան : Էջն առջևի ոտուրները պա-
տուհանին կռթնցնելով՝ ետևի ոտուրներուն
վրայ կայնեցաւ : շունը իշոյն կռնակը ելաւ,
կատուն շան վրայ և աքաղաղը կատուն վրայ
կայնեցաւ : Այսպէս ընեւէն ետքը նշանը տըր-
ուեցաւ և սկսան երգել : Էջը կը դռար, շու-
նը կը հաջէր, կատուն կը ճշար և աքաղաղը
կը կանչէր : Ասոնց ամէնքը մէկտեղ պատու-
հանին ապակիները կոտրելով ներս յարձա-
կեցան և զարհուրելի ձայներով լցուցին
սենեակը :

Աւազակներն արգէն վախցած ըլլալով այն
ճիւղներուն երգել սկսած ատենը, և զանոնք
ուրուականաց խուսի մը կարծելով, առանց
ետևնին նայելու փախան : Անատեն ճամբորդ-
երգիչները սեղան նստելով աւազակաց թողու-
ցած բաներն անյադարար կերան : Աղէկ մը
յագենալէն ետքը ճրագները մարեցին և գա-
ցին պառկելու : Էջը գաւթին մէջ յարդի վրայ
երկնցաւ, շունը փախաթի և կատուն տաք
մոխրի վրայ պառկեցան : Իսկ աքաղաղը տա-
նիքի վրայ թառեցաւ : Կէս գիշերուն երբ
դողերը ճրագները մարուած տեսան, խոր-
հեցան թէ պարապ տեղ այնչափ վախ կը-
րած և փախած էին : Մէջերնէն ամենէն քա-
ջասիրտը դարձաւ նայելու թէ ի՞նչ կար : Երբ

ներսը բան չտեսաւ դնաց խոհանոցը և խար-
 խարելով դտաւ լուցիկն, և կատուին աչքե-
 րը կրակ կարծելով լուցիկն վառելու համար
 անոր աչքին դպցուց զայն: Կատուն անոր
 այս կատակէն չախորժելով անոր երեսը ճան-
 կեց: Մարդը սարսափելով դուրս փախած
 ատենը շունը յարձակեցաւ վրան և անոր
 ոտքերէն խածաւ: Մարդն հազիւ շան ձեռ-
 քէն ազատուելով կ'անցնէր դաւթէն, է-
 ջը կէս քուն հասաւ անոր ետևէն և ահար-
 կու զուինչ արձակելով կից զարկաւ անոր:
 Իսկ աքաղաղը թևերն իրարու զարնելով
 բարձրաձայն կը կանչէր: Աւազակը շուարած
 փախաւ իր ընկերներուն քով և աւազա-
 կապետին ըսաւ, «Եղջիւրաւոր սատանայ մը
 տեսայ որ երեսս ճանկեց, և դրան ետևը
 պահուած մարդ մը պոռալով յարձակեցաւ
 վրաս և վիրաւորեց զիս. երբ փախչելով դաւ-
 թէն կ'անցնէի, սև հրէշ մը ելաւ դէմն և
 ահռելի ձայներ հանելով բրով զարկաւ ին-
 ծի, և մէկն ալ տանիքին վրայէն կը պոռար
 «Վեր նետեցէք թշուառականը»:» Ասոր վրայ
 աւազակները մէյնին ալ չհամարձակեցան եր-
 թալ հոն: Ճամբորդ երգիչներն այնչափ ա-
 խորժեցան այն տեղէն որ իրենց բնակութիւ-
 նը հոն հաստատեցին:

ԴԱՐՈՒՍ ՈԳԻՆ ՀՍԿՈՒԱԿ Է ՊՍՏԵՐՍԱԶՄԻ

Պատերազմն այլևս պիտի վերջանայ բոլոր
 երկրիս վրայ, քանզի նոյն ինքն Աստուած ը-
 սաւ թէ այսպէս պիտի ըլլայ: Իբրև անհա-
 ւատ՝ կրնայի տարակուսիլ ասոր, այլ իբրև
 ճշմարիտ Քրիստոնեայ՝ երբէք ոչ: Եթէ Աս-
 տուած սորվեցուց երբէք բան մը Սուրբ գրոց
 մէջ՝ խաղաղութիւնը սորվեցուց, եթէ խոս-
 տացաւ բան մը՝ խաղաղութիւնը խոստացաւ
 բոլոր աշխարհի, և եթէ Սկեպտիկեանց գի-
 շերը չհանդէս հողւոյս վրայ, պարտիմ հա-
 ւատալ անոր, յուսալ և դործել մինչև որ
 մէկ բևեռէն միւս բևեռը դոնուող ազգերը
 «Իրենց սուրբը խփեր՝ և իրենց նիզակնե-
 րը յօտոցներ շինեն և ալ պատերազմ չսոր-
 վին»:» Այո, դարուս նոր և լաւագոյն ողւոյն
 մէջ կը տեսնեմ այն դալու օրուան արշալոյ-
 սը. կը տեսնեմ զայն մամոյն և ամպիոնին
 վրայ և դպրոցին մէջ: Կը տեսնեմ զայն ամէն
 դործատանց, շոգենաւուց և կառայ մէջ: Կը
 տեսնեմ այն օրը բոլոր քրիստոնեայ բարեսի-
 ըական ձեռնարկութեանց մէջ, և հասարա-
 կաց յառաջադիմութեան և դարուս օգտա-
 կար ազդեցութեանց մէջ որք կ'ըլլան աշխար-
 հիս վրայ: Այո, դուրսը կը շրջի ողի մը որ

հանգիստ պիտի չառնէ մինչև որ պատերազմական ոգին խաղառ չընջուի մարդոց բնակարաններէն : Այն ոգին որ հիմա իր ձեռնարկներն արագօրէն յառաջ կը տանի ամէն տեղ, այն ոգին որ վաճառականութեանց մէջ ճերմակ դրօշակ կը պարզէ ամէն ծովու վրայ, այն ոգին որ դիւրաւ սուռտուր կ'ընէ նաւահանգիստներու մէջ, այն ոգին որ բնութեան կարողութիւնները կը գործածէ իբրև միջոց մարդկային ճարտարութեան, և ամէն հնարաւոր ձեռնտուութիւն կ'ընէ մարդկային ազգին ընդհանուր բարելաւութեանը համար, այն ոգին որ յօգուտ մարդկութեան կը հալածէ զաղքատութիւն և զոճիր քաղաքաց մութ ճամբաներէն, նաև կը հանէ դատապարտելոց խաւարչտին բանտերէն խստասիրտ և դաժան զոհեր ի լոյս սիրոյ որ կը դիմայ թէև կը հարուածէ, այն ոգին որ ամէն տեղ հիւանդաց համար հիւանդանոց, յիմարաց համար ապաստանարան կը կառուցանէ և դպրոցներ կը հաստատէ համերց խօսիլ, խլից լսել և կուրաց տեսնել սորվեցնելու համար, այն ոգին որ հրեղէն ձին երկաթէ հանդերձներով կը դրկէ հևայով, ուժգին այլ անխոնջ շնչառութեամբ, թագաւորութեանց, երկիրներու և ծովուց մէկ ծայրէն միւս ծայրն անցնելու, այն ոգին որ երկնից կայծակն իրեն քաշելով

կ'ընէ գործի արագօրէն լուր տանելու բերելու քաղցէ քաղաք և երկրէ երկիր, այն ոգին որ բոլոր այս բաները կը գործածէ իբրև միջոց աշխարհիս փրկութեանը և երկրիս վրայ տարածելու Աւետարանին օրհնեալ ճշմարտութիւնները և սիրուելու զանոնք աշնան տերեւներուն և առաւօտեան ցօղուն պէս, վերջապէս այն ոգին որ զմարդիկ սերտ սիրով իրարու կը կապէ և կը սորվեցնէ անոնց սա պարզ, այլ փառաւոր ճշմարտութիւնները, Հայր-Յիւսէֆ Աստուծոյ և եղբայր-Յիւսէֆ Տարդան : Կարելի՞ է որ այսպիսի ոգի մը հանգիստ մնայ մինչև որ պատերազմական ոգին խաղառ չընջէ աշխարհէս :

Գ Ա Ս 74

ԲԱԹՐԻԲ ՀԷՆՐԻԻ ԱՏԵՆԱԹՍՈՒԹԻԻՆԵ
ԸՆԴԴԷՄ ԲՈՆԱԲԱՐՈՒԹԵԱՆ
ԱՆԳՂԻՈՅ, 1775

Մեծապատիւ նախագահ, բնական է մարդուս ունայն յոյս տածել : Մենք կը յօժարինք որևիցէ ցաւալի ճշմարտութեան դէմ մեր աչքերը դոցել և ունին դնել այդ նենդապատիր համբարուն երդերուն մինչև որ յանասունս փոխէ մեզ : Միթէ ասիկա կը վայլէ իմաստուն մարդոց որք մահու չափ կը ճգնին

ազատութիւնն ձեռք բերել : Արդեօք մենք
ալ անոնցմէ՞ ենք որ աչք ունինք և չենք
տեսներ , ահանջ ունինք և չենք լսեր այն բա-
ները որք անհրաժեշտ են մեր ժամանակաւոր
փրկութեանը : Որչափ ալ հոգիս անձկու-
թեամբ լցուի , ես կ'ուզեմ դիտնալ բոլոր ճշ-
մարտութիւնը , կ'ուզեմ չարագոյնը դիտնալ
և պատրաստ ըլլալ անոր դէմ դնելու :

Ինծի առաջնորդ միայն մէկ ճրագ ունիմ ,
այն է փորձառութեան ճրագը : Բաց յանցե-
լոյն չունիմ ուրիշ միջոց ապագային վրայ դա-
տումն ընելու : Անցեալն աչքիս առջև բերե-
լով կ'ուզեմ հասկնալ թէ Անդղիոյ կառավա-
րութիւնը վերջին տասը տարուան մէջ ի՞նչ
ընթացք բռնեց արդարացնելու այն մխիթա-
րական յոյսերը զորս ունեցան մեր մարդիկ և
խորհրդարանը : Միթէ այն խարէական ժպիտն
է որով անոնք մօտերս մեր աղերսագիրն ըն-
դունեցին : Մի հաւատաք անոր , Տէր . ա-
նիկա ձեզի դէմ լարուած թակարդ է . չը-
լայ որ մասնուիք համբուրիւ : Դուք ձեզի
հարցուցէք թէ ի՞նչ յարմարութիւն ունի այն
սիրալիւր ընդունելութիւնն այս պատերազմա-
կան պատրաստութեանց հետ որք կը ծածկեն
մեր ջուրերը և կը մթադնեն մեր երկիրը :
Միթէ նաւատորմիղներ՞ և զօրաց բանակներ՞
պէտք են սէր և միաբանութիւն հաստատե-

լու համար : Միթէ մենք այնչափ դժկամա-
կութիւն՞ն ցուցուցինք խաղաղութեան որ զե-
նու զօրութեամբ կ'ուզեն դրաւել մեր սէրը :

Ինքզինքնիս չխաբենք , Տէր , ասոնք պա-
տերազմի և լծոյ պատրաստութիւններ են ,
յետին փաստեր՝ որոց կը դիմեն թաղաւորք :
Ի՞նչ կը նշանակէ , կը հարցնեմ աւագանւոյն ,
Տէր , ի՞նչ կը նշանակէ այս պատերազմական
պատրաստութիւնը եթէ անոր նպատակը մեզ
բռնի նուաճել չէ . քան զայս ուրիշ ի՞նչ
պատճառ կրնանք տալ անոր : Անդղիան ու-
նի՞ երբէք այս կողմերն ուրիշ թշնամի որոյ
համար բազմաթիւ նաւատորմիղներ և բա-
նակներ կը կազմէ : Ոչ , Տէր , ուրիշ թշնամի
չունի . այն պատրաստութիւնները ոչ թէ ու-
րիշներու այլ մեզի համար կ'ըլլան : Այդ զօ-
րութիւնները զրկուած են մեզ կապելու և
մեր վրայ ծանրաբեռնելու համար այն շղթա-
ները զորս Անդղիոյ կառավարութիւնը եր-
կար ատենէ ի վեր շինեց : Մենք ի՞նչ ունինք
անոնց դէմ դնելու . միթէ փաստաբանական
ջանքեր՞ սլիախ ընենք , Տէր . տասը տարի է
որ այս միջոցները կը դործածենք . ունի՞նք
նոր փաստ մը քան զայս աւելի ընելու . ոչինչ :
Այս մասին ամէն ջանք ի դործ դրուեցաւ , այլ
ի զուր :

Աղերսագիրներով՞ դիմելու ենք . բայց ի՞նչ

բառեր կրնանք գտնել որք արդէն սպառած
չեն : կ'աղաչեմ, Տէր, այլևս չխաբենք մեզ
երկար ատեն . ինչ որ կարելի էր ըրինք՝ այդ
գալու փոթորկին առջևն առնելու համար .
ինդրեցինք, ազդարարեցինք և խոնարհու
թեամբ թագաւորին աթուոյն առջև ծուներ
դրած աղաչեցինք մեզի միջնորդութիւն ը
նել արգելելու Մնգղիոյ խորհրդարանին և
անոր պաշտօնէկց անդութ ձեռքերը : Մեր
աղերսագիրներն առ ոչինչ համարուեցան,
մեր փաստերը պատճառ եղան կրկին հա
րըստահարութեան և նախատանայ, և մեր
աղաչանքն անտես ըլլալով՝ արհամարհանօք
ոտնհար եղանք թագաւորէն : Բոլոր այս բա
ներէն ետքը խաղաղութիւն և միաբանու
թիւն յուսալ յիմարութիւն է . այլևս յուսալու
տեղ չմնաց : Եթէ կ'ուզենք ազատ ըլլալ, ե
թէ կ'ուզենք անխախտ պահել այն անգին
արտօնութիւնները որոյ համար երկար ատեն
մաքառեցանք, և եթէ չենք ուզեր թողուլ
այն վսեմ ճիգը որոյ ձեռնամուխ եղանք և
զոր ուխտեցինք չթողուլ մինչև որ մեր փա
ռաւոր նպատակին հասնինք, պատերազմե
լու ենք, Տէր, դարձեալ կ'ըսեմ՝ պատերազ
մելու ենք : Զինուց դիմել և զօրաց Սատու
ծոյն ապաւինիլ, այս միայն կը մնայ մեզի ը
նել :

Տէր, մեզի կ'ըսեն թէ տկար ենք և անկա
րող դէմ դնելու այսպիսի զօրաւոր թշնամ
ւոյ մը : Բայց երբ պիտի ըլլանք աւելի զօ
րաւոր . միթէ այս շարաթ կամ գա՛լ տարի .
արդեօք ասիկա այն ատե՞ն պիտի ըլլայ, երբ
Մնգղիոյ դունդերը մեզ բոլորովին անզէն ը
նելով մեր տուները պիտի դրաւեն : Միթէ
անհոգ և ձեռնունայն կենալով պիտի զօրա
նանք, միթէ հեղգօրէն և կամ անտի յոյսեր
երազելով, և մինչև որ թշնամք մեզ կա
պեն կաշկանդեն այն ատեն կարող պիտի ըլ
լանք թշնամոյն դէմ դնել : Տէր, մենք տկար
չենք, եթէ աղէկ կը դործածենք այն միջոց
ները զորս Սատուած տուած է մեզի :

Երեք միլիոն ժողովուրդ մը որ յանուն սուրբ
ազատութեան զինուած է մեր տեղւոյն պէս
երկրի մը մէջ, կարող է դէմ դնել թշնամ
ւոյն որչափ և մեծ ըլլայ : Բաց աստի, Տէր,
մենք մինակ պիտի չպատերազմինք . արդար
Սատուած մը կայ, որոյ ձեռքն է ազդաց ճա
կատագիրը, և որ բարեկամներ պիտի յարու
ցանէ մեզի համար պատերազմելու : Յաղ
թութիւնը լոկ հզօրին չէ, այլ նաև անոր որ
արթուն է, դործունեայ և քաջ : Նաև, Տէր,

ուրիշ ընտրութիւն չունինք ընելու : Եթէ այնչափ նուաաս ըլլայինք որ փափաքէինք պատերազմելէ ետ կենալ՝ շատ ուշ է . կամ պատերազմելու , կամ նուաճուելու և դերի կյնալու ենք : Մեզի համար պատրաստուած են շղթաներ . անոնց շառաչիւնն արդէն Պոսթոնի դաշտերուն վրայ կը լսուի : Պատերազմն անհրաժեշտ է . թող դայ , դարձեալ կ'ըսեմ, Տէր , թող դայ : Ի զուր է այլևս պատերազմ չընելու խօսքեր ընել : Գուցէ աւազանին «խաղաղութիւնն , խաղաղութիւնն» ազաղակեն , սակայն խաղաղութիւն չկայ : Պատերազմն արդէն սկսած է : Հիւսիսէն փչող ուժգին հողմը քիչ մը ետքը պիտի հասնի մեզի զինուոց շառաչիւնը : Ինչո՞ւ համար մենք հոս դանդաղ կը կենանք , մինչդեռ մեր եղբայրները պատերազմի դաշտն են : Ի՞նչ է մեր աւազանւոյն ուղածը . անոնք ի՞նչ բանի կը փափաքին : Միթէ կեանքն այնչափ թանկագին է , կամ խաղաղութիւնն այնչափ քա՞ղցր որ շղթաներու և գերութեան գնով կ'ուզենք ձեռք բերել զանոնք . քաւ լիցի : Չեմ գիտեր թէ ուրիշներն ինչ ընթացք պիտի բռնեն այս մասին , այլ ըստ իս , կամ ազատութիւն և կամ մահ :

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ

(Հետեւեալը գրեց Ամերիկայի գաղթական նութեանց ժողովոյն դահերէցը , Յովհաննէս Էտէմս , երբ Ամերիկացիք պատերազմ կ'ընէին ընդդէմ Անգլիոյ , յամին 1776 : Էտէմսի այն ատեն ըրած ատենաբանութիւնը ի գիր շառուելուն պատճառաւ չհրատարակուեցաւ , սակայն Դանիէլ Ուէպսթըր անուն երեւելի մէկը աւանդութեամբ վեր ի վերոյ լսած ըլլալով այն ատենաբանութեան ողին , յիշեալ Էտէմսին մահուընէն անմիջապէս ետքը խօսեցաւ ճառ մը որոյ մէկ մասը կը պարունակէ Էտէմսի խօսքերը և միւս մասը դամբանական ճառ է Էտէմսի մահուանը վրայ , յամին 1826 , յուլիս 4 :

« Ընկղմիլ կամ լողալ , ապրիլ կամ մեռնիլ , երկար կեանք ունենալ կամ կորսուիլ , վերջապէս ինչ որ ալ ըլլայ՝ ես ազատութեան համար քուէ կու տամ : Արդարեւ ճշմարիտ է թէ ի սկզբան մենք միտք չունէինք անկախութիւն ձեռք բերել , սակայն աստուածային զօրութիւն մը կայ որ մեր գործերը կը տնօրինէ : Անգլիոյ անիրաւութիւնը դրդուեց մեզ ի զէն : Անգլիան փոխանակ բուն իր շահը պաշտպանելու՝ կուրութեամբ մեր շա-

հը պաշտպանեց և յամառեցաւ Քնաց մինչև որ մենք գրեթէ անկախութիւն ձեռք բերինք. եթէ քիչ մը երկնցնենք ձեռուընիս, կը հասնինք անոր և բոլորովին մերը կ'ըլլայ : Ուրեմն ինչո՞ւ համար օր մը առաջ անկախութիւն չենք հրատարակեր : Կայ՞ արդեօք ձեր մէջ այնչափ տկարամիտ մը որ կը յուսայ Անդղիոյ հետ այնպիսի հաշտութիւն մը որ ապահովութիւն պիտի տայ իր երկրին և անոր իրաւանցը և նոյն իսկ իր կեանքին և պատուոյն : Միթէ դուք որ այդ գահին վրայ կը բազմիք, և ձեզի մօտ նստող ձեր մեծարոյ ընկերը, երկուքնիդ ալ տարագրուած չէ՞ք և ձեր մահուան վճիռը արուած չէ՞ : Երբէք թագաւորէն գթութիւն մի յուսաք. ի՞նչ էք դուք, ի՞նչ կրնաք ըլլալ, մինչդեռ Անդղիան կը կենայ, եթէ ոչ տարագիր :

Եթէ անկախութիւնն յապաղեցնենք, ի՞նչ է մեր նպատակը . յառաջ պիտի տանինք թէ պիտի դադրեցնենք պատերազմը : Կ'ուզէ՞ք հպատակիլ Անդղիոյ կառավարութեան օրինացը, կ'ուզէ՞ք ճնշուիլ, կ'ուզէ՞ք որ ձեր երկիրն ու անոր իրաւունքը ռանակոխ ըլլան : Գիտեմ որ չունիք այսպիսի նպատակ : Երբէք պիտի չհպատակինք : Կրնա՞ք աւրել այն սուրբ խոստումը զոր Աստուծոյ առջև ըրինք վոչինկթոնի, երբ անիկա քաջութեամբ

նետուեցաւ պատերազմական վտանգներու և ժամանակիս քաղաքական արկածից մէջ, և մենք խոստացանք անոր հաւատարիմ մնալ մինչև ցվերջ մեր բոլոր ստացուածքովս ու կեանքով :

Գիտեմ որ ամէնքդ ալ աւելի կ'ուզէք ձեր երկիրը հրկիղեալ և կործանուած տեսնել քան մեր խոստումէն նշանախեց մը գետին ինկած : Ասկէ տարի մը առաջ հոս առաջարկեցի ձեզի որ վոչինկթոն ըլլար ընդհանուր հրամանատար զօրաց՝ Ամերիկայի ազատութիւնը պաշտպանելու համար, և « թող իմ աջ ձեռքս իր պաշտօնը մոռնայ, թող իմ լեզուս իմ քմացս փակչի, » եթէ երբէք թողում զանի : Պատերազմելու ենք մինչև ցվերջ :

Եւ եթէ պատերազմը պիտի շարունակուի, ուրեմն ինչո՞ւ համար կը յապաղինք անկախութեան յայտարարութիւնը հրատարակել : Այս բանը մեծապէս պիտի զօրացնէ մեզ և մեր համբաւն ամէն կողմ պիտի տարածէ : Այն ատեն ուրիշ ազգերը մեզ ազգ պիտի ճանչնան զոր չեն կրնար ընել մինչ մեզ կը խոստովանինք ապստամբ հպատակներ մեր թագաւորին դէմ : Նաև կը սնդեմ թէ Անդղիան աւելի պիտի յօժարի անկախութիւն տալ մեզի, քան իր օրէնքները ետ առնելով խոստովանիլ իր անիրաւ և բռնաւոր ըն-

Թացքը մեզի հետ : Անոր գոռոզութիւնը նուազ պիտի վիրաւորուի զիջումն ընելով այն բաներուն որք պատճառ են մեր անկախութեանը , քան ընդունել այն կէտերը որոց համար կուի կ'ընենք : Անդղիան ասոնց առաջինը պիտի նկատէ իբրև հետեւանք բողոքին , և երկրորդը՝ իբրև բուն իր նախատինքը : Ուրեմն , Տէր , ինչո՞ւ համար ժամ մը առաջ չենք աճապարեր փոխել քաղաքական պատերազմն ազգային պատերազմի : Եւ քանի որ հաստատ միտքերնիս դրած ենք պատերազմի մինչև ցլերջ , ինչո՞ւ համար յաղթութեան բոլոր օգուտները լիով քաղելու դիրք չենք բռներ : Եթէ չյաջողինք յաղթել , աւելի մեծ մըսս պիտի չըլլայ մեզի , սակայն պիտի յաջողինք :”

ԳՍՍ 77

ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԵՐՋ

ՆԱԽԸՆԹՍՅ ԱՏԵՆԱՐԱՆՈՒԹԵԱՆ

«Մեր ձեռնարկած արդար գործը զօրաց գունդեր պիտի յարուցանէ և նաւատորմիդ ներ պիտի կազմէ : Ազգը , եթէ հաւատարիմ կը մնանք անոր , ազգը ձեռնատու պիտի ըլ-

լայ մեզի այս գործին մէջ : Փոյթս չէ դիտնալ թէ միւս ազգերն ինչպէս փոփոխամիտ գտնուեցան : Ես կը ճանչնամ այս դաղթականութեանց մարդիկը , և դիտեմ թէ անոնք Անդղիոյ բռնութեան դէմ դնելու այնպէս հաստատ որոշում ըրած են զոր անհնար է անոնց մտքէն հանել : Յիրաւի բոլոր դաղթականք մեր ետեւէն գալու յօժարութիւն ցուցուն եթէ յառաջ երթանք : Տէր , յայտարարութիւնը նոր զօրութիւն պիտի տայ բոլոր ազգին : Փոխանակ երկար և արիւնահեղ պատերազմ ընելու մեր ազատութիւնները ձեռք բերելու և մեր նեղութեանց դարման տանելու համար , դրէք անոնց առջև անկախութեան նպատակը , անատեն անոնք նոր շունչ և նոր կեանք պիտի ունենան : Կարդացէք այս յայտարարութիւնը զօրաց առջև , և պիտի տեսնէք որ սուրբն իրենց պատեանէն դուրս պիտի քաշուին և իւրաքանչիւր զինուոր պիտի ուխտէ կամ ազատութիւն ձեռք ձգել , կամ պատերազմի դաշտին վրայ պատուով մեռնիլ : Քարողեցէք զայն ամպիոնէն . կրօնքն հաւանութիւն կու տայ ասոր և կրօնական ազատութեան սէրը պիտի փարի անոր՝ հաստատ որոշելով կամ անոր հետ կանգուն կենալ , կամ անոր հետ կործանել : Հրատարակեցէք զայն սրահներու և հրապարակ-

ներու մէջ : Թող լսեն զայն անոնք որ լսե-
 ցին թշնամոյն թնդանօթներուն առաջին ձայ-
 նը և թող տեսնեն զայն անոնք որ տեսան ի-
 րենց եղբարց և զաւակաց իյնալը Պունքերի
 բլրոյն վրայ և լէքսինկթոնի ու ֆոնքորտի
 փողոցներուն մէջ . մինչև անգամ պատերը մե-
 ծածայն պիտի աղաղակեն մեզ քաջալերելու
 համար : Տէր, ես քաջ դիտեմ մարդկային
 գործոց անստուգութիւնը, սակայն մեր այս-
 օրուան գործին բարի վախճանը յայտնապէս
 կը տեսնեմ : Յիրաւի դուցէ դուք և ես մեծա-
 մեծ նեղութիւններ պիտի կրենք . կարելի է որ
 ողջ չմնանք յայտարարութեան հաստատուած
 օրը տեսնելու, կարելի է որ մեռնինք իբրև
 գաղթական և իբրև գերի, և թերևս անար-
 գաբար տախտակամածին վրայ . թող այնպէս
 ըլլայ, թող այնպէս ըլլայ : Եթէ Աստուծոյ
 կամքն է որ իմ երկիրս կեանքս պահանջէ ինչ
 իբրև չնչին նուէր, երբ ըլլայ պատրաստ եմ
 զայն նուիրելու անոր : Բայց մինչ կ'ապրիմ,
 կ'ուզեմ երկիր մը ունենալ, կամ գոնէ յոյս՝
 երկիր ունենալու, այն ալ ազատ երկիր մը :
 Ինչ որ ըլլայ մեր վախճանը, վստահ եղէք
 որ այս յայտարարութիւնը պիտի հաստատ-
 ուի : Հաւանական է թէ մեծամեծ ծախքեր
 պիտի ըլլան և անոր համար շատ արիւն պի-
 տի թափուի, սակայն պիտի հաստատուի

յայտարարութիւնը և առատապէս պիտի հա-
 տուցանէ թէ մին և թէ միւսը : Ներկային
 թանձրամած մթութեան մէջէն կը տեսնեմ
 արեգական պէս փայլուն ապագայ մը : Այն
 օրը փառաւոր և անմահ պիտի ընենք : Երբ
 մենք գերեզմանի մէջ ըլլանք, մեր որդիքը
 պատուով պիտի յարգեն զայն : Անոնք շնոր-
 հակալութեամբ և հանդիսիւ պիտի տօնեն
 այն օրը և ուրախութեան հրավառութիւններ
 ու լուսաւորութիւններ պիտի կատարեն : Ա-
 նոր տարեգարձին անոնք պիտի թափեն հե-
 ղեղի պէս արտասուք . ոչ թէ հպատակու-
 թեան և գերութեան արտասուք, ոչ թէ հո-
 գեվարաց և տառապանաց արտասուք, այլ
 ցնծութեան, երախտագիտութեան և ուրա-
 խութեան արտասուք պիտի թափեն : Տէր,
 ես Աստուծոյ առջև կը հաւատամ թէ յայտա-
 րարութիւնն ընելու ժամն հասած է, միտքս
 և սիրտս հաւանութիւն կու տան ասոր . պատ-
 րաստ եմ անոր համար դրաւ դնել բոլոր հա-
 րըստութիւնս, կեանքս և յոյսս : Միւհնոյն
 բառերով որովք սկսայ՝ վերջ կու տամ խօս-
 քիս թէ, ապրիլ կամ մեռնիլ, երկար կեանք
 ունենալ կամ կորսուիլ, ինչ որ ըլլայ՝ ես յայ-
 տարարութեան կողմը կը բռնեմ : Այս է և այս
 պիտի ըլլայ, Աստուծոյ օրհնութեամբը, իմ
 առաջին և վերջին խորհուրդս, ԱՆԿԱՍՈՒՄ

ԹԻԻՆ այժմ և ԱՆԿԱՌՈՒԹԻԻՆ յաւիտեան :

Գ Ա Ս 78

ՅԱՆՅԱՆՔԸ ԳԱՂՏՆԻ ԶԻ ՄՆԱՐ

Ծեր մարդ մը որ երբէք թշնամի չունէր այլսարհիս մէջ, քիչ մը ստակի համար սոսկալի մարդասպանութեան զոհ եղաւ իր տանը և բուն իսկ իր անկողնոյն մէջ : Մահուան օրհասը եկաւ և ծերն առանց տագնապի փոխեցաւ քնոյն հանգստէն մահուան հանգիստը : Չարագործաց նպատակներէն մին է ապահով գործ ընել : Մարդասպանն սպաննուողին բազկերակն ուշի ուշով կը դննէ, որպէս զի ապահով ըլլայ թէ այլևս չի զարներ, և ամէն բան լմնցներէն ետքը կը հեռանայ և պատուհանէն, ուստի մտաւ, դուրս ելլելով կը փախչի : Անիկա մարդասպանութիւն ըրաւ. ոչ ոք տեսաւ և լսեց զանի. դաղտնիքն անոր քով ապահով է :

Ո՛հ, Տեարք իմ, ասիկա մեծ սխալանք է. այսպիսի դաղտնիք մը ոչ ուրեք կրնայ ծածուկ մնալ : Աստուծոյ բոլոր արարչագործութեանը մէջ չկայ անկիւն մը կամ խորշ ուր յանցաւորը կարենայ այնպիսի դաղտնիք մը պահել և ապահով համարել զայն : Այսպիսի

յանցանք մը չի կրնար ծածուկ մնալ ոչ Աստուծոյ աչքէն, որ ամենէն խորերը կը թափանցէ և կէսօրուան պայծառութեանը պէս կը տեսնէ ամէն բան, և ոչ մարդոց աչքէն : Ճշմարիտ է թէ « Մարդասպանութեան գործը պիտի յայտնուի, » ինչպէս սովորաբար կ'ըսենք : Յիրաւի աստուածային Նախախնամութիւնն այնպէս տնօրինած է և կը կառավարէ իրերը որ օրինազանց մարդասպանք դուն ուրեք կը յաջողին ծածկել իրենց յանցանքը : Անհնար է ամենուն ուշադրութիւնը դրաւող այսպիսի գործի մը դաղտնի մնալ. անիկա կանուխ կամ ուշ երևան պիտի ելլէ :

Հազար աչք միանգամայն կը դիտեն ամէն մարդ, ամէն բան և ամէն պարագայ որք առնչութիւն ունին այն գործին ժամանակին և տեղոյն հետ. հազար ականջք միտ կը դնեն լսելու ամենափոքր չնշխուն. հազար արթուն միտք մէկտեղ կու գան և իրենց բոլոր ոյժը կը թափեն երևան հանելու այն դաղտնիքը : Նաև յանցաւորին սիրտը չի կրնար պահել զայն. անիկա ինքզինք կը մատնէ և անոր խիղճն ուժգին կերպով կը դրդէ զանի ճշմարտութիւնն յայտնելու. սիրտը կը ճնշուի այն դաղտնիքին տակ և զայն ուր դնելը չի դիտնար : Մարդկային սիրտը չի կրնար երբէք բնակարան ըլլալ այսպիսի բնակչի մը :

Մարդասպանը որն կ'ըլլայ տանջանքի մը զոր չի համարձակիր խոստովանել ոչ Աստուծոյ և ոչ մարդկան : Գիշատիչ անդղ մը կը կրծէ անոր ներսը և յանցաւորը չի կրնար օգնութիւն խնդրել ոչ յերկնից և ոչ յերկրէ : Յանցաւորին դաղտնիքը քիչ ետքը գերի կ'ընէ զանի, և այն չար ոգիներուն պէս, որոց վրայ կը կարդանք, կը տիրէ անոր վրայ և զանի կը տանի ուր որ կ'ուզէ : Յանցաւորը կը զգայ թէ այն դաղտնիքն իր սրտին մէջ է և թէ մինչև իր կոկորդը ելլելով կը պահանջէ երևան դալ : Անոր կը թուի թէ բոլոր աշխարհ կը տեսնէ անոր դաղտնիքը դէմքին վրայ, և ամէն մարդ կը կարդայ զայն անոր աչուրններուն մէջ և մինչև անգամ անոր խորհրդոցը մէջէն կ'առնէ անոր ձայնը : Մարդասպանն իր դաղտնիքին գերին կ'ըլլայ : Այն դաղտնիքն անոր ամէն զգուշութիւնները կը մատնէ և շիտթութեան մէջ կը ձգէ զանի : Երբ արտաքուստ կասկածներ կը խռովեն և կը պաշարեն զանի, անատեն այն մահարեւր դաղտնիքը ամէն ճիգ կը թափէ իր քօղը պատուելով դուրս ելլելու : Մարդասպանը խոստովանելու է իր յանցանքը, և անշուշտ պիտի խոստովանի : Չկայ ուրիշ ապաստանարան խոստովանութենէ բաց միայն անձնասպանութիւն, ասկայն անձնասպանութիւնը խոստովանութիւնն է :

ԻՐԼԱՆՏԻՍ ԿԱՐՕՏ Է ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ

Մենք ժողովուեցանք հոս պատասխան տալու համար Արևելքէն եկող կարօտ և թշուառ ձայնին : Հին աշխարհն իր բազուկները կ'երկընցնէ Նորոյն : Սովատանջ ծնողք հաց կը խնդրեն իրենց երիտասարդ և քաջ զաւկներէն : Ատլանտեան Ուիլիանոսին միւս ծայրը կայ գեղեցիկ կղզի մը որ հռչակաւոր է պատմութեանց և երգոց մէջ : Անոր մեծութիւնը Լուիզիանա նահանգին չափ չէ, իսկ բնակիչը Միացեալ Նահանգաց բնակչացը կիսոյն չափ է :

Իրլանտիա, իր մասին, աշխարհիս մեծապէս օգտած է իր ճարտարութեամբն ու մեծութեամբը : Անիկա բերած է մեծամեծ օրէնքներ, քաջ մարտիկներ և բանաստեղծներ : Իրլանտիոյ քաջ որդիքը, բաց իրենց պատերազմէն, ուրիշ բոլոր պատերազմներուն մէջ յաջողած են : Հանճարի և զուարթ բարուց կողմանէ չկայ անոր պէս, և անոր քնարն, իր պատմութեանը պէս, այնչափ քաղցր միանգամայն տխուր է որ յարտասուս կը շարժէ զմարդ : Աստուած պատշաճ տեսած է այս չքնաղ երկրին մէջ զրկելու իր անքննելի հրամանները կատարող ահաւոր

սպասաւորներէն մին, այն է սուրբ Երկիրը
 գլացած է իր աճումն անոր, և հասարակաց
 մայր գետինը մոռցած է իր զաւկները, և
 անոր ստինքը չեն տար անոնց սուրբական
 սնունդը: Սուրբ, վտիան և դժնէհայեացն Սո-
 վը, բռնած է իր անդուծ ձեռացը մէջ ազգ-
 մը, և հէքն իրլանտիա ներկային դառն ցա-
 ւոց մէջ կը մոռնայ վայրկեան մը անցելոյն
 նսեմ պատմութիւնը:

Ո՛հ, այսպիսի գեղեցիկ աշխարհի մը մէջ զոր
 Աստուած շնորհած է մեզի, և յորում ունինք
 ամէն բան առատ, սոսկալի բան է որ մար-
 դիկ սովամահ ըլլան: Դուք որ ամէն օր ձեր
 քաղքին մէջ կը տեսնէք ազգ մը յագեցնե-
 լու բաւական կերակուր, չէք կրնար որոշ
 դաղատիար ունենալ սովուն արհաւիրացը վրայ:
 Զինուորը պատերազմի ատեն իր քաջու-
 թեանը վրայ հպարտացած առ ոչինչ կը հա-
 մարէ թէ մահարեթ դնդակը և թէ կենաց
 թելը կարող երկսայրի սուրբ: Բայց սովա-
 մահն օր ըստ օրէ մինակ կը պատերազմի իր
 անհաւոր և անդուծ թշնամեոյն դէմ: Արիւնը
 կը պոկասի, մարմինը կը խանդարի, մկա-
 նունքը կը թուլնան և ջիղերն ուժաթափ կ'ըլ-
 լան: Վերջապէս միտքը, որ ի սկզբան դէմ կը
 դնէր քաջութեամբ՝ կը յաղթուի: Անատեն
 սովամահը կը սկսի տարակուսիլ ինքնիշխան

Նախախնամութեան մը գոյութեանը. անիկա
 կ'ատէ զմարդիկ իր ընկերները և մարդակե-
 ըի ցանկութեամբ կը նայի անոնց վրայ, և
 գուցէ հայհոյելով մեռնի:

Ո՛հ կը վարանի տալ իր լուման արդեւելու
 այսպիսի անհաւոր հետեանք մը: Սրդարև
 անոնք պիտի չըլլան մեր քաղաքացիքը՝ համ-
 բաւաւորքն երբեմն իրենց մարդասիրական
 գործոցը համար: Սակէ առաջ առատօրէն
 բացիք ձեր սիրտերն ու քսակները ձեռնառու
 ըլլալու համար թշուառ մարդկութեան: Ազ-
 նուարար պատասխանեցիք ընկճեալ Յոյնին և
 հէքն փոլանտիոյ: Իրլանտիոյ մէջ կայ թշնա-
 մի մը աւելի անուշ քան զթշնամին Յունաց
 և փոլանտիոյ: Հացն է միմիայն զէնք որ կըր-
 նայ յաղթել այն թշնամեոյն: Ուրեմն բեռ-
 նաւորենք նաւերն այս պատուական համար-
 ներով, և յանուն ընդհանուր մարդկութեան
 պատերազմինք այս տիրապետող սովոյն դէմ:
 Յանուն Աստուծոյ ձգենք մեր հացը «Չուրե-
 ղուն երեսին վրայ» և եթէ այնչափ անձնա-
 սէր ենք որ կը փափաքինք դարձեալ ձեռք
 բերել զայն՝ կրնանք յիշել այն խոստումը թէ
 «չատ օրերէն ետքը զանիկա պիտի դաննէք:»

Յ Ա Ն Կ

		Երեւ
ԴԱՍ	1 Կապիկը և մանուկը	5
ԴԱՍ	2 Տղու մը քաջասրտութիւնը	7
ԴԱՍ	3 Տղու մը խորհրդածութիւնը	9
ԴԱՍ	4 Գործի մէջ յաջողութիւն	13
ԴԱՍ	5 Նխակարայի ջրվէժը	14
ԴԱՍ	6 Գիշեր	16
ԴԱՍ	7 Պատմութիւն	17
ԴԱՍ	8 Երկու ձկնորս	21
ԴԱՍ	9 Եղբայրական սէր	23
ԴԱՍ	10 Ֆրանքլին	25
ԴԱՍ	11 Արագաչարժութիւն	28
ԴԱՍ	12 Առտուները կանուխ ելլել	31
ԴԱՍ	13 " " " "	34
ԴԱՍ	14 Հրաշք տեսներու փափաք	38
ԴԱՍ	15 Ծխնեղոյ մաքրողներուն տօնը	42
ԴԱՍ	16 Չինաց որդիական սէրը	46
ԴԱՍ	17 Առիւծ	49
ԴԱՍ	18 Ներողամտ հայր մը	54
ԴԱՍ	19 Ակնհարութիւն	57
ԴԱՍ	20 Աղքատ աղջիկ մը	61
ԴԱՍ	21 Արխողոմ	64
ԴԱՍ	22 Բողոմպոս	67
ԴԱՍ	23 Որսակ և արմաւենի	70
ԴԱՍ	24 Սուրբ Բեռնարդոսի շուները	73
ԴԱՍ	25 Աւերորդապաշտութիւն	76

ԴԱՍ	26 " " " "	78
ԴԱՍ	27 Կենդանեաց վրայ անդթութիւն	81
ԴԱՍ	28 Անդթութիւն	85
ԴԱՍ	29 Փղին զօրութիւնը	88
ԴԱՍ	30 Թռչուն որսալու վտանգները	92
ԴԱՍ	31 Զուարճալի դէպք մը	94
ԴԱՍ	32 Ճանճէ մը նամակ	97
ԴԱՍ	33 Եղբայրական սէր	101
ԴԱՍ	34 Ճնճղուկ	104
ԴԱՍ	35 Գուն	108
ԴԱՍ	36 Մարմնապաշտ երիտասարդ մը	111
ԴԱՍ	37 Իմաստուն այծ մը	114
ԴԱՍ	38 Մնապաշտութիւն	116
ԴԱՍ	39 Զուրիչը խրատելու օրինակ	118
ԴԱՍ	40 Վերդինիոյ մէջ կամուրջ	122
ԴԱՍ	41 Գէնթըքի հռչակաւոր այրը	125
ԴԱՍ	42 " " " "	129
ԴԱՍ	43 " " " "	133
ԴԱՍ	44 Ոխակալութիւն	136
ԴԱՍ	45 Կռապաշտութիւն	138
ԴԱՍ	46 Հողակեր ժողովուրդ	142
ԴԱՍ	47 Օրթոկրուլ	144
ԴԱՍ	48 Ճճմարտութեան զօրութիւնը	149
ԴԱՍ	49 Ստախօսութիւն	152
ԴԱՍ	50 Ունայն հետամտութիւն	155
ԴԱՍ	51 Հնդկաստանի տօները	158
ԴԱՍ	52 " " " "	161

ԴԱՍ 53	Սխալ դատաստան մը	164
ԴԱՍ 54	” ” ” ”	167
ԴԱՍ 55	Բռնաւորին ապերջանկութիւնը	170
ԴԱՍ 56	Չբարտութիւն	173
ԴԱՍ 57	Մեղու	176
ԴԱՍ 58	” ”	178
ԴԱՍ 59	Հրէից Պասեքը	181
ԴԱՍ 60	” ” ”	184
ԴԱՍ 61	Բարոյավէպ	188
ԴԱՍ 62	Ճշմարիտ պատիւը	191
ԴԱՍ 63	Պանդուխտ հարք	194
ԴԱՍ 64	Շուն	198
ԴԱՍ 65	Հանդերձ	204
ԴԱՍ 66	Լուտեր	207
ԴԱՍ 67	Տէրունական օրը	210
ԴԱՍ 68	Հողւոյն անմահութիւնը	212
ԴԱՍ 69	Երուսաղեմի կործանումը	216
ԴԱՍ 70	Հրդեհ	219
ԴԱՍ 71	Թշուառ աքսորեալը	222
ԴԱՍ 72	Ճամբորդ երգիչներ	224
ԴԱՍ 73	Դարուս ոգին	229
ԴԱՍ 74	Բաթրիք Հէնրիի ատենախօսութիւնը, 1775	231
ԴԱՍ 75	” ” ”	235
ԴԱՍ 76	Յայտարարութիւն անկախութեան	
ԴԱՍ 77	” ” ” ”	
ԴԱՍ 78	Յանցանքը դաղտնի չի մնար	
ԴԱՍ 79	Իրլանտիա կարօտ է օգնութեան	

2013

3594

« Ազգային գրադարան

NL0061960

